

**HATAY İLİ
TARIMSAL MASTER PLANI**

TEMMUZ 2004

T. C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı
Hatay Tarım İl Müdürlüğü

Abdulkadir SARI
Vali

Mustafa KARABACAK
Vali Yardımcısı

Selahatdin MERMİ
İl Müdürü

Kazım GÜNTÜRK
İl Müdür Yardımcısı

Adnan ÖZYILMAZ
Proje ve İstatistik Şube Müdürü Vekili

Hatay Tarım Master Plan Hazırlama Ekibi

Mehmet GÜN
Ziraat Mühendisi

Azmi Murat ERDEM
Ziraat Yüksek Mühendisi

Alt Çalışma Grupları

Gül DELİKTAŐ
(Ziraat Mühendisi)

Tijen BAHAR
(Ziraat Yüksek Mühendisi)

Taner ARTVİNLİ
(Veteriner Sağlık Teknisyeni)

İÇİNDEKİLER	SAYFA
TABLolar	VI
GRAFİKLER	IX
KISALTMALAR	XI
<i>BÖLÜM 1.GİRİŞ</i>	2
<i>BÖLÜM 2.PLANLI KALKINMA VE TARIM</i>	4
2.1.TARIMSAL PLANLAMA SÜRECİ	4
2.2.POLİTİKA ÇERÇEVESİ	4
2.2.1.TÜRK TARIM POLİTİKASININ GELİŞİMİ	4
2.2.2.ULUSLARARASI TARIM POLİTİKALARININ ULUSAL TARIM	5
<i>POLİTİKASINA ETKİLERİ</i>	
2.2.3.VIII.BEŞ YILLIK KALKINMA PLANINDA TARIM	7
2.3.TARIMSAL KALKINMANIN GEREKLİLİKLERİ	10
2.4.MEVcut PLAN VE PROGRAMLAR	10
2.4.1.TÜRKİYE HAYVANCILIK STRATEJİSİ RAPORU	10
2.4.2.ULUSAL ORMANCILIK PROGRAMI	10
2.4.3.DİĞER PROJELER	11
2.5.TÜRKİYE'DE UYGULANMAKTA OLAN DESTEKLEME POLİTİKA	11
<i>ARAÇLARI</i>	
2.5.1.DESTEKLEME ALIMLARI YOLUYLA YAPILAN PAZAR FİYAT	11
<i>DESTEĞİ</i>	
2.5.2.DOĞRUDAN ÖDEMELER (PRİM ÖDEMESİ, DOĞAL AFET	11
<i>UYGULAMASI)</i>	
2.5.3.GİRDİ DESTEĞİ	11
2.5.4.DİĞER TEŞVİK VE DESTEKLER	13
2.6.İLDE UYGULANAN TARIMSAL PLAN VE PROGRAMLAR	15
2.6.1.BİTKİSEL ÜRETİMİ GELİŞTİRME PROJESİ	15
2.6.2.ÇAYIR MERA VE YEM BİTKİLERİ ÜRETİMİNİ GELİŞTİRME	15
<i>PROJESİ</i>	
2.6.3.HAYVAN HASTALIK VE ZARARLILARI İLE MÜCADELE PROJESİ	15
2.6.4.HAYVANCILIĞI GELİŞTİRME PROJESİ	15
2.6.5.SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNİ GELİŞTİRME PROJESİ	15
2.6.6.BİTKİ HASTALIK VE ZARARLILARI İLE MÜCADELE PROJESİ	15
2.6.7.GIDA DENETİM HİZMETLERİNİ GELİŞTİRME PROJESİ	16
2.6.8.SU ÜRÜNLERİ KİRLENME VE KORUMA KONTROL HİZMETLERİ PRJ.	16
2.6.9.SORUNLU TARIM ALANLARININ TESPİTİ VE İYİLEŞTİRİLMESİ PRJ	16
2.6.10.SÜNE VE KİMİL MÜCADELE PROJESİ	17
2.6.11. 4342 SAYILI MERA KANUNU KAPSAMINDA YAPILAN	17
<i>ÇALIŞMALAR</i>	
2.6.12.ÇİFTÇİ KAYIT SİSTEMİ VE DOĞRUDAN GELİR DESTEĞİ	17
<i>KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR</i>	
2.6.13.ARICILIĞI GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI	17
<i>BÖLÜM 3.İLİN ÖZELLİKLERİ</i>	18
3.1.BİYO-FİZİKSEL ÖZELLİKLER	18
3.1.1.İLİN GENEL TANIMI	18
3.1.2.TOPOĞRAFYA	19
3.1.3.AGROEKOLOJİK ALT BÖLGE	24
3.1.4.İKLİM	25
3.1.5.BİTKİ ÖRTÜSÜ	26
3.1.6.İL ARAZİSİNİN NİTELİKLERİNE GÖRE DAĞILIMI	26
3.2.SOSYO-EKONOMİK YAPI	28
3.2.1.NÜFUS	28
3.2.2.KİŞİ BAŞINA GELİR	36
3.2.3.SAĞLIK	37
3.2.4.EĞİTİM	38
3.2.5.ULAŞIM	40

3.3.TARIMSAL ÜRETİM SİSTEMİ	42
3.3.1.ARAZİ KULLANIM DURUMU VE İŞLETMELER	42
3.4.TARIMSAL PAZARLAMA SİSTEMİ	45
3.4.1.TÜRKİYE VE HATAY ZEYTİN,ZEYTİNYAĞI ÜRETİM-TÜKETİM ANALİZİ VE PAZARLAMASI	46
3.4.1.1.ÜRETİM VE ÜRETİM TRENDİ	46
3.4.1.2.ÜRETİMDE YASAL DURUM	46
3.4.1.3.TÜRKİYE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ	52
3.4.1.4.TÜRKİYE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI TÜKETİMİ	52
3.4.2.TÜRKİYE VE HATAY NARENCİYE ÜRETİM-TÜKETİM ANALİZİ VE PAZARLAMASI	64
3.4.2.1.ÜRETİM VE ÜRETİM TRENDİ	64
3.4.2.2.İHRACAT	68
3.4.2.3.NARENCİYE ÜRÜNLERİ PAZARLAMA KANALLARI	70
3.4.3.TÜRKİYE VE HATAY HAVUÇ ÜRETİM-TÜKETİM ANALİZİ VE PAZARLAMASI	73
3.4.3.1.ÜRETİM VE ÜRETİM TRENDİ	73
3.4.3.2. HAVUÇ PAZARLAMA KANALI VE SWOT ANALIZI	74
3.4.4.TÜRKİYE VE HATAY MAYDANOZ ÜRETİMİ-TÜKETİM ANALİZİ VE PAZARLAMASI	77
3.4.4.1.ÜRETİM VE ÜRETİM TRENDİ	77
3.4.4.2.MAYDANOZ PAZARLAMA KANALI VE SWOT ANALİZİ	78
3.4.5.TÜRKİYE VE HATAY İLİ KIRMIZI ET PAZARLAMASI VE ÖRGÜTLENMESİ	81
3.4.5.1.HATAY ET VE ET ÜRÜNLERİ PAZARLAMASI	81
3.4.6.TÜRKİYE VE HATAY PAMUK ÜRETİM-TÜKETİM ANALİZİ VE PAZARLAMASI	85
3.4.6.1.ÜRETİM VE ÜRETİM TRENDİ	85
3.4.6.2.PAMUK PAZARLAMA KANALI VE SWOT ANALİZİ	90
3.4.7.HATAY'DA DIŞ TİCARET	94
3.5.TARIMSAL HİZMETLER	95
3.5.1.TARIMA HİZMET SAĞLAYAN KURULUŞLAR	96
3.5.2.İLDEKİ GİRDİ PİYASALARI	98
BÖLÜM 4.DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ	100
4.1.YENİLEBİLİR KAYNAKLAR	100
4.2.YENİLEMİYEN KAYNAKLAR	104
4.3.TOPRAK YAPISI	106
4.3.1.ARAZİ PROBLEMLERİ	110
4.4.SU POTANSİYELİ	111
4.4.1.SU KAYNAKLARI VE SU POTANSİYELİ	111
4.4.2.HATAY İLİ TARIM ARAZİLERİNİN SULAMA DURUMU	113
4.5.ÇAYIR MERA ALANLARININ DAĞILIMI	116
4.6.ORMAN VE FUNDALIKLAR	118
BÖLÜM 5.TARIM PERFORMANSININ GÖZDEN GEÇİRİLMESİ	120
5.1.TARIM SEKTÖRÜNÜN GSYİH'YA KATKISI VE BÜYÜME HIZI	120
5.1.1.TARIM SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE GSYİH'YA KATKISI VE BÜYÜME HIZI	120
5.1.2.TARIM SEKTÖRÜNÜN HATAY GSYİH'YA KATKISI VE BÜYÜME HIZI	120
5.2.TARIMSAL ÜRETİM VE VERİMLİLİK	122
5.2.1.BİTKİSEL ÜRETİM	122
5.2.1.1.TARLA BİTKİLERİ ÜRETİMİ	126
5.2.1.2.SEBZE ÜRETİMİ	130
5.2.1.3.MEYVE ÜRETİMİ	138
5.3.HAYVAN SAYILARI VE HAYVANSAL ÜRETİM	146
5.3.1.HAYVAN SAYILARI	146
5.3.1.1.BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI	147

5.3.1.2.KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI	150
5.3.1.3.KANATLI HAYVAN SAYILARI	154
5.3.1.4.ARICILIK	155
5.4.HAYVANSAL ÜRETİM	157
5.5.SU ÜRÜNLERİ ÜRETİM	158
5.6.TARIMSAL ÜRÜNLERDE VERİMLİLİK	161
BÖLÜM 6.PROBLEMLER,POTANSİYELLER VE KISITLAR	162
6.1.PROBLEMLER VE KISITLAR	162
6.1.1.SOSYO EKONOMİK PROBLEMLER	162
6.1.2.DOĞAL KAYNAK PROBLEMLERİ	162
6.1.3.ÜRETİM PROBLEMLERİ	163
6.1.3.1.BİTKİSEL ÜRETİM	163
6.1.3.2.HAYVANSAL ÜRETİM	164
6.1.3.3.SU ÜRÜNLERİ	164
6.1.3.4.YAYIM HİZMETLERİNDEKİ PROBLEMLER	165
6.1.3.5.ÖRGÜTLENME PROBLEMLERİ	165
6.1.3.6.TARIM POLİTİKALARININ ETKİSİYLE OLUŞAN	166
PROBLEMLER	
6.1.3.7.PAZARLAMA PROBLEMLERİ	166
6.2.POTANSİYELLER	170
BÖLÜM 7.AMAÇLAR VE STRATEJİLER	179
7.1.AMAÇLARIN BELİRLENMESİ VE UYGUN STRATEJİLERİN	179
GELİŞTİRİLMESİ	
7.1.1.AMAÇLAR	179
7.1.1.1.TARIMSAL VERİMLİLİĞİN ARTTIRILMASI	180
7.1.1.2.TARIMSAL GELİRİN ARTTIRILMASI	180
7.1.1.3.GIDA GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASI	180
7.1.1.4.SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM	180
BÖLÜM 8.PROGRAM VE PROJELER	184
8.1.AMAÇ VE STRATEJİLER KAPSAMINDA YER ALAN MEVCUT	184
PROJELER	
8.2.PROGRAMLARIN VE PROJELERİN BELİRLENMESİ	192
8.2.1.HAYVANCILIĞIN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI	192
8.2.2.BİTKİSEL ÜRETİMİ GELİŞTİRME PROGRAMI	193
8.2.3.YEM BİTKİLERİ ÜRETİMİ VE TOHUM MİKTARININ	193
ARTTIRILMASI PROGRAMI	
8.2.4.YAYIM ÇALIŞMALARININ GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI	193
8.2.5.TARIMA DAYALI SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI	194
8.2.6.KOOPERATİFLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROGRAMI	194
8.2.7.YÖREYE ÖZGÜ İTRİ BİTKİLERİN ÜRETİMİNİN	194
GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	
8.2.8.SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİN GÜÇLENDİRİLMESİ	194
8.2.9.ARAŞTIRMA,GELİŞTİRME VE PLANLAMA ÇALIŞMALARININ	194
YAPILMASI	
8.2.10.TARIM ÜRÜNLERİ PAZARLARININ GELİŞTİRİLMESİ	195
PROGRAMI	
8.2.11.ÖRGÜTLENME	195
8.3.ÖNCELİKLİ PROJELER	196
EKLER:	201
EK:1 ALT BÖLGELERE AİT DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ	201
HARİTALAR	

TABLolar**SAYFA**

Tablo 1. Hatay İli Belediye ve Köylerinin İlçelere Göre Dağılımı	19
Tablo 2: Hatay İli Agro -Ekolojik Alt Bölgeleri	24
Tablo 3: Hatay İli Aylara Göre Meteoroloji Verileri	25
Tablo 4. 2003 Yılı Hatay Alt Bölgelerinde Arazi Dağılımları (Ha)	27
Tablo 5. Türkiye ve Hatay İli Mukayeseli Nüfus Gelişimi	28
Tablo 6. 2000 Yılı Nüfusuna Göre Bazı Nüfus Projeksiyonları	28
Tablo 7. Hatay İli İlçelerine Ait Mukayeseli Nüfus Verileri	30
Tablo 8. Hatay İli Alt Bölgelerine Ait Nüfus Verileri	31
Tablo 9. 1985-1990 Arasında İçe Göç, Dışa Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı	32
Tablo 10. Yaş, Nüfus Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus	33
Tablo 11. İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Nüfus	34
Tablo 12. Hatay`da Kişi Başına Gelir ve Gelir Projeksiyonu	36
Tablo 13. Hatay İli Hastaneler, Sağlık Ocağı ve Sağlık Evlerinin İlçeler İtibariyle Durumu	37
Tablo 14. İlçelere Göre Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi Sayıları	38
Tablo 15 . Hatay İli Cinsiyete Göre Okuryazarlık Nüfusu	38
Tablo 16. Türkiye ve Hatay Öğretmen, Öğrenci ve Okul Sayıları (2003-2004 Dönemi)	39
Tablo 17. Hatay İli Cinsiyete Göre Eğitim Durumu	39
Tablo 18 . Karayollarının Türlerine Göre Dağılımları	40
Tablo 19. İl Merkezinin Önemli Merkezlere ve Diğer İlçelere Uzaklığı	41
Tablo 20. Hatay İli Telekomünikasyon Durumu	42
Tablo 21. Hatay İline Ait Çiftçi Aile Sayıları	43
Tablo 22 . Türkiye, Akdeniz Bölgesi ve Hatay İli Arazi Büyüklüğüne Göre İşletmelerin Dağılımları	44
Tablo 23. Dünya Ülkelerinin Zeytin Üretimindeki Durumu (2001)	48
Tablo 24. Dünya Sofralık Zeytin Üretimi	49
Tablo 25. Dünya Sofralık Zeytin Tüketimi	49
Tablo 26. Dünya Sofralık Zeytin İhracatı	50
Tablo 27. Dünya Sofralık Zeytin İthalatı	50
Tablo 28. Dünya Zeytinyağı Üretimi	51
Tablo 29. Dünya Zeytinyağı Tüketimi	51
Tablo 30. Türkiye Zeytin Ağaç Sayısı ve Üretiminin Bölgelere Dağılımı	52
Tablo 31. Yıllar İtibariyle Türkiye'nin Zeytinyağı Üretimi (Ton)	52
Tablo 32. Bazı Ülkelerde Kişi Başına Yıllık Zeytinyağı Tüketimi	53
Tablo 33. Dünya Zeytinyağı İhracatı	53
Tablo 34. Dünya Zeytinyağı İthalatı	55
Tablo 35. Zeytinyağı İthalat ve İhracatı	55
Tablo 36. Hatay İli Merkez ve İlçelerine Ait Zeytin Üretimi	56
Tablo 37. Yıllar İtibariyle Hatay'ın Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi	57
Tablo 38. Hatay Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi Ve Pazarlaması (Swot Analizi)	63
Tablo 39 . Türkiye Yıllar İtibariyle Narenciye Üretimi	64
Tablo 40. 2001-2002 Yıllar Arası Türkiye ve Hatay Narenciye Ürünleri Üretim ve Oranları	66
Tablo 41. Türkiye'nin Narenciye Ürünleri Bakımından İhracatı	69
Tablo 42. Hatay İli Narenciye Üretimi ve Pazarlaması (SWOT ANALİZİ)	72
Tablo 43. 1995-2001 Yılları Arası AB, Türkiye ve Hatay İli Havuç Üretimi	73
Tablo 44. Türkiye ve Hatay Havuç Pazarlaması (SWOT Analizi)	76
Tablo 45. 1995-2001 Yılları Arası, Türkiye ve Hatay İli Maydanoz Üretimi	77
Tablo 46. Türkiye ve Hatay Maydanoz Pazarlaması (SWOT Analizi)	80
Tablo 47. 1994- 2001 Yılları Arasında Türkiye ve Hatay Et Üretimi	82
Tablo 48. Türkiye ve Hatay Et Pazarlaması (SWOT Analizi)	84
Tablo 49. Türkiye, AB ve Dünya Ülkelerinde Yıllar İtibariyle Pamuk Verimliliği	86

Tablo 50. Türkiye Pamuk Arz ve Kullanım Projeksiyonu	87
Tablo 51. Türkiye ve Hatay İli 1992-2001Yıllarına Ait Pamuk Ekim ve Üretimi	89
Tablo 52. Türkiye ve Hatay Pamuk Pazarlaması (SWOT Analizi)	93
Tablo 53. Hatay İli Yıllar İtibariyle İhracat ve İthalat Değerleri	94
Tablo 54. Tarımsal Organizasyonların Fonksiyonları ve Sorumlulukları	95
Tablo 55. Ziraat Bankası Tarafından Kullanılan Krediler	97
Tablo 56. Yenilenebilir Kaynaklar	101
Tablo 57. Hatay ili aylar itibariyle ort.rüzgar hızı(m/sec)	102
Tablo 58. Yenilenemeyen Kaynaklar	105
Tablo 59. Hatay İli Büyük Toprak Gruplarının Arazi Sınıflarına Göre Dağılımı	106
Tablo 60. Hatay İli Arazi Sınıflarının Arazi Kullanma Şekillerine Göre Dağılımı	108
Tablo 61. Hatay ili Topraklarının Problemleri	110
Tablo 62 . Hatay İli Su Potansiyeli	112
Tablo 63 . Hatay İli Su Yüzeyleri	112
Tablo 64. Alt Bölgeler Bazında Hatay İli Sulama Durumu	115
Tablo 65. Çayır Mera Alanlarının Alt Bölgelere Göre Dağılımı	116
Tablo 66. Hatay İli Mera Ot Verimi	116
Tablo 67. Hatay İli Çayır ve Mera Arazi Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı (ha)	117
Tablo 68. Orman Alanlarının Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı	118
Tablo 69. Hatay İli Tarım Sektörü GSYİH (1987-2000)	121
Tablo 70. 2002 Yılı Türkiye-Hatay ve 2003 yılı Hatay Alt Bölgeleri Tarım Arazilerinin Dağılımı	123
Tablo 71. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Tarla Bitkileri Ekiliş Alanları	126
Tablo 72. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Yılı Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Tarla Bitkilerinin Ekiliş Alanları (Ha)	127
Tablo 73. Hatay İlinde Yıllar itibarıyla Bazı Tarla Bitkilerinin Üretimlerindeki Değişimler	129
Tablo 74. 2002-2003 Yılında Hatay ve 2001 Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Alanlarının Dağılımı	131
Tablo 75. 2002-2003 Yılında Türkiye Hatay ve Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Üretim Miktarları	132
Tablo 76. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Sebzelerin Üretim Miktarları	134
Tablo 77. Hatay İlinde Yıllar itibarıyla Bazı Sebzelerin Üretim Miktarlarındaki Değişimler	136
Tablo 78. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Meyve Ağaç Sayıları ve Meyve Üretim Miktarları	137
Tablo 79. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Meyvelerin Üretim Miktarları	141
Tablo 80. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Alanlarının Dağılımı	144
Tablo 81. 2002 Yılında Türkiye- Hatay ve 2003 Yılında Hatay Alt Bölgelerinde Mevcut Hayvan Sayıları	145
Tablo 82. Türkiye ve Hatay'da Sığır Mevcudunun Yıllara Göre Değişimi	147
Tablo 83. Türkiye ve Hatay İlinde Küçükbaş Hayvan Sayılarının Yıllara Göre Değişimi	150
Tablo 84. 2002 yılı Türkiye ve Hatay İli Arıcılık Yapan Köy ve Kovan Sayıları	154
Tablo 85. Hatay ve Hatay Alt Bölgelerinde Hayvansal Ürünlerin Üretim Miktarları	156
Tablo 86. Hatay İlinde Üretilen Deniz Balıkları Ürünlerinin Üretim Miktarı ve Üretim Değ.	157
Tablo 87. Hatay İlinde Üretilen Deniz Ürünlerinin Üretim Miktarı ve Üretim Değerleri	158
Tablo 88. Hatay İlinde Üretilen Kültür Balıkları Üretim Miktarı ve Üretim Değerleri	158
Tablo 89. Hatay İlinde Üretilen İçsu Balıkları Üretim Miktarı ve Üretim	158

Değerleri	
Tablo 90. Hatay ve Türkiye Bazı Tarla Ürünlerinin Yıllar İtibariyle Ortalama Verimlilikleri	160
Tablo 91. Hatay ve Türkiye Bazı Meyve Ürünlerinin Yıllar İtibariyle Ortalama Verimlilik.	160
Tablo 92. Hatay İli Altbölgelerindeki Problemlerin Önem Derecesine Göre Belirlenmesi	167
Tablo 93. Potansiyellerin Tespiti	170
Tablo 94. Önemli Tarımsal Ürünlerin Değerlendirilmesi	173
Tablo 95. Master Plan Stratejilerinin SWOT Analizi	180
Tablo 96. Hayvancılık Faaliyetleri	183
Tablo 97. Çevre İyileştirme Faaliyetleri	186
Tablo 98. Kooperatif Faaliyetleri	187
Tablo 99. Bitkisel Üretimle İlgili Faaliyetler	188
Tablo 100. Öncelikli Proje Konusu Önerileri	195

GRAFİKLER	SAYFA
Grafik 1.Hatay İli Topraklarının Yeryüzü Şekillerine Göre Dağılımı (%)	18
Grafik 2. Hatay İli Arazi Dağılımı (%)	26
Grafik 3. Hatay Alt Bölgelerinde Arazilerin Dağılımı (Ha)	27
Grafik 4. 1940-2000 Sayım Yılları Arası Nüfus Artış Hızı	29
Grafik 5. Hatay İli İlçelerine Ait Yıllar İtibariyle Nüfus Değişimleri	31
Grafik 6. Hatay İli Alt Bölgelerinde Şehir ve Köy Nüfus Dağılımları	32
Grafik 7. Yaş, Nüfus Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus	34
Grafik 8 . 1980-2000 Yılları Arası İktisadi Faaliyetlere Göre Nüfustaki Değişim	35
Grafik 9. Hatay İli Çiftçi Aile Sayısı Oranları (%)	43
Grafik 10. Hatay İlinde Mevcut İşletmelerin Sayısı ve Büyüklükleri	44
Grafik 11. Ülkelerin Dünya Zeytin Üretimindeki Payları (%)	48
Grafik 12. Hatay İlinde Zeytin Ağaç Sayıları	57
Grafik 13. Yıllar İtibariyle Hatay İlinin Dane Zeytin ve Zeytinyağı Üretimindeki Değişimler	58
Grafik 14. Hatay Merkez ve İlçelerine Ait Zeytin Üretim Oranları (%)	59
Grafik 15. Hatay merkez ve İlçelerine Ait Zeytin Ağaç Oranları (%)	60
Grafik 16 .Türkiye Yıllar İtibarı ile Narenciye Üretimindeki Değişim	65
Grafik 17. Hatay İlinde Narenciye Üretimi Oransal Dağılımı (2002)	66
Grafik 18. Hatay İlinin Portakal ve Mandarin Üretiminin Türkiye Üretimindeki Oransal Payı (%)	67
Grafik 19. Hatay İli Narenciye Ürünleri üretiminin Yıllar İtibarı ile Değişimleri	68
Grafik 20. 2000-2001 Yılları Türkiye Narenciye Ürünleri İhracat Miktarları	69
Grafik 21. Türkiye-Hatay 1995-2003 Yılları Arası Havuç Üretimi	73
Grafik 22. 1995-2003 Yılları Arası Türkiye-Hatay Maydanoz Üretimi	77
Grafik 23. Türkiye Pamuk Üretiminin Verimlilik Bakımından AB ve Dünya Ülkeleri Verimlilikleri ile Karşılaştırılması	87
Grafik 24. Pamuk Arz ve Kullanım Projeksiyonları	88
Grafik 25. Türkiye Pamuk Üretiminde Hatay İlinin Payı (%)	90
Grafik 26. Hatay İli Arazi Sınıflarının Arazi Kullanma Şekillerine Göre Dağılımı	109
Grafik 27. Hatay İlinde Alanların Toprak Sınıflarına Göre Dağılımı (%)	110
Grafik 28. Hatay ili Tarım Arazilerinin Sulama Durumu	115
Grafik 29. Alt Bölgelere Göre Çayır Mera Alanlarının Dağılımı	117
Grafik 30. Çayır ve Meraların Arazi Kabiliyet Sınıflamasına Göre Dağılımı	118
Grafik 31. Hatay İli Orman ve Fundalık Alanların Alt Bölgelere Dağılımı (%)	119
Grafik 32. Hatay İli Tüm Sektörler ve Tarım Sektörünün Gelişme Hızları (Sabit)	121
Grafik 33. 2002 Hatay-Türkiye Tarım Arazilerinin Dağılımı (%)	124
Grafik 34. Hatay Alt Bölgelerinde Tarım Arazilerinin Dağılımı	125
Grafik35.Hatay Alt Bölgelerinde Tarla Bitkileri Ekiliş Alanlarının Dağılımı (2003)	126
Grafik 36. Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Tarla Bitkileri Ekiliş Alanları	128
Grafik 37. Hatay İli Bazı Tarla Bitkilerinin Üretim Miktarlarındaki Değişimler	129
Grafik 38.Hatay İli Tütün ve Arpa Üretimindeki Değişim	130
Grafik 39. Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Alanlarının Dağılımı (2003)	131
Grafik 40. Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Üretim Miktarları (2003)	133
Grafik 41. Hatay İli Alt Bölgelerinde Bazı Sebzelerin Üretim Miktarları	135
Grafik 42. Hatay İlinde Bazı Sebzelerin Yıllar İtibariyle Üretim Miktarlarındaki Değişim	136
Grafik 43. Hatay İli Alt Bölgeler İtibariyle Meyve Ağaç Sayıları	138
Tablo 44. Hatay İli Alt Bölgeler İtibariyle Meyve Üretim Oranları	139
Grafik 45. Türkiye Hatay Meyve Üretimlerinin Oransal Dağılımı	140
Grafik 46 Hatay İli Alt Bölgelerinde Bazı Meyvelerin Üretim Oranları	142
Grafik 47. Hatay İli Alt Bölgelerinde Bazı Meyvelerin Üretim Oranları	143
Grafik 48. Hatay İlinde Bazı Meyvelerin Üretim Oranları (2003)	144
Grafik 49. Hatay İli Alt Bölgelerinde Sığır Mevcudunun Dağılımı (Adet)	146
Grafik 50. Türkiye Sığır Mevcudunun Yıllara Göre Değişimi	147
Grafik 51. Hatay İli Sığır Mevcudunun Yıllara Göre Değişimi	148

Grafik 52. Hatay İli Alt Bölgelerinde Küçükbaş Hayvan Mevcudunun Dağılımı	149
Grafik 53. Türkiye Küçükbaş Hayvan Mevcudunun Yıllara Göre Değişimi	150
Grafik 54. Hatay İli Küçükbaş Hayvan Mevcudunun Yıllara Göre Değişimi	151
Grafik 55. Hatay İli Alt Bölgelerinde Küçükbaş Hayvan Mevcudunun Dağılımı	152
Grafik 56. Hatay İli Alt Bölgelerinde İşletmelerde Yıl Sonunda Mevcut Tavuk Sayıları	153
Grafik 57. Hatay İli Alt Bölgelerinde Diğer Mevcut Kanatlı Hayvan Sayıları	154
Grafik 58. Hatay İli Alt Bölgelerinde Mevcut Kovan Sayıları	155

KISALTMALAR

DPT	DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
BYKB	BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI
DTÖ	DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ
OTP	ORTAK TARIM POLİTİKASI
AB	AVRUPA BİRLİĞİ
IMF	ULUSLARARSI PARA FONU
TMO	TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ
TŞFAŞ	TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI ANONİM ŞİRKETİ
KHK	KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME
GSYİH	GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA
DSİ	DEVLET SU İŞLERİ
KOBİ	KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER
SYDV	SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI
KHGB	KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME BİRLİĞİ
TKB	TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
DİE	DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ
FAO	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GIDA VE TARIM TEŞKİLATI

SUNUŞ

Ülkemizde tarım sektörü, insanların beslenmesi, istihdamı, ekonomiye katkısı ve ihracat potansiyeli bakımından büyük önem taşımaktadır.

Özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, kırsal alandaki sorunların tespiti ve bu sorunlara kalıcı çözümler bulunması öncelikli bir konudur.

Çiftçilerimizin; iç ve dış pazarlar için üretim yapar hale gelmeleri, daha iyi gelir düzeyine kavuşabilmeleri için üretim kaynaklarını daha etkin kullanmaları gerekmektedir.

Ülkemiz için; sahip olduğu tarımsal kaynakların tespiti, geliştirilmesi, amacına uygun kullanılması ve bu çalışmaların, kaynakları kullananlarla beraber planlanması önem arz eden bir husustur.

Dolayısıyla, il ve bölge Tarım Master Planlarının hazırlanması; tarımsal kaynakların ve problemlerin belirlenmesi, kaynak ve potansiyelin değerlendirilerek verimliliğin ve çiftçi gelirlerinin artırılması, tarımın çevre, sanayi, turizm gibi diğer sektörlerle ilişkilerinin değerlendirilmesi, doğal kaynakların ve çevrenin korunması açısından önem taşımaktadır.

Tarım Master Planlarının hazırlanmasının amacı; sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için, bölgenin mevcut kaynaklarının, fırsatlarının ve kısıtlarının analiz edilmesi suretiyle ihtiyaçlarının belirlenmesi ve potansiyelin verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik stratejiler geliştirerek, bölgeye uygun tarımsal program ve proje alanlarının belirlenmesidir.

Bu bağlamda, master planlar; yerel kurum ve kuruluşlar ile üniversite, sivil toplum örgütleri ve özel sektör temsilcilerinin katılımları sağlanarak, tarımın kısa, orta ve uzun vadeli kalkınma faaliyetlerinin planlanmasına, problemlerin çözüm yollarının yerinden ve doğru bir şekilde ortaya konulmasına ve uygulanmasına rehberlik etmektedir.

Tarım sektörünün temsilcileri olarak görevimiz; sektörün yapısal sorunlarını çözecek politikaları belirlemek ve bunları en kısa sürede hep birlikte uygulamaya koymaktır.

Bu çerçevede, yöre halkının yaşam standardını yükseltmeye yönelik ihtiyaçların tespit edilmesi, bunların en kısa yoldan çözüme kavuşturulması için gerekli çalışmaların yapılmasına ışık tutması amacıyla hazırlanan ve tarımsal planlamanın yerleşmesi anlamına gelen Tarım Master Planlarının, kamu ve özel sektör girişimcilerine yol gösterici ve faydalı olmasını temenni ederim.

Mehmet Mehdi EKER
Bakan

HATAY İLİ TARIMSAL MASTER PLANI

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Hatay İli Tarımsal Master Planı, TCP//TUR//8924 “ İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Master Planlarının Hazırlanmasına Destek Projesi” kapsamında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Hatay Tarım İl Müdürlüğü elemanları tarafından hazırlanmış Hatay İli'ne ait Tarımsal Master Planı'dır. Bu tarımsal master plan, yerel düzeydeki tarımsal planlamanın pratik yapılabilirliğini göstermenin yanında, ilin genel yapısı hakkında başvuru kaynağı niteliğinde bir çalışmadır.

Tarım master planının amacı; tarımsal kaynakların belirlenmesi (toprak, su, ekoloji, işgücü ve teknik bilgi düzeyi), kısıtların ortaya konulması (üretim tekniği, örgütlenme, yatırım gereksinimi, işgücü ve pazarlama problemleri vb), tarımsal kaynak ve potansiyelin değerlendirilerek tarımda verimliliğin ve çiftçi gelirlerinin artırılması, ürün arzında sürekliliğin sağlanması; tarımın çevre, sanayi, turizm gibi diğer sektörlerle ilişkilerinin belirlenmesi, doğal kaynakların ve çevrenin korunması olarak ifade edilebilir.

Planlamanın kapsamı, tarım sektörü ile sınırlı olması nedeniyle yönetim sorumluluğu Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'ndadır. Bununla beraber, İlde hizmetleriyle tarım sektörünü doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen diğer kuruluşlarla sıkı işbirliğine önem verilmelidir.

Master plan 2001-2010 dönemi için hazırlanmakta olup; kalkınma amaçları, bu amaçlara ulaşmada stratejiler ve bu stratejilerin desteğinde muhtemel program ve projeleri içermektedir.

Hatay ilinde, alan çalışmasına başlamadan önce, il ve ilçe Tarım Müdürlüklerinde çeşitli konularla ilgili bilgi verecek ve yardımcı olacak görevli elemanlar tespit edilmiş, gerekli verilerin toplanabilmesi için birebir görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca ildeki kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum örgütü temsilcileri ve çiftçilerle yerinde birebir görüşmeler yapılarak, bu kurumların da katılımları sağlanmıştır. il düzeyinde yürütülecek Tarım Master Planı çalışmaları ile ilgili olarak bu kurumların fikirleri, düşünceleri ve master planında kullanılmak üzere gerekli veriler alınmıştır.

Biyo-fiziksel ve sosyo-ekonomik koşullar bakımından Hatay ili tekdüze bir yapıya sahip olmayıp; önemli farklılıklar göstermektedir. Bu durum göz önüne alınarak; Hatay ili, agro-ekolojik alt bölgelere ayrılmıştır. Her alt bölgede yer alan ilçelerin, tarım ilçe müdürlüklerinde görevlendirilen elemanlarla alt bölgelerin problemleri, potansiyelleri, fırsatları ve kısıtlamaları belirlenerek ayrıca alt bölgeleri temsil edebilecek ilçe ve köylerde alan çalışması yapılarak alt bölgeler belirlenmiştir.

Alan çalışmasının tamamlanmasının ardından ilgili teknik elemanlarla birlikte tespit edilen problem, potansiyel ve bunlara yönelik olarak önerilen muhtemel program ve alt programlar üzerinde mutabakata varılmıştır.

Hatay ili tarım master planının hazırlanmasında, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın Ana Hizmet Birimleri ve Bağlı Kuruluşları ile Kamu Kuruluşları (Hatay

Valiliği, DSİ, KHGM, DİE, DPT vb.) sivil toplum örgütleri, tarımla ilgili diğer organizasyonlar (Ziraat Odası, Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım Satış Kooperatifleri vb.) gibi konu ile ilgili tüm özel ve Kamu Kuruluşları'nın katılımı amaçlanmıştır. Kurumlar arasındaki iletişimin yetersizliği, çeşitli kurumların güncel verileri derleyememesi, bu gibi çalışmalara gerekli hassasiyetin gösterilememesi ve de çeşitli kurumların ilgili konulardaki verilerinin birbirleriyle uyumlu olamaması sebebiyle, özellikle bu kurumlarla birebir görüşmeler yoluna gidilerek çözüm yolları aranmıştır.

Hatay ili tarım master planı dokuz bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde; Plan öncesi durum (background), amaç, kapsam, yöntem ve içerikten bahsedilmiştir.

İkinci bölümde; Master planı etkileyebilecek olan ülkesel plana genel politikalar, kalkınma koşulları ve yürürlükteki idari sistem, halen takip edilmekte olan kalkınma stratejileri ve planlar hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde; ilin biyo-fiziksel, sosyo-ekonomik özellikleri, üretim sistemleri, pazarlama sistemleri ve tarım hizmetlerini içine alan il yapısına yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde; ilin doğal, fiziksel, insan ve kurumsal kaynak boyutunu içine alan tarımsal kaynak envanteri tanımlanmıştır.

Beşinci bölümde; tarımın performansı (yerel ekonomiye katkısı, üretim ve verimlilik, bölgesel ve ulusal ekonomi ile bağlantılar) ele alınmıştır.

Altıncı bölümde; ise ilin kalkınmasıyla ilgili problemleri, potansiyelleri, ve sınırlılıkları incelenmiştir.

Yedinci bölümde; kalkınma amaçları ve stratejiler formüle edilmiştir.

Sekizinci bölümde, program ve projeler tanımlanmış olup program ve projeleri içeren birleştirilmiş (consolidated) kalkınma önerileri belirlenmiştir.

Dokuzuncu bölümde (EKLER); ayrılan alt bölgelere göre ayrı ayrı doğal kaynak envanteri çıkarılarak, potansiyel, problemler, fırsatlar ve tehlikeler incelenmiştir.

BÖLÜM 2. PLANLI KALKINMA VE TARIM

2.1. TARIMSAL PLANLAMA SÜRECİ

1963 yılında planlı dönemin başlamasıyla birlikte ulusal düzeydeki tarımsal planlama beş yıllık kalkınma planları içinde (BYKP) yer almaya başlamıştır. Böylece tarımsal planlamada merkezi planlamanın merkezi planlamanın yönlendirmesi artmıştır. Bununla birlikte VII. Beş Yıllık Kalkınma Planında ulusal düzeyin altındaki düzeyde yerinden planlamaya yönelik bir strateji değişikliğinin işaretleri görülmektedir. Bu değişiklik, il özel idarelerinin etkin hale getirilmesi ve yerel kurumların güçlendirilmesini içine alan kapsamlı yapısal reform için genel bir alt yapı oluşturmaktadır.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında yerinden planlanmaya verilen önem daha da artmıştır. Planda “il planlama ve koordinasyon birimleri güçlendirilecek ve tarım sektörü ile ilgili her türlü konuda, her aşamada ve düzeyde katılımcı proje planlaması ve yönetim esas alınacaktır” ibarelerine yer verilmiştir. Bu çerçevede, 81 ilin her birinde tarımsal master planların hazırlanması çalışmaları başlamıştır.

Diğer yandan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) il düzeyinde entegre kalkınma planı pilot uygulamaları başlamıştır (Mersin ve Düzce). Tarım dahil bütün önemli sektörleri kapsayacak şekilde hazırlanacak bu entegre planlara, il tarım master planlarının önemli katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2.2. POLİTİKA ÇERÇEVESİ

2.2.1. Türk Tarım Politikasının Gelişimi

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kendi kendine yeterlilik ve ithal ikamesine dayalı sanayileşme, kalkınma stratejileri benimsenmiştir. Tarımsal sorunları aşmak ve tarımı geliştirmek için çeşitli programlar uygulanmıştır. Tarıma ilişkin geniş çaplı kurumlaşmanın gerçekleştirilmesinin yanında, fiyat politikaları ve dış ticaretin korunması yoluyla desteklenmiştir. 1923-1950 yılları arasında tarımsal kitleler kurulmuştur. 1963 yılında planlı döneme geçilmesiyle birlikte, tarıma yönelik politikalar kalkınma planları çerçevesinde belirlenmeye başlanmıştır.

Geçmişten günümüze kadar destekleme alımları, girdi destekleri, zirai kredi, faiz sübvansiyonları, doğal afet ödemeleri, süt teşvik primi ödemeleri, destekleme primleri ve ekim alanlarının sınırlandırılması araştırma, eğitim, yayım ve denetim gibi kamu hizmetleri, tarımsal alt yapı yatırımları, yatırım teşvikleri, ihracat iadesi ödemeleri, ithalat korumaları ve vergi gibi tarımsal politikalarla tarımın desteklendiği ve güçlendirildiği görülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi ülkemizdeki tarım politikalarında temel amaç kendi kendine yeterlilik olmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde; şimdiye kadar uygulanan tarım politikaları başarılı olmuştur. Ancak mevcut politik uygulamaların en önemlilerinden biri olan destekleme alımları zamanla, üretim pazar koşullarına uygun olarak gelişmesi engellemiş, üretici gelirlerinde istikrarsızlık yaratmış ve bazı ürünlerin iç ve dış pazarlarda değerlendirilmesini zorlaştıracak şekilde aşırı stokların

oluşmasına neden olmuştur. Uygulanan tarım politikaları, sağlanan desteklerin üreticiye yeteri kadar yansımaması nedeniyle sosyal amaçların gerçekleştirilmemesi yanında kamu kaynaklarına önemli ölçüde yük getirmesi bakımından da olumsuz etkilere sahiptir.

2.2.2. Uluslararası Tarım Politikalarının Ulusal Tarım Politikasına Etkileri

Türkiye’de 1990’lı yılların 2. yarısında başlatılan tarım politikalarının yeniden şekillendirilmesine ilişkin yoğun arayışta, uluslararası kuralların yönlendirmesinin etkisi büyüktür.

Son yıllarda ülkemiz tarım politikaları, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarım anlaşması, Avrupa Birliği ile imzalanan 1/95 sayılı ortaklık konsey kararı ile girilen Gümrük Birliği Anlaşması, ve IMF ile imzalanan Stand-By anlaşması sonucunda yeniden gözden geçirilerek tarım sektöründeki devlet müdahalelerinin azaltılması ve destekleme sisteminde buna yönelik değişiklikler yapılması gündeme gelmiştir.

Yukarıda belirtilen anlaşmalarla ülkemizin üslendiği yükümlülükler şunlardır:

1- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Tarım Anlaşması İle İlgili Yükümlülükler:

Dünya tarım ürünleri ticaretinin serbestleşmesini hedefleyen DTÖ tarım anlaşması, üzerinde yoğunlaştığı konular aşağıya çıkarılmıştır;

a) Tariflendirme ve Tarife İndirimi (Pazara Giriş):

Anlaşma çerçevesinde Türkiye’nin 2004 yılına kadar gümrük tarifelerinde ortalama %24, her bir üründe ise %10 indirim gerçekleştirmesi gerekmektedir.

b) İhracat Sübvansiyonları:

Türkiye 1986-1990 yılları arasında verilen sübvansiyonları tavan olarak bildirmiş, gelecekte ihracat sübvansiyonu verilmesi gerekirse 10 yıl içinde eşit taksitler halinde kaynak tahsisinde %24, sübvansiyonlu mal miktarlarında ise %16 indirim yapılacağı taahhüt edilmiştir. Bununla tarım ürünleri ihracatının da desteklenmesi azaltılmıştır.

c) İç Destekler:

Ülkelerin ulusal tarım politikaları çerçevesinde sağladıkları iç destekler de dünya ticaretini dolaylı yoldan olumsuz etkilemektedir. İç destekler ticaret üzerinde yarattıkları olumsuz etkiye göre kırmızı kutu, mavi kutu ve yeşil kutu uygulamaları olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Kategorilerin belirlenmesinde ilgili sübvansiyonun üretimi hangi ölçüde teşvik ettiği esas alınmıştır.

1995-2004 yılları arasında 1986-1988 yılları baz alınarak destekler değer olarak %24, miktar olarak ise %14 arasında azaltılacaktır. Araştırma, yayım, kontrol, altyapı, pazarlama sistemlerinin iyileştirilmesi, gıda güvenliği, ürün sigortaları, doğal afet yardımları, yurt içi gıda yardımları, gelir desteği, yapısal uyum, çevre

programları, üretimde bağımsız gelir desteği uygulamaları yeşil kutu kriterleri olarak belirtilen bu hususlarda indirim taahhütünde bulunulmayacaktır.

DTÖ nezdinde 2004 yılına kadar iç desteklerin indirimi ile ilgili bir taahhüdümüz bulunmamakla birlikte, bu taahhülle gelecekte de hiçbir ürün için %10'luk bir desteğin üzerinde bir destek verilmemesi konusunda taahhüt altına girilmiştir.

2. Türk Tarımının Avrupa Birliği (AB) ve Ortak Tarım Politikasına Uyumu :

Genel olarak, Türkiye'nin ortak tarım politikasına uyum, tarım sektöründe fiyat ve Pazar mekanizmalarının yakınlaştırılması yapısal politikaların uyumlaştırılması ve mevzuatın yalınlaştırılması olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilebilir.

Avrupa Birliği'nde fiyat desteğinin ağırlığının giderek azaldığı, Türkiye'de ise halen tarımsal destekleme politikasının esas unsuru olarak fiyat desteğinin kullanıldığı görülmektedir ancak, Türkiye'de 2000 yılı içerisinde doğrudan gelir desteği için pilot uygulamalar başlatılmış, 2002 yılında bütün illerde ödenmeye başlanmıştır. Türkiye'nin uyguladığı girdi desteği OTP çerçevesinde hiç kullanılmamaktadır. Türkiye'de 2000-2001 yıllarında uygulanan gübre desteği sabit tutulup 2002 yılında kaldırılacaktır.

Türkiye'nin yapısal uyum açısından da önemli eksiklikleri bulunmaktadır. AB kırsal kalkınma adı altında bütünleştirilmiş bir yaklaşım belirleyerek, kırsal alanlarda tarım faaliyetlerinin turizm, küçük ölçekli sanayi, el sanatları ve benzeri ekonomik faaliyetlerle desteklenmesi için çaba göstermektedir.

Avrupa Birliği (AB), Ortak Tarım Politikası (OTP) uyum amacıyla 1/95 sayılı ortak konsey kararının 8. maddesi Türk Mevzuatında ticaretin önündeki teknik engellerin 5 yıl içinde kaldırılması öngörülmüştür. 8 Kasım 2000 yılı içinde AB ile imzalanan Katılım Ortaklığı Belgesini (KOB) takiben 24 Mart 2001 yılında yürürlüğe giren ulusal programda Türkiye tarımında kısa ve uzun vadede yapılması gerekenler belirlenmiştir.

Kısa vadede çiftçi kayıt sistemi, hayvan kimlik sistemi, bitki sertifikası oluşturulması, pazar piyasa sistemlerinin düzenlenmesi, çevresel, yapısal, ve kırsal kalkınma önlemlerin uygulanması konularını kapsamaktadır.

Orta vadede ise tarımsal ve kırsal kalkınma politikalarında Avrupa Birliği müktesebatına uyumun tamamlanması, gıda işleme tesislerinin AB normlarında modernize edilmesi, balıkçılıkta toplam kalite ve güvenilirliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

3. IMF Niyet Mektubu :

Türkiye'nin IMF ile imzalamış olduğu stand-by anlaşması (anti-enflasyon programı) çerçevesinde verilmiş olan ülke taahhütleri aşağıda sıralanmıştır;

a) Mevcut destekleme politikalarının kademeli olarak kaldırılması; yerine fakir çiftçiye yönelik doğrudan gelir destekleme uygulaması (8. beş yıllık kalkınma planının mevcut durumunda genel açıklayıcı bilgi verilmiştir).

b) Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerine (TSKB) özerklik verilmesi; konuyla ilgili olarak 16.06.2000 tarih ve 24081 sayılı resmi gazetede yayınlanan kanun ile TSKB özerk ve maali yönden bağımsız bir yapıya kavuşturulması hedeflenerek çalışmalara başlanmıştır.

c) Girdi sübvansiyonlarının kademeli olarak kaldırılması (gübre ve kredi); bu konuda 2000-2001 yıllarında gübre desteği sabit tutulup, 2002 yılında tüm girdi destekleri kaldırılmış olup, tarımsal amaçlı kredilerde de faiz oranı düşürülmüştür.

d) Tarımsal amaçlı kitlerin özelleştirilmesi; tarımsal amaçlı kitlerin bu doğrultuda da yeniden yapılandırılması çalışmaları devam etmektedir. Tekel, TŞFAŞ, ÇAYKUR için özelleştirme gündeminde olup, TMO 2001 yılında küçültülecek stratejik ve olağanüstü hal stoku bulundurulacak ve 2002 yılında borsada oluşan fiyat ile alım yapacaktır.

TMO'ne yönelik uygulamalarda Hatay ili tarımının doğrudan etkilenmesi muhtemeldir. Özellikle buğday ve mısır iki önemli tarımsal üründür.

2.2.3 VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Tarım

I- Mevcut Durum:

Geçmişte uygulanan destekleme politikaları ile üretici gelirlerinde istikrar sağlanamamış, dünya fiyatları üzerindeki destekleme alım fiyatları bazı ürünlerin ekim alanlarının aşırı genişlemesine, üretim fazlası oluşmasına ve devletin fazla alım yaparak yüksek stok maliyetine katlanmasına sebep olmuştur.

Bu olumsuzlukları kısmen gidermek üzere, yeni bir tarımsal destekleme aracı olarak; 2000 yılında Çiftçilere Yönelik "Doğrudan Gelir Desteği" uygulaması yönünde pilot proje uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre bu projenin 2001 yılında ülke genelinde uygulanması yönünde çalışmalar hızla devam etmektedir.

DTÖ Tarım Anlaşmasının ilgili hükümleri çerçevesinde ülkemiz yükümlülüklerinin yerine getirilmesine devam edilmiştir. Uruguay Turu sonrası gelişmeler de göz önüne alınarak AB ile yeni bir tercihli ticaret rejimi oluşturulmuştur.

VII. Plan döneminde, 4342 sayılı Mera Kanunu çıkarılmıştır. Tarımda Yeniden Yapılandırma ve Destekleme Kurulu oluşturulmuştur. 4487 sayılı Kanun ile Ürün Borsalarında vadeli işlemler yapılabilmesi imkanı sağlanmıştır. Ayrıca, 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmış, 4367 sayılı Kanunla söz konusu KHK'nın bazı maddeleri değiştirilmiş ve ilgili mevzuatta düzenlemeler yapılmıştır. 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun 1 Haziran 2000 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiştir.

Ancak; VII. Plan döneminde, Tarımsal Politikalar ile ilgili Yapısal Değişim Projesi çerçevesinde öngörülen Tütün, Tarımının Yeniden Düzenlenmesi, Ürün Sigortası, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının Yeniden Organizasyonu Kanunları çıkarılamamıştır. Üretici Birlikleri Kanun Tasarısı son aşamaya gelmiştir.

II- Amaçlar, İlkeler ve Politikalar

Türkiye kendi tarım politikası ihtiyaçları, dünya tarımındaki gelişmeler ve Türk tarımının OTP'ye uyumu zorunluluğunu göz önünde bulundurarak VIII. Planda aşağıdaki amaç, ilke ve politikaları belirlemiştir:

●Kaynakların etkin kullanımı ilkesi çerçevesinde ekonomik, sosyal, çevresel ve uluslararası gelişmeler boyutunu bütün olarak ele alan örgütlü, rekabet gücü yüksek, sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulması temel amaçtır. Gıda güvenliği ilkesi çerçevesinde artan nüfusun dengeli ve yeterli beslenmesi esas alınacaktır.

●Piyasa fiyat oluşumu üzerinde olumsuz etkileri olan ürün fiyatlarına devlet müdahaleleri yerine, üretimin piyasa koşullarında talebe uygun olarak yönlendirilmesini sağlayacak politika araçları devreye sokularak, üretici gelirlerinin artırılması ve istikrarlı bir yapıya kavuşturulması esas alınacaktır. Üretim maliyetlerini azaltıcı ve teknolojik gelişimi hızlandırıcı tedbirler uygulamaya konulacaktır.

●Tarım politikalarının esasları; DTÖ Tarım Anlaşmasının öngördüğü yükümlülükler ile AB'ye tam üyelik sürecine girerken AB Ortak Tarım Politikasında ve uluslararası ticaretteki gelişmeler çerçevesinde belirlenecektir.

●İnsan kaynakları başta olmak üzere, üretim faktörlerinin daha etkin kullanılması, verimliliğin artırılması, tarımla ilgili kuruluşlarda kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, kurumsal hizmet akışında gözlenen sorunların giderilmesi, sektör içi kaynak dağılımında etkinlik ve rasyonel kullanımın sağlanması, üretici örgütlerinin güçlendirilmesi, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması ve pazarlama ağlarının geliştirilmesine ağırlık verilecektir.

●Çiftçi Kayıt Sistemi, Tapu-Kadastro Sistemi, Coğrafi Bilgi Sistemi ve Çiftlik Muhasebe Veri Ağının geliştirilmesi sağlanacaktır. Tarımsal veri tabanını kullanan Tarım Bilgi Sistemi kurulacaktır.

●Üretici ve üretim düzeyini risklere karşı korumak amacıyla risk Yönetimi araçları geliştirilecektir. Bu çerçevede; tarım ürünlerine yönelik sigorta sistemi, vadeli işlemler borsası, sözleşmeli tarım ve stok yönetimi araçlarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve etkin şekilde uygulamaya konulması sağlanacaktır.

●Tarımsal gelişmede bölgesel nitelikli programların önemi nedeniyle Tarımda Sorunlu ve Öncelikli Üretim Alanlarının Tespit Çalışmaları çerçevesinde bölgesel özel programlar geliştirilecektir.

●Tarım sektörü ile ilgili her türlü konuda, her aşamada ve düzeyde katılımcı proje planlaması ve yönetimi esas alınacaktır.

●Üreticilerin katılımını ve sorumluluğunu esas alan ve doğrudan üreticilere finansman sağlayan Kırsal Kalkınma Projelerine ilişkin çalışmalar sürdürülecektir. Bu çerçevede, gerçekleştirilmekte olan ve kırsal kesimdeki gelir seviyesini artırmayı amaçlayan Doğu Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi halen 11 ilde uygulanmaktadır.

●Kırsal alanda tarım-dışı sektörlerle destek verilmesi ve kırsal sanayinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Tarımdan çekilecek nüfusa yeni istihdam imkanları yaratacak projeler geliştirilecektir.

• Tarımsal araştırma kurumları etkili bir yapıya kavuşturulacak, çeşitli kurum, kuruluş ve üniversiteler tarafından yapılan araştırma faaliyetlerinde koordinasyon sağlanacaktır.

• Tarımsal araştırma önceliklerinin belirlenmesinde üretici talepleri dikkate alınacak ve uygulamaya yönelik araştırma projelerinin geliştirilmesi ve uygulanmasında üreticilerin katılımı ve katkısı esas alınacaktır.

• Tarım-sanayi entegrasyonunun geliştirilmesi, tarımsal ürünleri işleme sanayiinin rekabet edebilirliğini artırıcı nitelikte uygun ve kaliteli hammaddenin temini ile tarımsal sanayiye dönük sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

• Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda özzerleştirilmesi sağlanırken, söz konusu kurumların yeniden yapılandırılması durumunda sürdürülebilirliği sağlayıcı gerekli önlem ve politikalar uygulamaya konulacaktır.

• Kamu tarafından yapılmakta olan bir kısım görevler üretici organizasyonlarına devredilecektir.

• Doğal kaynak kullanımında havza bazında katılımcı proje planlaması ve yönetimi benimsenecektir. Doğal kaynakların sürdürülebilir biçimde kullanılması, gen kaynakların korunması ve saklanması sisteminin kurulması sağlanacaktır.

• Tarımsal politikalar doğrultusunda, dengeli ve çevreyle uyumlu tarımsal kalkınmanın sağlanmasına yönelik olarak tarımsal altyapı yatırımlarının her aşamasında, yatırımdan faydalananların her türlü katılımı sağlanacak, mevcut altyapının etkin kullanımı ve yeni yatırımların gerçekleştirilmesinde kaynakların rasyonel kullanımı temin edilecektir.

• Detaylı toprak etütlerinin ve toprak haritalarının yapılması ile toprakların kullanım ve korunmasına ilişkin bir Kanunun çıkarılması, kadastro çalışmalarının tamamlanması ve toprak veri tabanının oluşturulması sağlanarak Arazi Kullanım Planı hazırlanacaktır.

• Bölünemeyecek en küçük parsel anlamında optimum işletme büyüklükleri bölgelere göre tespit edilecek, belirlenecek ekonomik işletme büyüklüklerine bağlı özendirici tedbirler geliştirilecektir.

• Hayvansal ürünler üretimi geliştirilecek, toplumun hayvansal protein bakımından dengeli ve yeterli beslenebilmesini sağlamak amacıyla hayvan ıslahı, hayvan hastalık ve zararlılarıyla mücadele ile kaliteli kesif yem ve yem bitkileri üretiminin artırılmasına, meraların ıslahına ve yayım hizmetlerine ağırlık verilecektir.

• Su ürünlerinde sürdürülebilir üretimin artırılması amacıyla; doğal kaynakların rasyonel kullanımı sağlanacak, yetiştiricilik ve açık deniz balıkçılığı geliştirilecek, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilecek ve kamuda etkin kurumsal bir yapının oluşturulması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

• Ormanlar; toplumun ormancılık sektörü ürün ve hizmetlerine olan gereksinimlerini, sürdürülebilir ormancılık, biyolojik çeşitlilik ile yaban hayatını koruma ve çok yönlü yararlanma ilkeleri doğrultusunda ekonomik, sosyal, çevresel ve ergonomik kriterler çerçevesinde yönetilecek, işletilecek ve korunacaktır.

• Türkiye’de ormansızlaşma, çölleşme, toprak erozyonu, sel, heyelan ve çığ gibi afetleri önlemek amacıyla; ağaçlandırma, erozyon kontrolü, mera ıslahı ve sosyal ormancılık faaliyetleri geliştirilecek, gerçek ve tüzel kişilerin orman yetiştirme etkinlikleri desteklenecektir.

III- Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

• Tarım sektörü ile ilgili konuları bir bütünlük içinde ele alan Çerçeve Tarım Kanunu çıkarılacaktır. Ziraat Odalarının etkin olarak faaliyetlerini sürdürmeleri ve geliştirilmeleri yönünde düzenlemeler yapılacaktır.

• Kamudan bağımsız bir yapıda üreticilere üretimden pazarlamaya kadar olan safhalarda hizmet vermek üzere kar amacı gütmeyen organizasyonlar oluşturmaya yönelik Üretici Birliklerine ilişkin bir kanun tasarısı hazırlanmış olup, Başbakanlığa sunulmuştur. Örgütlü çiftçi kesiminin desteklenmesi ve bu yönde teşvik önlemlerinin uygulamaya geçirilmesi sağlanacaktır. Söz konusu örgütlerde denetimin özerkleştirilmesi yönünde düzenlemeler yapılacaktır.

• Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile tarımsal nitelikli Kamu İktisadi Teşebbüsleri yeniden yapılandırılacaktır.

Tarımsal Ürün Sigortaları Kanununun ve buna ilişkin eylem planının hazırlanmasına ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır

2.3. TARIMSAL KALKINMANIN GEREKLİLİKLERİ

Tarım sektörü ekonomik, sosyal, politik ve teknik yönleriyle diğer sektörlerden farklı özellikleri olan ve vazgeçilmez öneme sahip bir sektördür.

Tarım ürünlerinin temel ihtiyaç maddeleri oluşu, bu ürünlere stratejik bir önem kazandırmıştır. Bütün ülkeler tarımsal ürünlerde; özellikle tahıl, şeker, süt, et ve bitkisel yağ gibi temel tarımsal ürünlerde kendi kendine yeterli olma çabası içerisinde olup tarım politikalarını bu hedef doğrultusunda yönlendirmektedirler.

Türkiye’de tarım sektörü 2003 yılı itibariyle GSYİH içindeki payı % 11,5 olmasına karşılık, tarımsal sivil istihdam içindeki payı % 33,2’dir. Görülmektedir ki nüfusun önemli kısmı geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Bununla birlikte, tarım sektöründe istihdam edilenlerin gelirleri diğer sektörler göre daha düşüktür. Bunun sonucu ortaya çıkan kırsal kent farklılığı, köyden kente yoğun göçe sebep olmuştur.

Ayrıca tarım, sanayiye hammadde sağlama yanında, sanayinin pazarı olması bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Büyüyen bir tarım sektörü, istihdamın artmasına ve ekonominin gelişmesine önemli katkılarda bulunacaktır.

2.4. MEVCUT PLAN VE PROGRAMLAR

2.4.1. Türkiye Hayvancılık Stratejisi Raporu

Bu rapor, hayvancılık sektörünün gelişmesiyle ilgili temel amaçları, sorunların boyutlarını ve planlama çatısını içeren ve 2005 yılına kadar uzanan bir stratejiyi sunmaktadır. Strateji seçenekleri olarak belirlenen temel seçenekler ise üretim bazını ve hayvansal verimliliği geliştirmek, gerçek ürün fiyatını ve ithalatı artırmak şeklindedir.

2.4.2. Ulusal Ormancılık Programı

Ormancılık sektöründe üstlenilmiş olan uluslararası ve bölgesel sorumlulukların yerine getirilmesini ve takibini kapsayan Ulusal Ormancılık Programı çalışmaları devam etmektedir.

2.4.3. Diğer Projeler

Aşağıda belirtilen projeler Türkiye genelinde Hatay ilini kapsayacak şekilde yürütülen projeler olup, Hatay ilinde çeşitli kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen tarımsal projelere ait bilgiler ileri ki bölümlerde bilgi eklenecektir.

2.5. Türkiye’de Uygulanmakta Olan Destekleme Politika Araçları

2.5.1. Destekleme Alımları Yoluyla Yapılan Pazar Fiyat Desteği

Pazar fiyat desteğinin uygulandığı ürünler, stratejik öneme sahip, fazla sayıda üreticiyi ilgilendiren, yaygın olarak üretimi yapılan ve depolanma özelliği olan ürünlerdir. Ürün fiyatı, Bakanlar Kurulu aracılığı ile belirlenerek ürünü almakla sorumlu kuruluş (tarımsal amaçlı KİT'ler, ÇAYKUR, TEKEL, TİGEM, TŞFAŞ, TMO gibi) görevlendirilir. Zarar meydana gelmesi durumunda Hazine zararı karşılar.

Söz konusu desteğin tahıllar ve haşhaşta uygulanması durumunda Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), şeker pancarı için TŞFAŞ, tütün ve tuz için TEKEL, çay için ÇAYKUR alım yapan kuruluş olarak görevlendirilmiştir.

Pamuk, kuru incir, kuru üzüm, zeytin, zeytinyağı, soya, ayçiçeği, fındık, antep fıstığı alımlarında ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı olarak görev yapan Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TSKB) görevlendirilmiştir. TSKB kuruluş kanununa göre üreticiler ait özel kuruluşlardır. Ürün fiyatlarına müdahale ettikleri gibi hemen hepsinde ürün işleme tesisleri vardır. TARIŞ, FİSKOBİRLİK, ÇUKOBİRLİK, TRAKYABİRLİK ve ANTBİRLİK başta olmak üzere toplam 16 adet TSKB bulunmaktadır. Bunlar kendilerine bağlı kooperatiflerle faaliyette bulunurlar. Örneğin, FİSKOBİRLİK, 65 kooperatifle en fazla kooperatifin üye olduğu birliktir.

Süt üretiminde müdahale edici kuruluş olarak görev yapan SEK 1994 yılında özelleştirilmiş olup, aynı yıl özelleştirilmesine başlanan Et ve Balık Kurumuna (EBK) ait bazı kombinalar özelleştirilmiş, kalanların ise önümüzdeki yıllarda özelleştirilmesi öngörülmüştür.

2.5.2. Doğrudan Ödemeler (Prim Ödemesi, Doğal Afet Ödemesi)

Prim uygulaması ilk olarak 1993 yılında pamukta başlamış olup, 1998 yılında kütlü pamuk, zeytinyağı ve yaş ipek kozasında uygulanmıştır. 1999 yılında ise pamuk, ayçiçeği ve soyada devam etmiştir. 2000 yılında prim ödemesi adı altında çiftçiye pamuk, soya ve ayçiçeği için fark ödemesi yapılmıştır.

2.5.3. Girdi Desteği

Tarımda uygulanan girdi destekleri aşağıda sıralanmıştır:

- **Gübre Desteği**

Türkiye’de ürün özelliklerine göre değişmekle birlikte ürün maliyeti içinde gübre bedeli %10-20 arasında değişen oranda pay almaktadır. Kimyevi gübrede 1961 yılından itibaren başlayan destek, TZDK aracılığı ile yapılmıştır.

1986 tarihinden sonra TZDK görevine son verilmiş, gübre desteği çeşitlerine göre destekleme üretici firmalara yapılmıştır. 1994 yılında bir değişikliğe gidilerek gübre desteği fatura bedelinin belli yüzdesi alınarak doğrudan üreticiye yapılmış, ancak

1997 yılından sonra değiştirilerek üretim yapan fabrikalara, ithalatçı ve dağıtıcı kuruluşlara yapılmaya başlanmıştır. 2002 yılından itibaren gübrede destekleme kaldırılmıştır.

- **Tohum ve Fidan Desteği**

Sertifikalı tohum ve fidan desteği şeklindeki destek uygulaması 1985 yılında başlamış ve 2001 yılına dek devam etmiştir. Bu uygulamayla, çeltik, hibrit ayçiçeği, soya, delinte edilmiş pamuk, patates, yem bitkileri tohumları yanı sıra aşılı meyve fidanları, çelikten meyve fidanı, klon anaçlı meyve fidanları da desteklenmiştir.

- **İlaç Desteği**

Tarımsal ilaç desteği 1987 yılından beri fatura bedelinin %20'si olarak üreticiye yapılmaktadır. 1999 tarihinden itibaren ise ilaç desteği, içerdikleri zehirli madde çeşit ve oranına göre fatura bedelinin %0-30 olarak üreticiye yapılmaktadır.

- **Sulama Yardımları**

Sulama yatırımları devlet tarafından yapılmakta olup, sulanan alanlarda üretim yapan üreticiler, bakım ve işletme masrafları dışında sulama suyu için herhangi bir ödeme yapmamaktadırlar.

- **Elektrik Enerjisi Desteği**

Tarımsal sulama için kullanılan elektrik fiyatı daha ucuz olup, 1997 tarihinden itibaren kültür balıkçılığı ve kümes hayvanları yetiştiriciliğinde kullanılan elektrik enerjisinde indirim uygulanmaktadır.

Halen, kooperatif mülkiyetindeki soğuk hava depolarının elektrik enerji masrafları %40 indirimli tarifieden tahsil edilmektedir.

- **Kredi Desteği**

Tarıma yönelik kredi mekanizmasında çok sayıda banka ve finans kurumu yer almakla birlikte, kredilendirme ağırlıklı olarak T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığı ile yapılmaktadır. Şekerbank gibi finans kuruluşları da tarıma finansman sağlamaktadırlar. Kredi kullanımında görülen en önemli olumsuzluk, kullanılan toplam kredi hacminde orta ve uzun vadeli yatırım kredilerinin payının düşük olmasıdır. Bu tip krediler tarım işletmelerinin gelişimi ve teknolojik tarım işletmelerinin oluşturulmasına yönelik olmaları nedeniyle sektör için önem taşımaktadır.

Tarımsal faaliyetlerde bulunan üreticiye T.C. Ziraat Bankası tarafından değişik kalemlerde ve değişik faiz oranlarında kredi verilmektedir. Normal ticari faiz oranları %90-100 seviyesindeyken üreticiye %50-70 gibi düşük faiz oranıyla kredi kullanılmıştır.

Ayrıca Tarım Satış Kooperatiflerine ürünü alabilmesi için Hazine tarafından %50 basit faizli kredi kullanılmaktadır. TSK'leri müdahale alımlarında bulunabilmek için devletten düşük faizle kredi almaktadırlar. Tarım Satış Kooperatiflerinin toplam kredi kullandırmadaki payı %15 tir.

- **Karma Yem Desteği**

1985 yılından itibaren karma yem kullanan üreticilere fatura bedelinin %20'si olarak uygulanan destek, 1989 yılında uygulamadan kaldırılmıştır.

- **İthal Damızlık ve Kültür Irkı Süt İneği Desteği**

Damızlık ve kültür süt ineği ithalatında teşvik uygulaması, 1987 yılında başlamış olup, 1994 yılında ithal edilen süt sığırının CIF fiyatının %25'i oranında destekleme yapılmıştır. Bu uygulamaya 1996 yılında son verilmiştir. Türk-Anafi projesi kapsamında yetiştirilen saf ırk sertifikalı damızlık düveler ve daha önce ithal edilmiş olan kültür ırklara ait yavruların alımında Bakanlıkça belirlenen CIF bedelinin %35'i oranında destekleme yapılmıştır. Bu uygulama da 1999 yılında son bulmuştur.

- **Çayır Mera Yem Bitkileri ve Hayvancılığı Geliştirme Projesi**

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hali hazırda hayvancılık konusunda, **2000/467 sayılı Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı** gündemde olup, bu kanun ile hayvancılığa verilmiş olan teşvikler aşağıda belirtilmektedir:

- **Yem Bitkileri Desteği**

- Tek yıllık yem bitkileri için gerekli olan girdi, tarımsal alet ve ekipmanların masrafların %20'si kadar,
- Çok yıllık yem bitkileri için gerekli olan girdi, tarımsal alet ve ekipmanların masrafının %30'u kadar destekleme ödemesi yapılmaktadır.

- **Suni Tohumlama Desteği**

Suni tohumlama bedelinin kalkınmada öncelikli illerde soy kütüğüne kayıtlı işletmelerde %50'si, diğer iller ve işletmelerde ise %25'i suni tohumlama primi olarak ödenecektir. Bu destekleme 5 yıl sürecek olup, bu süre içinde suni tohumlamadan yararlanan inek sayısı en fazla 10 milyon Baş olacaktır.

- **Damızlık Teşviki**

Yurt içinde çiftçi veya TİGEM tarafından yetiştirilen veya Bakanlıkça ya da Bakanlık tarafından yetki verilmiş kuruluşlarca damızlık sertifikası veya sertifika verilmiş damızlık gebe düveleri alanlara, damızlık belgesi veya pedigriye sahip süt sığırları için her yıl ırk bazında hayvan fiyatının %30'u, saf ırk sertifikasına sahip kültür ırkı için bu fiyatın %15'i ödenir.

2.5.4. Diğer Teşvik ve Destekler

- **Tarım Ürünleri İhracat Desteği ve İthalattaki Korumalar**

Özellikle gelişmiş ülkeler tarafından ihracatı artırmak amacıyla uygulanmakta olan önemli bir politika aracıdır. Ülkemizin de taraf olduğu Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anlaşması çerçevesinde 44 adet tarım ürünü ihracatına belli miktarda ihracat desteği verilmektedir.

İthalatta ise gümrük vergileri ile yurtiçi üretim korunmaktadır. Ancak burada da koruma oranları ülkemizin DTÖ Anlaşması hükümlerince belirlenmiştir.

- **Et Teşvik Primi Uygulaması**

Et teşviki EBK kombinaları ve 2687 sayılı Kanuna göre kurulmuş özel sektör kombinalarında kesilen hayvanlar için 1990-1994 yılları arasında uygulanmıştır.

- **Süt Teşvik Primi Uygulaması**

Çift cidarlı kazan, pastörizatör veya UHT sistemine sahip olan işletmelere süt satan işletmelere litre başına 5.000 TL süt teşviki verilmektedir.

Süt teşvikine ilaveten soy kütüğüne kayıtlı veya birliklere üye işletmelere ilave olarak litre başına 5.000 TL verilmektedir.

- **Çayda Budama ve Tütünde Kota Tazminatı**

Çay ve tütün için 1993 yılında uygulamaya konulan söz konusu tazminat ödemeleri ile üreticinin zararı telafi edilmeye çalışılmıştır. Çayda budama tazminatı ile 5 yıl boyunca çay bahçelerinin 1/5'i budanmaktadır. Tütünde ise yeni yasa ile kota uygulamaları devam etmekte ve Tekel'in özelleştirilmesi gündeme gelmektedir.

- **Suni Tohumlama Desteği**

Hali hazırda 2000/467 sayılı yasada belirtilen hükümler doğrultusunda uygulanan suni tohumlama desteği 1987 yılında başlamış olup, 1990 yılından sora ise özel ve tüzel kişiler tarafından yapılan suni tohumlama da destekleme kapsamına alınmıştır.

- **Yatırımı Destekleyici Yardımlar**

Tarım yatırımlarında uygulanan teşvikler, gümrük vergi indirimleri, tercihli krediler ve 1995 yılında uygulamasına son verilen Kaynak Kullanımı Destekleme Fonundan yapılan yardım ve destekler bu kapsamda yer almaktadır.

2.5.5. Genel Hizmetler

Yukarıda belirtilen tarım politikası araçlarından ayrı olarak genel hizmetler çiftçi desteklenmesinde önemli bir araç olmaktadır. Bu amaçla tarım sektöründe uygulanmakta olan hizmetler aşağıda verilmektedir:

- Araştırma, eğitim ve yayım hizmetleri,
- Denetim ve kontrol hizmetleri,
- Hastalık ve zararlılara karşı koruma hizmetleri,
- Altyapı ve yapısal iyileştirme hizmetleri.

2.6. İLDE UYGULANAN TARIMSAL PLAN VE PROGRAMLAR

Hatay ilinde halen uygulanan ve 2004 yılına kadar yıllık yatırım programlarında yer alan projeler aşağıda sıralanmıştır.

2.6.1. Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi

Bitkisel üretimi geliştirme projeleri kapsamında; hububat, mısır, zeytin, yağlı tohum, bağ-bahçe, süs bitkileri ve çöğür üretimi yanı sıra yabancı ağaç aşılama, gibi çalışmalar yürütülmektedir.

2.6.2. Çayır Mera ve Yem Bitkileri Üretimini Geliştirme Projesi

Bu proje kapsamında, yonca, korunga, fiğ, sorgun sudan otu, macar fiği, silajlık mısır, yem pancarı üretimini geliştirme alt projeleri ile çayır mera ıslahı ve silaj yapımı çalışmaları yürütülmektedir.

Ayrıca, 2000/467 Sayılı Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararnamesi kapsamında, çok yıllık ve tek yıllık yem bitkileri üretime ve yapay mera tesisine yönelik öz sermayeye dayalı projeli yatırımlar devlet desteklemesinden yararlandırılmıştır. 2003 yılı sonu itibariyle fiğ ot üretimini geliştirme kapsamında 1.570 da fiğ ekimi yapılmıştır. 2003 yılı içerisinde Çayır Mera ve Yem Bitkileri Projesi Desteklemesi kapsamında ekilen proje tutarı 369.732.000.000 TL. olan fiğ için 2004 yılında 82.859.000.000 TL. ödemesi yapılmış, yine destekleme kapsamındaki silajlık mısır ekilişleri müracaatları devam etmektedir.

2.6.3. Hayvan Hastalık ve Zararlıları İle Mücadele Projesi

Bu proje içerisinde İl genelinde Büyükbaş şap aşılması, Brucella, Melitensis, Kuduz ve New Castle gibi yapılan aşılama lar aşağıda sıralanmaktadır.

2.6.4. Hayvancılığı Geliştirme Projesi

Önsoykütüğü Sistemi, İlde, İl Müdürlüğümüz, İlçe Müdürlüklerimiz, Hatay Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği ile Özel Suni Tohumlama yapan Veteriner hekimlerin ortak çalışmalarıyla yürütülmektedir.

Bu proje ile Hatay'da 2004 yılında 540 baş inekte suni tohumlama gerçekleştirilmiş, 2.279 işletme ve 3.676 hayvan Önsoy kütüğüne kaydedilmiştir.

2.6.5. Su Ürünleri Üretimini Geliştirme Projesi

Bu proje çerçevesinde 1982 yılından buyana İlde su ürünleri üretimini artırmak amacıyla müracaat eden üreticilerin gerekli izinleri alınmakta; iç su ve denizde kültür balıkçılığı projeleri hazırlanıp yürütülmektedir.

Hali hazırda; su ürünleri yetiştiriciliği taleplerinin değerlendirilmesi kapsamında 2 adet talep değerlendirilmiştir. 1 adet yatırım safhasında, 1 adet ön izin safhasında talep vardır.

2.6.6. Bitki Hastalık ve Zararlıları İle Mücadele Projesi

2003 yılı içerisinde entegre mücadele ve sürvey çalışmalarının yanısıra çeşitli hastalık ve zararlılarla yönetimli çiftçi mücadelesi, süne zararlısına karşı devlet mücadelesi, yerli çekirgelere karşı devlet yardımı mücadelesi olmak üzere bu proje kapsamında çeşitli konularda çalışmalar yapılmıştır.

2.6.7. Gıda Denetim Hizmetlerini Geliştirme Projesi

Gıda Denetim Hizmetleri:

560 sayılı KHK ve buna dayalı olarak çıkartılan yönetmelikler çerçevesinde gıda ve gıda ambalajı üreten işyerlerinin denetimleri yapılmaktadır. 2003 yılı içerisinde 317 adet gıda denetimi yapılmıştır.

Gıdaların kalite ve hijyenle ilgili özelliklerini katkı maddelerini, aroma maddelerini, pestisit ve veteriner ilaç kalıntılarını, ambalaj ve işaretleme, depolama ve taşıma kurallarını, numune alma, analiz metotlarını kapsayan Türk Gıda Kodeksi 16 Kasım 1997 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin amacı üretici ve tüketici menfaatleri ile halk sağlığını korumak, gıda maddelerini tekniğine uygun ve hijyenik üretime hazırlama, işleme, muhafaza, depolama, taşıma ve pazarlanmasını sağlamak üzere gıda maddelerinin özelliklerini belirlemektir.

Ayrıca tüketiciye güvenilir gıdanın arzı, tüketicinin daha iyi bilgilendirilmesi, gıda endüstrisinin geliştirilmesi ve ticaretinin iyileştirilmesi ile ilgili hizmetler yürütülmektedir.

Bu kapsamda İlde faaliyet gösteren gıda ve gıda ambalajı üreten işyerleri denetlenerek Gıda Siciline kaydolularak, imal ettikleri ürünlerin bileşiminde bulunan maddeleri tescil ettirerek üretim izni almaları sağlanmaktadır.

Et ve et ürünleri Gayri Sıhhi Müesseselerdir. Bu işletmelerin denetim ve ruhsatlandırma işlemleri 560 Sayılı KHK' nin 18. maddesine dayalı olarak çıkarılan 23 Haziran 1996 tarih ve 22675 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Kanatlı Hayvan Eti ve Et Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik" gereği denetimler ve Ruhsatlandırma İşlemleri Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ve Taşra teşkilatınca yapılmaktadır.

Bu kapsamda İlde çalışma ve üretim izni almaları hususunda denetim, eğitim ve diğer hizmetler yapılmaktadır.

Yem ve Tohum Denetim Hizmetleri:

1734 Sayılı Yem Kanunu ve buna bağlı yönetmelikler çerçevesinde hayvansal ve bitkisel kökenli yem hammaddesi üreten kuruluşların ve yem satışı yapan yem bayilerinin kontrolleri yapılmaktadır. 2003 yılı içerisinde 234 adet yem denetimi yapılmıştır.

308 Sayılı Tohumlukların tescil ve sertifikasyonu hakkında kanun ve bu kanuna bağlı yönetmelikler tohum üreticisi ve dağıtıcı ve tohum satışı yapan bayilerin denetimi yapılmakta, tohum yetiştiriciliği yapan kuruluşlara yetiştiricilik belgesi verilmektedir.

2.6.8. Su Ürünleri Kirlenme ve Koruma Kontrol Hizmetleri Projesi

Bu proje kapsamında Hatay' da, su ürünlerini ve ekolojik dengeyi korumaya yönelik olarak, denizler, iç sular ve sanayi kuruluşlarının arıtma tesisleri ile kum-çakıl ocaklarında, düzenli olarak denetimler yapılmaktadır. Ayrıca, su ürünleri sağlığı ile ilgili olarak kültür balıkçılığı tesislerinde rutin olarak su ürünleri sağlık denetimleri

yürütülmektedir. 2003 yılı içerisinde su kirliliği konusunda 66 adet denetim yapılmıştır.

2.6.9 Sorunlu Tarım Alanlarının Tespiti Ve İyileştirilmesi Projesi

Bu proje kapsamında 1/25.000 ölçekli haritalar üzerinde köylerin sınırları tespit edilerek, harita üzerinde alanların hesaplanmasına devam edilmektedir.

2.6.10 Süne ve Kıvılcık Mücadele Projesi

İl de yılın belli dönemlerinde süne ve kıvılcık tespitleri yapılarak, gerekli mücadeleler yapılmaktadır.

2.6.11 4342 Sayılı Mera Kanunu Kapsamında Yapılan Çalışmalar

İl de 330.000 dekar doğal mera alanı mevcut olup, 4342 Sayılı Mera Kanunu gereğince 1999 yılından günümüze kadar 105.894 dekar mera alanında tespit, 52.392 dekar mera alanında tahdit, 48.022 dekar mera alanında tahsis, 40.322 dekar mera tescil edilmiş olup, çalışmalar devam etmektedir. 4342 Sayılı Mera Kanunu gereğince 2004 yılı itibarıyla 11 ilçede 56 köy programa alınmış, tespit ve tahdit çalışmaları devam etmektedir.

2.6.12 Çiftçi Kayıt Sistemi ve Doğrudan Gelir Desteği Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Tarımsal Destekleme Politikaları kapsamında "Çiftçi Kayıt Sistemi Oluşturulması ve Doğrudan Gelir Desteği Projesi" uygulamasında, Hatay İlinde gerçekleştirilen 2001 yılı uygulamaları kapsamında 0-200 dekar arasındaki tarımsal alanlara dekar başına 10.000.000 TL üzerinden ödeme yapılmış, toplam 37.528 kişiye 000.TL ödenmiştir. 2002 yılı uygulamalarıyla ise 0-500 dekar arasındaki tarımsal alanlara dekar başına 13.500.000 TL üzerinden toplam 38.157 kişiye 19.497.512.281.500 TL ödeme yapılmıştır. 2003 yılı uygulamalarında ise 0-500 dekar arasındaki 38.260 kişiye 23.743.359.824.000 TL. ödenmiştir. Halen 2004 yılı uygulamalarına devam edilmektedir.

Ayrıca 2003 yılında 2002 yılı Doğrudan Gelir Desteği müracaatları esas alınarak 2. 816.307.329.550 TL. I. Dilim Mazot Desteklemesi, 2002 yılı Doğrudan Gelir Desteği müracaatları esas alınarak 2.893.721.978.550 TL. II. Dilim Mazot Desteklemesi yapılmıştır.

2.6.13 Arıcılığı Geliştirme Çalışmaları

Finansmanın tamamı İl Özel İdare tarafından karşılanan ve ilimizde arıcılığın geliştirilmesi amacıyla; çiftçi ailesi başına 10' ar adet kovan olacak şekilde 2001 yılında 1200 adet arılı kovan, 2002 yılında 1760 adet arılı kovan ve 2004 yılında 2000 adet arılı kovan olmak üzere 496 çiftçi ailesine müdürlüğümüz tarafından arılı kovan dağıtımı yapılmıştır.

Ayrıca ana arı başına Birliğe üye olanlara 10.000.000 TL. olmayanlara 5.000.000 TL. destekleme yapılmaktadır.

İl Özel İdare Destekli Yürütülen Projeler

Bu projeler, İlde Yerel İdareler tarafından uygulanan projeleri kapsar.

BÖLÜM 3. İLİN ÖZELLİKLERİ

3.1. BİYOFİZİKSEL ÖZELLİKLER

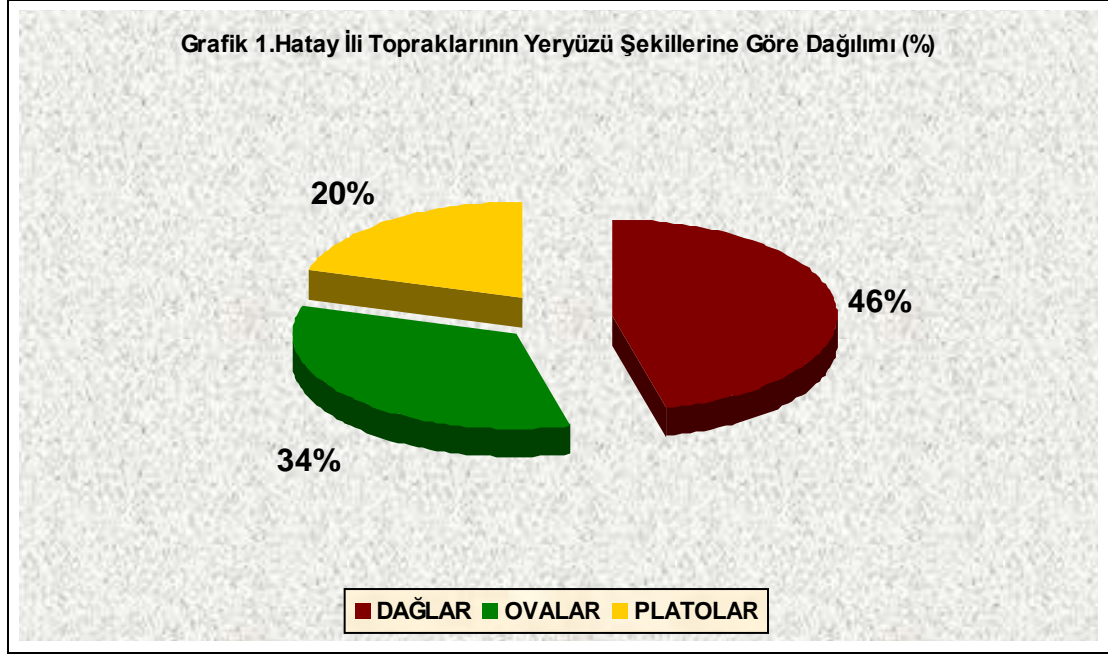
3.1.1. İlin Genel Tanımı

Hatay, Akdeniz Bölgesi'nin Doğu ucunda yer alan bir sınır ilimizdir. Türkiye toplam alanının % 7'sini kaplayan 5.403 km² genişlikteki il alanı, 35° 52' ve 37° 04' kuzey enlemleri ile 35° 40' ve 36° 35' doğu boylamları arasında kalmaktadır.

Hatay ili doğusunda ve güneyinde Suriye, kuzey-doğusunda Gaziantep, kuzey ve kuzey-batısında Osmaniye ve Adana, batısında Akdeniz yer alır.

Hatay ilinin batı kesimleri İskenderun Körfezi kıyısındaki çok dar ve uzun kıyı ovası ile kaplıdır. Bu ovanın hemen gerisinde Amanos Dağları yükselmektedir. Çok yüksek olmamakla beraber bir duvar gibi uzanan Amanos Dağlarının Hatay ili içindeki en önemli geçiti, İskenderun-Antakya karayolunun geçtiği Belen Boğazıdır. Güney-batı ve kuzey-doğu yönünde uzanan Amanos Dağları, daha sonra Gavur Dağları ve Nur Dağları adını alır. Asi ırmağının denize döküldüğü Samandağ ilçesi ile Suriye sınırı arasında kalan Güney-batı kesiminde, başka bir dağlık yöre ile karşılaşılır. İlin orta kesimini Güneybatı-kuzeydoğu doğrultulu bir çukur alan kaplar. Bu çukurluk Güneyde Suriye topraklarında, Kuzeyde de Kahramanmaraş kentinin yakınlarına doğru uzanır. Adı geçen bu çöküntünün en alçak kesimini eskiden bir bataklık olan ve sonrada kurutulmuş tarıma açılan Amik Ovası kaplar.

Aşağı Asi Vadisi'nin başlangıcında kurulu olan il merkezinin denizden yüksekliği yaklaşık 85 m. dir. Alanının %46' sını dağların oluşturduğu ilde, ovalar % 34'lük bir paya sahiptir (Grafik 1). % 97'si kültüre elverişli olan Hatay topraklarının yaklaşık yarısını ekili-dikili alanlar kaplamaktadır.

İl genelinde Merkez ilçe dahil 12 ilçe, ilçelerle beraber 76 belediye ve 357 köy mevcuttur. Merkez ilçe Antakya olmak üzere ilçelerimiz; Altınöz, Belen, Dört Yol, Erzin, Hassa, İskenderun, Kırıkhan, Kumlu, Reyhanlı, Samandağ ve Yayladağ'dır.

Tablo1: Hatay İli Belediye ve Köylerinin İlçelere Göre Dağılımı

İLÇELER	BELEDİYE	KÖY
Merkez İlçe	22	66
Altınöz	4	41
Belen	1	10
Dört Yol	7	6
Erzin	1	9
Hassa	6	23
İskenderun	14	37
Kırıkhan	2	56
Kumlu	1	13
Reyhanlı	1	31
Samandağ	13	31
Yayladağ	4	34
TOPLAM	76	357

Kaynak: Hatay Valiliği (2004)

3.1.2. Topoğrafya

Dağlar:

İldeki dağlar, Güneydoğu Toroslar'ın başlangıcını oluşturur. Kuzeydoğu-Güneybatı doğrultusunda uzanan bu dağlar, Hatay' daki çöküntü düzlüklerini doğudan, batıdan ve güneyden sınırlar. Toroslar'ın uzantılarını oluşturan dağlar, ilin güneyinde Suriye tektoniğinin ana sıralarıyla iç içe girer.

Hatay il sınırları içerisinde en büyük dağ; Amanos Dağları'dır. Kahramanmaraş'ın güneyinde, Ceyhan Irmağı'nın çizdiği geniş yayın içinden

başlayan Amanos Dağları, güney – kuzey yönünde ve Akdeniz'e paralel olarak uzanır ve Gavur Dağı adını alarak Güneydoğu Toroslar'la birleşir.

Güneybatısında Samandağ civarında Musa Dağı ile Hatay'ın güney ucunda Suriye sınırına paralel olarak uzanan El-Mansuriye Dağı vardır. Batı kesiminde ise Kızıldağ yükselmektedir.

Amanos Dağları'nın en yüksek yeri, Dörtyol ilçesinin doğusunda kalan 2.240 metre yükseltili Mıgır Tepe'dir (Bozdağ). Burası aynı zamanda, Hatay ilinin de en yüksek noktasıdır.Yine Amanoslar üzerindeki Hassa'daki Kuşçu Tepe 2.076 m.`dir. Amanos Dağları üzerindeki diğer yüksek tepeler ise; 1735 m yükseltili Kızıldağı, 1700 m. yükseltili İkiztepe ve 1382 m. yükseltili Karlık Tepedir. Amanos dağlarının uzunluğu yaklaşık 175 km`dir. Genişliği ise 15-30 km arasında değişmektedir. Bu dağlar yüksek ve dik olduğundan güç geçit verir. En önemli geçit Elmadağ üzerindeki 660 m yükseltili Belen geçidi`dir.

Hatay çöküntü alanının güneyini kuşatan Keldağ ise Yayladağı ve Altınözü ilçeleri arasını bütünüyle kaplar. En yüksek noktası Yayladağı ilçesinin Kuzeybatısındaki 1.730 m. yükseltili Akra Dağı'dır. Keldağ'ın Antakya'ya doğru uzanan bölümü, 440 m. yükseltili Habib Neccar Dağı'nı oluşturur. Keldağ'ın orta kesimi 1235 m. yükseltili Ziyaret Dağı'dır.

Vadiler ve Ovalar:

Asi Havzası'nda asıl Asi Vadisi'nin yanı sıra Asi ırmağı ile birleşen Karasu ve Afrin Çayların oluşturduğu vadiler vardır. Ayrıca, Asi Havzası dışına çıkıp, doğudan Akdeniz'e dökülen küçük dere ve çayların oluşturduğu çok sayıda küçük vadi bulunmaktadır.

Asi Vadisi:

Asi Vadisi, Lübnan Dağlarının doğu yamaçlarından başlar ve Lübnan Dağları ile Antilübnan Dağları arasında,geniş El-Bekaa Vadisi'ni oluşturur. Sonra Kuzeydoğu yönünde uzanarak Suriye topraklarına girer. Hama'yı geçtikten sonra batıya döner, Ansariye Dağları'nın doğu ucunda vadi tabanı genişler ve kuzeye döner. Yer yer geniş düzlükler ve bataklıklar oluşturan vadi tabanı, Hatay ili sınırları yakınlarında yeniden dararır. Etun yöresinden Türkiye'ye göre Asi Vadisi yaklaşık 30 km Suriye ile sınır oluşturacak şekilde uzanır. Burada vadi, Keldağı'nın doğu uzantılarını oluşturan platoların ortasından kuzeye doğru sokulan dar ve derin bir oluk biçimindedir. Asi Vadisi'nin tabanı Hatay il topraklarında kuzeybatıya dönüş noktasında birden genişler. Asi ırmağı, Amanos dağları ile Keldağı arasında bir vadi açarak Akdeniz'e akmadan önce, yöre kapalı bir havzaydı. Asi ırmağı ve kollarının taşıdığı bütün maddenler, bu kapalı havza yakınında yığıldı. Böylece zamanla Asi Vadisi ve öbür vadilerin tabanları birleşti ve çok geniş düzlükler oluştu. Asi, Karasu ve Afrin vadilerinin dolması ve birleşmesi ile ortaya çıkan bu çok geniş düzlükler, Amik Ovası oluşmuştur.

Karasu Vadisi:

Karasu Vadisi iki kol halinde başlar.Asıl Karasu'yu oluşturan birinci kol,Gaziantep-Kahramanmaraş sınırını oluşturacak şekilde kuzeye doğru sokulan Amanos Dağlarının doğu yamaçlarından başlar. Güneydoğu yönünde uzanarak, İslahiye çöküntü alanına girer ve tabanı genişler. Bu geniş taban üzerinde İslahiye ovası yer almaktadır. Daha sonra Hatay iline girer.Yaklaşık 20 km Suriye ile sınır

oluşturacak şekilde güneye uzanır. İl sınırları içinde,güneybatıya dönmeye başladığı yerde tabanı hızla genişler.İslahiye'nin güneybatısındaki dağların doğu yamaçlarından Hatay'a girince tabanı genişleyen Hupnik Vadisi ile birleşir. Hupnik vadisi ile birleşen Karasu vadisi bugün kurutulmuş durumundaki Amik Gölü'nün yatağında da Afrin Vadisi ile birleşerek asıl Asi Vadisi'ne ulaşır. Karasu Vadisi'nin geniş düzlüklerinde Amik Ovası'nın bir bölümü yer alır.

Afrin Vadisi:

Gaziantep'in Sof dağlarından başlayan Afrin Vadisi, güneye doğru uzanarak Kilis'in batısından Suriye topraklarına girer. Suriye'de güneybatı doğrultusunda geniş bir yay çizer ve Reyhanlı'nın kuzeydoğusunda yeniden Türkiye'ye girer. Afrin vadisinin tabanı Reyhanlı yöresinde birden genişler. Kurutulan Amik Gölünün yatağında Karasu Vadisiyle birleşerek Asi Vadisine ulaşır. Vadinin geniş düzlükleri Amik Ovasının bir bölümünü oluşturur.

Amik Ovası:

Hatay il topraklarının orta kesiminde; Asi, Karasu ve Afrin vadi tabanlarının dolmasıyla ortaya çıkan geniş düzlüklerde Amik Ovası oluşmuştur. İlin en geniş ve verimli ovasıdır. Denizden yüksekliği yaklaşık 82 m. olan, Amik Ovasının batısını Amanos Dağları çevirir. Kuzeyden Karasu Vadisi, Doğudan Afrin Vadisi, Güneyden Asi Vadisi ve Kel Dağı masifinin çıkıntılarınca çevrelenmiştir.

Akdeniz iklimi özellikleri görülmekte olup, yıllık yağış ortalaması kuzey ve batısında 600-800 mm., doğusunda ise 400-600 mm. arasında değişmektedir. Yağışlar daha çok, kış ve bahar aylarında düşer. Bitki gelişimi için tehlikeli kabul edilen Haziran-Ağustos döneminde ortalama yağış son derece düşük olmakla beraber 50 mm'yi geçmemektedir. Mayıs sonlarından başlayarak topraktaki su oranı azalmaktadır. Alanı 119.350 ha olan Amik Ovasının 112.700 ha'ı (% 94,4) sulanabilir durumdadır. 1980'lerin başında bataklıklar ve göl kurutulmuş olup, su altındaki topraklar tarıma açılmıştır. Bugün Amik Ovasında ırmak yatakları ve verimsiz tepelerden oluşan tarıma elverişsiz bir alan varsa da bunun dışında ki topraklar tarıma elverişli durumdadır.

Amik Ovası'ndaki başlıca engebeler, alçak dağlar ve platolarla, ovanın ortalarına doğru sokulan küçük tepeler ve çıkıntılardır. Ayrıca akarsu yatakları girintili çıkıntılı alanlar yaratmıştır. Amik Ovasında güneyindeki küçük kabarıklar dışındaki dağ ve tepeye rastlanmaz. Yalnızca kuzeyde Kırıkhan yöresinde sıralar halinde uzanan bazalt tepeleri vardır.

Amik Ovası; kil, kireçli balçık ve kumdan oluşan, yaklaşık 60 metre kalınlığında bir alüvyal toprak tabakası ile örtülüdür. Üç yönden gelen akarsuların getirdiği alüvyonların toplanmasıyla oluşan bu çok verimli ovada bütün ürünler yetiştirilebilir. Ovada belli başlı yetiştirilen ürünler ise; Pamuk, buğday, ve II. Ürün mısır yetiştirilmektedir. Ayrıca bir miktar Arpa, yulaf, ayçiçeği, gibi tarla ürünleri ile biber, soğan, bamya gibi sebzelerde yetiştirilmektedir.

Dört Yol, Erzin, Payas, İskenderun ve Samandağ ovaları Hatay kıyı ovalarıdır. Fazla büyük olmayan , denize koşut olarak , şerit şeklinde uzanan bu ovalar, alüvyol topraklarla kaplı verimli düzlüklerdir. Akdeniz iklimi egemen olan bu kıyı düzlüklerinde ,

yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. Bu ovalarda bitkilenme dönemi 360 günün üzerindedir ve özellikle turfanda sebzeçilik yoğundur.

Dörtyol – Erzin - Payas ovaları İlin 34.920 ha. alanını kaplar ve 18.900 ha.'ı (% 54,1) sulanmaktadır.

Arsuz ovası İlin 6.840 ha. alanına sahip olup, 3.150 ha.'ı (% 46,1) sulanmaktadır.

Samandağ ovası ise 3.200 ha. alana sahiptir ve 2.200 ha. (%68,8) alan sulanmaktadır.

Platolar ve Yaylalar:

Hatay da plato alanları İlin % 20'sini kaplamaktadır. Platolar, Amanos Dağlarının eteklerinde oluşmuştur. Düz basamaklar şeklinde 800-1.000 metre yükselti kuşağında yer alan platolar üzerinde, yaz-kış kullanılan yaylalık alanlar bulunmaktadır. Bunların en önemlileri; Belen, Atik, Zorkun ve Güzelyayla (Soğukoluk) yaylalarıdır.

Keldağın Asi oluşuna bakan yamaçlarında genç fayların oluşturduğu dik basamaklar vardır. Bu basamakların üzerinde, yaklaşık 350-400 metre yükselti kuşağında, geniş platolar yer alır. Keldağ'ın doğu uzantılarında, yükselti yitirerek Asi Vadisi'ne dek sürer. İlin güneyini kaplayan bu plato düzlükleri bitki örtüsü bakımından fazla zengin değildir. Genellikle orman örtüsünden yoksun olan bu yöreler, Akdeniz iklimine özgü makiler ve otlarla kaplıdır. Zengin çayırarla kaplı olan yaylalık kesimlerin, il hayvancılığının gelişmesinde önemli katkıları vardır.

Akarsular:

Hatay ili Amanos Dağlarının batı yamaçlarından kaynaklanan ve doğrudan İskenderun Körfezine dökülen küçük çay ve derelerin su toplama alanları dışta bırakılacak olursa, bütünüyle Asi Havzası içinde kalır.

Asi Irmağı

Hatay ilinin en büyük ırmağı Asi'dir. Kaynağını Lübnan Dağları ve Antilübnan Dağları arasında kalan El-Bekaa Vadisi'nin Lübnan Dağlarına dönük yamaçlarından alır. Suriye topraklarını geçtikten sonra, Etun yöresinde Türkiye topraklarına girer. Yaklaşık 30 km. Türkiye - Suriye sınırını oluşturacak şekilde aktıktan sonra batıya döner. Kavşit yakınlarında, bugün kurutulmuş olan Amik Gölü'nün ayağı, Küçük Asi ile birleşir. Kavşit'ten sonra güneybatı doğrultusunda akan Asi ırmağı, yaklaşık 40'inci km.'sinde Samandağ'a ulaşır ve bir delta oluşturarak Akdeniz'e dökülür. Toplam uzunluğu 380 km olan Asi ırmağı, il sınırları içindeki uzunluğu 198 km dolayındadır.

Karasu

Kahramanmaraş ilindeki Akçadağ ve Kartal dağı eteklerindenden doğan Karasu, çeşitli küçük derelerle birleşip, Emen Ovası'nın ortasındaki Karagöl'e (Emen Gölü) dökülür. Göl bataklığından çıkan ayak, doğudan Katranlı Deresi'ni alıp, Karadere adıyla güneye doğru akar. İslahiye ve Yoğungöz dereleriyle birleştikten sonra Altıntop Ovası'na girer. Bu yerden sonra Türkiye-Suriye sınırını oluşturacak şekilde akar. Çatalyurt yöresinde Hassa ilçe sınırlarına girer. Kamışlar Köyünde, kuzeyden gelen Hupnik çayı ile birleşip, bugün kurutulmuş durumda olan Amik Gölü'nün yatağında Afrin Çayı ile birleşir. Karasu'nun uzunluğu 122 km.dir. İl içerisindeki uzunluğu 77 km.dir.

Afrin Çayı

Asiden sonra uzunluk bakımından ilin, ikinci büyük akarsuyudur. Kaynağını Gaziantep ilinin batısında Sof Dağlarından alır. Önce güneye doğru akar ve Suriye topraklarına girer. Reyhanlı ilçesinin kuzeyinde Hatay il alanına girerek, kurutulan Amik Gölü yatağında Karasu ile birleşir. Toplam uzunluğu 197 km. olup, il sınırlarımız içerisinde 24 km.'lik kısmı geçer.

Bu akarsuların dışında il de eskiden Amik Gölüne dökülen, bugün göl kurutulduğu için Karasuya, Afrin Çayına yada Afrin ve Karasunun birleşmesiyle oluşan Küçük Asi'ye katılan çok sayıda dere ve çay vardır. Bunlar arasında Muratpaşa, Delibekirli, Topboğazı, Karaali, Bedirge ve Harim dereleri ile Sarısu ve Kızılsu çayları sayılabilir. Ayrıca Hatay da Amanos Dağlarında doğup Akdeniz'e dökülen bu küçük akarsular belli başlıcaları ise; Deliçay, Mersin çayı, Arsuz ve Gülcihan çaylarıyla, Burnaz suyudur.

Göller:

Hatay da bugün önemli ve büyük göl yoktur. Geçmişte ilin en büyük gölünü Amik Gölü oluşturuyordu. 1950'lerin ortalarında DSİ tarafından kurutma çalışmalarına başlanmış ve 1980'lerin başında kurutma işlemi bitirilmiştir. Su altındaki topraklar tarıma açılmıştır. İl içerisinde birkaç küçük göl bulunmaktadır.

Gölbası Gölü: Kırıkhan ilçesinde 12.000 m² yüzölçümüne sahip bir göldür.

Yenişehir Gölü: Reyhanlı ilçesinde 6.000 m² yüzölçümüne sahip bir göldür. Turistik ve sulama amaçlı olarak değerlendirilmektedir.

Sultaniye Gölü: Reyhanlı ilçesinde 2.000 m² yüzölçümüne sahip bir göldür.

Barajlar ve Göletler:

Yarseli Barajı: Antakya'nın 30 km doğusunda, Yarseli ve Avsuyu köyleri yakınında ve Beyazçay deresi (Bohşin) üzerindedir. Barajın su kaynağını Beyaz Çay deresi akımları ile Asi nehrinden takviye debileri oluşturmaktadır. Zonlu Toprak Dolgu olarak inşa edilen baraj ile 7.300 ha arazi sulanmaktadır.

Yarseli Barajı'nı destekleyecek 10.070 m uzunluğunda Su destek kanalı, sulamaya hizmet edecek 60.382 m klasik ana kanal şebekesi, 32.111 m drenaj kanalı, 4 adet pompa binası, P1-P2-P3 pompaj istasyonları temin edilerek, 1994 yılında hizmete açılmıştır. Sulama hizmetleri Sulama Birliği tarafından yürütülmektedir. Yüksekliği temelden 37 m, toplam depolama hacmi 54,5 hm³, dolusavak proje debisi 888 m³ / sn dir.

Yayladağ Barajı: Hatay ili Yayladağ ilçesi sınırları dahilinde, Kureyşi deresi sağ ve sol dahilinde yer alır. 719 ha sahanın sulanması ve Yayladağ ilçesine 1,5 hm³ içme-kullanma suyu temini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Yüksekliği temelden 47,40 m, toplam depolama hacmi 6,50 hm³, dolusavak proje debisi 346 m³/sn dir.

Tahtaköprü Barajı: Hassa ilçesinin yaklaşık 15 km kuzeydoğusunda, Suriye sınırı yakınında Karasu Çayı üzerinde 1975 yılında inşaatı tamamlanmış olup, 1977 yılında işletmeye açılmıştır. Tahtaköprü Barajı'nın 2 aşamada yapılması planlanmıştır. İlk aşamada havzanın kendi sularının düzenlenerek bir kısım arazilerin sulanması, ikinci aşamada ise baraj yükseltilerek Ceyhan Nehrinden derive edilecek sularla Amik Ovasındaki arazilerin sulanması düşünülmüştür. Fakat daha sonra temeldeki jeolojik sorunlar nedeni ile yükseltilmesinin sonradan karara bağlanması koşulu ile inşa

edilmiştir. Baraj ile 10.700 ha (net) arazi sulanmaktadır. Barajın yüksekliği temelden 49,50 m, toplam depolama hacmi 200 hm³, dolusavak proje debisi 2.480 m³/sn ve aktif hacmi 162 m³/sn dir.

İl deki göletler ise:

Görentaş Göleti: Hatay ili Yayladağ ilçesi sınırları dahilinde, Görentaş köyünde Suriye ile Türkiye sınırındadır. Sulama amaçlı bu göletin su kaynağı kış suları ve Nişrinli deresidir. Yüksekliği temelden 16,50 m, toplam depolama hacmi 1.353 × 10⁰ m³, Sulama alanı 1.300 da ve sulama kanal debisi 169.040 lt/sn dir.

Topboğazı Göleti: Antakya'ya 30 km, Kırıkhan'a 2 km mesafede Antakya-Kırıkhan-İskenderun yol ayrımındadır. Sulama amaçlı bu göletin su kaynağı kış suları ve Gözün deresidir. Yüksekliği temelden 25,80 m, toplam depolama hacmi 1.225 × 10⁰ m³, Sulama alanı 1.570 da ve sulama kanal debisi 212 lt/sn dir.

Ayrıca Samandağ ilçesinde Karamanlı ve Hassa ilçesinde Demrek göletlerinin yapımı devam etmektedir.

3.1.3. Agroekolojik Alt Bölgeler

Agro-ekolojik bölgelendirme, arazinin çevresel özellikleri potansiyel, verim ve arazi uygunluğu benzer olan özelliklere sahip alt alanlara bölünmesini ifade eder.

Hatay ilinin agro-ekolojik bölgeleri arasında çok az farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklardan iklim, arazi formu, toprak yapısı, arazi örtüsü, topografya gibi özellikler ele alınarak; il dört ayrı agro-ekolojik bölgeye ayrılmış ve haritalandırılmıştır.

I. ve II. Alt Bölge de; meyvecilik ve sebzeçilik ağırlıkta olup, yetiştirmeye ve üretime en uygun bölgedir. III. Alt Bölge ise; en fazla tarım alanına sahip olup, sulu tarım yapılan en önemli bölgelerden biridir. IV. Alt Bölge; dağlık olması nedeniyle; diğer bölgelere göre iklim daha soğuk ve sert bir yapı göstermektedir. Ayrıca bu bölge, kuru ziraatın en fazla yapıldığı bölgedir.

Tablo 2: Hatay İli Agro -Ekolojik Alt Bölgeleri

ALT BÖLGELER	İKLİMSEL FAKTÖRLER				İLÇELER					İLDE KAPLADIĞI ALAN ORANI (%)
	ŞUBAT AYI ORT. SICAKLIK (C°)	TEMMUZ AYI ORT. SICAKLIK (C°)	YILLIK YAĞIŞ MİKTARI (mm)	ORT. ORANSAL NEM (%)	ALAN (Ha)					
I. ALT BÖLGE MERKEZ SAMANDAĞ	11.5	> 27	> 700	> 69	107.100					19.82
					ARAZİ DAĞILIMI	TARIM ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	ÇAYIR-MERA	DİĞER	
					Alan (Ha)	64.275	36.681	5.678	466	

					Oran (%)	60.01	34.25	5.30	0.44	
II. ALT BÖLGE ERZİN DÖRTYOL İSKENDERUN	11	> 27	> 700	> 69	163.700					30.29
					ARAZİ DAĞILIMI	TARIM ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	ÇAYIR-MERA	DİĞER	
					Alan (Ha)	47.815	101.873	11.046	2.966	
					Oran (%)	29.2	62.2	6.7	1.9	
III. ALT BÖLGE KIRIKHAN KUMLU REYHANLI	13	> 27	> 700	> 69	128.000					23.70
					ARAZİ DAĞILIMI	TARIM ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	ÇAYIR-MERA	DİĞER	
					Alan (Ha)	89.935	10.374	27.388	303	
					Oran (%)	70.2	8.1	21.3	0.4	
IV. ALT BÖLGE HASSA BELEN ALTINÖZÜ YAYLADAĞI	10.9	< 27	> 700	< 69	141.500					26.19
					ARAZİ DAĞILIMI	TARIM ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	ÇAYIR-MERA	DİĞER	
					Alan (Ha)	68.741	59.237	9.263	4.259	
					Oran (%)	48.58	41.36	6.55	3.01	

3.1.4. İklim

Hatay ili yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz iklim kuşağında bulunmaktadır. İklim iç kesimlere gidildikçe sertleşmektedir.

Antakya merkez, Dört Yol, İskenderun, Samandağ, Yayladağı ve Kırıkhan ilçelerinde kışları ılık ve bol yağışlı, yazları sıcak ve kurak geçer. Sıcaklık ve yağış ortalamaları yıllara göre değişmekle beraber ortalama yıllık sıcaklık 16-21 C° arasındadır. Ortalama yıllık yağış ise 570-1160 mm arasında değişmektedir.

Hatay ilinde görülen en yüksek sıcaklık değeri 43.9 C° ile 26 Ağustos 1962 yılında en düşük sıcaklık -14.6 C° ile 15 Ocak 1950 yılında olmuştur. Donlu gün sayıları en fazla 7 gün, karlı gün sayısı 2 gün kadar gözlenmiştir. Yıllık ortalama deniz suyu sıcaklığı 22.1 °C dir. 2001 yılında en yüksek ortalama yağış Mayıs ayında gerçekleşmiştir (638.5 mm).

Yağış iç kesimlerden kıyıya doğru gidildikçe azalmaktadır. Hatay ilinin tipik iklim özelliklerinden biri Güney-batı yönünden esen hakim rüzgardır. Bütün aylara dominanttır ve 30 m/sn ye varan bir hıza ulaşmaktadır. Denizden esen hakim rüzgarlar nedeniyle nispi nem ortalama % 69 civarında olup, yaz aylarında % 68, kış aylarında ise % 74 civarındadır.

Tablo 3: Hatay İli Aylara Göre Meteoroloji Verileri

	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK
ORT. SICAKLIK (°C)	8,0	9,8	12,9	17,1	21,0	24,6	26,9	27,5	25,5	20,6	14,2	9,8	18,1
EN YÜKSEK SICAKLIK	20,2	25,0	30,5	37,5	42,5	41,5	43,4	43,9	42,6	39,2	32,4	22,6	43,9

(°C)													
EN DÜŞÜK SICAKLIK (°C)	-14,6	-6,8	-4,2	1,7	7,7	11,6	15,9	15,5	7,9	2,0	-3,0	-6,6	-14,6
ORT. GÜNEŞLENME SÜRESİ	3,15	4,18	5,54	7,51	9,18	9,58	11,30	10,43	9,59	6,52	4,15	3,06	7,15
ORT. ORANSAL NEM (%)	75	72	69	68	67	67	69	69	66	65	69	76	69
ORT.YAĞIŞ MİKTARI (mm)	205,8	175,7	142,2	97,3	69,4	29,4	3,0	9,1	26,6	86,1	99,7	179,8	
ORT. YAĞIŞLI GÜN SAYISI	15,4	13,7	13,6	9,1	5,4	2,2	0,4	0,5	2,8	7,4	9,2	14,0	93,8
GÜNLÜK EN ÇOK YAĞIŞ MİKTARI (mm)	107,8	117,7	106,9	229,5	235,7	294,1	30,0	203,2	114,4	134,1	90,9	110,6	235,7

Kaynak: DİE (2003) (Geçmiş Yıllara Göre)

3.1.5. Bitki Örtüsü :

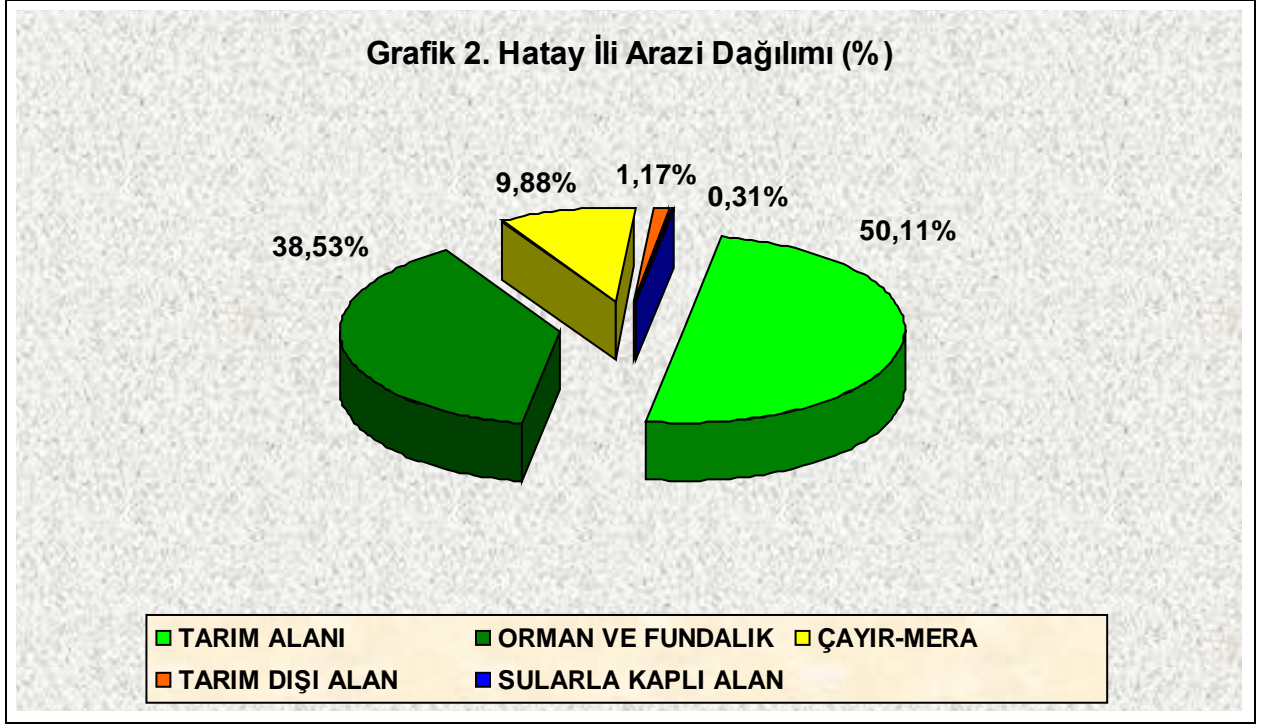
Hatay'ın doğal bitki örtüsünü makiler ve ormanlar oluşturur. Maki türleri, 4-5 metre boyunda, sert ve tüylü yapraklı bitkilerdir. Bunlar 800 m. yükselti kuşağına dek yapılır. Mersin, defne, kısa meşe, kermes, sakız, keçiboynuzu, yabani zeytin, zakkum, alıç, çitlembik, akçameşe, pırnal, meşeleri yörede en çok rastlanan maki türleridir.

İl de doğal örtüyü oluşturan ormanlar, Amanos Dağları ile Keldağ da yoğunlaşmaktadır. Amanos Dağlarının denize bakan yamaçlarında, makilik alanlardan sonra, 800 metreden 1.200 metreye dek, ardıç gibi ibreli ağaçlarla, meşe, kayın, kızılçık, kavak, çınar ve tespih gibi yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar bulunur. 1.200 metrenin üzerinde ibreli ağaçlardan kızılçam, karaçam, sedir, ve yer yer ardıçlardan oluşan geniş orman alanları vardır.

Keldağ'ın Akdeniz'e bakan kesimlerinde, yaklaşık 900 metreye dek, maki türü ağaçlardan mersin ve defneler çok yaygındır. Bu yükselti basamağının üzerinde, bazı ibreli ağaçlarla meşe ve kayın gibi yapraklı ağaçlarla meşe ve kayın gibi yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar başlar. Keldağ doğal bitki örtüsü açısından, Amanos Dağları kadar zengin değildir.

3.1.6. İl Arazisinin Niteliklerine Göre Dağılımı:

İlin toplam alanı 540.300 ha olup, bu alanın 270.766 ha'ı tarım arazisi,208.165 ha'ı orman ve fundalık alan, 53.375 ha çayır-mera arazisi 6.301 ha tarım dışı arazi ve 1.693 ha'ı ise sularla kaplı alanlardan oluşmaktadır.

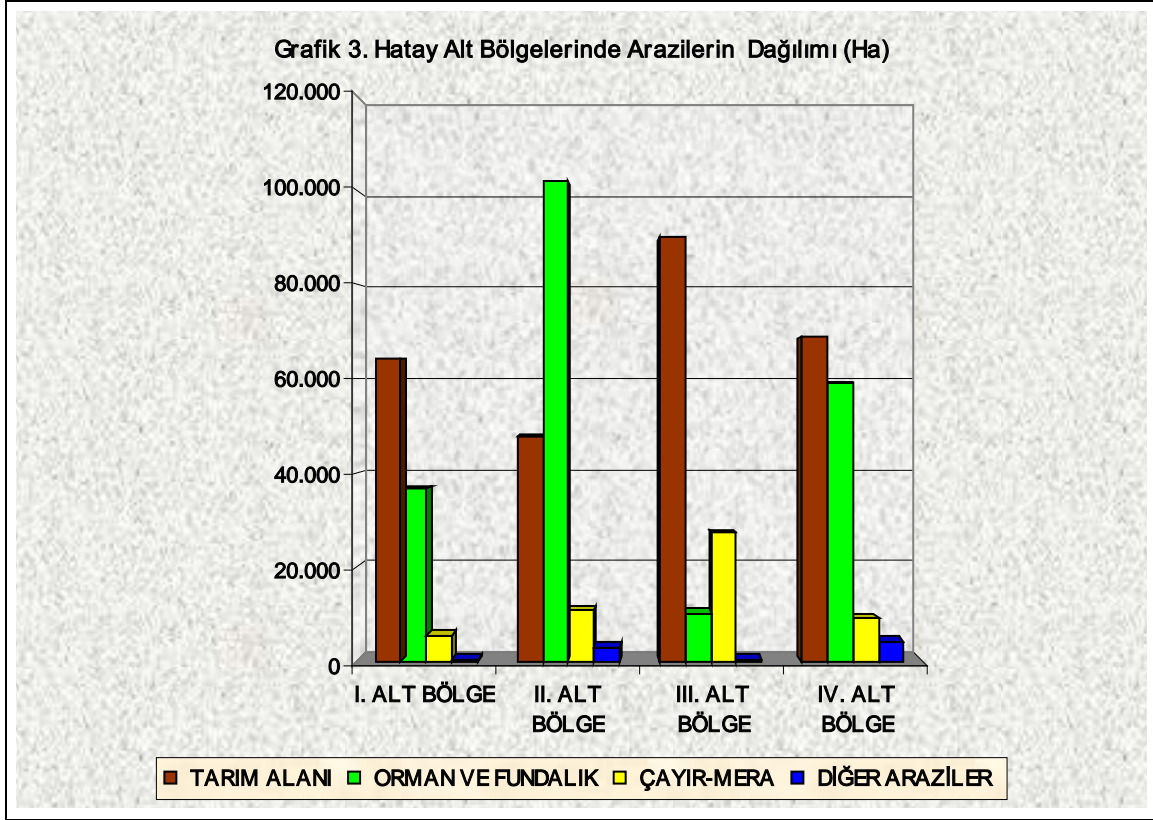
Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Grafik 2 den de görüldüğü üzere; Hatay ilinde tarım alanının oranı % 50,11 ile en büyük orana sahip olup, bunu % 38,53 ile Orman ve fundalık alanlar izler. İl de çayır-mera alanlarının oranı ise % 9,88 dir. Grafik 2 den de anlaşılacağı gibi tarım alanları ilin en önemli potansiyel kaynağıdır.

Tablo 4. 2003 Yılı Hatay Alt Bölgelerinde Arazi Dağılımları (Ha)

	TARIM ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	ÇAYIR-MERA	DİĞER ARAZİLER	YÜZÖLÇÜMÜ
I. ALT BÖLGE	64.275	36.681	5.678	477	107.100
II. ALT BÖLGE	47.815	101.873	11.046	2.966	163.700
III. ALT BÖLGE	89.935	10.374	27.388	303	128.000
IV. ALT BÖLGE	68.741	59.237	9.263	4.259	141.500
HATAY	270.766	208.165	53.375	8.066	540.300

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Tablo 4 ve Grafik 3 den anlaşılacağı üzere; İlin toplam tarım alanı içerisinde III. Alt Bölge (Kırıkhan-Kumlu-Reyhanlı) % 33,1 oran ile en fazla tarım alanına ve % 51,3 oran ile yine en fazla çayır-mera alanına sahip bölgedir. II. Alt Bölge (İskenderun-Dört Yol-Erzin) ise; % 48,9 oran ile en fazla Orman ve fundalık alanına sahiptir.

3.2. SOSYO - EKONOMİK YAPI

3.2.1. Nüfus:

Hatay'ın 1939 da Türkiye'ye katılmasından sonra yapılan 1940 yılında yapılan ilk nüfus sayımında ilin nüfusu 246.138 olarak tespit edilmiş ve Hatay ili nüfus büyüklüğü açısından 63 il arasından 38. sırada yer almıştır. Son 60 yılda Türkiye'nin nüfusu yaklaşık dört katı artış gösterirken, Hatay ilinin nüfusu beş kat artış göstererek 2000 yılında 1.253.726'ya yükselmiştir. Nüfus büyüklüğüne göre; 81 il arasında 13. sırada yer almıştır.

1940 yılında Hatay ilinde %24,5 olan şehirde yaşayan nüfusun payı, 1980 yılına kadar artmış, bu yıldan sonra da artış ve azalış göstermiştir. 2000 yılında şehirde yaşayan nüfusun payı % 46,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5. Türkiye ve Hatay İli Mukayeseli Nüfus Gelişimi

TÜRKİYE	HATAY
---------	-------

Yıllar	NÜFUS	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI (%)	NÜFUS YOĞUNLUĞU	NÜFUS	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI (%)	NÜFUS YOĞUNLUĞU
1940	17.820.950	1,959	23	246.138	-----	45
1945	18.790.174	1,059	24	254.141	0,640	47
1950	20.947.188	2,173	27	296.799	3,103	54
1955	24.064.763	2,775	31	363.631	4,062	67
1960	27.754.820	2,853	36	441.209	3,868	81
1965	31.391.421	2,462	40	506.154	2,746	93
1970	35.605.176	2,519	46	591.064	3,102	109
1975	40.347.719	2,500	52	744.113	4,605	137
1980	44.736.957	2,065	58	856.271	2,808	158
1985	50.664.458	2,488	65	1.002.252	3,148	185
1990	56.473.035	2,171	73	1,109.754	2,037	205
1997	62.865.574	1,508	81	1.205.735	1,066	223
2000	67.803.927	1,53	87	1.253.726	1,219	232

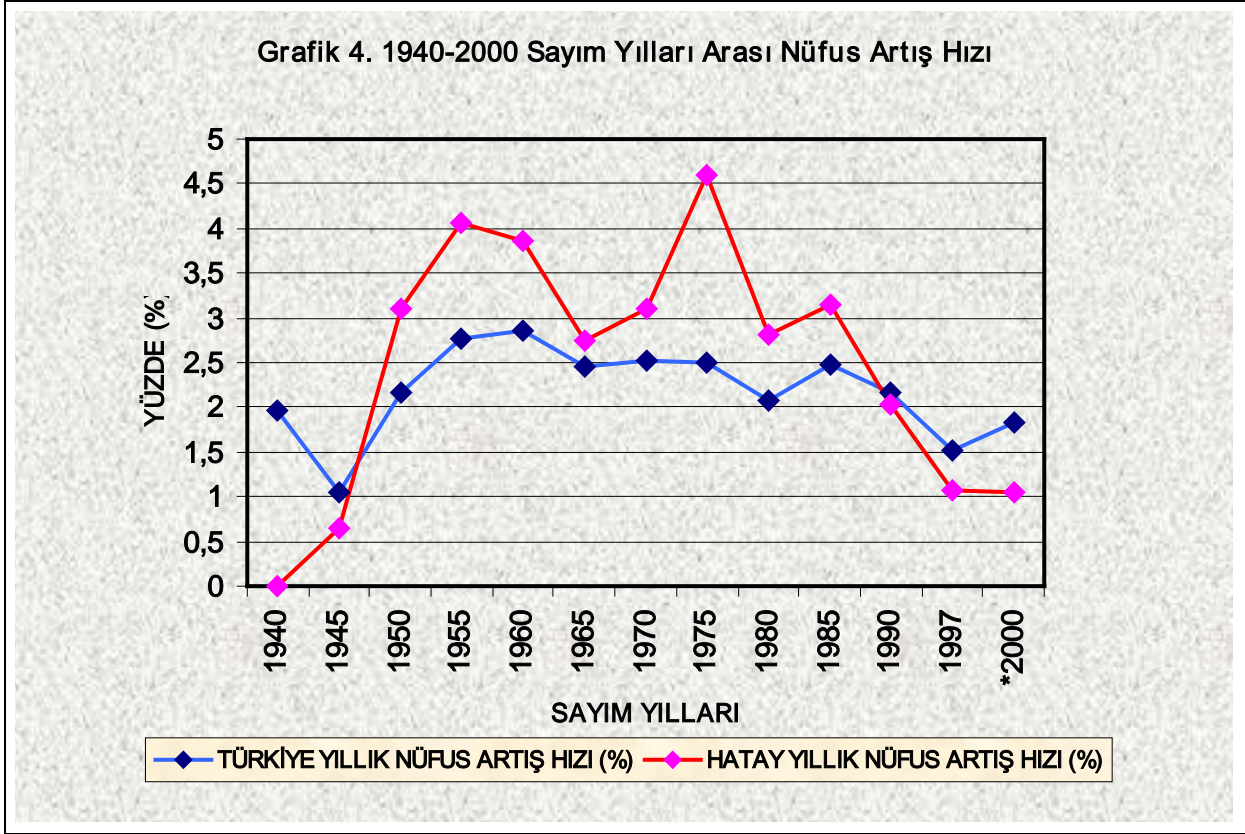
Kaynak: T.C. D.İ.E. (2000)

Hatay ilinde gelecek yıllara göre nüfus aşağıdaki tablo 6 da verilmiştir.

Tablo 6. 2000 Yılı Nüfusuna Göre Bazı Nüfus Projeksiyonları

Yıllar	2000	2005	2010
Nüfus (Kişi)	1.253.726	1.332.027	1.415.220

Grafik 4. 1940-2000 Sayım Yılları Arası Nüfus Artış Hızı

Tablo 5 ve Grafik 4 den görüldüğü üzere; 1940-2000 döneminde Hatay ilinin nüfusu sürekli artış göstermiştir. İlde en düşük yıllık nüfus artış hızı % 0,64 ile 1940-1945 döneminde, en yüksek yıllık nüfus artış hızı % 4,61 ile 1970-1975 döneminde görülmüştür. 1990-2000 döneminde Hatay ilinin yıllık nüfus artış hızı %1,22'dir.

1940 yılında Hatay ili ülke nüfusu içinde % 1,4'lük bir paya sahip iken, 2000 yılında % 1,8'lik bir paya sahiptir. Bu dönemde, Hatay ilinin yıllık nüfus artış hızının genel olarak ülke ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Hatay İli İlçelerine Ait Mukayeseli Nüfus Verileri

	ŞEHİR NÜFUSU			KÖY VE BELDE NÜFUSU			TOPLAM			NÜFUS YOĞUNLUĞU		
	1990	1997	2000	1990	1997	2000	1990	1997	2000	1990	1997	2000
ANTAKYA	123.871	140.601	144.910	160.324	171.145	200.410	284.195	311.746	345.320	412	452	402
ALTINÖZÜ	6.518	6.841	5.352	51.770	50.768	53.815	58.288	57.609	59.167	163	161	126
BELEN	15.629	19.989	18.646	7.264	6.121	9.736	22.893	26.110	28.382	116	132	218
DÖRTYOL	47.144	55.116	53.597	64.224	66.525	72.661	111.368	121.641	126.258	192	210	210
ERZİN	22.477	25.013	25.879	6.683	8.560	8.109	29.160	33.573	33.988	97	112	95
HASSA	7.714	13.363	9.071	39.417	39.621	40.923	47.131	52.984	49.994	95	107	97
İSKENDERUN	154.807	166.228	159.149	104.668	112.093	128.235	259.475	278.321	287.384	342	367	451
KIRIKHAN	68.601	86.773	63.615	34.474	33.601	34.915	103.075	120.374	98.530	150	175	117
KUMLU	6.142	5.114	6.629	9.399	8.450	9.441	15.541	13.564	16.070	84	73	72
REYHANLI	42.451	44.165	52.135	20.803	22.000	22.090	63.254	66.165	74.225	156	163	181
SAMANDAĞ	29.857	33.519	34.641	59.345	64.769	72.113	89.202	98.288	106.754	234	257	239
YAYLADAĞI	6.496	6.330	7.717	19.676	19.030	19.937	26.172	25.360	27.654	72	69	81
T O P L A M	531.707	603.052	581.341	578.047	602.683	672.385	1.109.754	1.205.735	1.253.726	205	223	232

Kaynak: Hatay Valiliği Yıllığı (2000), T.C. D.İ.E (2000)

Tablo 7 de ; Hatay ili, 2000 yılı nüfus sayımına göre; nüfusu 1.253.726 kişi olup, nüfus artış hızı % 1,219'dur. Bu nüfusun 581.341'i merkezlerde, 672.385'i köy ve beldelerde yaşamaktadır. Oransal olarak baktığımızda ise; toplam nüfusun % 46,37'si şehirde, %53,63'ü kırsal alanda yaşamaktadır.

Hatay, nüfus bakımından Türkiye'nin 13'ncü büyük ili olup, nüfus yoğunluğunda km² ye düşen kişi sayısı 232 kişidir. İlçelere göre ise nüfus yoğunluğu bakımından en fazla yoğunluk Antakya merkez ilçe (402 kişi/km²), İskenderun (451 kişi/km²) ve Samandağ (239 kişi/km²) ilk üç sırayı alır. En düşük nüfus yoğunluğu bakımından Kumlu ilçesidir (72 kişi/km²).

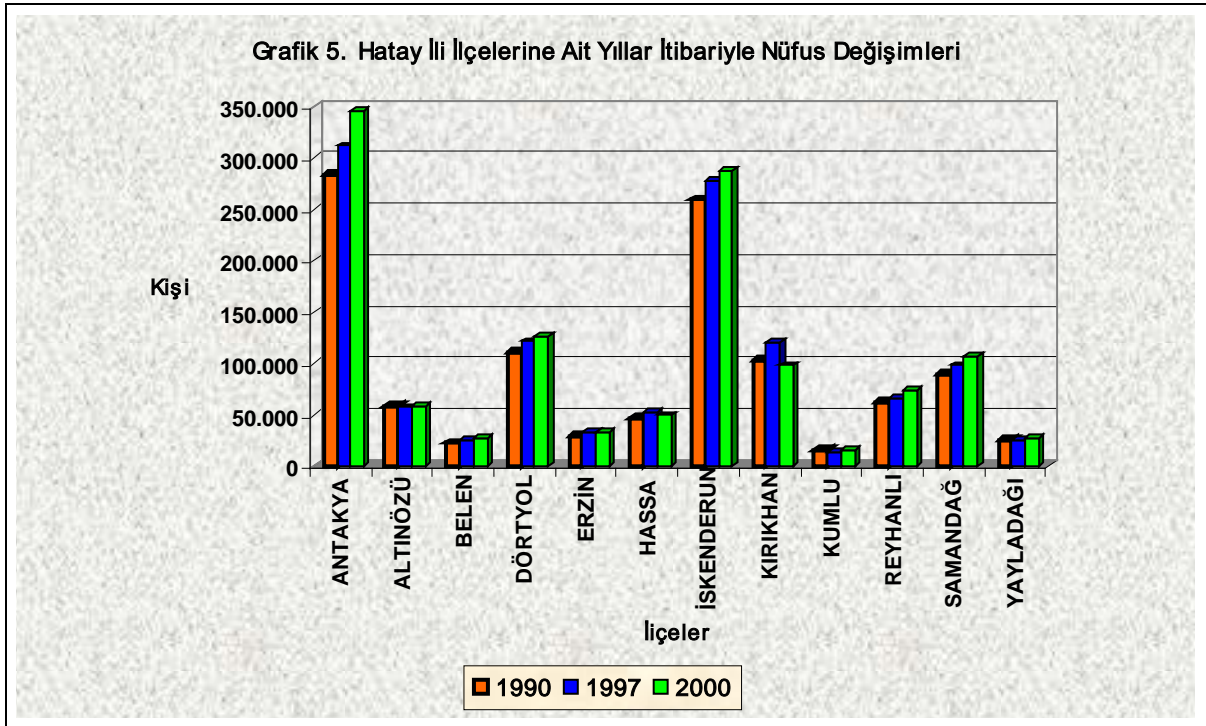
Görüldüğü üzere; ilin nüfusunun yarısından fazlası köylerde yaşamaktadır. Bunun sebebi ilin ulaşım olanaklarının elverişli olması ve köylerin merkezlere yakın olması, nüfusun köylerde yaşamakla birlikte kentte kolaylıkla çalışabilmesine imkan sağlar.

Ülkemizin önemli tarım merkezlerinden biri olan Hatay, özellikle İskenderun'da odaklaşan tarım dışı faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle aynı zamanda hızla gelişen bir sanayi ve ticaret merkezi olmuştur.

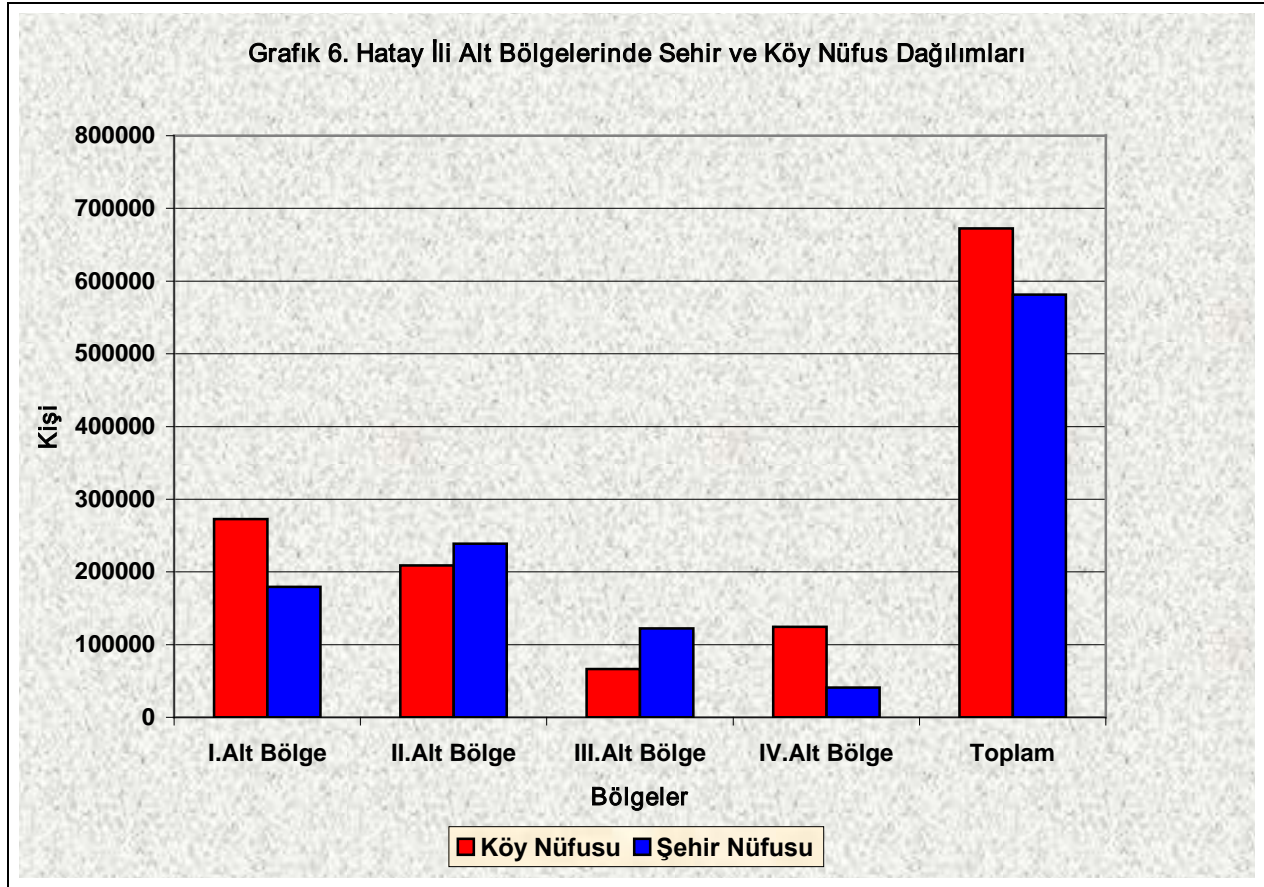
Tablo 8. Hatay İli Alt Bölgelerine Ait Nüfus Verileri

Alt Bölgeler	İlçeler	2000 YILI			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)
		Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu		
I.ALT BÖLGE	Antakya	345.320	144.910	200.410	858	402
	Samandağ	106.754	34.641	53.815	446	239
Toplam		452.074	179.551	254.225	1304	
II.ALT BÖLGE	Dört Yol	126.258	53.597	72.661	600	210
	Erzin	33.988	25.879	8.109	358	95
	İskenderun	287.384	159.149	128.235	637	451
Toplam		447.630	238.625	209.005	1595	
III.ALT BÖLGE	Kırıkhan	98.530	63.615	34.915	843	117
	Kumlu	16.070	6.629	9.441	223	72
	Reyhanlı	74.225	52.135	22.090	410	181
Toplam		188.825	122.379	66.446	1476	
IV.ALT BÖLGE	Altınözü	59.167	5.352	53.815	468	126
	Belen	59.167	18.646	9.736	130	218
	Hassa	49.994	9.071	40.923	514	97
	Yayladağı	27.654	7.717	19.937	341	81
Toplam		165.197	40.786	124.411	1453	
Hatay Geneli		1.253.726	581.341	672.385	5828	232

Hatay Alt Bölgeleri nüfus verileri incelendiğinde; en fazla nüfusun II.alt bölge de yoğunlaştığı ve bu bölgeyi sırayla I. Alt bölge, III. Alt bölge ve IV. Alt bölge takip ettiği görülmektedir.

Grafik 5'de görüldüğü gibi; Hatay ili ilçelerine ait 1990-2000 yılları arasındaki nüfus miktarlarında belirli oranlarda artış seyrederken; Kırıkhan ve Hassa ilçelerinin 2000 yılı nüfus miktarlarında azalma gözlenmiştir. Bu azalmanın sebebi ise; Antakya merkez ve İskenderun ilçelerine iç göçtür.

Grafik 6'dan görüldüğü üzere; 2000 yılı sayımına göre Hatay ilinin köy nüfus oranı, şehir nüfus oranından daha yüksektir. I. IV. Alt Bölgelerde genelinde olduğu gibi köy nüfusu daha fazla, II. ve III. Alt Bölgelerde Şehir nüfusu köy nüfusuna nazaren daha fazladır. III. Alt Bölgedeki bu durum, şehir merkezlerinde sanayileşme, ayrıca bu alt bölgelerdeki köy sayısının azlığıdır.

Tablo 9. 1985-1990 Arasında İç Göç, Dış Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

NÜFUS	TÜRKİYE	AKDENİZ	HATAY
İç göç	4 065 173	487 276	44 580
..Toplam göç içindeki pay, ‰	1 000	120	11
..1990 nüfusu içindeki pay, ‰	80	78	46
Dış göç	4 065 173	356 159	48 582
..Toplam göç içindeki pay, ‰	1 000	88	12
..1990 nüfusu içindeki pay, ‰	80	57	50
Net göç (1)	-	131 117	-4 002
Net göç hızı, ‰ (2)	-	21	-4

Kaynak : T.C.D.İ.E.

(1) Türkiye toplamında iç göç dış göçe eşittir.

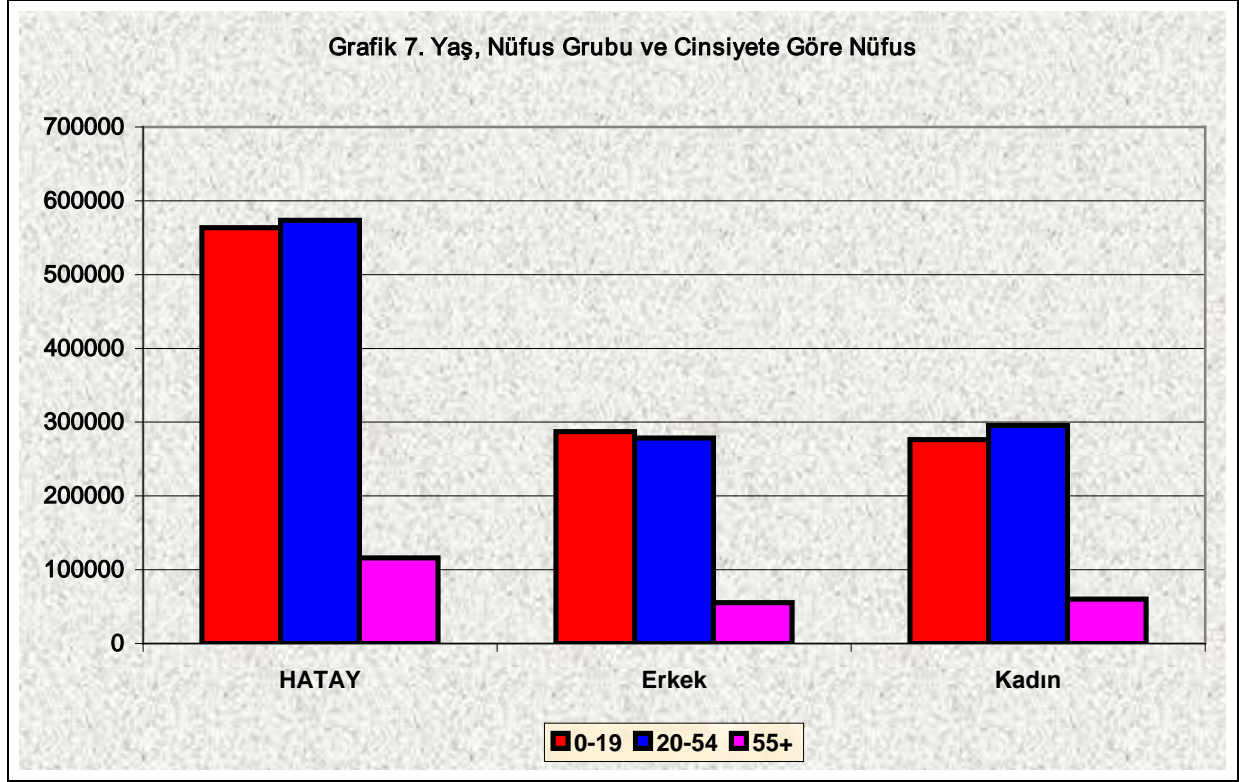
(2) 1990 nüfusu esas alınarak yapılmıştır.

Aldığı ve verdiği göç miktarı hemen hemen birbirine eşit olan Hatay'ın net göçü -4002'dir. Net göç hızı ise -4 gibi düşük düzeydedir. İlin kendi içindeki göç durumu incelendiğinde, en büyük göçün ilçe merkezlerinden merkez dışına kayma şeklinde olduğu görülür. Bunun anlamı; ilçe merkezlerinde ikamet alanlarının daralması ve halkın merkez dışındaki idari birimlere (belde, köy yerleşim alanlarına) kaymasıdır.

Tablo 10. Yaş, Nüfus Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus

NÜFUS	HATAY	Erkek	Kadın
Toplam	1 253 726	621 505	632 221
.....Yaş grubu			
.....0-04	141 510	72 767	68 743
.....05-09	136 193	69 886	66 307
.....10-14	142 986	73 812	69 174
.....15-19	142 884	70 876	72 008
.....20-24	123 888	61 487	62 401
.....25-29	103 732	47 464	56 268
.....30-34	88 151	42 299	45 852
.....35-39	86 275	41 595	44 680
.....40-44	71 210	35 035	36 175
.....45-49	56 735	28 477	28 258
.....50-54	43 684	22 018	21 666
.....55-59	27 320	13 142	14 178
.....60-64	28 551	14 010	14 541
.....65-69	26 861	13 336	13 525
.....70-74	17 753	8 530	9 223
.....75-79	8 063	3 489	4 574
.....80-84	3 884	1 551	2 094
.....85+	3 753	1 559	2 194
.....Bilinmeyen	293	172	121

Kaynak:T.C. D.İ.E. (2000)

Tablo 10 ve Grafik 7 incelendiğinde; Nüfusun yaş grupları itibariyle dağılımında Türkiye'deki yapıya paralel olarak genç ve dinamik bir yapı sergiler. 0-19 arası genç nüfus grubunu oluşturan bu grup, toplam il nüfusunun %44,9'unu oluşturmaktadır.

Ekonomik olarak aktif diye nitelendirilen 12-64 yaş arası grup, il nüfusunun %70'ini oluşturmaktadır. Ayrıca İlin cinsiyete göre nüfus miktarına bakıldığında 621.505 erkek nüfus (% 49,5) ve 632.221 kadın nüfusu (%50,5) olduğu görülür.

2000 Genel Nüfus Sayımına göre, İlde iktisaden faal nüfusun 295.709 (%56,9) erkek,223.099'ünü (%43,1) ise kadın nüfusunu oluşturmaktadır. Çalışan nüfusun işteki durumlarına göre dağılımına bakıldığında ise; 168.455 (%32,4) ücretli, 8.789 (%1,7) işveren, 116.913 (%22,5) kendi hesabına çalışan, 224.645 (%43,3) ücretsiz aile işçisi bulunmaktadır

Tablo 11. İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Nüfus

	TARIM	SANAYİ	İNŞAAT	HİZMET	TOPLAM İSTİHDAM
1980	190.624	40.828	14.140	71.052	317.283
1985	233.763	40.528	13.030	90.376	378.776
1990	271.174	46.187	17.371	110.025	446.225
2000	319.732	43.627	18.383	136.717	518.808

Kaynak: T.C. D.İ.E. (2000)

Tablo 11’de; Hatay’da iktisaden faal nüfus, toplam nüfusun % 41,3’ünü meydana getirmektedir. İl ekonomisinde önemli bir ağırlığı olan tarım, ormancılık ve hayvancılık sektörlerinde yoğunlaşmıştır. Tarım sektöründe istihdam edilen nüfus, İktisadi olarak faal nüfusun % 61,6’sı gibi çok büyük bir orana sahiptir. Tarım sektörünü hizmet sektöründe istihdam edilen nüfus takip eder. Bu oran ise; iktisadi olarak faal nüfusun % 26,4’ünü teşkil eder. Sanayi sektöründe % 8,4 ve inşaat sektöründe ise % 3,5 gibi oranlarda istihdam görülür.

Hatay ilinde istihdam edilenlerin sayısında 1980-2000 döneminde sürekli bir artış görülmektedir. Bu dönemde istihdam edilen nüfusun yıllık artış hızı % 24,6’dır.

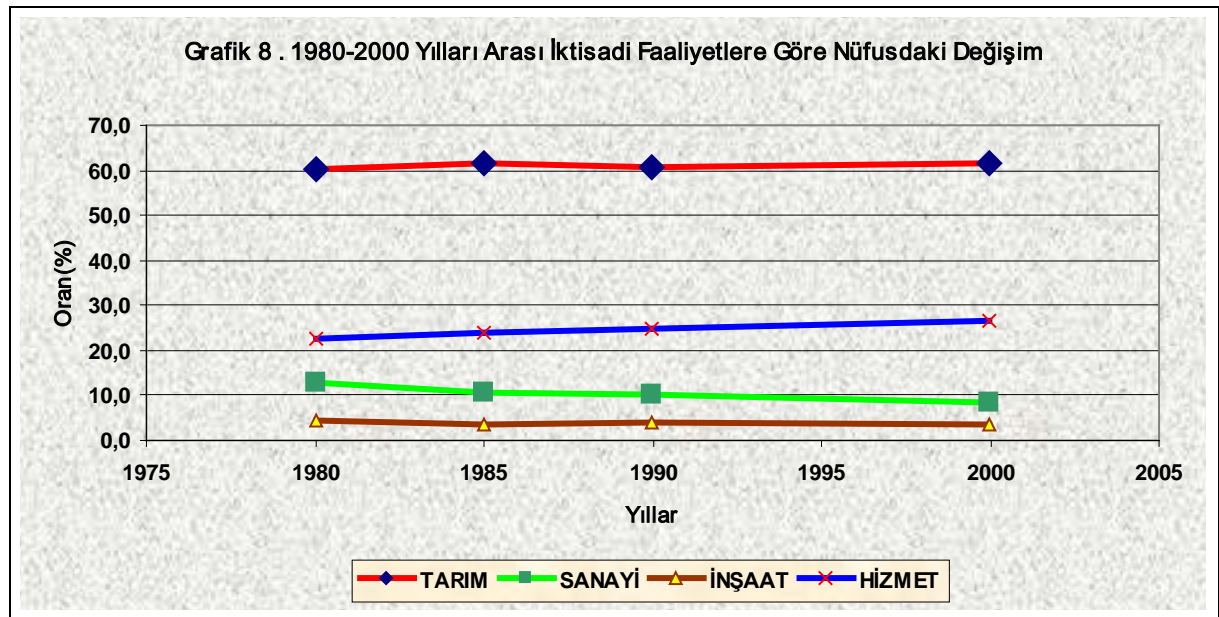
İstihdam edilen erkek nüfusun yıllık artış hızı % 17,7 ve istihdam edilen kadın nüfusun yıllık artış hızı ise % 35,4’tür.

1980-2000 döneminde toplam istihdam içinde en yüksek paya olan tarım sektöründe istihdam edilenlerin payı önemli bir değişim göstermiştir. Tarım sektöründen sonra toplam istihdam içinde en yüksek olan hizmet sektörünün payı aynı dönemde sürekli bir artış göstermektedir. Sanayi sektöründe sürekli bir azalma olurken, inşaat sektöründe ise istihdam edilenlerin oranı yavaş artış ve azalışlar göstermiştir.

1980-2000 döneminde hizmet, tarım, inşaat, ve sanayi sektörlerinde istihdam edilen nüfus sırasıyla %92,4, %67,7, % 30 ve %6,9 oranında artmıştır.

2000 yılında istihdam edilen kadınlar % 89,1 ve istihdam edilen erkekler ise % 40,9 ile tarım sektöründe yoğun olarak çalışmaktadırlar.

2000 yılında çalışanların %43,3’ü ücretsiz aile işçisi, % 32,5’i ücretli ve % 22,5’i kendi hesabına çalışırken, % 1,7’si işveren olarak çalışmaktadır. Kadınların %80,5’i ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta iken, kendi hesabına çalışan erkeklerin oranı kadınların oranı çok daha yüksektir.

Grafik 8'den de anlaşılacağı üzere; Hatay ilinde, Tarım sektöründe çalışan nüfusun 1980'den bu zamana kadar pek değişmediği ancak sanayi ve inşaat sektöründe çalışan nüfusta bir azalmanın olduğu görülmektedir. Hizmet sektöründe çalışan nüfus da ise 1980'den günümüze kadar bir artışın olduğu gözlenmiştir.

3.2.2. KİŞİ BAŞINA GELİR

Hatay'da kişi başına düşen gelir 1987 yılı verilerine göre sabit fiyatlarla;1988 yıllı itibariyle 1554 dolar (1.539.510.064 TL)'dir.2000 yıllı değerlerine göre Kişi Başına GSYİH 30.sırada 1.539.510 Milyon TL, Türkiye Kişi Başına GSYİH 1.760.856 Milyon TL olup , Hatay ortalama GSYİH 'NIN altındadır. Tablo Hatay'da kişi başına düşen gelir ve 2010 yılına kadar gelir projeksiyonunu göstermektedir.

$$\text{Ln}y = -969.12 + 481.69 \text{Ln}x$$

$r^2=0,56$ eşitliğinden yararlanılmıştır.

Tablo 12. Hatay`da Kişi Başına Gelir ve Gelir Projeksiyonu

Yıl	Kişi başına gelir (\$)
1988	1554
1989	1638
1990	2237
1991	2017
1992	2118
1993	2532
1994	1932
1995	2268
1996	2426
1997	2562
1998	2637
1999	2281
2000	2452
2001	2718
2002	2805
2003	2896
2004	2989
2005	3085
2006	3184
2007	3286
2008	3391
2009	3500
2010	3612

Not: Kişi başına gelir hesaplanmasında birçok faktör etkili olup projeksiyonda 1988 ve 2000 yıllarında verilen değerlerden yararlanılarak tahmin edilmiştir.

3.2.3. Sağlık

Tablo 13. Hatay İli Hastaneler, Sağlık Ocağı ve Sağlık Evlerinin İlçeler İtibariyle Durumu

İLÇESİ	DEVLET HASTANESİ		DOĞUM VE ÇOCUK BAKIMEVİ		SSK HASTANESİ		ÖZEL HASTANE		SAĞLIK OCAĞI	SAĞLIK EVİ
	Adet	Yat . Kap	Adet	Yat. Kap	Adet	Yat. Kap	Adet	Yat. Kap		
Merkez	1	250	1	105	1	135	3	126	38	118
Altınözü	-	-	-	-	-	-	-	-	8	25
Belen	-	-	-	-	-	-	-	-	3	10
Dört Yol	1	100	-	-	-	-	-	-	13	42
Erzin	-	-	-	-	-	-	-	-	3	16
Hassa	1*	50*	-	-	-	-	-	-	6	24
İskenderun	1	200	1	100	1	345	-	-	22	109
Kırıkhan	1	100	-	-	-	-	-	-	7	48
Kumlu	-	-	-	-	-	-	-	-	2	12
Reyhanlı	1	50	-	-	-	-	-	-	4	29
Samandağ	1	50	-	-	-	-	-	-	13	31
Yayladağı	-	-	-	-	-	-	-	-	4	13
TOPLAM	6	750	2	205	2	480	3	126	123	477

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü (2003)

(*) Faal değil.

250 Yataklı İskenderun Devlet Hastanesi, 50 yataklı Erzin, Altınözü Devlet Hastaneleri ile 100 yataklı Reyhanlı Devlet Hastanesi, Samandağ Devlet Hastanesi Ek Bina (Ameliyathane) ve Kırıkhan Devlet Hastanesi Ek bina inşaatları devam etmektedir.

Hatay ilinde, Sağlık Bakanlığı bünyesinde bulunan 248 uzman hekim, 410 pratisyen doktor, 452 hemşire ve 573 ebe ile sağlık hizmeti verilmektedir. İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde toplam 2.824 kişi çalışmaktadır.

Hatay ilinde resmi ve özel dahil toplam 323 uzman hekim, 427 pratisyen doktor, 617 hemşire ve 591 ebe hizmet vermektedir.

Tablo 14. İlçelere Göre Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi Sayıları

İLÇELER	SAĞLIK OCAĞI SAYISI			SAĞLIK EVİ SAYISI		
	FAAL	FAAL DEĞİL	TOPLAM	MAH. SAĞ. EVİ	KÖY SAĞ.EVİ	TOPLAM
ALTINÖZÜ	7	2	9	2	23	25
ANTAKYA	38	0	38	88	30	118
BELEN	3	0	3	6	4	10
DÖRTYOL	13	0	13	38	4	42
ERZİN	3	0	3	10	6	16
HASSA	6	0	6	8	16	24
İSKENDERUN	22	1	23	90	19	109
KIRIKHAN	7	2	9	25	23	48
KUMLU	2	1	3	0	12	12
REYHANLI	4	1	5	21	8	29
SAMANDAĞ	13	0	13	19	12	31
YAYLADAĞI	4	0	4	1	12	12
TOPLAM	123	7	129	308	169	477

Kaynak: Sağlık İl Müdürlüğü (2003)

Sağlık ocağı sayısı 129 olup, şu anda faal 123 adet sağlık ocağı bulunmaktadır. Bu ocaklara bağlı 308'i ilçe ve bucak merkezlerinde mahalle sağlık evi, 169'u köylerde olmak üzere 477 sağlık evi faaliyet göstermektedir.

3.2.4. Eğitim

Hatay ilinde nüfusun ve yüksek öğretim düzeyinin yüksek olması ilde eğitime verilen önemin bir göstergesidir. Bu ise, ekonomik ve sosyal kalkınma için gerekli olan eğitim-öğretim düzeyinin önemli bir üstünlük sağladığı anlamına gelir.

Hatay ilinde okuma yazma bilenlerin oranı %86 olup, cinsiyetler arasında önemli bir fark gözlenmektedir. Bu oran erkek nüfus için % 94 iken, kadın nüfus için % 79'dur. Hatay ili il merkezinde okuma yazma bilenlerin oranı % 90'dur. Okuma yazma oranı ilçe merkezlerine incelendiğinde en yüksek oranın % 92 ile Belen ve Yayladağı ilçe merkezlerinde olduğu görülmüştür. Bu ilçe merkezlerinden sonra İskenderun %90 ve diğer ilçe merkezlerinde % 78 üzerindedir.

Köylerde okuma yazma oranı erkek nüfus için % 93, kadın nüfus için % 76'dır.

Tablo 15 . Hatay İli Cinsiyete Göre Okuryazarlık Nüfusu

	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Okuma Yazma Bilen	500.163	433.009	933.172
Okuma Yazma Bilmeyen	34.413	117.234	151.647
Bir Okul Bitirmeyen	133.722	134.763	268.485

Kaynak: D.İ.E. (2000)

Hatay ilinde okuma ve yazma bilen nüfusun oranı ülke genelinde olduğu gibi her iki cinsiyet için de sürekli artış göstermektedir. 1940 yılında erkeklerin % 29'u, kadınların %8,8'i okuma yazma bilirken, bu oran 2000 yılında erkeklerde %93,6'ya kadınlarda % 78,7'ye yükselmiştir.

Tablo 16. Türkiye ve Hatay Öğretmen, Öğrenci ve Okul Sayıları (2003-2004 Dönemi)

	OKUL ÖNCESİ			İLKÖĞRETİM			ORTA ÖĞRETİM		
	Okul/Ana Sınıfı Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
HATAY	294	8.687	340	631	221.112	8.465	105	54.559	2.923
TÜRKİYE	13.692	358.499	19.122	36.117	10.479.538	384.029	6512	3.593.404	160.049

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri (2003)

Tablo 17. Hatay İli Cinsiyete Göre Eğitim Durumu

	ERKEK	KADIN	TOPLAM
İLKOKUL	207.375	200.045	407.420
İLKÖĞRETİM	20.681	16.036	36.717
ORTAOKUL	41.394	22.164	63.558
ORTAOKUL DENGİ MESLEK OKULU	1.120	453	1.573
LİSE	57.431	39.937	97.368
LİSE DENGİ MESLEK OKULU	13.574	6.313	19.887
YÜKSEK ÖĞRETİM	24.860	13.229	38.089

Kaynak: D.İ.E. (2000)

Tablo 17 incelendiğinde Hatay ilindeki eğitim düzeyinin yüksek olduğu anlaşılır. Ayrıca, Erkek nüfusu Kadın nüfusuna göre eğitim durumu bakımından da daha yüksektir.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi 1992 yılında kurulmuştur. Halen üniversitemizde; faal 9 Fakülte, 3 Yüksekokul, 7 Meslek Yüksekokulu, ve 3 Enstitü mevcuttur. Üniversitelerimizin kadrolarında bulunan toplam öğretim üyesi sayısı 621'dir. (30 Prof., 20 Doç., 168 Ydr. Doç., 403 diğer öğr. elemanları), fakülte, yüksek okul ve enstitülerimizde toplam 11.503 (I. öğretim 8.783 öğr., II. öğretim 2.720 öğr) öğrencimiz bulunmaktadır.

FAKÜLTELER: Ziraat, İktisadi ve İdari Bilimler, Eğitim, Su Ürünleri, Mühendislik-Mimarlık, Fen-Edebiyat, Güzel Sanatlar ve Veteriner Fakültesi mevcuttur. Ayrıca, Tıp Fakültesi 2002 yılında kurulmuş olup, henüz öğretime başlamamıştır. Araştırma ve Uygulama Hastanesi eski Devlet Hastanesi Binasında 29.09.2003 tarihinde poliklinik hizmeti ve laboretuar hizmetleri vermektedir.

YÜKSEKOKULLAR: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Hatay Sağlık Yüksekokulu, İskenderun Turizm İşletmeciliği ve Otelciliği Yüksekokulu faal olup, İskenderun'da bulunan Sivil Havacılık Yüksekokulu henüz eğitim-öğretime başlamamıştır.

MESLEK YÜKSEKOKULLARI: Antakya, İskenderun, Dört Yol, Samandağ, Reyhanlı, Kırıkhan ve Yayladağı Meslek Yüksekokulu faaldir.

ENSTİTÜLER: Fen, Sağlık ve Sosyal Bilimler Enstitüleri mevcuttur.

ARAŞTIRMA MERKEZLERİ: Arkeoloji ve Sanat Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Yerel Yönetimler Araştırma ve Uygulama Merkezi, Zeytincilik Araştırma Merkezi, Tıbbi ve Kokulu Bitkiler Araştırma Merkezi, Bilgisayar Bilimleri Araştırma Merkezi ve Yabancı Diller Araştırma Merkezi mevcuttur.

Antakya-Serinyol prefabrik erkek yurdu 510 kişilik, Antakya Ticaret Borsası Erkek Öğrenci Yurdu 240 kişilik, İskenderun Öğrenci Yurdu 586 kişilik kapasiteye sahiptir. Serinyol Kampüsünde bulunan Sabancı Kız Öğrenci Yurdu 536, Antakya merkezde Özel İdaremiz tarafından yaptırılan Kız Öğrenci Yurdu 326 kişiliktir.

İlde bir devlet üniversitesi ve bunlara bağlı yüksek okul ve enstitüler bulunması dışarıdan öğrenci göçüne neden olmaktadır.

3.2.5. Ulaşım

Ulaşım İmkanları: Bir sınır ili olarak Hatay, uluslararası yük taşımacılığı ile önemli bir konuma sahip olmuştur. İlde asıl olarak karayolu ve deniz yolu, bir ölçüde demir yolu etkin bir ulaşım şebekesi oluşturur. Havayolu taşımacılığı bulunmamaktadır ancak havaalanı inşaatı devam etmektedir.

Karayolları: İlde karayolu, cilvegözü sınır kapısının bulunması nedeniyle gerek iç, gerekse şehirlerarası ve milletlerarası trafik hacmine sahiptir.

E-5 karayolu, Hatay'ın ülke karayolu sistemine bağlantısını sağlamaktadır. Güneyde Yayladağ ilçesinden Suriye'ye bağlanan bu karayolu, Antakya üzerinden İskenderun, Dört Yol ve Erzin ilçelerinin ve kuzeyde Adana ili ile ilin bağlantısını sağlar. Ayrıca Gaziantep'ten gelen Hassa ve Kırıkhan ilçelerini Reyhanlı'ya ve buradan da Cilvegözü sınır kapısına bağlayan karayolu da yüksek standartlıdır. İl sınırları içerisinde ulaşılamayan yerleşim birimi bulunmamaktadır.

Tablo 18 . Karayollarının Türlerine Göre Dağılımları

Yolun Çeşidi	Beton Asfalt (Km)	Sathi Kaplama (Km)	Geçit Vermeyen Yol (Km)	Toprak Yol (Km)	Stabilize (Km)	Toplam (Km)
Devlet Yolları	175	172	18	4	--	365
İl Yolları		283	15	--	10	308
Otoyollar						89
Köy Yolları						2.749
Demiryolu						72

Kaynak: Karayolları 5.Bölge Müdürlüğü-2003

Karayolu uzunluğu 673 km. yoldan ibaret olup, bunun 365 km.'si devlet yolu, 308 km.'si il yollarıdır. Ayrıca inşaa halinde olan otoyol uzunluğu ise 89 Km.'dir.

Tablo 19. İl Merkezinin Önemli Merkezlere ve Diğer İlçelere Uzaklığı

İl ve İlçe Adı	Karayolu (Km)	İlçe Adı	Karayolu (Km)
İstanbul	1.131	Erzin	108
Ankara	682	Hassa	79
İzmir	1.088	İskenderun	60
Adana	192	Kırıkhan	42
Gaziantep	197	Kumlu	42
Altınözü	25	Reyhanlı	54
Belen	47	Samandağ	25
Dört Yol	93	Yayladağı	51

Kaynak: Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü (2003)

İlimiz karayoluyla; Ankara'ya 682 Km., İstanbul'a 1131 Km., İzmir'e 1088 Km., Adana'ya 192 Km., Gaziantep'e ise 197 Km. Uzaklıktadır.

Demiryolları: İlimiz hudutlarında demiryolu taşımacılığı kentler arasında mevcut olup kent içi taşımacılığı yoktur. İlde demiryolu ulaşımı sadece İskenderun'a kadar gelen tek hatlı bir demiryolu ile sağlanmaktadır. Bu hat sanayi kuruluşları için yük taşımacılığında kullanılmakta olup, ayrıca İskenderun Demir-Çelik Tesisleri'nde vardiyalara göre az da olsa yolcu taşıması yapmaktadır. Demiryolu uzunluğu 72 Km.'dir.

Denizyolları: Hatay İli bölge sanayi kuruluşlarının çok olması ve Ortadoğu'ya yakınlığı nedeniyle ulusal ve uluslararası ithalat ve ihracatın yapıldığı bir merkez durumunda olup, Ortadoğu'nun Akdeniz'deki sayılı limanlarından olan İskenderun Limanı bölgede ve bölge dışında geniş bir hinterlanda sahiptir.

İlde İskenderun Limanı dışında;

İskenderun Demir-Çelik Limanı
BOTAŞ Limanı
Petrolofisi Limanı
Toros Gübre Fabrikaları Limanı
TPAO İskele ve Dolun Tesisleri Limanı
Ayrıca irili ufaklı iskeleler bulunmaktadır

İskenderun Limanının gemi liman kapasitesi 1476 gemi/yıl, eşya kapasitesi (Toplam) 3.250.000 Ton/yıl, depolama kapasitesi (Toplam) 10.350.000 Ton/yıl'dır.

Havayolları: Hatay da 1935 de kurulan ve 1963 yılına kadar Adana Hava Alanı ile bağlantılı olarak sivil taşımacılıkta kullanılan İskenderun Hava Alanı daha sonra yolcu taşımacılığına kapatılmış olup sadece askeri amaçla kullanılmaktadır.

Hatay iline havayolu ile gelecek turistler çevre illerden Adana ve Gaziantep hava alanlarını kullanmaktadır. Hatay ilinde hava ulaşımı ihtiyacını karşılanması amacıyla Antakya-İskenderun karayolunun doğusunda il merkezine 19 km uzaklıkta Arpahan köyü yerleşiminin 2 km kuzeydoğusunda bulunan Karasu kanalı ile Muratpaşa kanalı arasındaki parsel üzerinde yapımı planlanan havaalanının arazisinin tahsisi yapılmıştır.

Köy Yolları: Hatay ilinde 2.749 km köy yolu bulunmakta olup, bunun 1.636 km'si asfalt yol, 652 km'si stabilize, 461 km'si tesviyeli ve ham yol dur.

Köy İçme Suyu: Hatay ilinde 327 sulu, 30'si suyu yetersiz olup, susuz köy bulunmamaktadır. İl genelinde 242 sulu ünite, 36 suyu yetersiz ünite, 42 de susuz ünite mevcuttur.

Haberleşme: Hatay, bütün yerleşim birimleri ile her türlü telefon haberleşmesine açıktır.

Hatay ili haberleşme alanında Türkiye geneline oranla gelişmiş bir ilimizdir. İldeki bütün köylere otomatik santrali telefon hizmeti götürülmüştür. İl genelinde otomatik santral sayısı 181 adettir. Bu santrallerin toplam kapasitesi 340.480 olup, kullanan abone sayısı 299.384'dür.

Hatay ili mahalli gazete sayısı olarak il genelinde 19 günlük, 29 da haftalık gazete çıkarılmakta ve 12 adet de aylık dergi basımı yapılmaktadır. Ayrıca, il genelinde 21 mahalli radyo ve 7 mahalli özel televizyon bulunmaktadır. İlin telekomünikasyon durumu Tablo 17. de verilmiştir.

Tablo 20. Hatay İli Telekomünikasyon Durumu

TELEKOMÜNİKASYON DURUMU	KAPASITE VE ABONE SAYISI
Otomatik Santral Sayısı	181
Telefon Hattı Kapasitesi	340.480
Otomatik Telefon Abone Sayısı	299.384
Telefon Bekleyen Abone Sayısı	744
Toplam Ankesörlü Telefon Sayısı	667
Araç Telefonu Abone Sayısı	379
Turpak Abone Sayısı	157
TTNETDial-up Abone Sayısı	2.825
Data Abone Sayısı	233
Çağrı Cihazı Abone Sayısı	5

Kaynak: Türk Telekom Müdürlüğü, Hatay (2003)

3.3. TARIMSAL ÜRETİM SİSTEMİ

3.3.1. Arazi Kullanım Durumu ve İşletmeler

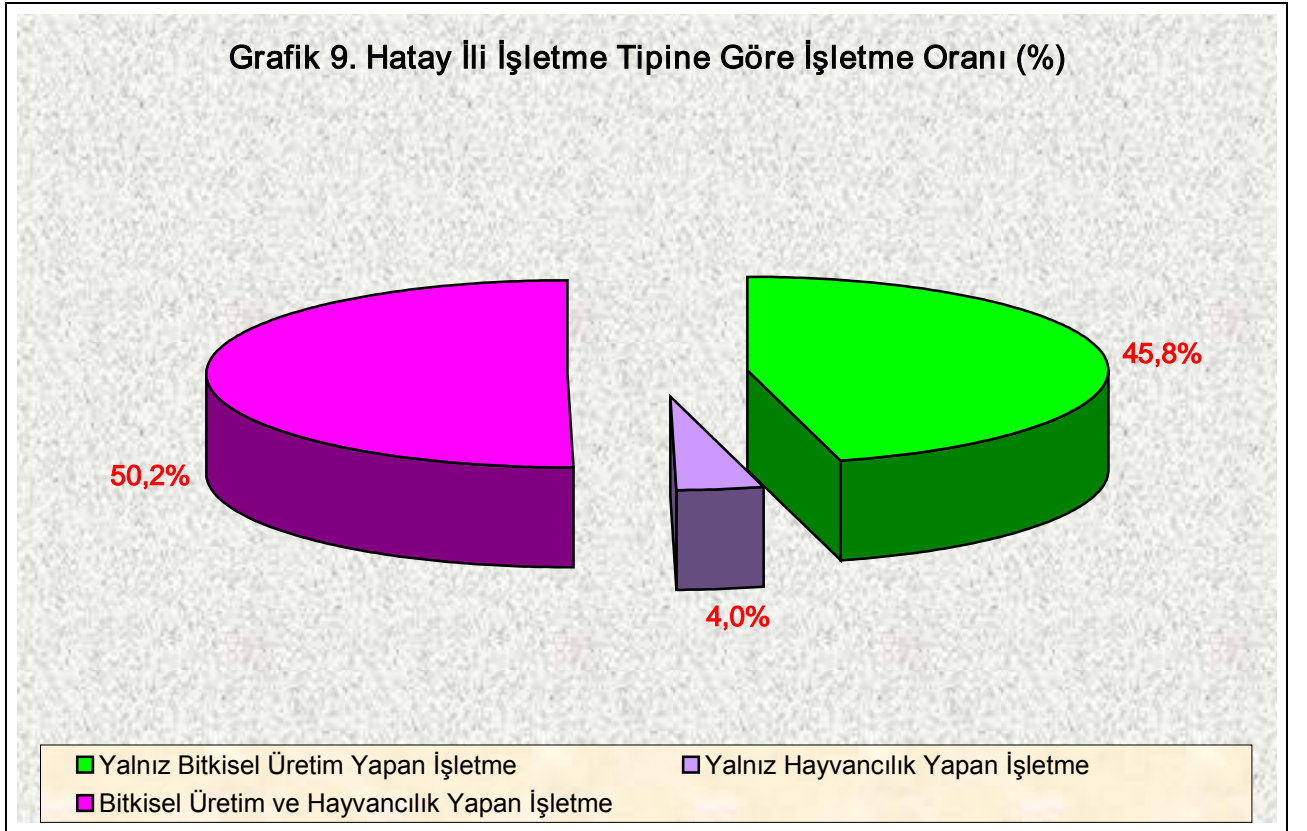
Ülkemiz genelinde olduğu gibi Hatay ilinde de tarımsal işletmeler küçük ve çok parçalı yapıdadır. Hatay il Müdürlüğü tarafından 1997 yılında yapılan Köy Envanteri Anket Çalışmasına göre ilde 76.075 çiftçi ailesi bulunmakta olup, bunun 56.914'ü topraklı aile, 16.281'i topraksız ailedir. Tablo 18'de görüldüğü üzere; 1.748 çiftçi ailesi yalnız hayvancılıkla, 1.132 çiftçi ailesi ise diğer tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır..

Tablo 21. Hatay İli İşletme Tipine Göre İşletme Sayıları

Yalnız Bitkisel Üretim Yapan İşletme		Yalnız Hayvancılık Yapan İşletme		Bitkisel Üretim ve Hayvancılık Yapan İşletme		Arazisi Olmayan İşletme(*)		Toplam İşletme	
Sayısı	Oran (%)	Sayısı	Oran (%)	Sayısı	Oran (%)	Sayısı	Oran (%)	Sayısı	Oran (%)
20.070	45,78	1.768	4,04	21.998	50,18	1.438	3,28	43.836	100

Kaynak : DİE-Genel Tarım Sayımı (2001)

(*) Arazisi Olmayan İşletme Sayısı, Yalnız Hayvancılık Yapan İşletme Sayısı İçinde Olduğundan Toplama ve Orana Dahil Edilmemiştir.

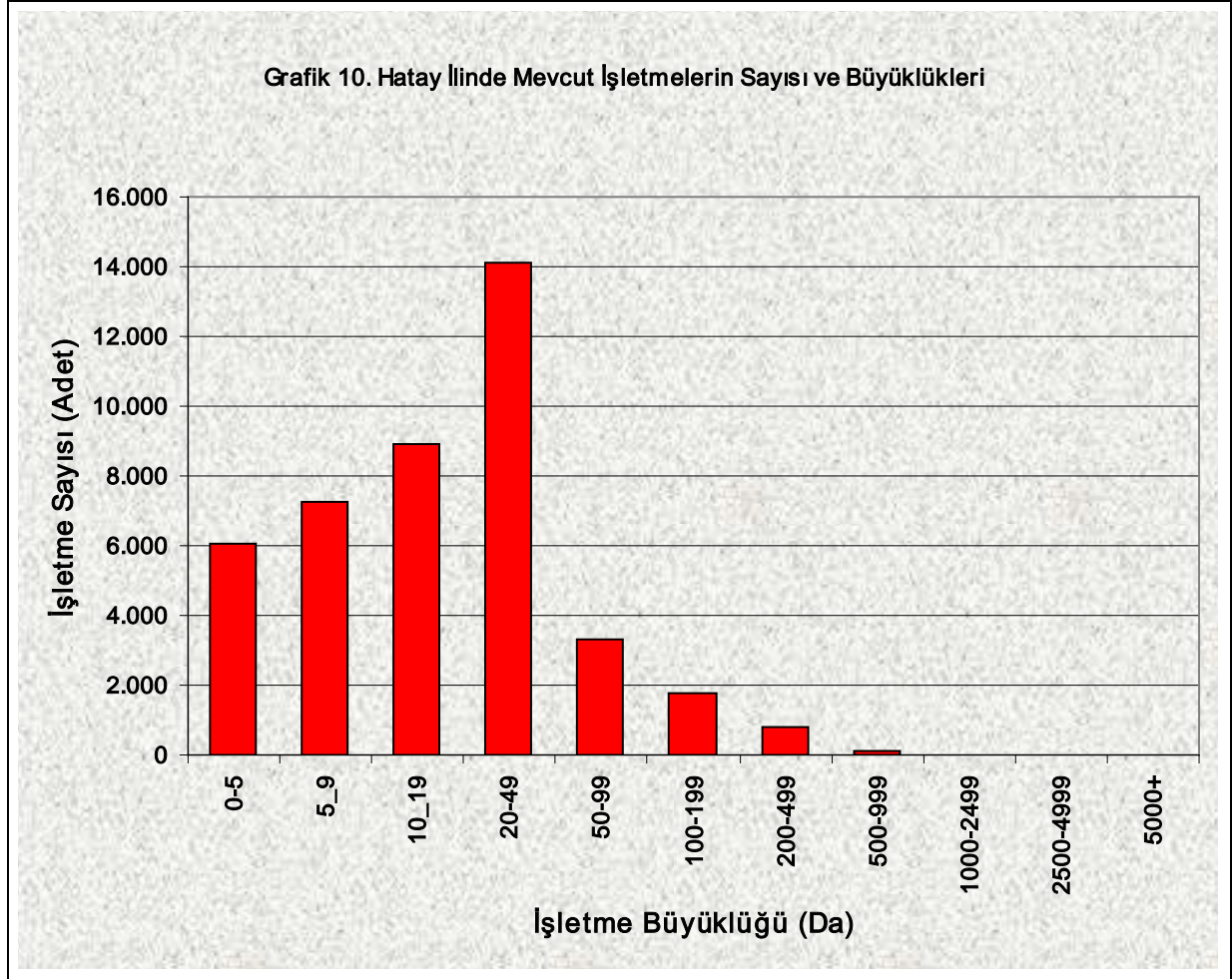

Hatay İli işletme tipine göre işletme sayılarının oransal dağılımı Grafik 9'da gösterilmiştir. Yalnız bitkisel üretim yapan işletme sayısı % 45,7 oranında, bunun yanında bitkisel üretim ve hayvancılık yapan işletme sayısı ise % 50,18 gibi yüksek orandadır. Yalnız hayvancılık yapan işletme sayısı % 4,04 oranındadır.

Tablo 22 . Türkiye, Akdeniz Bölgesi ve Hatay İli Arazi Büyüklüğüne Göre İşletmelerin Dağılımları

İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ (Da)	TÜRKİYE		AKDENİZ BÖLGESİ		HATAY	
	İşletme Sayısı	Arazi (Da)	İşletme Sayısı	Arazi (Da)	İşletme Sayısı	Arazi (Da)
5'den az	177.893	481.605	34.771	91.286	6.071	15.166
5-9	290.327	1.951.672	51.414	349.549	7.250	49.682
10-19	539.507	7.374.515	81.614	1.089.070	8.915	112.855
20-49	950.539	29.523.341	125.399	3.715.041	14.093	372.483
50-99	559.999	38.123.216	53.456	3.598.968	3.333	230.056
100-199	327.330	43.881.626	22.953	3.033.059	1.797	251.319
200-499	153.688	42.076.313	9.500	2.634.082	823	239.325
500-999	17.431	11.218.554	1.247	760.630	96	81.406
1000-2499	4.198	5.476.930	246	283.168	0	0
2500-4999	222	695.541	77	215.239	17	56.758
5000+	56	3.526.174	3	67.143	0	0
TOPLAM	3.021.190	184.329.487	380.680	15.837.235	42.395	1.409.050

Kaynak: Genel Tarım Sayımı D.İ.E. (2001)

Tablo 22 ve Grafik 10'dan görüldüğü üzere; 2001 Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmeler (Hanehalkı) anketi sonuçlarına göre; Hatay ilinde toplam tarımsal işletme sayısı 42.395, işlenen toplam arazi miktarı ise 1.409.050 dekar olup, buna göre Hatay da işletme başına düşen ortalama toprak büyüklüğü 31,4 dekadır. Hatay ilindeki tarımsal yapıya bakıldığında; küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin varlığının yüksek olduğu görülür. İldeki toplam tarımsal işletmelerin % 31,4'ünü, arazi büyüklüğü 10 dekardan az olan işletmeler oluşturmaktadır.

Ortalama arazi büyüklüğü, Türkiye genelinde 61 dekar, Akdeniz Bölgesinde ise 41,6 dekar olup, Hatay ili Akdeniz Bölgesi ve Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

işletmelerin % 85,6'sını, 1- 50 Da arasında araziye sahip küçük aile işletmeleri oluşturmaktadır. Türkiye genelinde olduğu gibi Hatay ilindeki tarım işletmeleri hızlı nüfus artışı ve artan nüfusun tarım dışı sektörde istihdam edilmesi zorunluluğuna karşılık, bu sektörlerde işgücü talebinin nüfus artışına uygun düzeyde artırılmaması; tarım gelişim hızının nüfus artışını karşılamada yetersiz kalması ve miras yoluyla arazilerin bölünmesi gibi nedenlerle giderek küçülmüştür.

3.4. TARIMSAL PAZARLAMA SİSTEMİ

Hatay İli master planı çalışması kapsamında; il ekonomisi içinde en önemli iktisadi faaliyet kolu içinde tarımsal ürünler gelmektedir. Buğday, pamuk, tütün, narenciye (portakal,mandarin), zeytin ve zeytin yağı, sebzeler (havuç, maydanoz) gibi ürünler, il için ticarete konu olan en önemli tarımsal ürünler gelmekte, bunlardan zeytin ve zeytin yağı, pamuk, narenciye (portakal,mandarin), havuç, maydanoz ve et üretim ve pazarlaması ağırlıklı olarak incelenecektir.

Yukarıda bahsedilen ürünlerin pazarlama olanakları (iç ve dış pazarlama) ile ilin ekonomisine en büyük katkıyı sağlayan, yıllar itibariyle gelişme gösteren tarımsal ürünler olması nedeniyle, daha önem verilecektir.

Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'nin Ortadoğu Ülkeleri ile bağlantısını sağlayan E-5 karayolunun Hatay' da geçmesinin yanı sıra ülkenin en önemli limanlarından İskenderun Limanı'nın da etkisiyle, İlde dış ticaret gelişmiş durumdadır. Bu da taşımacılığın gelişmesi ve ikinci büyük nakliye filosuna sahip olmasını sağlamıştır.

İhraç edilen tarımsal ürünlerden pamuk, nebati yağlar, yağlı tohumlar, hububat, bakliyat ve mamülleri ticaret borsalarında işlem görmektedir. Antakya ekonomisine önemli katkı sağlayan ve geçmişi çok eskiye dayanan üç önemli sektör bulunmaktadır. Bunlar dericilik, ayakkabıcılık ve mobilyacılık olup, küçük işletmelerden oluşmaktadır. (Et pazarlamasında, dericilik sektöründen geniş olarak bahsedilecektir.)

Pazarlama ağı; üretici, alıcı, ihracatçı ve taşıma üzerinde kurulmuştur.Hatay ilinde tarımsal ürünlerin işlenmesi için entegre tesisler gelişmemiştir. Sadece Meyve Suyu, zeytin yağı preseleri, pamuk çırçır, iplik ve havlu dokuma fabrikası (1 Adet, HATEKS), salça üretimi (HATAŞ A.Ş.) gibi imalat sanayi bulunmaktadır.

3.4.1. Türkiye ve Hatay Zeytin-Zeytinyağı Üretim-Tüketim Analizi ve Pazarlaması

3.4.1.1. Üretim ve Üretim Trendi:

Akdeniz uygarlığının sembolü olan zeytin ağacı, dünya üzerinde geniş bir alanda yetiştiriciliği yapılan önemli tarımsal bir üründür. Zeytinin anavatanının ve gen merkezinin Güneydoğu Anadolu olduğu eskiden beri bilinmektedir. Son yıllardaki çalışmalarda Hatay, K.Maraş, ve Mardin şeridinde zeytin ağacının en alt türüne rastlanılmış olması bu yargıyı kesinleştirmektedir.

Zeytinciliğimizin tarım ekonomisindeki rolü tartışılmayacak derecede büyüktür. 27 milyon hektarlık tarım alanı içerisinde %2.2'lik bir paya sahip olan zeytinliklerimizden elde edilen ve değişik şekilde değerlendirilen ürünün milli ekonomimizde yarattığı değer artışının yanı sıra arazi değerlendirilmesi, toprak muhafazası, işgücü istihdamı ve insan beslenmesi ve sağlığı açısından sahip olduğu değerler önemini daha da artırmaktadır.

Zeytin ağacı zahmetli büyümekle birlikte uzun ömürlü bir ağaç olup olgun bir zeytin ağacından 15-20 kg. zeytin elde edilmektedir. Ortalama 5 kg. zeytinden 1 lt. zeytinyağı çıkarıldığı düşünülürse, 1 zeytin ağacı yılda ortalama 3 ya da 4 lt. zeytinyağı üretebilmektedir. En fazla yağ içeren meyvelerden biri olan zeytin, ağırlığının %20-30'u kadar yağ içermektedir.

Bilimsel olarak sınıflandırılmış 28 zeytin çeşidi ülkemiz bölgelerine göre şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

Marmara; Çelebi, Edincik Su, Gemlik, Karamürsel Su, Samanlı

Ege; Ayvalık, Çakır, Çekişte, Çilli, Domat, Erkence, Memeli, İzmir Sofralık, Kiraz, Memecik, Uslu

Akdeniz; Büyük Topak Ulak, Sarı Haşebi, Sarı Ulak, Savrani, Tavşan Yüreği

Güneydoğu; Eğriburun, Hahalı, Kalembezi, Kan Çelebi, Kilis Yağlık, Nizip Yağlık, Yağ Çelebi

3.4.1.2. Üretimde Yasal Durum

Delice (yabani zeytin) alanları dikkate alınarak Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkındaki 3573 sayılı Kanun 1939 çıkarılmıştır. Zeytinliklerin korunması ile ilgili olarak 1952 yılında adı geçen Kanununun 14. maddesinde yapılan değişiklikle zeytinliklere her çeşit hayvan sokulması ve zeytin sahalarında ağıl yapılması yasaklanmıştır (3669 sayılı Kanun).

1956 yılında ise 6777 sayılı Kanun'la Sakız ve Nevileriyle Harnupluklarında teşmiline dair değişiklik yapılmıştır. Bakanlığımız 3573 sayılı Kanunu 1974 yılına kadar uygulayarak, yaban, zeytinliklerin imar ve ihyasını sağlamış, zeytin sahalarını bu suretle genişletmiş ve zeytin ağacı sayısını arttırarak zeytinciliğin gelişmesine önderlik etmiştir.

Ancak 1973 yılında 1957 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle 3573 sayılı Kanun'a göre parselasyon ve tevzi işlemleri Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına devredilmiştir. 1978 yılında ise Toprak ve Tarım Reformu Kanunu iptal edilmiş, ancak 3573 sayılı Kanun yürürlükte kalmasına rağmen uygulaması yapılmamıştır.

Zeytinciliğin ıslahı ve yabancıların aşılattırılması hakkındaki 3573 sayılı Kanun 1939 yılında yayınlanmıştır. Bu kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve yürürlükten kaldırılması hakkındaki kanun değişikliği, 8 Mart 1995 tarih ve 22221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Daha sonra 4086 sayılı Kanun ile ilgili 3 Nisan 1996 tarih ve 22600 sayı ile Resmi Gazete'de zeytinciliğin ıslahı ve yabancılarının aşılattırılmasına dair yönetmelik yayımlanmıştır.

Halen yürürlükteki 4086 sayılı Kanun ile;

Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 km. mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vejetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Ancak bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri yapımı ve işletilmesi Bakanlığın iznine bağlıdır.

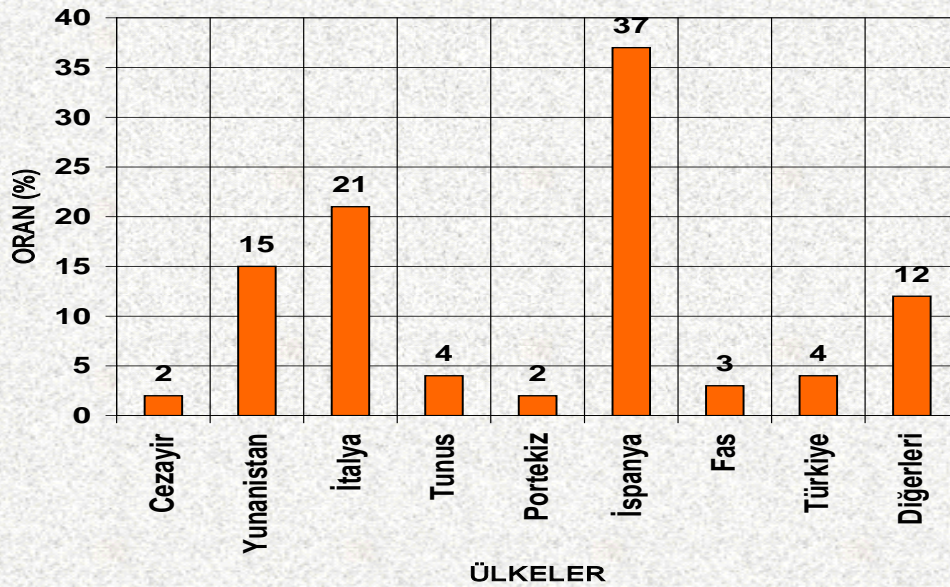
Zeytinlik sahaları daraltılamaz. Ancak belediye sınırları içinde bulunan zeytinlik sahalarının imar hudutları kapsamı içine alınması halinde altyapı ve sosyal tesisler dahil toplam yapılaşma zeytinlik alanın %10'unu geçemez. Orman sınırları dışında bulunan ve devletin hüküm ve tasarrufunda olan yabancı zeytinlik, antepfıstığı ve her nevi sakız neveleri ile orman sınırları dışında olup da 17.10.1983 tarih ve 2924 sayılı Kanun kapsamında bulunmayan zeytin yetiştirmeye elverişli fundalık ve makiler Bakanlıkça tespit edilip haritalanır. Tespit edilen alanlarda gerekli temizlemeyi yapıp zeytin dikim alanları meydana getirecekler, arazinin bulunduğu mahallin en büyük mülki amirine başvururlar. Kabul görenlerden yükümlülük belgesi alınır. Beş yıl süre ile taşınmazın gayesine uygun olarak kullanıldığı Bakanlıkça tespit edilenlere, mahallin en büyük mülki amiri tarafından tapuları verilir.

Zeytinciliğin ıslahı, yeni zeytin dikim alanlarının tespiti, zeytin dikim ve yetiştirilmesinin teşviki ile verimin arttırılması, hastalık ve zararlılarla mücadele ile ürün elde etmekte masrafları azaltıcı araç ve gereçlerin imal ve ithalinde gerekli kolaylıkları sağlar.

Dünyada 2001 yılı verilerine göre; 15.922.844 ton zeytin üretimi gerçekleşmiştir. En fazla üretim % 69'luk payla Avrupa kıtasında gerçekleşmiştir. Bu sırayı Asya kıtası % 17 lik payla takip eder. Türkiye zeytin üretimi bakımından Asya kıtasında 1.800.000 tonla ilk sıradadır.

Tablo 23 . Dünya Ülkelerinin Zeytin Üretimindeki Durumu (2001)

Ülkeler	Alan (Ha)	Alansal Pay (%)	Üretim (Ton)	Üretimdeki Pay (%)	Verim (kg/ha)
DÜNYA	7 664 602	100	13 551 830	100	1704
Cezayir	165 000	2	300 000	2	1818
Yunanistan	765 000	10	2 000 000	15	2614
İtalya	1 120 470	16	2 775 000	21	2477
Tunus	1 200 000	16	600 000	4	500
Portekiz	358 470	5	280 000	2	781
İspanya	2 300 000	30	4 943 800	37	2149
Fas	458 000	6	400 000	3	873
Türkiye	600 000	7	600 000	4	1035
Diğerleri	717 462	9	1 653 030	12	2304

Grafik 11. Ülkelerin Dünya Zeytin Üretimindeki Payları (%)

Kaynak : FAO

Tablo 23'ten ve Grafik 11'den de görüldüğü üzere; Türkiye, Dünyanın en fazla zeytin üretimi yapan ülkeleri arasında İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın ardından % 4'lük bir payla 4. sırada, alansal olarak %7'lik payla 5. sırada yer alır. Dünya da en önemli zeytin üreticisi ülkeler arasında İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, Portekiz, Tunus, Suriye, Fas ve Cezayir sayılmaktadır. Dünyada ortalama verimi 1704 kg/ha iken Türkiye'de 1035 kg/ha'dır. Yani dünya ortalamasından % 40 daha düşüktür. Örneğin bu rakam Yunanistan'da 2614 kg/ha, İtalya'da 2477 kg/ha, ve İspanya'da 2149' kg/ha dır.

Tablo 24. Dünya Sofralık Zeytin Üretimi

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
Toplam AB	620,0	44,8
İspanya	440,8	31,8
İtalya	67,5	4,9
Yunanistan	97,5	7,0
Diğer AB	14,2	1,0
Türkiye	153,5	11,1
Suriye	116,3	8,4
Mısır	110,0	7,9
ABD	97,3	7,0
Fas	89,2	6,4
Diğer Ülkeler	198,8	14,4
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	1.385,0	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 24 incelendiğinde Türkiye, Dünya sofralık zeytin üretimi yapan ülkeler arasında % 11,1'lik bir payla 2. sırada bulunmaktadır. Ülkemiz açısından önemli bir tarımsal potansiyeldir.

Tablo 25. Dünya Sofralık Zeytin Tüketimi

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
Toplam AB	446,2	33,9
İspanya	172,3	13,1
İtalya	125,5	9,5
Fransa	38,0	2,9
Almanya	32,1	2,4
Yunanistan	25,4	1,9
Diğer AB	52,9	4,0
ABD	192,1	14,6
Türkiye	122,5	9,3
Suriye	96,4	7,3
Mısır	76,0	5,8
Brezilya	49,4	3,8
Kıbrıs	8,6	0,7
Diğer Ülkeler	324,8	24,7
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	1.316,1	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 25 incelendiğinde; Türkiye, Dünya sofralık zeytin tüketimi açısından ülkeler arasında % 9,3'lük pay ve 122,5 bin ton ile kendi iç tüketiminde kendi kendine yeterli düzeyde olan ülkedir.

Tablo 26. Dünya Sofralık Zeytin İhracatı

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
Toplam AB	215,1	56,0
İspanya	171,1	44,5
Yunanistan	35,4	9,2
Portekiz	4,7	1,2
İtalya	1,2	0,3
Diğer AB	2,7	0,7
Fas	63,8	16,6
Türkiye	25,5	6,6
Mısır	18,5	4,8
Suriye	13,3	3,4
ABD	4,4	1,1
Diğer Ülkeler	43,6	11,4
Dünya Toplamı (1996-1999/00 ort.)	384,1	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 26 incelendiğinde Türkiye, Dünya sofralık zeytin ihracatı yapan ülkeler arasında % 6,6'lık bir payla 4. sırada bulunmaktadır. Ülkemiz açısından önemli bir tarımsal ihracat ürünüdür.

Tablo 27. Dünya Sofralık Zeytin İthalatı

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
Toplam AB	56,4	15,4
Fransa	25,0	6,8
Almanya	13,0	3,5
Bel-Lük	5,4	1,5
İtalya	3,8	1,0
İspanya	1,8	0,5
Diğer AB	7,6	2,1
ABD	107,8	29,4
Brezilya	49,3	13,4
Fed. Rusya	21,5	5,9
Kanada	21,3	5,8
Türkiye	0,0	0,0
Diğer Ülkeler	110,1	30,0
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	366,6	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 27 incelendiğinde Türkiye, Dünya sofralık zeytin ithalatı yapan ülkeler arasında % 0,0'lik bir payla kendine yeterli olan ülkemiz, sofralık zeytin ithalatı yapmamaktadır. Dünya sofralık zeytin ithalatı yapan ülkeler arasında % 29,4'lük bir payla ABD 1. sırayı almaktadır.

Tablo 28. Dünya Zeytinyağı Üretimi

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
AB	2.022,4	79,7
İspanya	984,5	38,8
İtalya	601,0	23,7
Yunanistan	395,5	15,6
Diğer AB Ülkeleri	41,4	1,6
Suriye	122,0	4,8
Türkiye	121,3	4,8
Tunus	111,3	4,4
Diğer Ülkeler	162,0	6,4
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	2.539,0	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 28'den de görüldüğü üzere; Türkiye, Dünyanın en fazla zeytinyağı üretimi yapan ülkeler arasında da İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın ardından Suriye ile % 4,8'lik bir payla 4. sırayı paylaşır.

Türkiye zeytin ağacı varlığı ve zeytinyağı üretiminde 4'ncü (var yıllarında) sırada bulunmamıza rağmen üretim açısından geride olmamızın temel sebebi ise ağaçlarımızın verimliliklerinin düşük olması, Türkiye'deki zeytin ağaçlarının yarısından fazlası meyilli arazilerde bulunması ve % 80-90'ının da sulanmadığı dikkate alınırsa bu sonuç oldukça normaldir.

Tablo 29. Dünya Zeytinyağı Tüketimi

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
AB	1821,5	71,6
İtalya	729,5	28,7
İspanya	564,6	22,2
Yunanistan	268,8	10,6
Diğer AB Ülkeleri	258,6	10,2
ABD	187,9	7,4
Suriye	95,1	3,7
Türkiye	64,4	2,5
Tunus	45,8	1,8
Diğer Ülkeler	328,9	12,9
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	2543,6	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 29'dan da görüldüğü üzere; Dünyanın en fazla zeytinyağı tüketimi yapan ülkeler arasında da İtalya, İspanya ve Yunanistan gelir. Türkiye, zeytinyağı tüketiminde; üretimi ve ağaç sayısı yüksek olmasına karşın tüketim düşük kalmıştır.

Tablo 30. Türkiye Zeytin Ağaç Sayısı ve Üretimini Bölgelere Dağılımı

	TOPLAM AĞAÇ SAYISI	MEYVE VEREN AĞAÇ SAYISI	MEYVE VERMEYEN AĞAÇ SAYISI	TOPLAM ÜRETİM (TON)	ÜRETİM (%)	VERİM (kg/ağaç)
EGE	64.270.066	59.901.841	4.368.225	749.003	65,7	11,7
MARMARA	14.681.455	13.628.925	1.052.530	161.832	14,2	11,0
AKDENİZ	10.951.293	9.270.257	1.681.036	182.882	16,0	16,7
GÜNEYDOĞU	5.325.728	3.884.563	1.441.165	43.476	3,8	8,2
KARADENİZ	383.959	304.415	79.544	2.807	0,2	7,3
TÜRKİYE	95.612.500	86.990.000	8.622.500	1.140.000	100,0	11,9

Ege, Marmara sahillerimiz başta olmak üzere tüm sahil şeritlerimizde ve Güneydoğu Anadolu Bölgemizde yetiştirilmektedir. Ülkemizde zeytin üretiminin % 65,7'si Ege Bölgesinde yapılmaktadır. Bu bölgeyi % 16,7 ile Akdeniz, % 11,0 ile de Marmara Bölgesi izlemektedir. Türkiye'de yaklaşık 400 bin ailenin geçim kaynağı zeytinciliktir. 8-10 bin kişinin ise gelirine dolaylı katkıda bulunmaktadır.

Kesin hatlarla saptanamamasına rağmen yaklaşık olarak toplam dane üretiminin ortalama % 29'u sofralığa, % 71'i yağlığa ayrılmaktadır.

Mevcut zeytin ağacı varlığımızın %90'ı meyve veren, %10'u ise genç ürüne yatmamış ağaçlar oluşturmaktadır. Ürüne yatan ağaçların %30-40'ını yaşlı ağaçlar oluşturmakta olup, ağaç başına ortalama verim 12 Kg. civarındadır.

3.4.1.3 Türkiye'de Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi

1999/2002-03 sezonları arasında dünya zeytinyağı üretimi ortalama 2.539 bin ton olarak gerçekleşmiş; bunun ortalama 2.022 bin tonu(% 79,7'si) AB'de, 122 bin tonu(% 4,8'i) Suriye ve 121,3 bin tonu (% 4,4'ü) Türkiye'den elde edilmiştir. Yıllar itibarıyla Tablo 30 ve 31 incelendiğinde ülkemizde zeytin ağacı sayısında çok büyük değişiklikler olmamasına rağmen zeytin ve zeytinyağı üretiminde zeytin ağacının periyodisite özelliğinden dolayı dalgalanmalar olmaktadır. Bu nedenle var yılı ile yok yılı arasında çok büyük değişimler görülmektedir. Periyodisitenin yanısıra ülkemizde zeytin ağacının bakımı, iklim koşulları, hastalık ve zararlılarla mücadele üretim ve verimdeki dalgalanmada önemli rol oynayan diğer faktörlerdir.

Tablo 31. Yıllar İtibarıyla Türkiye'nin Zeytinyağı Üretimi (Ton)

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
56.000	50.000	160.000	40.000	224.000	40.000	200.000	70.000	180.000	65.000	121.000

Kaynak: D.I.E.

3.4.1.4 Türkiye'de Zeytin Ve Zeytinyağı Tüketimi

Türkiye'de zeytinyağı üretiminde son yıllarda görülen artışlara rağmen tüketimde istenilen seviyeye ulaşamamıştır. İspanya ve İtalya'da kişi başına düşen tüketim miktarı 12-15 kg., Yunanistan'da 25 kg. iken ülkemizde 1 kg. seviyesindedir.

Tablo 32. Bazı Ülkelerde Kişi Başına Yıllık Zeytinyağı Tüketimi

Ülkeler	Kişi başına yıllık tüketim miktarı (kg)
Yunanistan	25,3
İspanya	14,6
İtalya	12,7
Suriye	6,2
Tunus	6,1
Türkiye	1.1

Kaynak: E.İ.B. kayıtları

Üretimde periyodisiteye bağlı olarak görülen üretim ve verim düşüklükleri zeytinyağının diğer bitkisel yağlar karşısında pahalı olmasına sebep olmaktadır. Zeytinyağının sağlıklı beslenme açısından son derece önemli bir besin olmasına rağmen tanıtımının yeterince iyi yapılmaması tüketimi olumsuz etkilemektedir.

Tüketim hususunda belirtilmesi gereken önemli bir husus yemeklik yağlar grubunda tek doymamış yağın zeytinyağı olduğu ve beslenme açısından son derece yararlı olduğudur. Kandaki kolesterolü azaltması sebebiyle insan sağlığına iyi gelen tek meyve yağı zeytinyağıdır.

Tablo 33. Dünya Zeytinyağı İhracatı

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
AB	303,5	67,5
İtalya	175,4	39,0
İspanya	96,5	21,5
Portekiz	17,3	3,8
Diğer AB Ülkeleri	2,2	0,5
Tunus	65,5	14,6
Türkiye	54,1	12,0
Suriye	10,6	2,4
Diğer Ülkeler	15,8	3,5
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	449,5	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 33 incelendiğinde Türkiye, Dünya zeytinyağı ihracaatı yapan ülkeler arasında % 12'lik bir payla 4. sırada bulunmaktadır. Ülkemiz açısından zeytinyağı da önemli bir tarımsal ihracaat ürünüdür.

Ülkemizdeki tarım alanlarının %4'ünü oluşturan zeytinlikler, dünyada üretimin yanı sıra, dünya ihracatında da pay sahibi olmamızı sağlamaktadır. Ancak zeytin rekoltesindeki değişiklikler ihracatı da etkilemektedir. Üretimin yanı sıra kullanılan teknolojiler, pazarlama politikaları ve diğer üretici ülkelerin değişen rekolteleleri ise ihracatı etkileyen diğer sebepler arasında yer almaktadır.

Türkiye net zeytinyağı ihracatçısı ülkeler arasında yer almaktadır. 1988-1994 sezonları arasında ortalama zeytinyağı ihracatımız 8 bin ton civarında seyretmiştir. Son yıllarda ihraç pazarlarımızın genişlemesi, özellikle İtalya ve İspanya'da kuraklık sebebiyle üretimin düşmesi gibi faktörler ihracatımızın 100 bin tonluk rekor seviyeye çıkmasını gerektirirken ihracatımız ortalama 50 bin ton seviyesinde seyretmektedir.

1996/97 sezonundaki rekor üretim ve 1997/98 sezonuna devreden stoklar nedeniyle Türkiye'nin toplam zeytinyağı arzı bu iki sezonda yüksek olmuştur. Ancak ihracatımızın büyük bölümünün yönlendiği rakip AB ülkelerinde, özellikle İspanya'da, yeterli üretimin sağlanması sonucu bu ülkelerin ithal fiyatları da düşmüştür. Bu nedenle bu sezonlarda ihracatımız düşük gerçekleşmiş ve mevcut ihracattan daha az gelir elde edilmiştir.

1998/99 sezonunda ise İspanya ve İtalya'da ürün rekolteleri düşük gerçekleşmiş ve bu ülkelerdeki tüccarlar yüksek fiyatlar nedeniyle iç piyasadan sağlayamadıkları ürünü ülkemizden temin etme yoluna gitmişlerdir. Böylelikle ihracatımız yüksek seviyelere ulaşmıştır. Aynı zamanda zeytinyağında KDV'nin %8'den %1'e düşürülmesi, 1998 yılında zeytinyağında prim uygulamasına başlanması, zeytinyağı ihracatında prelevmanın kaldırılması ve kutulu zeytinyağı ihracatında iadenin 96 \$/ton'a yükseltilmesi, gerek iç piyasanın canlanması gerekse ihracatımız açısından olumlu etki yaratmıştır. 1999 sezonunda 96.884 ton ihracat karşılığı 165 milyon \$ gelir ile tüm sezonların en büyük ihracat rakamlarına ulaşılmıştır. 2000 sezonunda ise zeytinyağı üretiminde yok yılı yaşanması sebebiyle ihracatımızda 1999 yılına oranla %82'lik bir düşüş yaşanmıştır.

Yıllar itibariyle çeşitlere göre zeytinyağı ihracatımız değerlendirildiğinde son 4 yılda toplam ihracatımızın %60'ının rafine, %20'sinin riviera, %20'sinin de sızma ve natürel olarak ihraç edildiği görülmektedir. Ancak 1998 yılında riviera olarak adlandırılan karma zeytinyağı ihracatı rafineye göre daha büyük paya sahip olmuştur. Zeytinyağı ihracatımız, ağırlıklı olarak katma değeri düşük olan dökme formda yapıldığından, değer olarak da düşük gerçekleşmektedir. Her ne kadar arz fazlası olduğu dönemlerde dökme zeytinyağı ihracatı kaçınılmaz olsa da Türk zeytinyağı imajını yerleştirmek ve ekonomik değerini yükseltmek açısından kutulu zeytinyağı ihracatının artırılması gerekmektedir.

Yıllara göre ihraç fiyatlarımızda da dalgalanmalar olduğu göze çarpmaktadır. AB'nin piyasa şartlarına göre oluşturduğu ihracat yardımları zaman zaman fiyatlarımızın dünya fiyatları üzerinde kalmasına ve ihracatımızın azalmasına neden olmaktadır. Dünyada zeytinyağına yönelik talebin artması Türkiye için yeni ihraç pazarlarının ortaya çıkmasını sağlamış ve son yıllarda daha önce zeytinyağı ihracatı yapılmamış ülkeler Türkiye'ye yeni olanaklar sunmuştur.

Tablo 34. Dünya Zeytinyağı İthalatı

ÜLKELER	MİKTAR (1000 ton)	(%)
AB	87,2	18,9
İtalya	78,2	16,9
İspanya	8,1	1,8
Portekiz	0,6	0,1
Fransa	0,2	0,0
Diğer AB Ülkeleri	0,1	0,0
ABD (1. Sırada)	192,5	41,7
Japonya	28,5	6,2
Avustralya	26,3	5,7
Brezilya	25,1	5,4
Kanada	24,6	5,3
Türkiye	0,5	0,1
Diğer Ülkeler	77,0	16,7
Dünya Toplamı (1999-2002/03 ort.)	461,7	100,0

Kaynak : Source IOOC/ED December 2002

Tablo 34 incelendiğinde Türkiye, Dünya zeytinyağı ithalatı yapan ülkeler içindeki oransal payı çok düşüktür. Türkiye'nin zeytin üretimi yeterli olmakla birlikte üretimin yetersiz olduğu yıllarda az miktarda zeytinyağı ithalatı yapılmaktadır. İthalat, var yılı yok yılına göre dalgalanma göstermektedir. 1997-2000 dönemleri arasında ortalama zeytinyağı ithalatı yıllık 167 ton olarak kaydedilmiştir. 2000 yılı itibarıyla 340 ton olan ithalatın hacmi 694.000 Dolar olarak gerçekleşmiş ve 1999 yılına oranla %54 artış göstermiştir.

Tablo 35. Zeytinyağı İthalat ve İhracatı

YILLAR	İHRACAT		İTHALAT	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (1000 \$)	MİKTAR (Ton)	DEĞER (1000 \$)
1990	3.660	4.686	1.881	3.077
1991	16.318	21.277	-	-
1992	10.158	15.742	-	-
1993	5.176	9.080	-	-
1994	12.125	17.336	-	-
1995	58.217	120.640	17	62
1996	23.276	74.354	145	494
1997	48.029	87.063	19	44
1998	47.436	74.450	81	138
1999	97.198	166.137	229	449
2000	14.640	29.053	1.088	2.061
2001	94.325	132.648	29	28
2002	9.792	18.630	362	514

Kaynak: D.T.M.

Başlangıçta ülkemiz ihracatının %100'e yakın miktarı AB ülkelerine yapılmasına rağmen AB'ne diğer zeytinci ülkelerin dahil olması ile giderek bu pay çok düşmüştür. Bu sebeple ihracatımız ağırlıklı olarak Orta-Doğu ülkelerine yönelmiştir. Fakat bu pazarlarda yaşanan ekonomik şartlardaki bozukluk ihracatımızı olumsuz yönde etkilemiştir.

Ancak son yıllarda A.B.D.'de zeytinyağı tüketimine ağırlık verilmesi ile bu ülke Türkiye ihracatında önemli bir pay oluşturmuştur.

Ülkemizin zeytinyağı ihracatının geliştirilmesi ve sürekliliği için kalitenin artırılması en önemli faktördür. Bunun içinde gerek üretim bazında gerekse zeytinyağına işleme bazında modernizasyona gidilmesi ve gerek üretici gerekse ihracatçının korunması sağlanmalıdır.

Günümüzde Türk zeytinyağı başta İspanya, İtalya, ABD olmak üzere; Japonya, Kanada, Avustralya, BDT, Orta Doğu ve Güney Amerika Ülkeleri ile birlikte yaklaşık 70 kadar ülkeye ihraç edilmektedir.

Son yıllarda Türkiye açısından en önemli ve istikrarlı zeytinyağı ithalatçısı ABD olmuştur. ABD'nin ihracatımızdaki payı son dört yıl itibariyle de %23'e ulaşmıştır. 2000 yılı ihracatımız içerisinde ABD'nin payı ise %36, İspanya'nın %14, İtalya'nın %6 olarak kaydedilmiştir. Rakip ülkelerin de tanıtım faaliyetlerinin yoğunlaştığı ülkeler olan ABD, Avustralya, Japonya ve Kanada zeytinyağı ihracatımız için geliştirilmesi gereken potansiyel pazarlar olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 36. Hatay İli Merkez ve İlçelerine Ait Zeytin Üretimi

İLÇE ADI	KAPLADIĞI ALAN (Hektar)	MEYVE VERMEYEN AĞAÇ SAYISI (ADET)	MEYVE VEREN AĞAÇ SAYISI (ADET)	AĞAÇ BAŞINA ORT. VERİM (KG)	ÜRETİM (TON)	SOFRALIĞA AYRILAN (TON)	YAĞ ÇIKARMAYA AYRILAN (TON)
MERKEZ	6.663	169.200	1.087.000	5	5.435	675	4.760
ALTINÖZÜ	15.960	140.000	2.291.500	17	38.621	6.420	32.201
BELEN	1.332	41.100	107.100	40	4.284	1.084	3.200
DÖRTYOL	394	106.380	130.00	25	325	325	0
ERZİN	1.175	273.500	112.000	40	4480	2.000	2480
HASSA	1.500	270.000	241.000	13	3.085	585	2.500
İSKENDERUN	1.275	89.000	255.000	22	5.675	1.035	4.640
KIRIKHAN	1.050	150.700	180.300	19	3424	294	3130
KUMLU	74	25.000	1.640	5	8,2	8,2	0
REYHANLI	470	98.500	32.000	15	480	0	480
SAMANDAĞ	2.400	146.000	398.000	20	7.960	3.500	4.460
YAYLADAĞI	5.088	204.000	500.000	18	9.000	0	9.000
TOPLAM	37.381	1.713.380	5.218.540		82.777,20	15.926,20	66.851

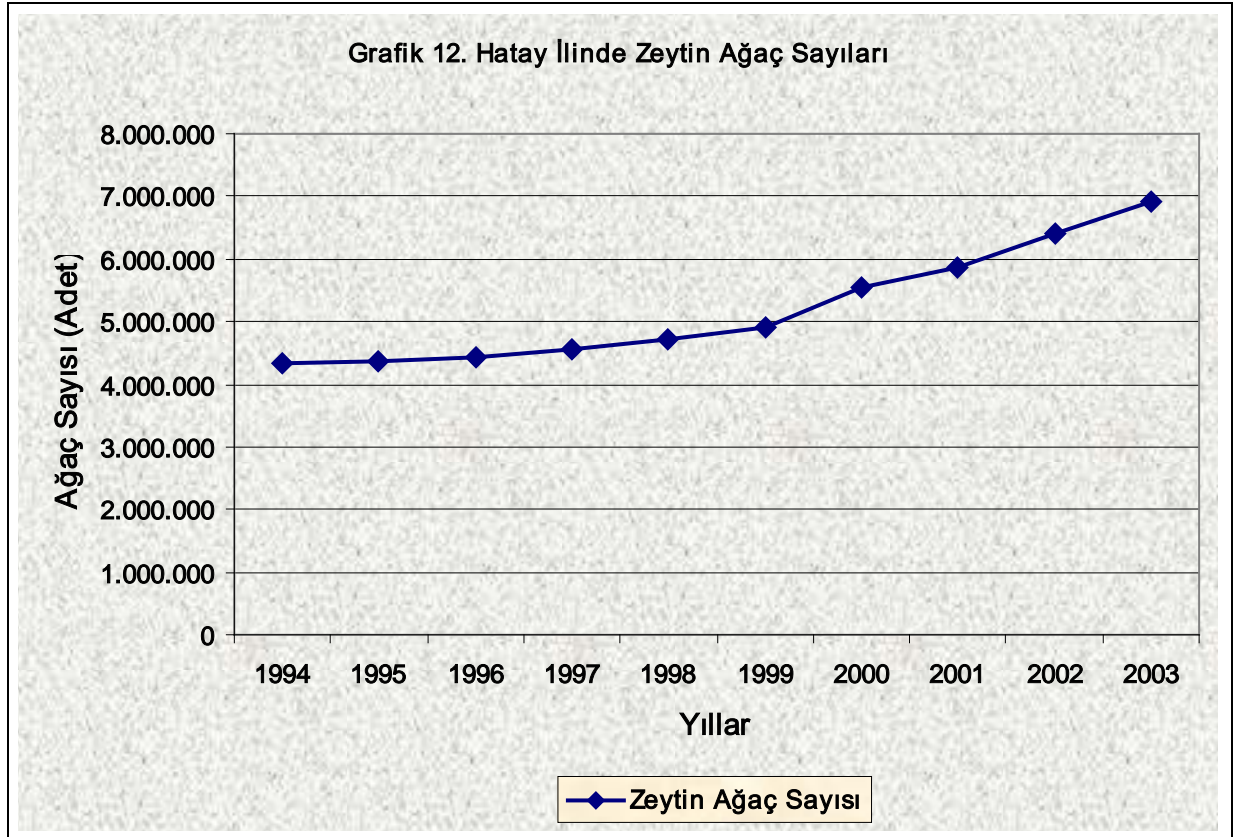
Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Hatay ili, Akdeniz bölgesinde zeytin üretimi bakımından ilk sıradadır. İlin sahip olduğu toprak ve iklim yapısı zeytin tarımı için çok uygundur. Tablo 26 dan da görüldüğü üzere; hemen hemen bütün ilçelerinde zeytin üretimi yapılmakta olup, en fazla zeytin üretimi Altınözü ilçesi % 46,65'lik oran ile bunu % 6,8 ve 6,6 'lık oranlar ile Merkez ve İskenderun ilçe takip eder. Hatay ilinde en çok üretimi yapılan Halhalı, Savrani, Kilis Yağlık, Nizip Yağlık zeytin çeşitleri bulunmaktadır. 2003 yılı verilerine göre; 82.777 ton zeytin üretiminden 66.851 tonu yağ çıkarmaya ayrılmış, 16.712 ton zeytinyağı üretilmiştir.

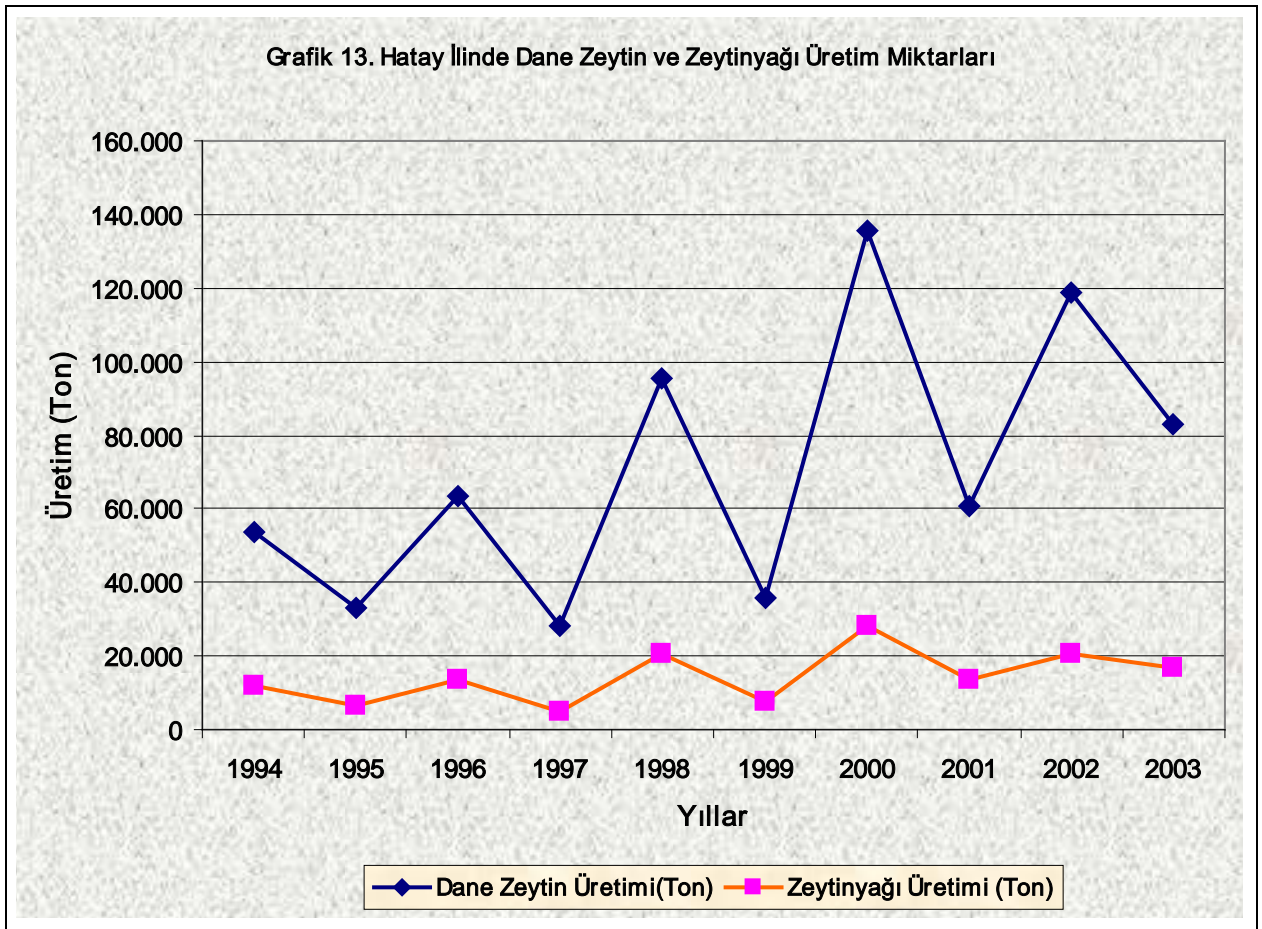
Tablo 37. Yıllar İtibariyle Hatay'ın Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi

Yıllar	Zeytin Ağaç Sayısı	Dane Zeytin Üretimi (Ton)	Zeytinyağı Üretimi (Ton)
1994	4.319.665	53.768	11.839
1995	4.372.960	33.326	6.519
1996	4.433.460	63.643	13.495
1997	4.568.050	27.973	4.985
1998	4.702.330	95.289	20.697
1999	4.916.953	35.797	7.447
2000	5.538.568	135.561	28.332
2001	5.859.493	60.786	13.676
2002	6.409.622	118.841	20.557
2003	6.931.920	82.777	16.712

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü-2003

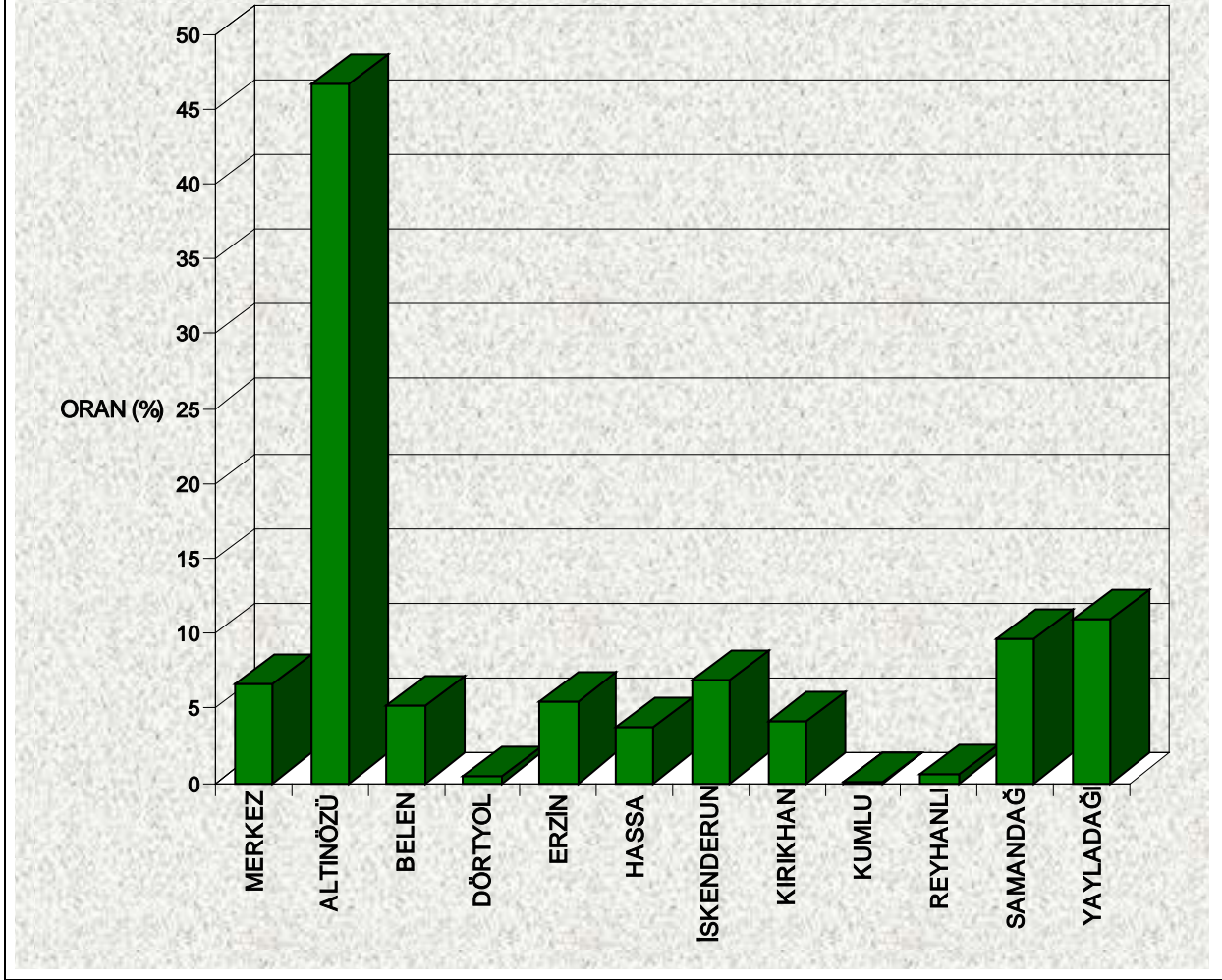

Tablo 37 ve Grafik 12'den de anlaşılacağı üzere; meyve vermeyen ağaç sayısı meyve veren ağaç sayısının yaklaşık % 33,5'i kadardır. Bunun sebebi; Hatay'da zeytinciliğin yeniden teşvik edilmesi için 1994 yılından bu yana sürdürülen çalışmalar doğrultusunda toplam 1.000.000 üzerinde zeytin fidanının dikilmesinden kaynaklanır. Hatay Tarım İl Müdürlüğü'nce yöremizde tütüne alternatif olarak üretimi geliştirilmek istenen zeytincilik ve diğer meyvecilik projesi kapsamında İl Özel İdare Bütçesi'nden % 50 oranında finanse edilen, yöredeki yerli zeytin çeşitlerine göre daha çok verimli, daha erken mahsule yatan ve kaliteli ürün veren kültür cinsi bu zeytin fidanlarının dağıtılmasına devam edilmektedir. Bundan dolayı; önümüzdeki yıllarda ilin zeytin ve zeytinyağı üretimi % 25 oranında artacağı tahmin ediliyor.

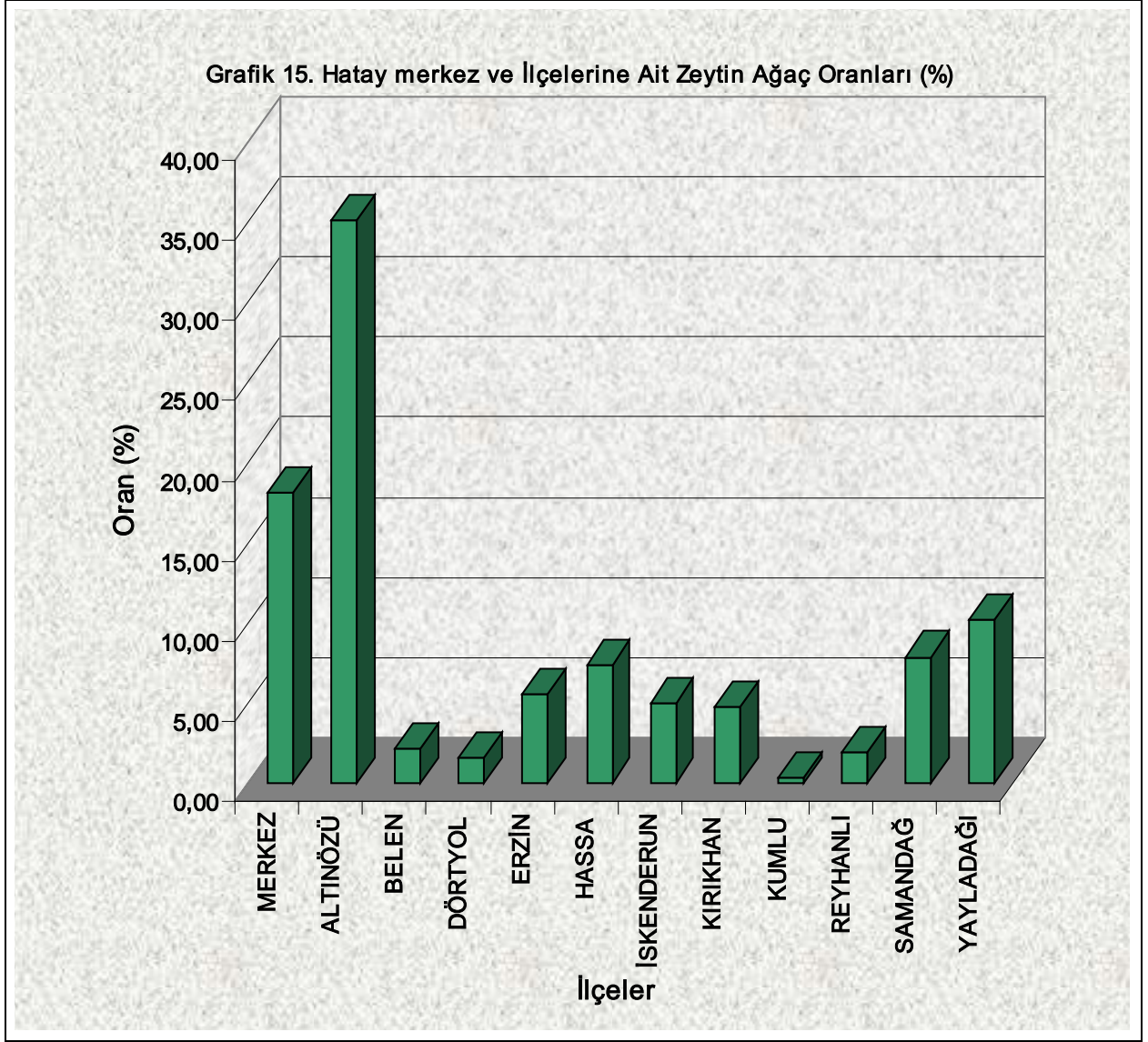

Grafik 13 . ve Tablo 37'den de görüldüğü üzere; Hatay İlinde, 1994 yılından 2003 yılına kadar Zeytin ağaç sayısında % 62,3 oranında, Dane zeytin üretiminde % 64,9 oranında ve Zeytinyağı üretiminde ise % 70,8 oranında bir artış olduğu görülmektedir.

Grafik 14. Hatay Merkez ve İlçelerine Ait Zeytin Üretim Oranları (%)

Grafik 14. ve Tablo 36'dan da anlaşılacağı üzere; en fazla zeytin üretimi % 46,65 oran ile IV. Alt bölge de bulunan Altınözü İlçesinde yapılır. Grafik 16. incelendiğinde de; Zeytin ağacı varlığı bakımından da ilin % 43,9'u ile yine IV. Alt bölgede bulunan Altınözü ilçesi ilk sırayı alır.

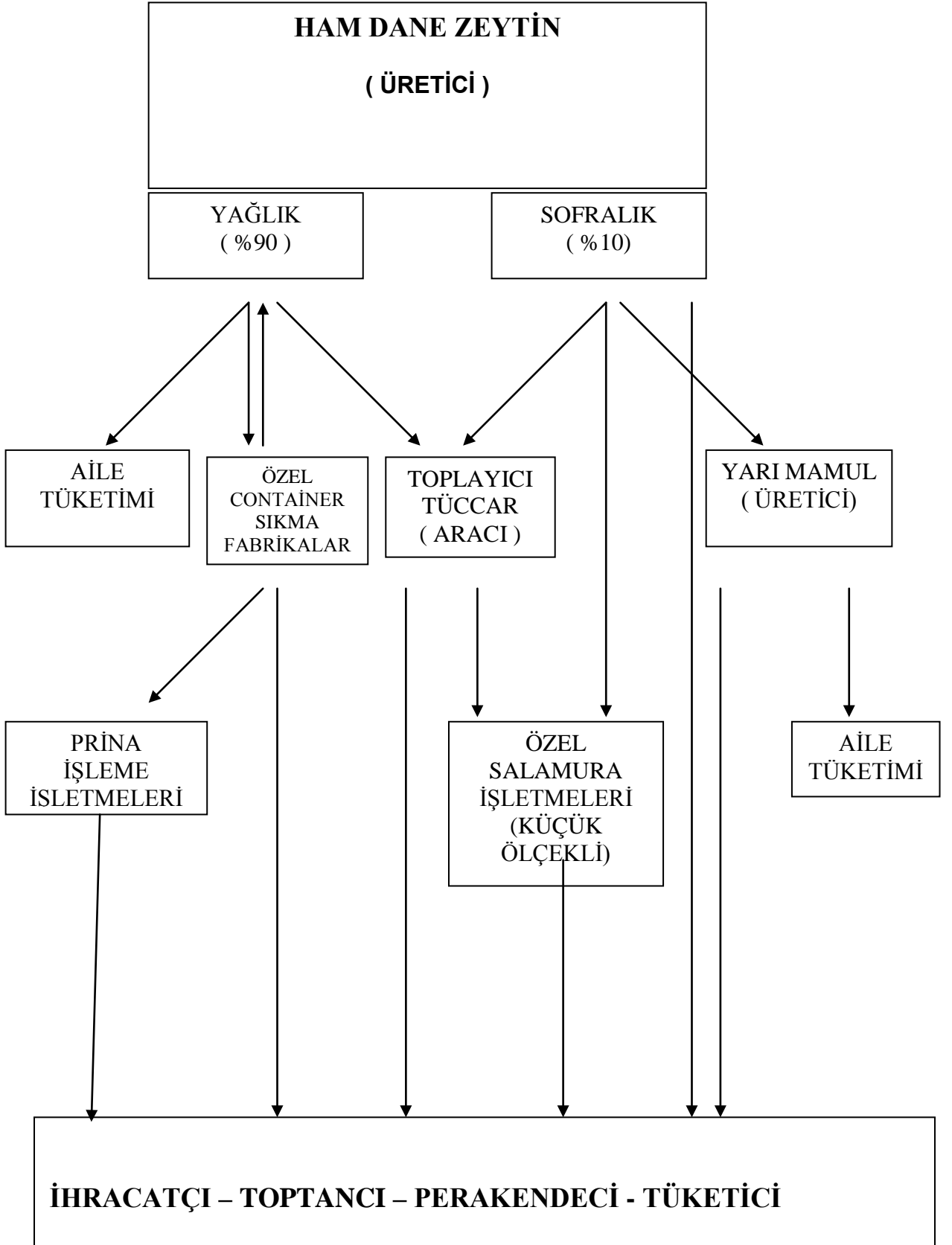
Zeytin, ağaçlardan toplandıktan sonra zeytin yağı üretimi yapmak için prese fabrikalarında mekanik ve kimyasal işlemlerden geçirilir. İlk etapta yağı çıkarılan zeytinden geriye kalan posaya yağlı prina denir. Hala içinde % 7-8 oranında yağ ihtiva eder. Prina yağı sanayide değerlendirilmektedir. Ek bir işlemde daha geçirilerek yağlı prinanın içindeki yağ da alındıktan sonra geriye atık olarak prina kalır. Çoğu tesislerde preslenen zeytinden kalan bu atıklar değerlendirilerek, ısıtma amaçlı olarak da Hatay ilinde yakıt olarak kullanılmaktadır. Prinanın yakıt olarak kullanımının dışında gübre, harç katığı ve hayvan yemi olarak da kullanılması mümkündür.

Zeytin sektöründe yapılan Pazar analiz çalışması ve projeksiyonlarda Türkiye zeytinyağı ve zeytin pazarında sorunlar yaşanmakta olduğunu ve gelecek 10 yıllık dönem de önemli arz şoku ve stok sorunu yaşanabileceği vurgulanmaktadır. Arz şoku üretici eline geçen fiyatlarda büyük düşme yaratabilir. Projeksiyona göre hem zeytinyağı hem de sofralık zeytin arz-talep dengesinde büyük iniş çıkışlar olacaktır.

Bu durum bir taraftan periyodisite sorununun azaltılması ve bir taraftan da etkin bir stok yönetiminin önemini ortaya koymaktadır. İç pazarda zeytinyağı tüketiminin artırılması için reklam ve kampanya programı başlatılabilir. Ürün

Çeşitlendirme (zeytinyağlı yemek sosları) ve ürün farklılaştırma (ambalaj, orijin, ürün objektif kalitesi vb) yoluyla katma değeri yüksek zeytinyağı dış satımı arttırılabilir. Hatay ilinde Altınözü ilçesinde üretilen zeytin ve zeytinyağı kalitesi çok yüksektir. Hatay'da üretilen zeytin ve zeytinyağının pazarlamasındaki sorunları aşmada ve tüketimin arttırılmasında bu özelliklerden faydalanmak, reklam ve tanıtımında kullanmak gereklidir. Görüldüğü üzere zeytin ve zeytinyağı ülke ekonomisi için ne kadar önemliyse Hatay ilin ekonomisi içinde o kadar önemlidir. Çünkü Hatay ili zeytin tarımı ve zeytin ticareti için zengin bir potansiyeldir. İlin ekonomisine ve üreticiler için bir gelir kaynağıdır.

HATAY İLİ HAM DANE ZEYTİN PAZARLAMA KANALLARI

Tablo 38. Hatay Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi Ve Pazarlaması (Swot Analizi)

	MEVCUT DURUM	PROBLEMLER	FIRSATLAR	TEHLİKELER
ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI PAZARLAMASI	<p>Periyodisite var.</p> <p>Var yıllarında stok fazlalığı var.</p> <p>Fiyatlarda reel olarak artış eğilimi mevcut.</p> <p>Zeytinyağı ihracatında artış var.</p>	<p>Var yıllarındaki arz fazlalığı stoklama problemine, fiyatların düşmesine neden oluyor.</p> <p>Stoklamada uygun depolama koşulları eksik.</p> <p>Zeytinyağı işleme teknolojileri eski, kaliteyi olumsuz etkiliyor.</p> <p>İç tüketim miktarı çok düşük.</p> <p>Tüketimi teşvik edici kampanya yok.</p>	<p>İhracattaki artış ve AB'ye uyum nedeniyle ürün standardizasyonu.</p> <p>Ambalaj ve etiketleme ile Pazar payı artırılabilir.</p> <p>İç tüketim artırılabilir.</p> <p>Marka oluşturularak Dünya'ya Türk Zeytinyağı tanıtılabilir.</p> <p>İhracat potansiyeli yüksek olan bir ürün.</p>	<p>Arz şoku ve fiyatların düşmesi</p>

3.4.2.Türkiye ve Hatay'da Narenciye Üretim-Tüketim Analizi Ve Pazarlaması

3.4.2.1.Üretim ve Üretim Trendi

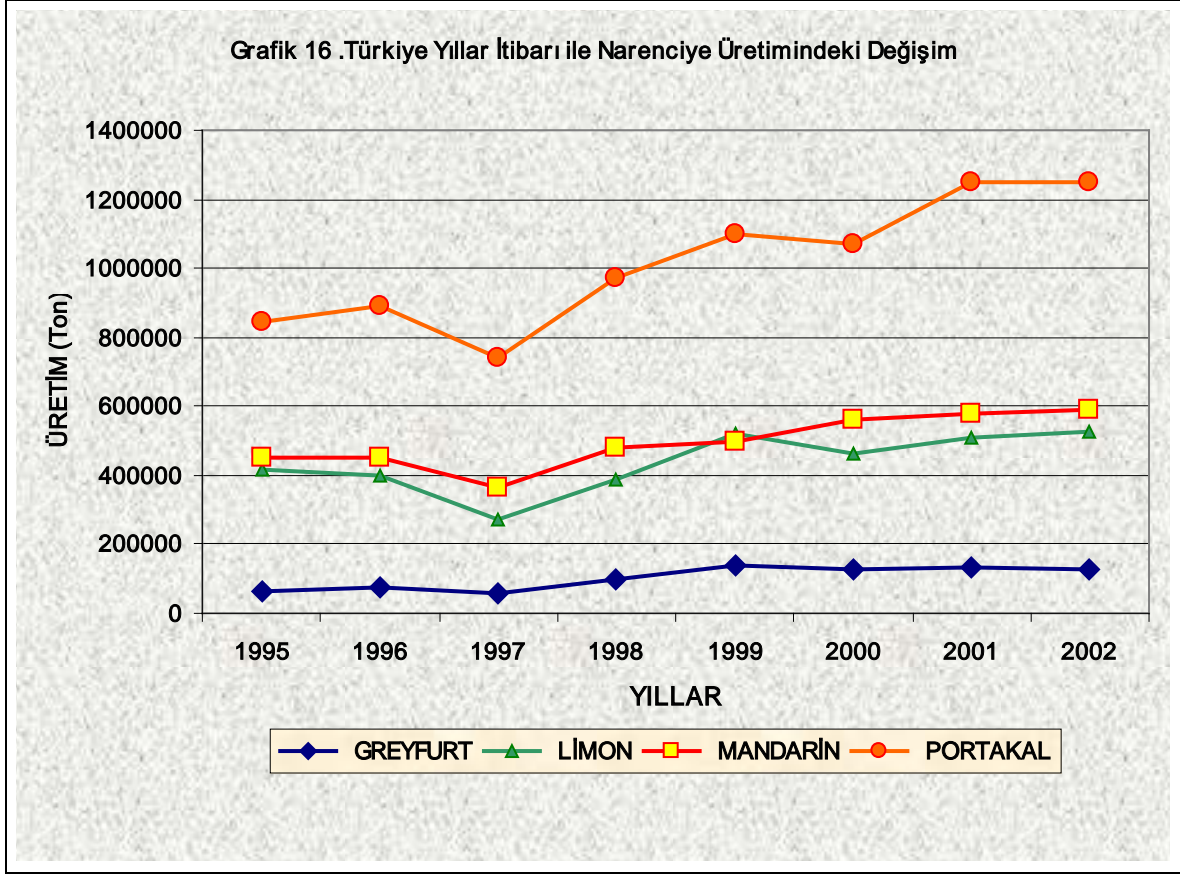
Dünya narenciye üretimi yıllık 100 milyon ton civarında gerçekleşmektedir. Dünya Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) 2000 yılı verilerine göre, aynı yıl, dünyada yaklaşık 115 milyon MT narenciye üretimi gerçekleştirilmiştir. Dünya narenciye üretiminde; Brezilya, ABD ve Çin ilk üç sırayı alır. AB ülkeleri içinde ise; İspanya, İtalya gibi ülkelerden bahsedebiliriz.

Türkiye narenciye üretimi bakımından dünya da söz sahibi ülkeler arasındadır. Türkiye'de Narenciye üretim alanları genişlemeye devam etmektedir. Bu genişleme, her geçen gün büyüyen turizm endüstrisinin de dahil olduğu iç talep ve ihracata yönelik dış talep tarafından yönlendirilmektedir. Türkiye'de narenciye ürünlerinin büyük ölçekli ve ticari amaçlı üretilmesi yeni bir olgudur, bu şekildeki üretim 80'li yılların başından itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu yaygınlaşmanın temel sebebi, yurtiçi narenciye talebinin her geçen gün artması ve özellikle Çukurova bölgesinde narenciye ürünlerinin, tarla bitkilerine göre getirisinin daha yüksek olmasıdır. Çukurova bölgesinin sıcak ve nemli iklimi, pamuk ve tahıl yerine narenciye ve sebze üretmek için çok daha uygundur.

Tablo 39 . Türkiye Yıllar İtibariyle Narenciye Üretimi

YILLAR	GREYFURT (TON)	LİMON (TON)	MANDARİN (TON)	PORTAKAL (TON)
1995	65000	418000	453000	842000
1996	75000	401000	450000	890000
1997	55000	270000	365000	740000
1998	100000	390000	480000	970000
1999	140000	520000	500000	1100000
2000	130000	460000	560000	1070000
2001	135000	510000	580000	1250000
2002	125000	525000	590000	1250000

Kaynak: www.tarim.gov.tr (2002)

Tablo 39. ve Grafik 16'dan da anlaşılacağı üzere; üretim açısından, en önemli ürün portakaldır. 2002 yılı Türkiye narenciye üretim sezonunda, üretilen meyvelerin % 50,2'sini portakal, % 23,6'sını mandarin, % 21,1'ini limon ve %5,1'sini ise greyfurt oluşturmuştur. Portakal ve limon üretiminin yıllık ortalama % 2, greyfurt ve mandalina üretimlerinin de yıllık ortalama % 5'lik bir hızla arttığı tahmin edilmektedir. Greyfurt ve mandalina üretiminin hızlı biçimde artmasının nedeni, bu ürünlere yönelik dış talebin yoğun olmasıdır.

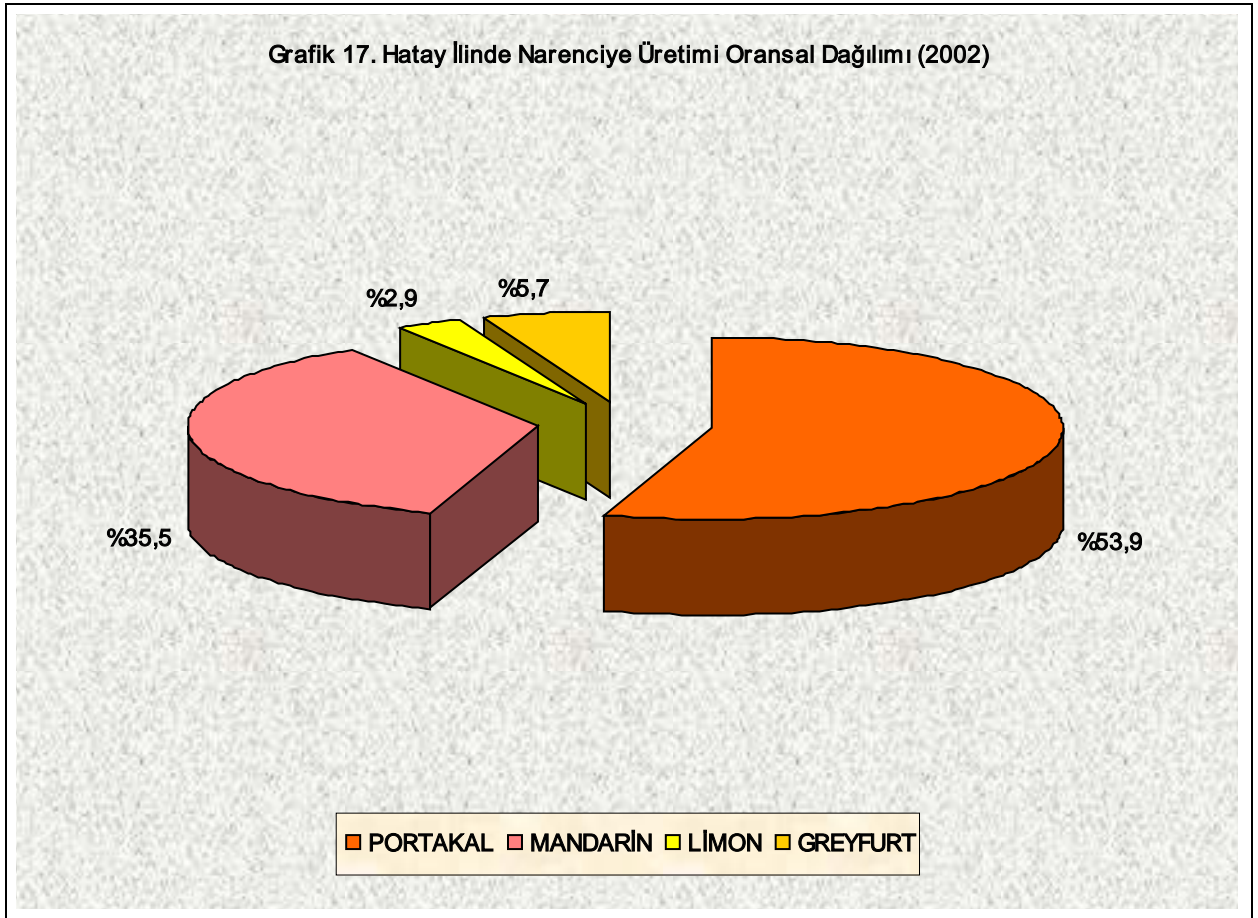
Başlıca narenciye üretim alanları Türkiye'nin güneyinde Akdeniz ve Ege bölgelerinin deniz ile Toros Dağları arasında kalan düzlükleri boyunca uzanmaktadır. İç kısımlarda ise çok az narenciye üretilmektedir. Karadeniz bölgesinde, özellikle Rize ilinde az miktarda da olsa narenciye üretimine rastlanmaktadır.

Narenciye üretimi yapılan kıyı alanları içerisinde Çukurova'nın özel bir önemi vardır. Çukurova bölgesi, ülkemizin toplam narenciye üretiminin % 70'ini, greyfurt üretiminin % 90'ından fazlasını, limon üretiminin % 90'ını ve portakal ve mandalina üretiminin yaklaşık % 60'ını gerçekleştirmektedir. Çukurova bölgesi, 3 alt bölgeye ayrılabilir. Hatay'dan güneye doğru uzanan alan birinci bölgeyi, Adana ve çevresi ikinci bölgeyi, Mersin'den batıya uzanan alan da üçüncü bölgeyi oluşturmaktadır. Mersin'in içinde bulunduğu üçüncü bölge başlıca limon üretim merkezidir. Hatay ve Adana'nın yer aldığı birinci ve ikinci bölgeler ise portakal, mandarin ve greyfurt üretiminde yoğunlaşmıştır. Batı Ege kıyısında yer alan İzmir ise, toplam narenciye üretiminin %5'ini gerçekleştirmektedir. İzmirli üreticiler, mandalina üretimi üzerinde yoğunlaşmış olup, Türkiye mandalina üretiminin yaklaşık %20'sini gerçekleştirmektedir.

Tablo 40. 2001-2002 Yıllar Arası Türkiye ve Hatay Narenciye Ürünleri Üretim ve Oranları

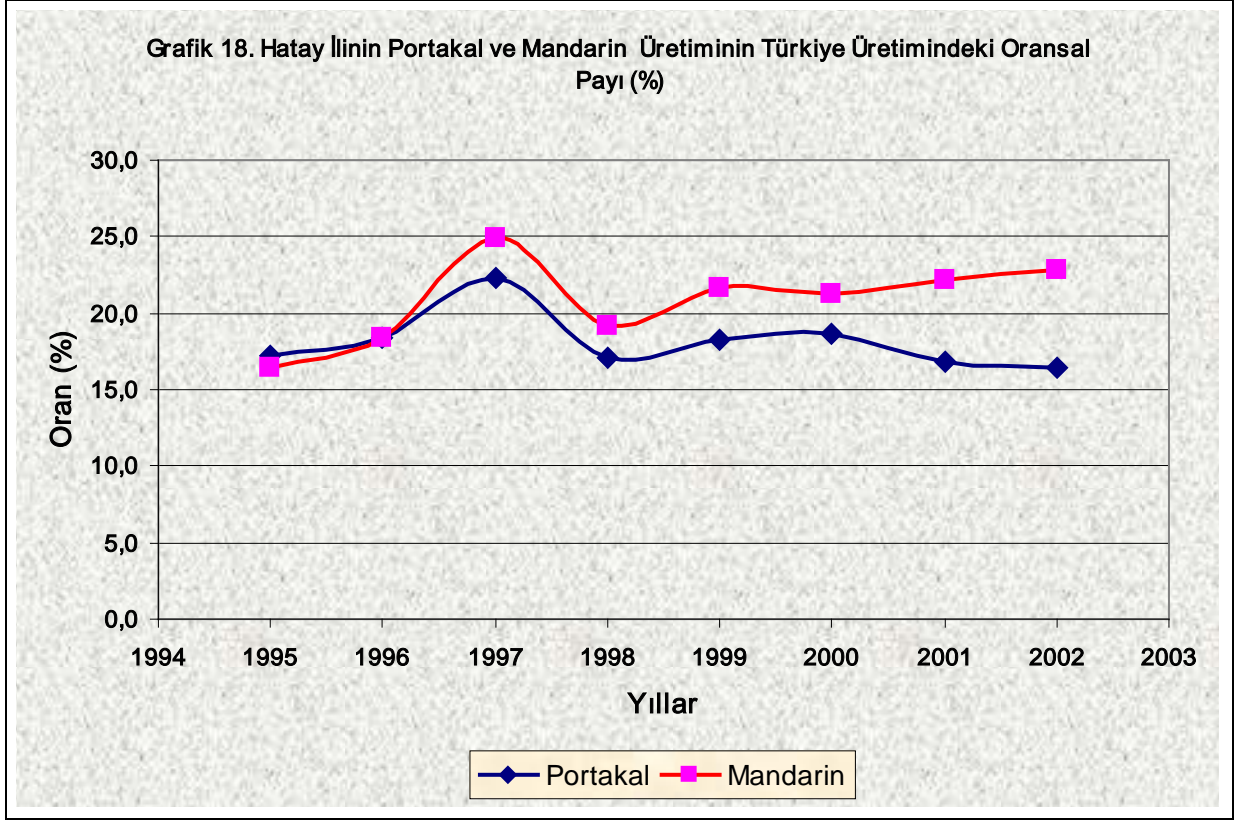
	HATAY				TÜRKİYE			
	2001		2002		2001		2002	
	ÜRETİM (TON)	ORAN (%)	ÜRETİM (TON)	ORAN (%)	ÜRETİM (TON)	ORAN (%)	ÜRETİM (TON)	ORAN (%)
PORTAKAL	210.608	56,4	204.658	53,9	1.250.000	50,5	1.250.000	50,2
MANDARİN	128.403	34,3	134.745	35,5	580.000	23,4	590.000	23,7
LİMON	17.552	4,8	18.409	4,9	510.000	20,6	525.000	21,1
GREYFURT	16.692	4,5	21.859	5,7	135.000	5,4	125.000	5,0
TOPLAM	373.255		379.671		2.475.000		2.490.000	

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, www.tarim.gov.tr-2002

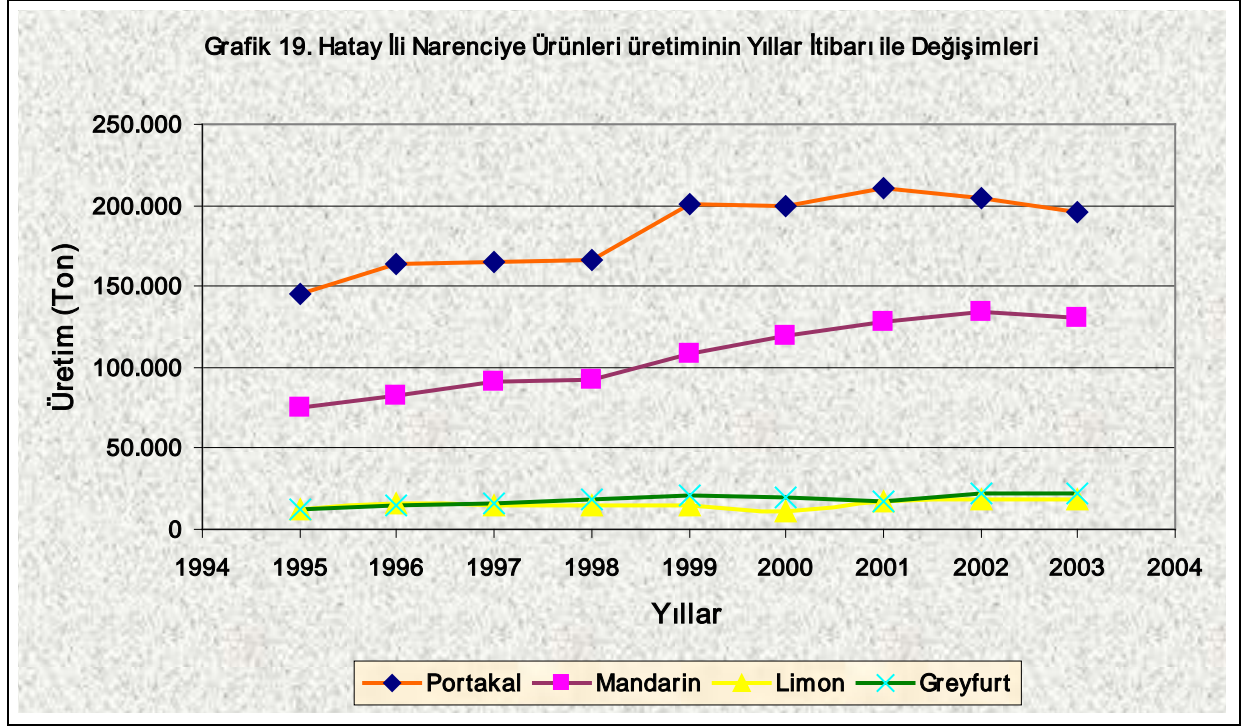

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, Hatay (2002)

Tablo 40 ve Grafik 17'den de görüldüğü üzere; Hatay ilinde üretilen toplam narenciye üretimi içerisinde Portakal (% 53,9) ve mandarin (% 35,5) üretiminin payı yüksektir. Ayrıca Hatay ilinin, Türkiye portakal üretimindeki payı % 16,4 ve mandarin üretimindeki payı ise % 22,8 oranındadır. Anlaşılacağı gibi; Hatay ilindeki portakal ve mandarin üretimi, yıllar itibariyle artan bir eğilim gösteren tarım sektörünün önemli potansiyellerindedir.

1995-2002 yılları arasında Hatay'ın Türkiye portakal ve mandalina üretimindeki payı Grafik 18'de gösterilmiştir. Grafikten izlendiği gibi Hatay ilinin Türkiye portakal ve mandarin üretimindeki payı yıllara göre değişmekle beraber portakal üretimindeki oranı 1995 yılında en düşük oran % 17,3 ve 1997 yılında en yüksek oran % 22,3 arasında seyretmiştir. Mandarin üretiminde ise 1995 yılında en düşük oran % 16,5 iken 1997 yılında en yüksek oran % 24,9 arasında seyretmiştir.

Grafik 19'dan anlaşılacağı üzere; Hatay ili narenciye ürünleri üretiminin 1995-2003 yılları arasındaki portakal ve mandarin üretiminde artış gözlenirken, limon ve greyfurt üretiminde önemli bir değişiklik gözlenmemiştir.

Türkiye'de narenciye üretiminin çok küçük bir kısmı işlenmektedir. Ancak, Avrupa ve Eski Sovyetler Birliği ülkelerden Türk portakal suyuna karşı giderek artan bir talep görülmektedir. Üretilen portakal suyunun çok büyük bir kısmı dondurulmuş konsantre olarak kullanılmakta, çok az bir kısmı ise taze olarak tüketilmektedir. Uzmanlar, kısa dönemde işleme endüstrisinin çok fazla gelişme göstermesinin beklenmemesi gerektiğini, fakat uzun dönemde iç ve dış talep artışının devam etmesi halinde gelişme potansiyelinin olduğunu iddia etmektedirler.

Türkiye'de toplam narenciye üretiminin % 25'i işlenmekte, tasnif edilmekte ve paketlenerek iç ve dış pazarlara arz edilmektedir. Paketleme işi oldukça riskli bir iş, çünkü firmalar ihraç gelirleri belirsiz olmasına karşın, üreticilere belirli ödemeleri yapmak zorunda kalmaktadırlar. Geçen 10 yıl içerisinde, sektörde ciddi dalgalanmalar yaşanmıştır. Bazı firmalar kendilerine ait bahçelerdeki üretime dayanarak pozisyonlarını sürdürebilmişlerdir. Herhangi bir işleme tabi tutulmayan %75 civarındaki narenciye üretimi ise, bölgesel toptancılar ve yerel perakendeciler aracılığı ile nihai tüketiciye ulaştırılmaktadır.

3.4.2.2. İhracat

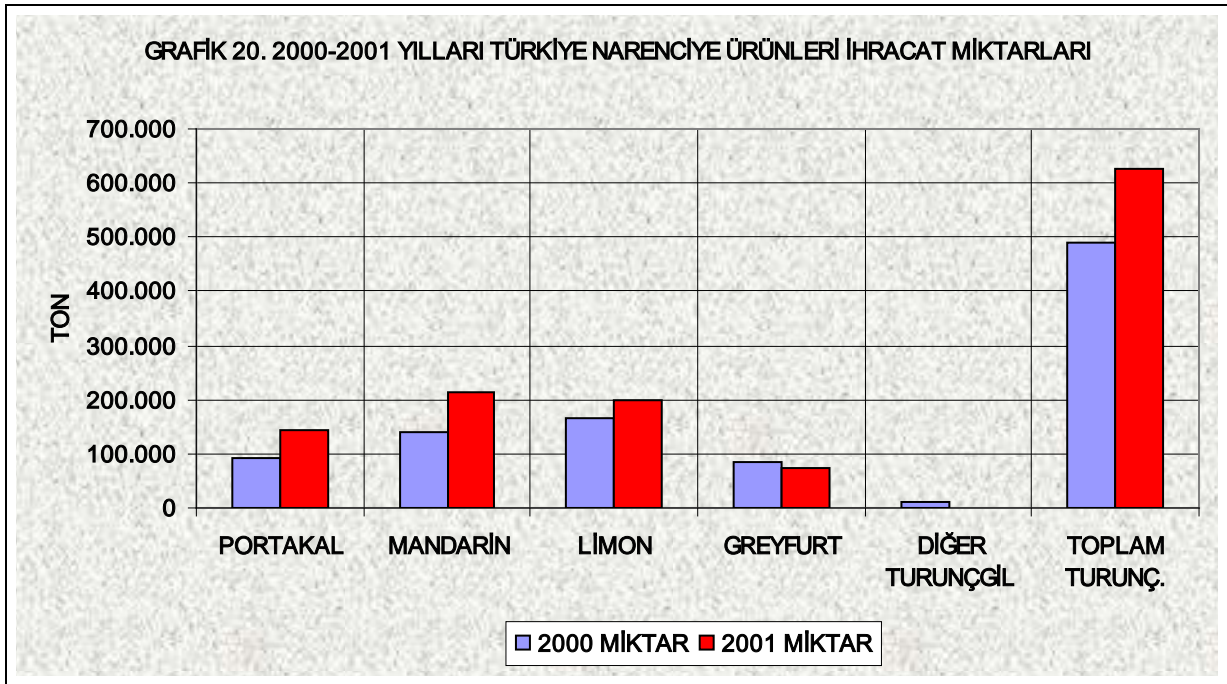
AB ülkeleri, Türkiye'nin taze narenciye ihracatında ana pazarları durumundadır. İkinci kalite ürünlerin, eski Sovyetler Birliği ülkelerine, özellikle Rusya ve Ukrayna'ya ihracatında son yıllarda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Ülkemizde ve Asya da yaşanan ekonomik kriz, bu ülkelere yapılan ihracatı olumsuz olarak etkilemiştir.

Tablo 41. Türkiye'nin Narenciye Ürünleri Bakımından İhracatı

MADDE ADI	2000		2001		DEĞİŞİM (%)	
	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
PORTAKAL	90.971	30.579	142.389	46.256	57	51
MANDARİN	141.475	49.634	212.410	70.853	50	43
LİMON	164.689	67.704	197.280	74.489	20	10
GREYFURT	85.181	22.745	73.062	19.193	-14	-16
DİĞER TURUNÇGİL	9.279	2.403	11	3	-99,9	-99,9
TOPLAM TURUNÇGİL	491.595	173.065	625.152	210.794	27	22

Kaynak: D.T.M.

Tablo 41 ve Grafik 20'den de anlaşılacağı üzere; narenciye ürünlerindeki ihracatımız mandarin, limon ve portakal üzerinde yoğunlaşmıştır. İhracat potansiyeli yüksek olan bu ürünlerimizin; üreticinin ve ihracatçının sorunlarını gideren tarımsal politikalar üreterek, ihracatın üretime oranlarını da hem yükseltmiş olacağız hem de ülke ekonomisine sağlanan geliri de arttırmış olacağız.

Türkiye'de mandarin ihracatının üretime oranı oldukça düşüktür. 1989 yılında üretilen mandarinanın % 24'ü ihraç edilirken, 2001 yılında üretilen mandarinanın % 36,5'u ihraç edilmiştir. Yani ihracat yıllara göre artan üretime paralel olarak artmıştır. Fakat yıllar itibariyle ihracattaki artış dalgalı bir seyir izlemiştir. 2001 yılında 212 bin ton mandarina ihracatı yapılmıştır. Turunçgil ihracatına verilen desteklere rağmen, üretimden tüketime miktar ve kalite kayıplarının yüksekliği, ambalajlama ve muhafaza koşullarındaki yetersizlikler ihracatı olumsuz yönde etkilemektedir.

3.4.2.3. Narenciye Ürünleri Pazarlama Kanalları

Narenciye ürünlerinin pazarlanmasında Türkiye genelinde mevcut sorunlar Hatay ilinde de geçerlidir. İyi organize olmuş bir iç pazarlama ve ihracat sisteminin kurulamamış olması, ihracatçıların dağınık çalışması gibi nedenler fiyat dalgalanmalarına yol açmakta, üreticiler zaman zaman maliyet fiyatının altında satış yapmak zorunda kalmaktadırlar.

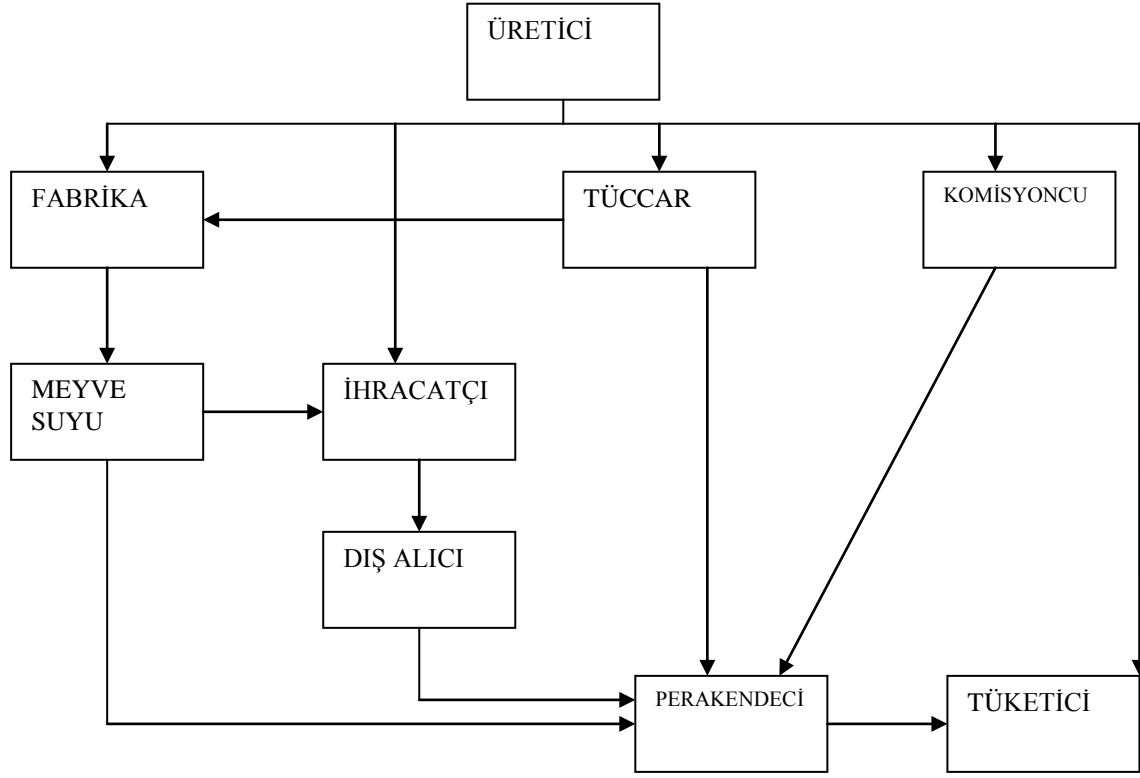
Narenciye üreticileri yetiştirdikleri ürünü çeşitli araçlar vasıtasıyla satmaktadırlar. Bunların içinde en önemli olanları tüccar, ihracatçı ve komisyoncudur. Bunların dışında büyük işletmeler tarafından yurtdışına satışlar olduğu gibi, bazı işletmeler de perakendeci ve tüketicilere de satış yapabilmektedir.

Narenciye pazarlamasında götürü usulde satışlar oldukça yaygındır. Genel olarak pazara sunulan narenciyenin büyük bir kısmı bahçede götürü usulde tüccara satılmaktadır. Narenciye meyvelerinin Hatay da üreticiden tüketiciye ulaşırken izlediği pazarlama kanalları önem sırasıyla şöyledir:

ÜRETİCİ - İHRACATÇI – DIŞALIMCI – PERAKENDECI- TÜKETİCİ
ÜRETİCİ – TÜCCAR – KOMİSYONCU– PERAKENDECI – TÜKETİCİ
ÜRETİCİ – KOMİSYONCU- PERAKENDECI – TÜKETİCİ
ÜRETİCİ - PERAKENDECI – TÜKETİCİ
ÜRETİCİ – TÜKETİCİ

Hatay’ da Toptancı Hali pazarlama kanalı içerisinde yer alan önemli bir kuruluştur. Türkiye genelinde olduğu gibi Hatay ilinde de Toptancı Pazar olan sebze-meyve haline girmeden perakende pazarda satışa sunulan ürünün miktarı oldukça yüksektir.

HATAY İLİ NARENCİYE ÜRETİMİNDE PAZARLAMA KANALLARI

Tablo 42. Hatay İli Narenciye Üretimi ve Pazarlaması (SWOT ANALİZİ)

	Mevcut Durum	Zayıflıklar	Fırsatlar	Tehlikeler
Narenciye Pazarlaması	<p>Narenciye üretiminde artış eğilimi mevcut.</p> <p>Pazarlama zincirinde problem var.</p> <p>İhracat potansiyeli var.</p>	<p>İhracatın üretime oranı düşük.</p> <p>İç tüketim az ve iç pazarda çiftçi çok kazançlı değil.</p>	<p>İhracat potansiyeli yüksek olan bir ürün.</p> <p>İklim ve toprak yapısından dolayı narenciye alanlarının genişlemeye açık olması.</p>	<p>Üretim artışından fayda sağlamak yerine organizasyon ve yönetim eksikliği nedeniyle üretici eline geçen fiyatların düşmesi ve üretimden vazgeçme.</p>

3.4.3. Türkiye ve Hatay'da Havuç Üretim-Tüketim Analizi Ve Pazarlaması

3.4.3.1. Üretim ve Üretim Trendi

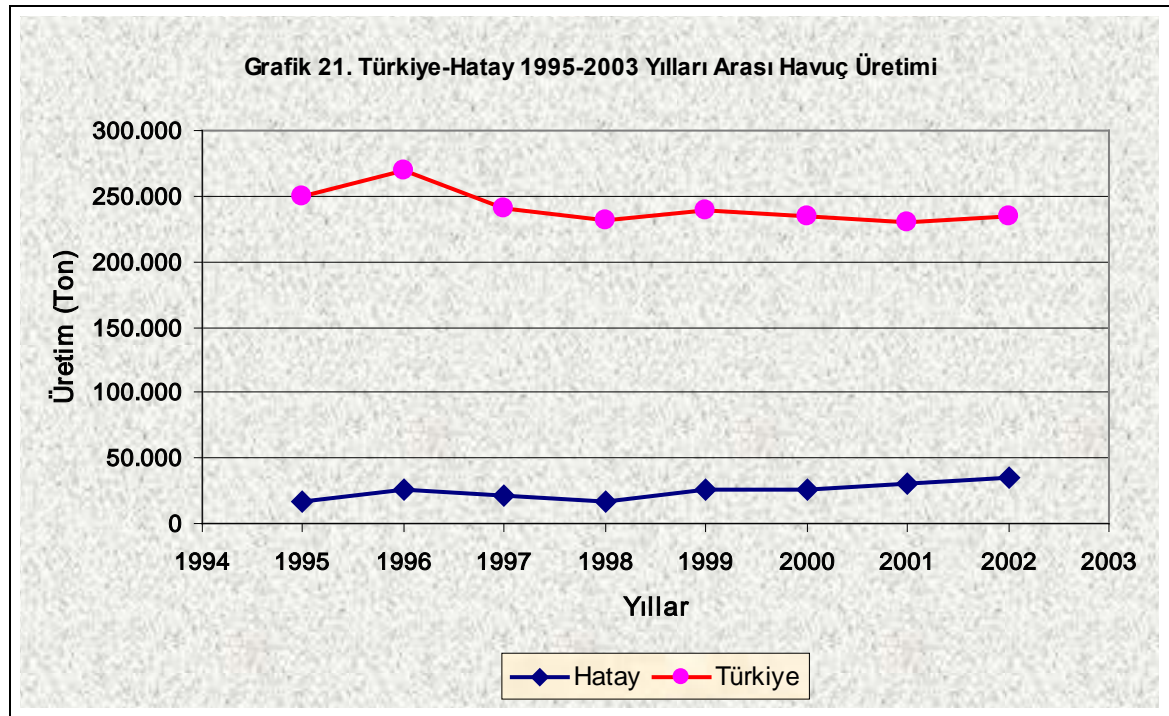
Hatay ilinin Kırıkhan ve Kumlu İlçelerinde kışın yoğun olarak üretimi yapılan Soğansı, Yumru ve Kök Sebzelerin başında gelmektedir. Pazarda Kırıkhan havucu olarak adlandırılmakta ve alıcı bulmaktadır. Kırıkhan havucu; düzgün şekilli, küçük boyda, açık sarı renkte ve tatlı yapıda kendine has özelliğe sahiptir. Piyasaya geç çıkmasına rağmen iç ve dış satıştan dolayı yüksek fiyattan alıcı bulmaktadır.

Hatay ilinin iklim, ihracat, piyasada tutulan özeliği ve üreticilerin kış aylarında geçim kaynağı olması, havuç yetiştiriciliği yılda yıla artış seyretmiştir. Özellikle kış aylarında üretilen havuç, Suriye, Suudi Arabistan, Romanya, Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerine ihraç edilmesi, yetiştiriciliği yapılmayan bölgelere (İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu) pazarlanması, il ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.

Tablo 43. 1995-2001 Yılları Arası AB, Türkiye ve Hatay İli Havuç Üretimi

Yıllar	Hatay Üretim(Ton)	Türkiye Üretim(Ton)	AB Üretim(Ton)
1995	16.010	250.000	3.056.473
1996	26.105	270.000	3.229.363
1997	21.395	240.000	3.353.332
1998	16.065	232.000	3.296.679
1999	26.060	239.000	3.477.681
2000	25.700	235.000	3.330.398
2001	31.140	230.000	3.509.017
2002	35.240	235.000	3.655.456
2003	23.950	-	-

Kaynak: D.I.E. – F.A.O. - Tarım İl Müdürlüğü

Havuç lokumu, cezeriyesi, havuç suyu üretiminde, ayrıca son yıllarda dondurulmuş gıda sanayiinde ve kurutulmuş olarak çorba ve yemek sanayiinde de kullanılmaya başlanmış olması ürünün daha iyi değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Yukarıda belirtilen ekonomik öneminden dolayı; Tablo 43. ve Grafik 21'den de görüldüğü üzere, 1995 yılında Hatay İlinin, Türkiye havuç üretiminin içindeki payı %6,4 olup, 2001 yılı itibariyle bu oran % 13,5 olmuştur. Hatay İli havuç üretiminin yıllar itibariyle soğansı, yumru ve kök sebzelerin üretimdeki payında bir artış olduğu görülmektedir. Tablo 33 den izleneceği üzere, ülkemizde havuç üretiminde azalma, Avrupa Birliği lkelerinde ise artış olduğu gözlenmektedir.

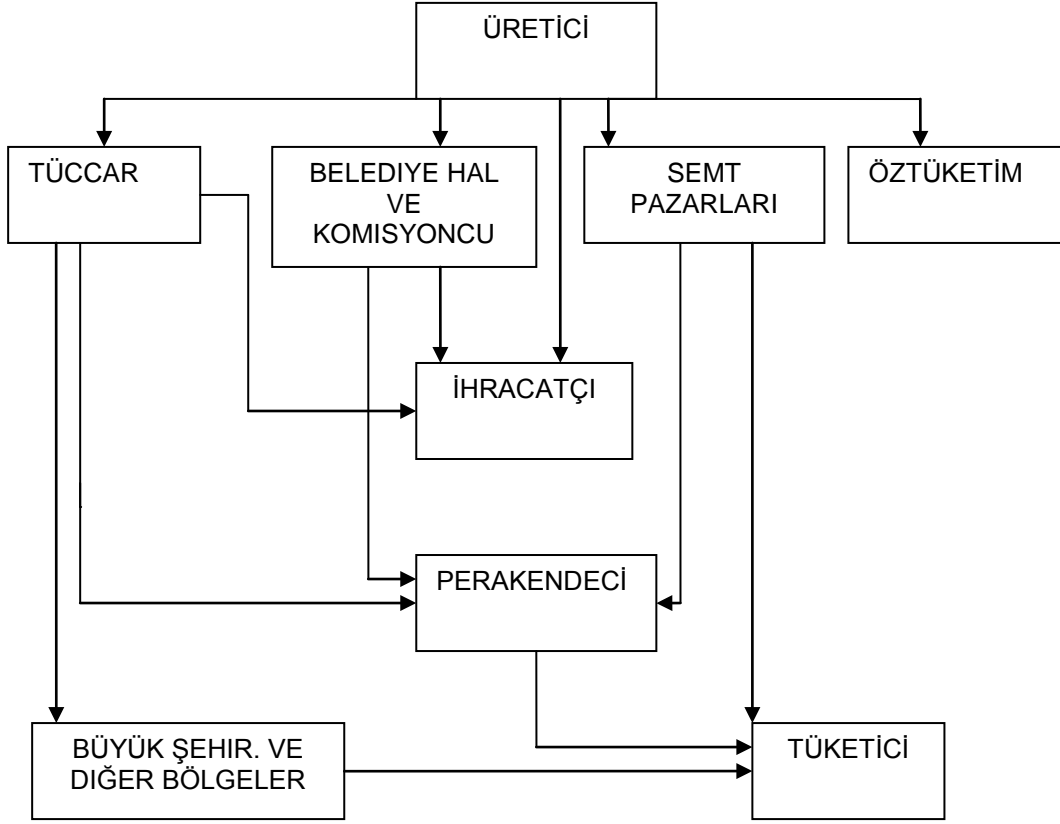
3.4.3.2. Havuç Pazarlama Kanalı ve SWOT Analizi

Hatay İlinin ekonomisine önemli katkı sağlayan havuç; üreticiden direkt İhracatçı, tüccar ve komisyoncular tarafından satın alınmaktadır. İhracatçılar hem tarlada üreticilerden hemde tüccar ve komisyonculardan aldığı havucu; Arap lkelerine, Ortadoğuya, Bağımsız Devletler Topluluğu lkelerine, Balkan ülkelerine kadar pazarlamasını yapmaktadırlar. Havucun yılda ortalama 21.000 tonu ihraç edilmektedir.

Tüccarlar, Kırıkhan havucunu büyük şehirlere (İstanbul, İzmir, Ankara v.s), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine pazarlamaktadırlar. Aile işletmeciliği tarafından üretilen havuç, en fazla semt pazarlarında kendileri (retici) tarafından pazarlanmakta ayrıca Belediye Halinde ise perakendeci olarak tüketicilere sunulmaktadır. Bu pazarlama zincirinden dolayı, havucun iç piyasada, fiyatını etkilemekte ve yüksek fiyata satılmasına neden olmaktadır.

Hatay ili Kırıkhan havucunun tadı, renk özelliği ve posasının daha az olması nedeniyle; piyasada diğer bölgelerin, üretilen havuç şitlerine nazaran Kırıkhan havucu hem taze hem de havuç suyu olarak daha fazla tketylmektedir.

HATAY İLİ HAVUÇ ÜRETİMİNDE PAZARLAMA KANALLARI

Tablo 44. Türkiye ve Hatay Havuç Pazarlaması (SWOT Analizi)

Strateji	Mevcut Durum	Problemler	Fırsatlar	Tehlikeler
Havuç üretimi ve pazarlaması	<p>Havuç üretimi yüksek.</p> <p>Havuç aile işletmeciliğine katkı sağlaması.</p> <p>Birim alandan verim yüksek.</p> <p>Kış aylarında da yetişmesi.</p> <p>Kırıkhan İlçesine özgü olması ve potansiyel durumda.</p> <p>İhracat özelliği yüksek.</p>	<p>Hasattın el ile yapılması.</p>	<p>Kış aylarında piyasada bulunması.</p> <p>Marka oluşturacak seviyede olması.</p> <p>Havuç suyu olarak değerlendirilmesi.</p> <p>İhracatı yüksek ve elverişli olması.</p> <p>Tadının lezzetli, renginin koyu ve posasının az olmasından dolayı piyasada talebin fazla olması.</p>	<p>İklim koşulları (don ,sel v.b.) üretimin azalması ve fiyatın yükselmesi</p>

3.4.4. Türkiye ve Hatay'da Maydanoz Üretim-Tüketim Analizi Ve Pazarlaması

3.4.4.1. Üretim ve Üretim Trendi

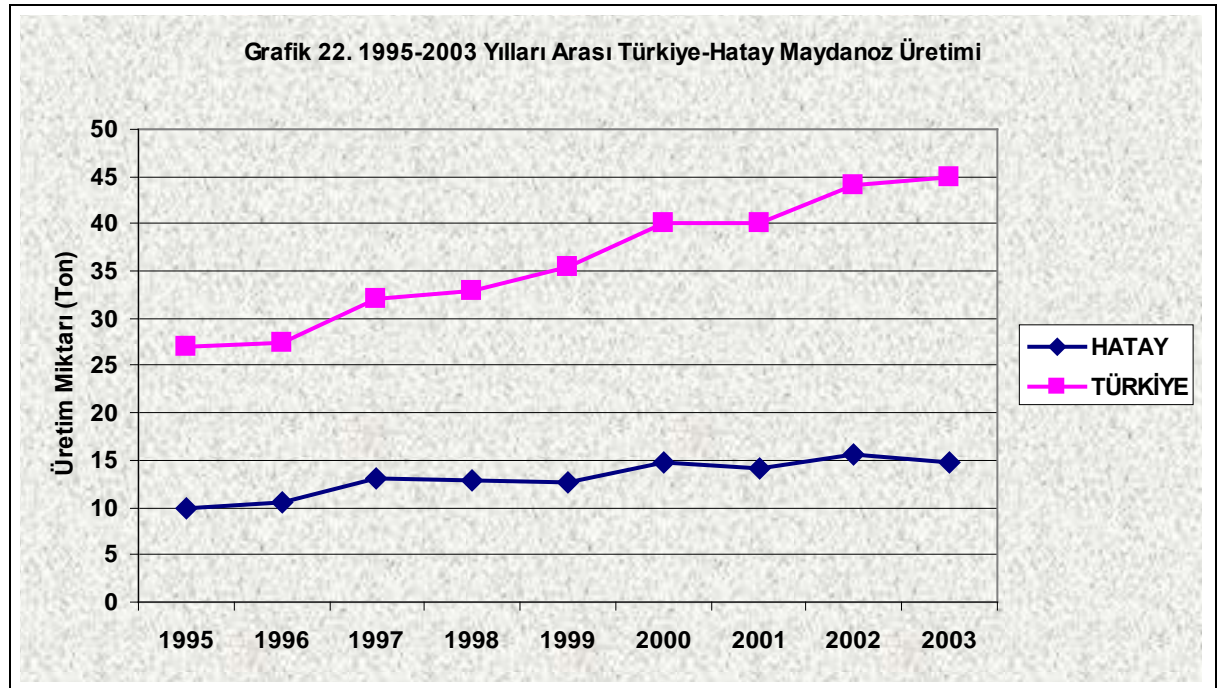
Hatay ilinde küçük çapta, fakat sürekli yetiştiriciliği yapılan ve aile ekonomisine büyük katkı sağlayan yaprağı yenen en önemli sebzelerden biridir. Hatay ilinin katma değer ürünleri arasında yerini almıştır. 2001 yılı istatistiklere göre 1.110 ha kadar maydanoz ekilmiş ve 11.200 ton maydanoz üretimi gerçekleşmiştir. En fazla üretim Antakya merkez ve Samandağ ilçelerinde üretimi gerçekleşmektedir.

Hatay ilinin iklim özelliği, halkın tüketim alışkanlığı ve küçük üreticilerin en önemli geçim kaynağından dolayı yıl boyu yetiştiriciliği yapılmaktadır. Özellikle kış aylarında üretilen maydanoz, ihrac edilmesi (Suriye, Suudi Arabistan, Romanya, Ortadoğu, Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerine vb.), yetiştiriciliği yapılmayan bölgelere (İç Anadolu, Doğu Anadolu) pazarlanması, il ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.

Tablo 45. 1995-2001 Yılları Arası, Türkiye ve Hatay İli Maydanoz Üretimi

YILLAR	HATAY		TÜRKİYE
	EKİM ALANI (HA)	ÜRETİM (TON)	ÜRETİM (TON)
1995	745	9.970	27.000
1996	760	10.620	27.500
1997	965	13.170	32.000
1998	880	12.960	33.000
1999	923	12.568	35.500
2000	1.074	14.848	40.000
2001	1.110	14.200	40.000
2002	1.155	15.670	44.000
2003	1.150	14.670	45.000

Kaynak: D.İ.E. - Tarım İl Müdürlüğü (2003)

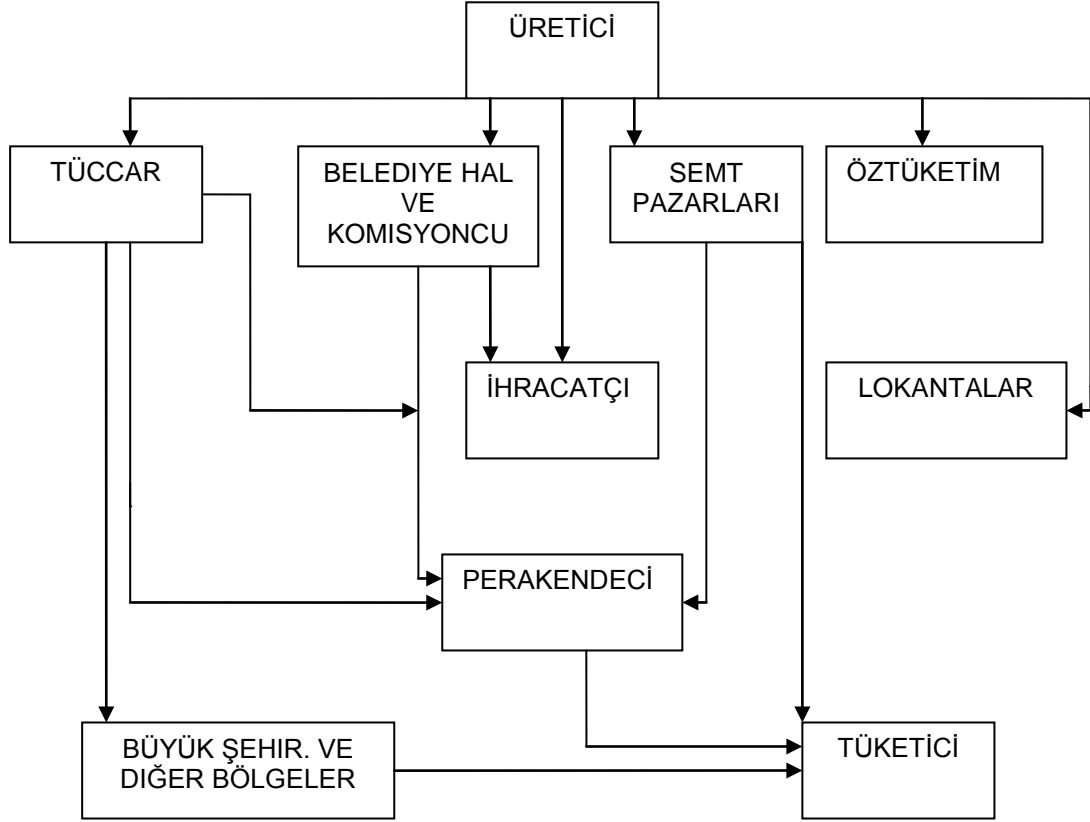
Yukarıda belirtilen ekonomik öneminden dolayı; Tablo 45 ve Grafik 22'den de görüldüğü üzere; maydanoz ekim ve üretimi yıldan yıla artış göstermiştir. (Mayıs 2001 yılında meydana gelen sel felaketinden dolayı üretim etkilenmiştir). Buna paralel Türkiye'de de üretim artışı görülmektedir. Maydanoz işleme tesisleri kurulması yönünde yapılacak çalışmalar (Kurutma , Maydanoz Suyu) hem ekim alanı hemde üretimi olumlu yönde etkileyecektir.

3.4.4.2. Maydanoz Pazarlama Kanalı ve SWOT Analizi

Hatay İli pazarında sürekli tüketiciye arz edilen ve tüketim alışkanlığı içinde olan maydanoz iç piyasada, pazar sorunu bulunmamaktadır. Aile işletmeciliği tarafından üretilen maydanoz, en fazla semt pazarlarında kendileri (üretici) tarafından pazarlanmaktadır.

Tüccarlar ve Komisyoncular tarafından alınan maydanoz İç ve Doğu Anadolu Bölgelerine gönderilmektedir. Bunun yanında şehirlerarası yollucu otobüsleri ile İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlere göndermek suretiyle, pazarlama yapılmaktadır. Bunun yanında, Hatay İlindeki İhracatçılar tarafında Arap Ülkeleri, Ortadoğu, Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerine, Balkan Ülkelerine kadar pazarlaması yapılmaktadır. Maydanozun yılda ortalama 1.000 ton ihraç edilmektedir.

HATAY İLİ MAYDANOZ ÜRETİMİNDE PAZARLAMA KANALLARI

Tablo 46. Türkiye ve Hatay Maydanoz Pazarlaması (SWOT Analizi)

Strateji	Mevcut Durum	Problemler	Fırsatlar	Tehlikeler
Maydanoz üretimi ve pazarlaması	<p>Maydanoz üretimi yüksek</p> <p>Maydanoz aile işletmeciliğine katkı sağlaması.</p> <p>Birim alanda verim yüksek</p> <p>Kış aylarında da yetişmesi</p> <p>Sadece maydanoz yetiştiriciliği yapan üreticiler yok</p> <p>Antakya Merkez ve Samandağ İlçeleri potansiyeli durumunda</p> <p>Halkın yemek alışkanlığı içinde</p>	<p>Rastgele yetiştirme</p> <p>Depolama Sorunu</p>	<p>Piyasada alıcı bulması</p> <p>Fazla tarım arazisi kaplamaması (Az birim alan)</p> <p>Masrafların az (Yetiştirme ve İşçilik)</p> <p>İklime adaptasyon ve yüksek verim</p>	<p>İklim koşulları (don ,sel v.b.), üretimin azalması ve fiyatın yükselmesi</p>

3.4.5 Türkiye ve Hatay İli Kırmızı Et Pazarlaması ve Örgütlenmesi

Hayvan ve hayvansal ürünlerin çağın değişen koşullarına uygun bir biçimde üretim ve kalitesinin artırılması, Türkiye ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır. Bunun başarılabilmesi ise, büyük ölçüde pazarlama organizasyon ve fonksiyonlarının etkin bir biçimde yerine getirilmesine bağlıdır.

Ülke nüfusunun yarısının kırsal kesimde yaşadığı ve geçimini tarımsal üretimden sağladığı ülkemizde, 4 milyondan fazla tarım işletmesi bulunmaktadır ve bunların % 96'lık bölümünde bitkisel ve hayvansal üretim bir arada yapılmaktadır. Bu işletmelerin arazi varlığı ortalama 50 dekar olmakla birlikte, 50 dekardan daha az arazi olan işletmelerin oranı % 60 civarındadır.

Tarım İşletmelerin hayvan varlığı bakımından durumu incelendiğinde İşletme başına 3 baş sığır ve 11 baş koyun düştüğü ve ülkemizde tarımdaki yapının büyük ölçüde küçük ölçekli işletmelerin hakim olduğu anlaşılır. Hatay ilinde aynı durumda olup, büyükbaş hayvancılık daha ağırlıklıdır. Köy ve beldelerde, büyük besi işletmeleri az olup, evlerinin altında ve yanında küçük çapta aile işletmeleri fazladır. Hayvansal üretimde küçük aile işletmeciliği şeklinde olmakta, modern yapıda değildir

Hayvansal üretimin yapıldığı işletmelerde; örneğin yetiştirme ve besi faaliyetlerinde başarıya ulaşılsa dahi, pazarlamada ortaya çıkan problemler çözülmedikçe, üretim ve kaliteyi yükseltmek çoğu zaman güç ve bazen de imkansızdır. Hayvansal ürünlerin pazarlanması, ürünlerin hammaddeden mamul halini alıp, tüketim aşamasına geçmesine kadar devam eder. Bu bakımdan pazarlama, hayvansal ürünlerin imalat safhalarını da kapsamaktadır.

3.4.5.1. Hatay'da Et ve Et Ürünleri Pazarlaması

Türkiye'de halen hayvan ve hayvansal ürünler pazarlamasında aracı sayısı çok, aynı zamanda pazarlama prodüktivitesi düşüktür. Üretici ile tüketici arasında sayıları bazen 5-6'yı bulan genelde 3-4 arasında değişen pazarlama organları bulunmaktadır

Kasaplık hayvan ve et pazarlaması Türkiye'de çeşitli ölçekteki yerleşim yerleri itibariyle farklılıklar göstermektedir. Kırsal alanda kasaplık hayvan ve et pazarlamasında üretici-köy kasabı ve tüketiciden oluşan çok kısa bir zincir bulunduğu görülür. Ancak buna rağmen tüketici için etin fiyatı ucuz değildir. Çünkü tüketici sayısının azlığı ve alım gücü yetersizliği perakendeci kasaba yoğun bir iş olanağı sağlamamaktadır. Bu nedenle pazarlama maliyeti yani perakendeci kasap marjı yüksektir. Diğer taraftan bu kesimde maliyet azaltıcı bir faktör olan sakatat ekonomik şekilde değerlendirilememektedir. Hatay'da bitkisel üretimden sonra ağırlıklı iktisadi faaliyet kolu hayvancılıktır.

Tablo 47. 1994- 2002 Yılları Arasında Türkiye ve Hatay Et Üretimi

YILLAR	HATAY Miktar (Ton)	TÜRKİYE Miktar (Ton)	Hatay'ın Üretimdeki Payı (%)
1994	10.000	466.190	2.15
1995	10.000	415.240	2.41
1996	11.000	416.815	2.64
1997	11.907	516.946	2.30
1998	11.000	532.504	2.07
1999	10.500	511.047	2.05
2000	10.015	491.497	2.03
2002	5.133	420.597	1.22

Kaynak :D.İ.E. - Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

Tablo 47 görüldüğü üzere Hatay ve Türkiye kırmızı et üretimi 1994 ve 1998 yılları arası artış seyrederken, 1998 yılından itibaren düşüş görülmektedir. Bunun nedeni et ithali ve ekonomik kriz etkili olmuştur. Bunun yanında Hatay ilinin, Türkiye içindeki payı da 1998 yılından itibaren azalış görülmektedir.

Hatay ilinden İzmir, İstanbul, Adana, G.Antep ve Kilis illerine satılmak üzere hayvan sevkıyatı yapılmaktadır. İl sınırları içerisinde besicilik yapan çiftçiler, besi hayvanlarını ya bu bölge içerisinde besicilikle uğraşan kişilerden ya da hayvan pazarından temin etmektedirler. Hayvan pazarları il içerisinde Antakya, Kırıkhan ve İskenderun ilçelerinde mevcut olmakla beraber modern bir yapıda değildir.

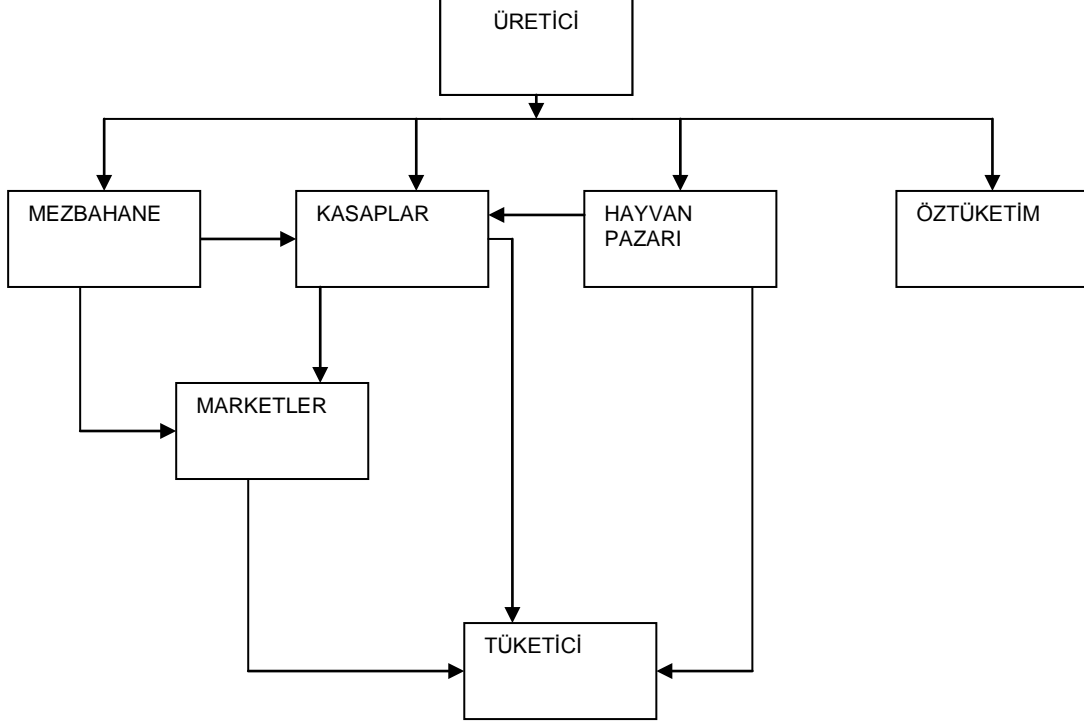
Ayrıca Hatay ilindeki kasaplar direkt olarak çiftçiden aldığı hayvanları ya da kendisi besi yaptığı hayvanları keserek, üreticiye et ve sucuk olarak pazarlamaktadırlar. Bu bölgede kasaplar küçük çapta üretim yapan imalathaneler gibi çalışmaktadırlar.

Hayvancılık alanında dikkate değer bir noktada, hayvan varlıklarıyla elde edilen et ve deri üretimi arasındaki uyumsuzluktur. Bunun en önemli sebebi, büyük ve küçükbaş hayvanın kesiminin bir kısmının il dışında yapılmasıdır. Bu alanda kaçak kesim yapılması da söz konusu olabilir. İlde büyük ve orta ölçekli imalathanelerin ve dericilikle uğraşan işletmelerin çok az düzeyde olması hayvancılığın gelişmesine olumsuz etkide bulunur. Hatay deri üretimi, Dericilik Küçük Sanayi Sitesinde faaliyet gösteren, yaklaşık 50 adet işletme olup, 750 ton deri üretilmektedir. Sektörde yaklaşık 750 işçiyi istihdam olanağı sağlamaktadır. Üretilen deri, genellikle ayakkabı sanayine yönelik orta sınıf diye nitelendirilen deridir. Türkiye ayakkabı deri ihtiyacının % 10'unu karşılamaktadır. Üretilen deri % 50 il içerisinde %50' si diğer illere pazarlanmaktadır.

Canlı hayvanların yem ihtiyacı Adana ve il içindeki yem fabrikalarından karşılanmaktadır.

Hatay'da et pazarlama kanalları aşağıdaki şemada gösterilmiştir.

ET PAZARLAMA KANALI

Hatay ilinde canlı hayvan ve et ürünleri pazarlamasında mevcut sorunların giderilebilmesi için canlı hayvan pazarlarının altyapısı modernleştirilmeli (ahır, mezbaha, yem tedariki, haberleşme, nakliye hizmetleri), pazarda hergün arz-talep durumuna göre kalite bazında tek bir fiyat belirlemelidir. Fiyat oluşumu üzerine 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği etkili olmuştur. Ülkemizde et fiyatı istikrar sağlamamıştır. Canlı hayvan ihracatı aktif hale getirilirse pazarlama olumlu yönde etkilenecektir.

Tablo 48. Türkiye ve Hatay Et Pazarlaması (SWOT Analizi)

Strateji	Mevcut Durum	Problemler	Fırsatlar	Tehlikeler
Et üretimi ve pazarlaması	<p>Mera Alanına Sahip olması</p> <p>Besicilik işletmelerinin büyük bir kısmının küçük ölçekli işletmeler olması.</p> <p>Kırmızı ete talep yüksek.</p> <p>Yılın her döneminde besi yapmaya elverişli olması.</p> <p>Sadece hayvansal üretim yapan üreticiler yok.</p> <p>Antakya Merkez, Kırıkhan, Yayaladağı ve Samandağ İlçeleri potansiyel durumunda</p>	<p>Hayvan barınaklarının küçük, gelişigüzel ve dağınık olması</p> <p>Kırmızı et sektörüne dayalı modern entegre tesislerinin olmaması</p> <p>Mezbahane dışı rastgele kesim ve kontrol yetersizliği</p> <p>Girdi fiyatlarının yüksek olması.</p>	<p>İlin entegrasyona uygun olması</p> <p>Yüksek et ve süt verimli hayvan ırklarına ait, adaptasyonu iyi melez hayvan sayılarının yüksek oluşu.</p> <p>İstihdam sağlanması.</p>	<p>İthal et girişi ve kaçak kesimlerin fiyatı etkilemesi</p> <p>Besi hayvanı temini güçlüğü</p>

3.4.6.Türkiye ve Hatay'da Pamuk Üretim-Tüketim Analizi Ve Pazarlaması

3.4.6.1.Üretim ve Üretim Trendi

Türkiye çok değişik ürünlerin yetiştiği bir tarım ülkesidir. Pamuk; Ege, Güneydoğu Anadolu, Çukurova ve Antalya bölgelerinde yetişmektedir. Çukurova Bölgesi içinde bulunan Hatay ili pamuk ekimi ve üretimi bakımında kayda değer olup, ilin ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

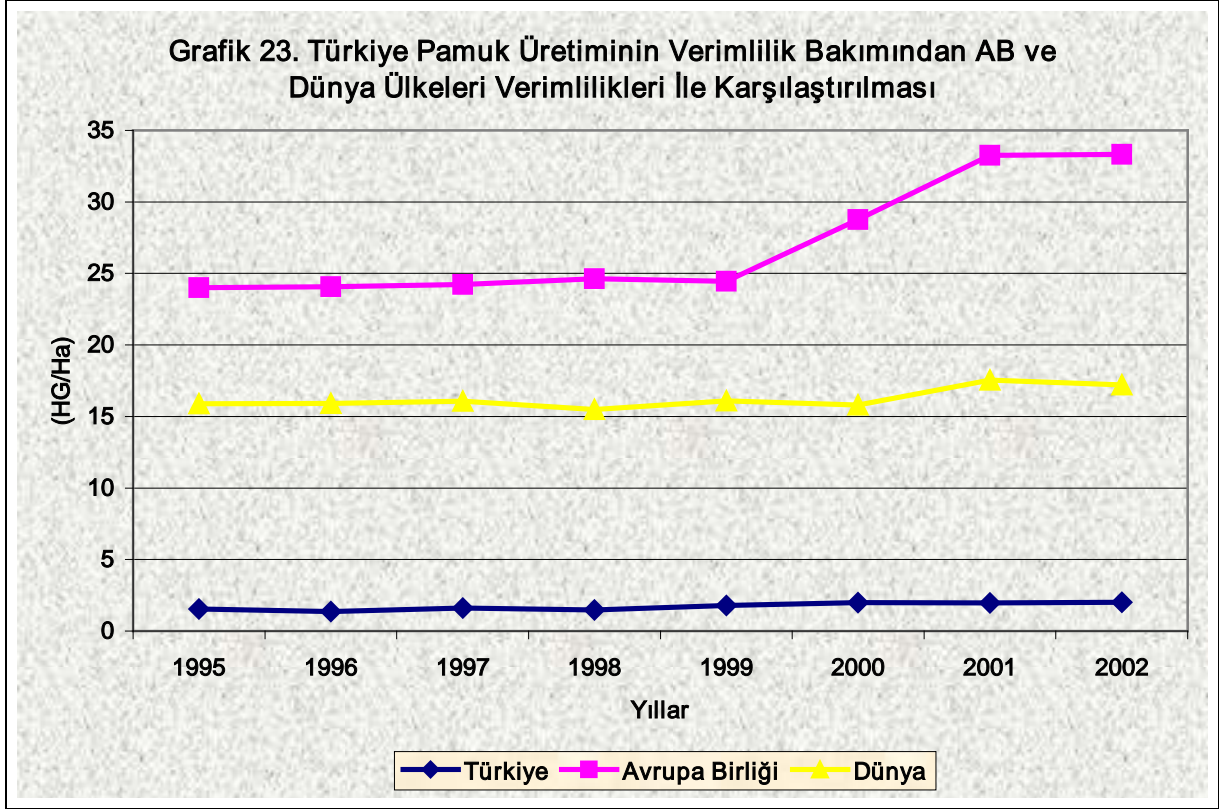
Akdeniz Bölgesi, tarımsal ürünlerin çeşitliliği ve üretimi ile bölge ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. Hatay İlinde üretilen pamuk hem il, hemde bölge ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir.

Türkiye pamuk üretiminde dünyada altıncı sıradayken, pamuk tüketiminde beşinci sırada yer almaktadır. Üretim ve tüketim arasındaki fark büyümektedir. Türkiye ortalama pamuk üretimi 800 bin ton iken, tüketim 1.2 milyon ton'dur. Bu da 400 bin ton gibi yüksek bir oranda ithalatı zorunlu kılmaktadır.

Tablo 49. Türkiye, AB ve Dünya Ülkelerinde Yıllar İtibariyle Pamuk Verimliliği

Yıllar		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Türkiye	Alan (Ha)	756.964	743.775	721.723	757.275	731.320	654.177	684.665	721 077	
	Üretim Miktarı (Ton)	1.287.527	1.219.579	1.193.286	1.282.127	1.314.66.	1 295 066	1 353 888	1 457 122	
	Verim (Kg/da)	1.538	1.357	1.607	1.468	1.797	1.980	1.977	2.021	
Avrupa Birliği	Alan (Ha)	472.342	497.538	519.759	521.039	532.900	518.200	494.617	474.639	441.900
	Üretim Miktarı (Ton)	1.427.200	1.276.402	1.493.474	1.510.482	1.597.000	1.491.000	1.644.692	1.582.000	1.593.600
	Verim (Kg/da)	30.215	25.654	28.734	28.990	29.968	28.773	33.252	33.331	36.062
Dünya	Alan (Ha)	35.597.305	34.523.029	33.821.675	33.493.084	32.876.440	31.561.755	34.433.546	32.281.621	32.374.092
	Üretim Miktarı (Ton)	56.577.322	54.907.621	54.385.126	51.888.496	52.938.396	53.143.086	60.508.684	54.165.613	56.969.044
	Verim (Kg/da)	15.894	15.905	16.080	15.492	16.102	15.811	17.542	17.209	17.439

Kaynak: D.İ.E. – F.A.O. (2003)

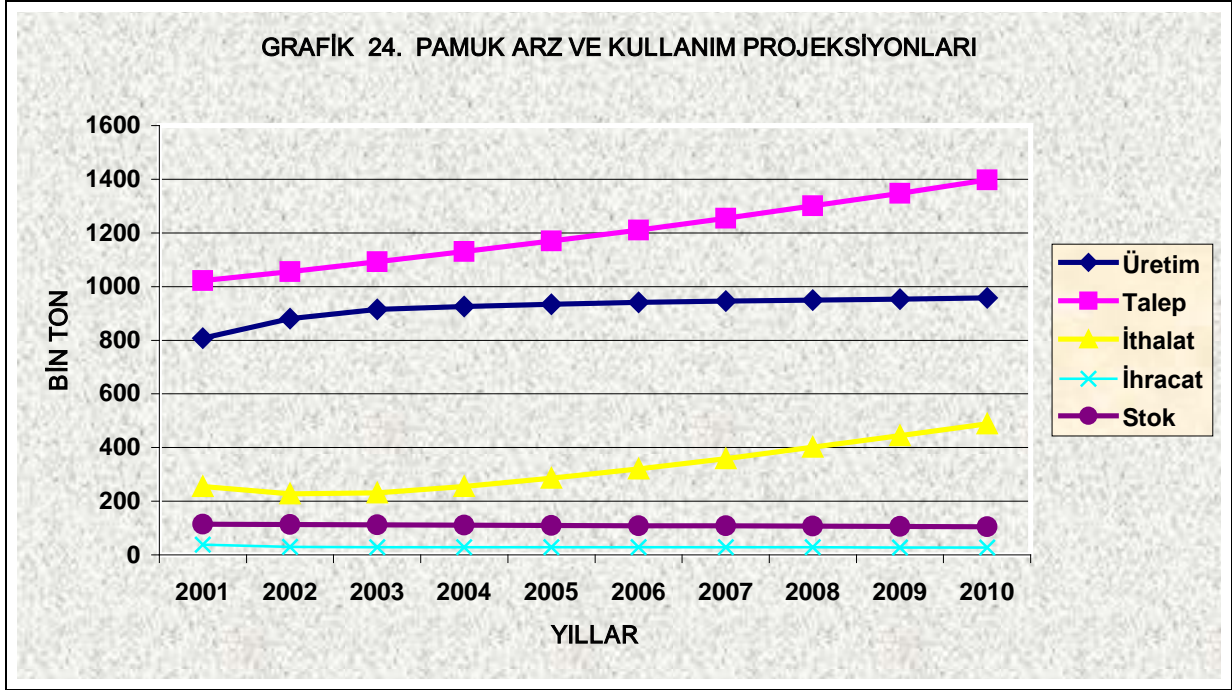
Tablo 49 ve Grafik 23'de Türkiye, Avrupa Birliği ve Dünya pamuk çığıdi ekim , üretim ve verim verilmiştir. Tablo 39. ve Grafik 24'de izlendiğinde ekim alanı olarak Türkiye, AB ülkelerinin beş katı olduğu, buna rağmen hektara verim düşük olduğu görülmektedir. Türkiye de 1.538 HG/Ha iken AB Ülkelerinde bu 24.004 HG/Ha olup, bu on beş kattır.

Bu oran Dünya ortalamasından da düşüktür. AB ve Dünya da ekim alanında dalgalanmalar olurken, Ülkemizde 1998 yılına kadar artış olduğu, 1999 yılı itibari ile düşüş olmuş daha sonra artan bir seyir izlemiştir. Ekim yeri artış seyrederken, pamuk çığıit verimi pek artış olmamıştır. Ülkemizde verimin artırılması yönünde çalışma yapılması gerekir.

Tablo 50'de Türkiye, gelecek on yıllık dönem için (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü (TEAE) tarafından hazırlanan) pamuk arz ve kullanım projeksiyonu göstermektedir.

Tablo 50. Türkiye Pamuk Arz ve Kullanım Projeksiyonu

Yıllar	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Bin Ton									
Ekim Alanı (ha)	718	775	799	803	804	804	802	799	798	797
Verim (kg/ha)	1.125	1.135	1.144	1.153	1.162	1.171	1.179	1.187	1.195	1.203
Üretim	808	880	915	926	934	941	946	949	953	958
Talep	1.022	1.056	1.093	1.131	1.170	1.211	1.255	1.301	1.348	1.398
İthalat	255	228	231	255	286	320	359	402	444	488
İhracat	38	30	29	29	29	28	28	28	27	27
Stok	114	113	112	111	110	109	108	107	106	105
Stok/Talep	0,11	0,11	0,1	0,1	0,09	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08
İth./Üretim	0,25	0,22	0,21	0,23	0,24	0,26	0,29	0,31	0,33	0,35

Tablo 50 ve Grafik 24'de görüldüğü üzere; 2000 yılında 400 bin tonun üzerinde olan yıllık pamuk ithalatı, 2001 yılında 255 bin tona gerileyecektir. Bunun nedeni; para kurunun serbest dalgalanmaya bırakılması, liranın dolar karşısında en düşük değere ulaşması (23.02.2001) ithalatın pahalılaşması, ekonomik kriz nedeniyle tekstil ve konfeksiyon ürünlerine talebin düşmesidir.

Dış alımın azalması, iç ekim alanlarının ve üretiminin artması anlamındadır. 2001 yılında ekim alanı artmıştır. Üretimdeki artış, ithalata olan ihtiyacı azaltacaktır. 1999 yılında 1.165 \$ düzeyine düşen, dünya pamuk fiyatı, 2000 yılında 1.435 \$ yükseliş ve gelecek on yıllık dönem boyunca da yükselme trendini sürdürerek 1.700 \$ kadar yükselecektir. Türkiye 'de pamuk üretimi 950 bin tonu geçecektir. Üretimdeki artış trendine rağmen, ithalat devam edecektir.

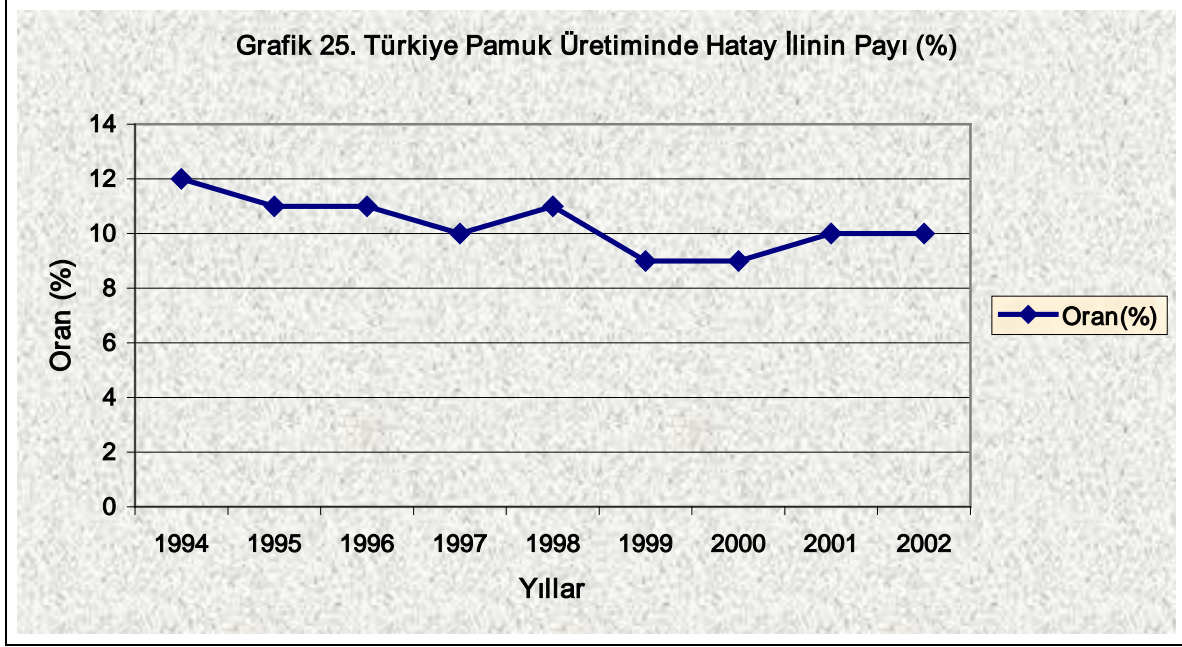
Tablo 51. Türkiye ve Hatay İli 1994-2003Yıllarına Ait Pamuk Ekim ve Üretimi

	YILLAR	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Hatay	Ekim Alanı (Ha)	63.810	80.050	65.730	61.384	66.320	52.990	49.610	63.291	63.480
Üretim (Ton)		199.117	249.501	232.221	205.416	245.900	187.282	206.597	258.785	276.613	271.671
Lif Üretimi (Ton)		73.671	92.315	85.919	86.809	90.984	62.274	77.566	98.313	106.660	104.786
Türkiye	Ekim Alanı (Ha)	581.491	756.694	743.775	721.723	756.566	719.294	654.177	684.665	721.077	-
	Üretim (Ton)	1.558.188	2.139.014	2.003.626	2.024.958	2.216.932	1.948.881	2.260.921	1.353.888	2.541.832	-
	Lif Üretimi (Ton)	628.286	851.487	784.047	831.672	882.154	791.298	879.940	914.404	988.120	-

KAYNAK:DİE-Tarım İl Müdürlüğü-(2000-2003)

Not:Pamuk çiğdi işlenerek yağ ve kütpe olarak sanayide değerlendirilmektedir.

Hatay ilinde Tablo 51'den de görüldüğü üzere; 1994- 2002 yılları arasında pamuk üretim alanı ve miktarında yıldan yıla değişiklik arz etmektedir. Hatay üretim bakımından Türkiye ortalamasının % 10,8 gibi yüksek bir oranı teşkil etmektedir.

Grafik 25'den görüldüğü üzere; 1994 ve 2002 yılları arası Türkiye pamuk üretiminde, Hatay İlinin payı % 12'den, % 10'a düşmüştür. Bu düşüşün sebebine ise; ithalatın artması, tekstil talebinin artması, üretim de girdi maliyetinin yüksek olması, dünyada oluşan fiyat değişimleri, ülkemizde yaşanan ekonomik krizler ve destekleme politikaları etkili olmuştur. Yıllar itibariyle Hatay İlinin Türkiye'deki payı azalma göstermektedir. Ekim oranı ile paralellik göstermektedir.

Sertifikalı tohum kullanımı, ilin iklim koşullarına uygun pamuk çeşitlerinin yetiştirilmesi ve uygun tarımsal faaliyetler hem üretimin hem de kalitenin artmasını sağlamıştır.

Hatay ilinde üretilen pamuklar lif kalitesi bakımından yüksek bir potansiyele sahiptir. 2002 yılında Türkiye'de ortalama lif üretimi 1.370 kg/ha iken bu oran Hatay'da 1.680 kg/ha'dır. Hatay ili, Türkiye lif ortalamasının % 10,8'ini oluşturmaktadır. Katma değeri yüksek ürünler arasında önemli yer teşkil etmektedir.

3.4.6.2. Pamuk Pazarlama Kanalı ve SWOT Analizi

Türkiye'de pamuk fiyatı, dünya fiyatlarına paralel olarak değişim göstermektedir. Çünkü ithalatta tarife yoktur. Gümrük Birliği Anlaşması nedeniyle sanayi malı olarak kabul edilen, pamukta ithalat vergisi sıfırdır.

Hatay İlinde üretilen pamuk, Ege ve Güneydoğu Anadolu pamuğu kalitesinde olup, lif kalitesi yüksektir. Bu özelliğinden dolayı, Ege ve Güneydoğu Anadolu pamuk fiyatında değerlendirilmektedir. İde pamuk borsası bulunmaması, piyasada fiyatın belirlenmesinde rol oynamasında çok etkili değildir.

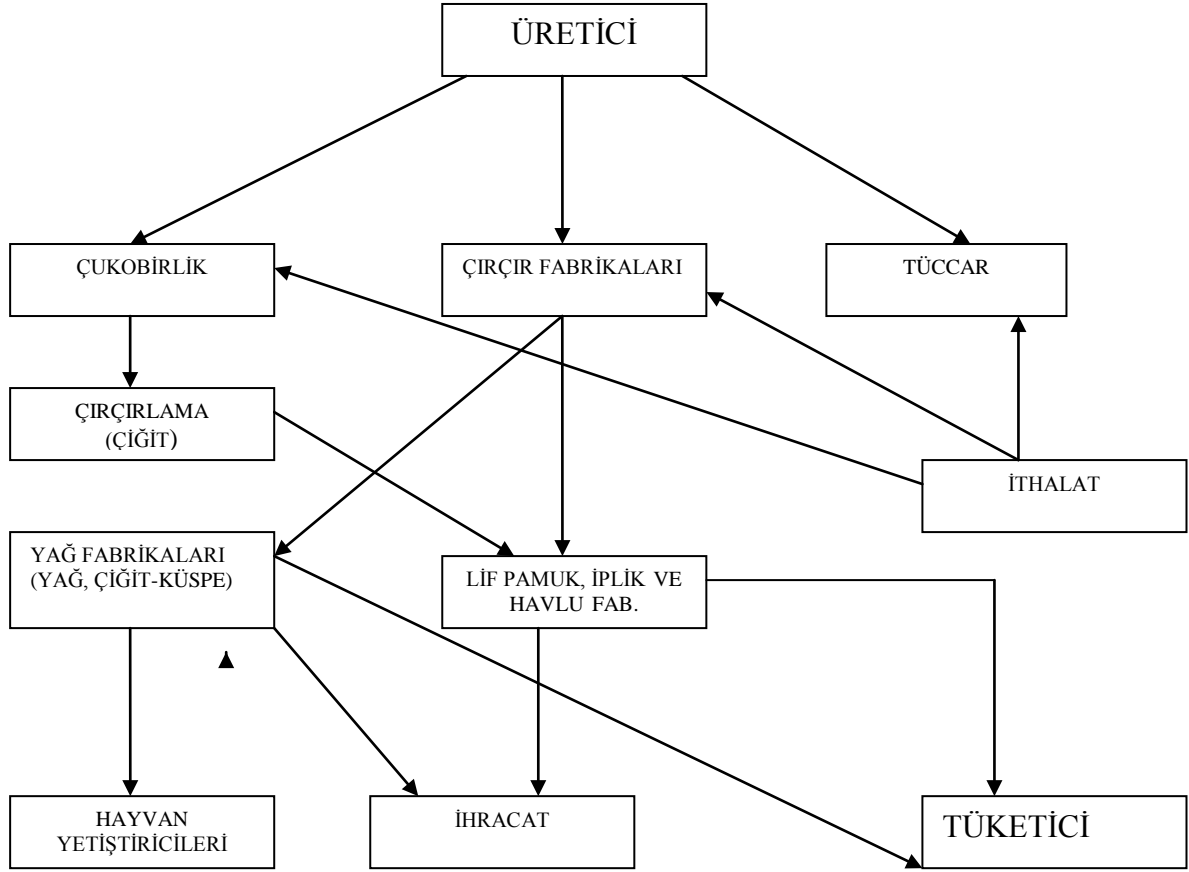
1993-1994 yılından itibaren uygulamaya konulanan prim sistemiyle, destekleme devlet tarafından müdahale ve hedef fiyatı belirlemektedir. İki fiyat arasındaki fark çiftçiye prim olarak ödenmektedir.

Hatay İlinde üretilen pamuk, büyük kısmı iç pazarda değerlendirilmektedir. Kalitesinden dolayı, tüccarlar tarafından Çukurova pamuğu ile karıştırarak satılmaktadır. İlin pamuk ihtiyacı ise; ilde üretilen pamuk ta olup, Suriye'de de ithalat yapılmaktadır. Üretilen mamul (Havulu, İplik) Arap Ülkelerine ve Rusya'ya ihraç edilmektedir. Pazarlama sistemi gelişmiş değildir.

Pazarlama ağı ve pamuk borsası kurulması ile hem fiyatın belirlenmesinde hem de üretimde olumlu etki edecektir. İlde üretilen pamuğun işlenmesinde elde edilen pamuk çığıdı, mevcut yağ fabrikalarında yağ alınmaktadır.

Elde edilen küspe de hayvan yemi olarak değerlendirmek üzere besicilere satılmaktadır. Fabrikaların pamuk çığıt talebi, İlde üretilen pamukta karşılanmaktadır. Çığıtte üretilen Pamuk Yağı ve yan ürünler (linter) ihraç edilmektedir.

HATAY İLİ PAMUK ÜRETİMİNDE PAZARLAMA KANALLARI

Tablo 52. Türkiye ve Hatay Pamuk Pazarlaması (SWOT Analizi)

Strateji	Mevcut Durum	Problemler	Fırsatlar	Tehlikeler
Pamuk Üretimi Ve Pazarlaması	Pamuk üretimi yüksek	1980 yılından sonra ithalat artmış ve fiyat değişken olması	Pamuk verimin Ülke ve Dünya ülkelerine göre yüksek olması	Dünya fiyatlarının büyük dalgalanmalar gösterilmesi
	Pamuk ekimi ilde istihdam imkanı oluşturuyor.	Üretici ürününü doğrudan firmalara satamadığı için ucuz gitmektedir.	Lif Kalitesi yüksek çeşitlerin yetişmesi	Dünya ekonomisi ve tekstil sektöründe yaşanan krizlerin iç pazarda fiyatları düşürmesi
	Kalite yüksek Üretimde verimlilik yüksek	Finans gücü düşük olan üreticilerin ürünü ucuz satması	Fiyatı etkileyecek lif kalitesi ve potansiyeli	İlde pamuk borsası olmaması fiyatın belirlenmesinde yeterince etkili olmaması ve düşük fiyat
	Pamuk elle toplandığı için maliyet artıyor	Yanlış yetiştirme tekniklerinden dolayı Amik ovasının çoraklaşmaya katkısı	Sanayide istihdam oluşturması	Tüccarların diğer illerdeki(Çukurova) pamuğu ile karıştırarak satması
	Tarım arazileri parçalı	Kullanılan girdinin yüksek olması	İthalat-İhracat durumu	
	Pamuk primi üreticilere geç ödeniyor Pamuk Borsası yok	Borsanın olmaması		
	Doğrudan fiyat oluşumunda etkili değil	Tekstil ve Konfeksiyona yönelik fabrika sayısının azlığı		

3.4.7. Hatay'da Dış Ticaret (Pazarlama)

Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'nin Ortadoğu Ülkeleri ile bağlantısını sağlayan E-5 karayolunun Hatay' da geçmesinin yanı sıra ülkenin en önemli limanlarından İskenderun Limanı'nın da etkisiyle, İlde özellikle dış ticaret gelişmiş durumdadır.

İhracat; Hatay İlinin ekonomisinin önemli bir yerini teşkil etmektedir. Yapılan ihracatın yarısından fazlasını tarımsal ürünler oluşturmaktadır. Tarımsal ürünler olarak; yaş meyve ve sebze, hububat gelmektedir. Diğer ihracat ürünleri demir-çelik ile tekstil ürünleridir.

Hatay İlini ithalatı ise en fazla mineral yakıt ve yağlar, demir-çelik ve gübre oluşturmaktadır. Tarımsal ürünler; yağlı tohum ve meyvalar, pamuk ilk sırada gelmektedir.

Aşağıdaki tabloda Hatay İlinin yıllar itibariyle ihracat ve ithalat değerleri verilmiştir.

Tablo 53. Hatay İli Yıllar İtibariyle İhracat ve İthalat Değerleri

YILLAR	İHRACAT (1000 \$)	İTHALAT (1000 \$)
1995	781.518	1.075.547
1996	771.830	1.267.133
1997	960.786	1.324.584
1998	880.238	1.173.124
1999	736.629	1.137.933
2000	687.783	1.769.401
2001	500.322	1.875.044
2002	503.428	1.961.055
2003	744.073	2.093.429

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü -(2001) Hatay
İskenderun Gümrükleri Başmüdürlüğü-(2003) Hatay

Tablo 53 incelendiğinde , 1995 yılından itibaren ihracat değerleri artarak 1997 yılında 960.786.000 dolar ile en yüksek değerine ulaşırken; 1997-2001 yıllar arasında bu değerlerde bir azalma ve 2002-2003 yıllarında ise yükselme gözlenmektedir. Son üç yıl itibariyle 2003 yılı 744.073 dolar ile en yüksek değeri bulmuştur. Buna karşın İthalat değerleri , yıllar itibariyle sürekli yükselişte olup, ihracatımızın yaklaşık üç katına çıkmıştır.

3.5.Tarımsal Hizmetler

Tarımsal üretimi destekleme hizmetleri (tarımsal teknoloji, hayvan sağlığı, tohum ve damızlık gibi girdi dağıtımı ve pazarlama) büyük ölçüde devlet kuruluşları, kooperatifler sivil toplum örgütleri ve özel sektör kuruluşları tarafından sağlanmaktadır. Hatay İlinde tarıma destek veren kuruluşlar ve sağladığı hizmetler tablo 54. de gösterilmiştir.

Tablo 54. Tarımsal Organizasyonların Fonksiyonları ve Sorumlulukları

Verilen Hizmetler	İlgili Kurum
Yayım- Eğitim	Tarım İl Müdürlüğü
Araştırma	Köy Hizmetleri ve T.B. Araştırma Enstitüleri (Ankara)
Sulama	DSİ (Büyük ölçekli), Köy Hiz. (Küçük ölçekli)
Orman Köylerini Kalkındırma	Orman Bakanlığı
Veteriner Hizmetleri	Tarım İl Müdürlüğü ve Özel Veteriner Hekimler
Sun'i Tohumlama	Tarım İl ve İlçe Müdürlüğü Veterinerleri , Özel Veterinerler
Damızlık	Tarım İl ve İlçe Müdürlüğü Veterinerleri, ve diğer çiftçiler
Tarımsal Girdiler (tohum, gübre,zirai mücadele ilaçları)	Özel Şirketler, Tarım İlçe Md., diğer çiftçiler
Tarımsal Kredi	T.C. Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri
Ürün Pazarı	TMO, Tüccarlar,Borsa
Canlı Hayvan Borsası ve Pazarı	Hatay Merkezde canlı hayvan borsası ve Pazarı
Süt toplama ve Pazarlama	Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri (Süt Top. Mer.), Özel Sektör
Bal Pazarlama	Özel Kuruluşlar
Et İşleme	Özel Kuruluşlar
Para Kaynakları	KOBİ, TEMA Vakfı, Tarım Bakanlığı,İl Özel İdaresi K.H.G.B, S.Y.D.V.
Süt Ürünlerini İşleme	Özel Sektör
Meyve Suyu İşleme	Özel Sektör

İlde tarıma sağlanan hizmet seviyesi yeterli düzeyde olmayıp yaşanan önemli problemler aşağıda verilmiştir.

- İldeki yayım elemanlarının sayısı yeterli değildir ve homojen dağılmamıştır.
- Çiflik seviyesinde araştırma ve teknoloji geliştirme aktiviteleri çok azdır.
- Tarım İl Müdürlüğünde görevli veteriner hekimlerin sorumlu olduğu alanların çok geniş olması hayvan sağlığı ve suni tohumlama hizmetlerinin yeterli şekilde yapılmasına olanak vermemektedir.
- Kaliteli damızlık hayvan sağlama kaynakları yetersizdir.
- Ziraat Bankası tarafından verilen bitkisel ve hayvansal üretim kredileri faiz oranlarının yüksek olması, çiftçinin bu hizmetten yeterince faydalanamamasına neden olmaktadır.
- İlde ki süt, bal, et ve meyve suları işleme tesislerinin sayıca az ve küçük işletmeler halinde olması, bu işletmelerin entegrasyondan yoksun olması nedeniyle üretilen ürünler iyi değerlendirilememekte ve ile özgün bir marka oluşturulamamıştır.

3.5.1. Tarıma Hizmet Sağlayan İlgili Kuruluşlar

DSİ Bölge Müdürlüğü :

Hatay için önem arzeden projeleri gerçekleştirmiş olan DSİ bu faaliyetler kapsamında bugüne kadar 3 adet baraj ,2 adet regulator,2 adet gölet ve 12adet pompa istasyonu tesis etmek suretiyle toplam 21.367ha. tarım arazisinin sulu tarıma açılmasını sağlamıştır.Hatay'da enerji amaçlı baraj olmayıp ,işletmede olan 2 adet ve planlama ve kesin projesi tamamlanan 3 adet Hidro-Elektirik santrali bulunmaktadır.Sulama amaçlı 3 adet baraj , 1 adet gölet ve 1 adet inşaat halinde olup, bütün baraj ve göletler tamamlandığında 17.011 ha. Daha alan sulamaya açılmış olacak ve il genelinde 38.378 ha. tarım arazisi sulamaya açılmış olacaktır. Hatay ilinde içme ve kullanma suyu açısından sıkıntı bulunmamaktadır.

Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü:

Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü sulama hizmetleri ile birlikte toprak muhafaza hizmetleri,tarla içi geliştirme, drenaj ve labaratuvar hizmetleri vermektedir.

Köy Hizmetleri tarafından sulamaya açılan alan 10.225 ha. olup, 9.957 ha.yerüstü suları ile 0.268 ha. ise göletler ile sulama yapmaktadır. DSİ ile beraber ortaklaşa 14.740 ha. alan sulanmakta olup bu gölet ve küçük sulamalar ile gerçekleştirilmektedir.

Orman İşletme Müdürlüğü:

Hatay ili sınırları içerisinde toplam 208.165 ha orman alanı mevcut olup ilin genel olarak %38.53'ü oranındadır.Orman İşletme Müdürlüğü tarafından 1997-2001 yılları arasında 4.226 ha. alana, 7.074.834 adet ağaçlandırılmış olup, çalışmalar devam etmektedir.

Toprak Mahsulleri Ofisi

TMO bir kamu iktisadi teşekkülü olup,amacı yurttta hububat fiyatlarının üreticiler yönünden normalin altına düşmesini ve tüketici halk aleyhine anormal derecede yükselmesini engellemektir.TMO 2002 yılında 1.038 ton buğday (723 ton Durum+ 515 ton Ekmeklik) ve 30.949 ton Mısır ; buna karşın 2003 yılında 62.ton durum buğdayı ve 59.362 ton mısır alımı gerçekleştirmiştir.

Buğday da alımın düşük, mısır alımının yüksek olmasının sebebi ; TMO 'nun fiyat stratejisidir. Bu alış-satış arasındaki fiyat farkının nedeni sanayicinin piyasaya yönelmesini sağlamaktır. 2003 yılı itibariyle mısır alımının yüksek olması, fiyatların geç açıklanması ve piyasanın doymasından kaynaklanmaktadır. TMO alımları yıldan yıla azalmaktadır.

Ziraat Bankası

Hatay'da tarımsal amaçlı kullanılan krediler toplamı ve yararlanan çiftçiler Tablo 55' de gösterilmiştir.

Tablo 55. Ziraat Bankası Tarafından Kullanılan Krediler

Yıllar	Kullanılan kredi mik.(TL)	Yararlanan Çiftçi Sayısı
1998	1.974.697.392.116	1600
1999	2.995.516.331.594	1727
2000	3.398.324.076.175	1103
2001	2.816.142.252.781	729
2002	1.157.819.504.247	243
2003	1.767.136.670.508	284
Toplam	14.109.636.227.421	5686

Kaynak:TC. Ziraat Bankası-Hatay-2004

Tablo 55'den görüldüğü şekilde; İlde T.C. Ziraat Bankası tarafından 1998-2003 yılları arasında 14.109.636.227.421 TL. kredi kullanılmış ve bundan 5.686 çiftçi faydalanmıştır. 1998-2000 yılları arası geri dönüşüm oranı % 80-85 iken, 2001 yılında bu oran % 60-65'e düşmüştür. 2002-2003 yılları arası geri dönüşüm oranı % 80-85 iken 2003-2004 yılında ise; geri dönüşüm oranı % 90'na çıkmıştır. Bunun sebebi faizlerinin düşmesinden kaynaklanmıştır.

Kooperatifler:

Tarım Kredi Kooperatifleri: Türkiye genelinde yaygın olarak örgütlenmişlerdir. Çiftçiye üretimde girdi desteği ve nakit kredi imkanı sağlamaktadır. Hatay ilinde 18 adet Tarım Kredine Kooperatifine üye 9.500 çiftçi bulunmaktadır.

Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: Hatay da 25 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bulunmaktadır.Bu kooperatiflere 3.949 adet üye kayıtlıdır.Örgütlenmeyi sağlayarak üretimden pazarlamaya kadar olan süreçte ortaklarına ucuz girdi teminini ve ürünlerinin değerinde pazarlanmasını amaçlamaktadır. 11 adet kalkınma kooperatifi kuruluş aşamasındadır.

Sulama Kooperatifleri : Bu kooperatiflerle yeraltı ve yerüstü sularının çiftçiler tarafından kullanımı amaçlanmaktadır.Bu amaçla kurulmuş 22 adet kooperatif bulunmakta ve bu kooperatiflere 4.329 adet ortak üyedir. 2 adet sulama kooperatifi kuruluş aşamasındadır.

Su ürünleri Kooperatifi: Su ürünleri üretim işleme amacıyla kurulmuş olan 13 adet kooperatif bulunmakta ve bu kooperatiflere 295 çiftçi ortaktır.

Ziraat Odası

11 adet oda ve 49.123 üyesi bulunan Ziraat Odaları; tüzel kişiliğe sahip kamu yararına çalışan "Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği", bağımsız politika üretememeleri ve üreticilerin ekonomik örgütleri olan kooperatiflerle işbirliği yapmamaları gibi nedenlerle üreticilere yeterince hizmet verememekte olup, ülke düzeyinde tüm kesimini temsil eden devlet müdahalesinin olmadığı bir örgüt yapısına da kavuşamamıştır.

Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği

27 adet merkezde ve 50 adet ilçelerde olmak üzere toplam 77 adet esnaf ve sanatkarlar odası vardır.

Diğer Kooperatifler:

306 adet yapı kooperatifi, 149 adet motorlu araçlar taşıyıcılar kooperatifi, 22 adet tüketim kooperatifi, 6 adet toplu işyeri yapı kooperatifi, 12 adet küçük sanayi sitesi yapı kooperatifleri, 17 adet esnaf ve sanatkar kredi kefalet kooperatifi ve 10 adet diğer kooperatifler bulunmaktadır. İl genelinde toplam 522 kooperatif mevcuttur.

Şirketler:

506 adet anonim şirket, 5.171 adet limited şirket, 73 adet kolektif şirket ile 4 adet komandit şirket bulunmaktadır.

İlde 6 adet Sanayi ve Ticaret Odası ile 3 adet Ticaret Borsası bulunmaktadır.

Sivil Toplum Örgütleri:

Tema Vakfı: Amacı erezyonla mücadele, ağaçlandırma ve doğal varlıkları korumadır.

Özel İdare, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri:

Tarımın geliştirilmesi yönünde bitkisel ve hayvansal projelere önemli derecede maddi kaynak sağlayarak destekleme hizmeti vermektedirler.

3.5.2. İldeki Girdi Piyasaları

Tohum: İl genelinde faaliyet gösteren 123 adet tohum bayisi, 1 adet araştırma-ıslah , 4 adet tohum yetiştiriciliği yapan özel firma , 3 adet pamuk tohumu üretici-satıcı özel firma ve 1 adet kamu kuruluşu (TİGEM) bulunmaktadır. İlde bulunan TİGEM Tarım İşletmesi, Tarım İl Müdürlüğü ile özel kuruluşlar tarafından çiftçilerin tohumluk talepleri karşılanmaktadır.

Fidan: İl genelinde meyve fidanı ihtiyacı; 2003 yılında özel teşebbüse kiralanan Kırıkhan Meyvecilik Üretim İstasyonu, Dört Yol Turunçgiller Üretim İstasyonu ve il de bulunan özel fidancılar tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca Hatay Valiliği Özel İdare Müdürlüğüne fidan bedelinin % 50'si desteklenerek her yıl Zeytin ve çeşitli meyve fidanı getirilerek çiftçimize dağıtılmaktadır.

Yem: İl genelinde faaliyet gösteren 130 adet yem bayisi, 3 adet yem fabrikası, 1 adet kuş yemi ve 9 adet küspe üretimi yapan fabrika bulunmaktadır. Yem ihtiyacı ilde bulunan yem fabrikalarından ve civar illerden temin edilmektedir. Ayrıca Çayır-Mera ve Yem Bitkilerini Geliştirme Projesi çerçevesinde; İl Müdürlüğü çiftçiye silaj makinası temin ederek mısır silajı üretimini teşvik etmekte olup son yıllarda silaj üretimi ve kullanımı giderek artmaktadır.

İlaç: İl genelinde 116 adet ilaç bayisi bunun yanında ilaç satan 5 adet Çukobirlik ve 14 adet Tarım Satış Kooperatifi faaliyet göstermekte olup, 2001? yılı itibariyle 1.120.789 kg ilaç kullanılmıştır.

Gübre: İlde 1 adet amonyum sülfat ve 1 adet triple süper fosfat üreten fabrika ile 162 gübre bayi (Tarım Kredi Kooperatifleri ve Çukobirlik dahil) faaliyet göstermektedir. 2003 yılı itibariyle 111.300 ton gübre tüketimi yapılmıştır.

Kredi: İlde bulunan kredi kuruluşları T.C.Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleridir. 2003 yılı itibariyle Ziraat Bankasının kullandığı tarımsal kredi miktarı 1.767.136.670.508 TL'dir. 284 çiftçi bu krediden faydalanmıştır. Tarım Kredi Kooperatiflerince kullanılan kredi miktarı ise 6.882.000.000.000 TL. ?dir.

BÖLÜM 4. DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ

İlin doğal kaynaklarının bilinmesi tarımsal ve kırsal kalkınma potansiyellerinin ve kısıtlarının tanımlanması bakımından önemlidir. Doğal kaynaklar yenilenebilir ve yenilenemez kaynaklardan oluşmaktadır. Her ikisinde sürdürülebilir biçimde kullanılmalı, tarım ve tarım dışı kullanımlara uygunluğu ve kayıplarıyla ilgili tehlikeler açısından dikkatli olunmalıdır. Bu bölümde Hatay'da bulunan ana doğal kaynakların kısa tanımlamaları, mevcut durumları ve kullanımlarıyla ilişkili potansiyel tehlikeler verilmektedir.

4.1. YENİLENEBİLİR KAYNAKLAR

Güneş ve rüzgar enerjisi gibi enerji kaynakları sürekli ve koşulsuz olarak kullanılabilen yenilenebilir kaynaklardır. Tarım ekolojisinde bulunan toprak, bitki örtüsü/ormanlar, flora ve fauna/yaban hayatı ve su eko-sistemleri gibi diğer kaynaklar uygun kullanım koşullarında yenilenebilir, uygun olmayan kullanımlarla tüketilebilirler. Bu önemli kaynakların oluşumları ve büyüklükleri ile ilgili niceliksel ve niteliksel tanımlamalar aşağıda verilmiştir:

Tablo 56. Yenilenebilir Kaynaklar

Kaynak	Tanımlama
a) Güneş ve Yağış:	<p>Güneş: Mevcut verilere göre Hatay merkezde yılda 153,4 gün güneşli geçmektedir. Hatay ilinde güneşlenme süreleri mevcut verilere göre en uzun Temmuz ayında 11.30 saat/dakika ve en kısa süre de Aralık ayında 3.06 saat/dakika ile gerçekleşmiş olduğu gözükmektedir.</p> <p>Yağış: Bütün alt bölgeler yılda ortalama >700 mm yağış almaktadır. Alt bölgeler arasında mikro-iklimsel farklılıklar çok azdır. ildeki en farklı bölge olan IV'ncü alt bölgede olup karasal iklim etkisi görünmekte yıllık ortalama yağış 700 mm. üzerinde olmasına rağmen Şubat ayı diğer bölgelere göre daha soğuktur.</p>
b) Tarımsal Topraklar ve Ekilebilir Arazi	<p>Tarımsal Topraklar: Hatay ilinde çok değişik toprak yapısı gözlenmektedir. Hatay'da kireçsiz kahverengi orman toprakları hakimdir.(175.025ha). Bunu sırasıyla kahverengi orman toprakları, alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar ve diğer toprak çeşitleri takip eder.</p> <p>Ekilebilir Arazi: Hatay ilinde toplam ekilebilir alan 270.766 ha olarak belirlenmiştir. Ekilebilir alanın 68.054 ha'ı I. Sınıf 43.613 ha II. Sınıf, 54,948 ha III.sınıf, 37.304 ha IV. Sınıf 33,162ha a ekilebilir arazinin diğer sınıf (V-VIII) arazilerden oluşmaktadır ki, bu da uygun olmayan marjinal arazilerin tarımsal üretimde kullanıldığını göstermektedir.</p> <p>I – IV. sınıf arazilerin büyük bölümü I. ve III. alt bölgede bulunmaktadır. Hatay ili genelinde agro-ekolojik faktörler ürün çeşitliği oluşturması, beraberinde bölgelerde bazı ürünlerin daha ağırlıkta olması sağlamıştır.</p>

c) Su: (sulama, hidro-elektrik ve termik enerji kaynakları)

Su ve yeraltı su kaynakları yılda 5.454 hm³ hacme sahiptir. Bunun % 99'u yüzey kaynaklardan oluşmaktadır (nehirler, göller). Yeraltı suyu arama çalışmaları devam etmekte olup DSI tarafından 200 araştırma kuyusu açılmıştır. Bazı su kaynaklarında bulunan alçıtaşı (kalsiyum sülfat) su kalitesini bozan ve suyun tekstil gibi sanayilerde kullanımını kısıtlayan bir faktördür.

Sulama: Sulanabilir toplam arazi miktarı 201.079 ha olarak tahmin edilmekte olup bunun yalnızca 144.190 ha'ı (%71,7) sulanmaktadır. Bunun %67,9'u halk sulaması ve %32,1'i devlet sulamasıdır (DSI ve KHGM).

Hidro-elektrik: İl sınırları içinde Dört Yol İlçesinde Kuzuculu Hidro-Elektrik Santrali mevcuttur. Bu santralin akarsu hacmi; 500 lt/sn, üretim kapasitesi, aylık ortalama 22.000 KW/h ve 2 GWh/yıl'dır. Bunların dışında planlama ve kesin projesi tamamlanan Güvenç ve Güzelce Hidro-Elektrik santralleri mevcuttur.

Jeotermal Enerji: İlde Erzin (Kırıkhan ve Reyhanlı-Suriye arasında askeri alanda) ilçesinde İçme ve Kaplıca bulunmaktadır. İçmelerin debisi 0.2 lt/sn. olup sıcaklığı C° 'dir. Hem içme, hem de banyo uygulamalarında kullanılan su; karaciğer, safra kesesi, mide, bağırsak, pankreas, metabolizma hastalıkları ve diabet hastalıklarında olumlu etkiler yapmaktadır. Ayrıca Erzin İlçesi Başlamış Köyünde debisi 0.2 lt/sn olan ve sıcaklığı 22 C° dir. Enerji üretimine yönelik, ısıtma ve elektrik enerjisi üretimi gibi çalışmalar yoktur.

Rüzgar Enerjisi: Tablo 57 incelendiğinde ortalama rüzgar hızı en yüksek 7.7 m/sec ile Temmuz ayında, en düşük rüzgar hızı 2.5 m/sec ile Kasım ayında da 2.5 m/sec ölçülmüştür. Hatay ilinde hakim rüzgar Güneybatı (SW) yönündedir. Rüzgar Enerjisinden faydalanmaya yönelik çalışma ve proje bulunmamaktadır.

Tablo 57. Hatay ili aylar itibariyle ort. rüzgar hızı (m/sec)

OCAK	3.2	MAYIS	4.9	EYLÜL	5.0
ŞUBAT	3.2	HAZİRAN	6.6	EKİM	2.9
MART	3.6	TEMMUZ	7.7	KASIM	2.5
NİSAN	4.1	AĞUSTOS	7.0	ARALIK	2.8

Kaynak: Hatay Çevre İl Müdürlüğü Çevre Durum Raporu-1999

d) Su ve Balıkçılık Kaynakları	<p>Hatay il sınırları içerisinde Asi Nehrinin uzunluğu 198 km, Karasunun uzunluğu 77 km, Afri Çayının uzunluğu 24 km olup en önemli su kaynağını oluşturmaktadırlar. Doğal göller olarak Kırıkhan İlçesinde Balık Gölü (Gölbaşı, 3.5 km²) ve Topboğazı Gölü; Reyhanlı ilçesinde Cüneyde Gölü (Yenişehir Gölü, 0.20 km²); Yayladağı İlçesinde Görentaş Göleti bulunmaktadır. Ayrıca kurutulmadan önce Amik gölü 16 km uzunluğunda ve 10 km genişliğinde ilin en büyük gölünü oluştururken 1980 yılında kurularak tarım alanı olarak açılmıştır. Akarsularda Karabalık avcılığı yapılmakta, göllerde ise genellikle Aynalı Sazan yetiştirilmekte ve avcılığı yapılmaktadır. Yarseli Barajı, Yayladağı Barajı ve Tahtaköprü Barajları bulunmakta ve sulama amaçlı kullanılmakla beraber azda olsa Aynalı Sazan bulunmakta ve il Tarım Müdürlüğü tarafından balıklandırma yapılmaktadır.</p>
e) Ormanlar ve muhafaza	<p>Doğal ve plantasyon olarak 208.165 ha orman bulunmaktadır. Ormanlar, Keldağ ve Amanos Dağlarında yoğunlaşmış olup, çoğunlukla Kızılcım, Karaçam, Fıstık Çamı, Sedir ve Meşe gibi ağaç çeşitlerinden oluşmaktadır. En çok rastlanan maki türleri ise; Mersin, Defne, Keçiboynuzu, Böğürtlen ve Zakkum'dur. Orman içi ve civarındaki köyler orman köyleri olarak kabul edilmiş olup buralara muhafaza amaçlı özel yardımlar sağlanmıştır.</p>
f) Diğer Flora ve Fauna	<p>Doğal Türler: Amanos Dağları Türkiye florası içerisindeki yer alan bitki cinslerinin yaklaşık olarak yarısını içermektedir. Sahip olduğu iklim özellikleri , coğrafyası ve değişken topoğrafyası nedeniyle çok zengin bir tür çeşitliliği sergilemektedir. Dağlık alan ile İskenderun Körfezi arasındaki kıyı şeridinde de kumulları izleyen ovalık alan Ceratonia-Pistocia ile Pistocia-Qvercus coccifera maki toplulukları ile kaplıdır.</p>

4.2. YENİLENEMEYEN KAYNAKLAR

Yenilenemeyen kaynaklar arasında madenler, fosil yakıtlar (gaz/petrol) ve yerel turistik, tarihi ve kültürel yerler bulunmaktadır. Yenilenemeyen kaynaklar tarımda doğrudan kullanılmamalarına rağmen kırsal ekonomi üzerinde bir bütün olarak olumlu ve olumsuz etkileri olmaktadır. Bu kaynaklarla bağlantılı ekonomik faaliyetler tarım gelirlerinin artırılmasına yardımcı olur ve gerek tarım gerekse tarım dışı kırsal kesimin yararlanabileceği yerel altyapı ve sosyal yapı yatırımlarına katkıda bulunurlar. Ancak bu çalışmalar arazi, su ve tarım işgücü unsurlarıyla rekabet ederek tarım fiyatlarının yükselmesine ve işgücünün tarımdan uzaklaşmasına neden olabilir. Hatay'daki yenilenemeyen kaynaklar (madenler, tarihi/turistik mekanlar) aşağıda belirtildiği gibi muhtelif yerel alanlarda bulunurlar:

Tablo 58. Yenilenemeyen Kaynaklar

Kaynak	Tanımlama
Madenler	<p>İlin yeraltı zenginlikleri bakımından zengin olmasına karşın yer alan madenlerden dolomit ve krom dışındakiler yeterince değerlendirilmemektedir. I. Alt bölgede dolomit ve demir yatakları vardır. II. Alt bölgede demirli boksit, krom, mangenez, kalker, dolomit, demir ve mermer; III. Alt bölgede demir; IV. Alt bölgede ise kireç taşı, demir, bakır, fosfat, krom, kurşun, pomza, mermer, Çinko ve demir boksit rezervleri bulunmaktadır. İskenderun ilçesinde bulunan İskenderun Demir-Çelik A.Ş. kurulu kapasite 2.200.000 ton/yıl blüm olan bölgemizin ve ilimizin en büyük kamu iktisadi teşebbüsü olan İSDEMİR 2002 yılında özelleştirildi. 6.763 personel ve 4.733 taşeron işçisiyle istihdam veren Türkiye'nin 3'ncü en büyük entegre demir ve çelik tesisleridir.</p>
Tarihi ve turistik yerler	<p>Hatay ili tarihi ve turistik yerler bakımından şanslı sayılabilecek konumdadır. Hatay Arkeoloji Müzesi, Saint Pierre(Aziz Petros) Kilisesi, Antakya Kalesi ve Surları, Kaya Mezarları, Titus-Vespasianus Tüneli, Demirkapı, Harbiye mesire ve dinlenme yeri, Çevlik (Seleucia Pierria) Antik Kenti, 11st Simon Stilit Manastırı, Sokollu Mehmet Paşa Külliyesi, Sarıseki Kalesi, Payas Kalesi, İssos Harabaları ve Arsuz tatil ve turistik merkezi, Bakras Harabaları dünyaca tanınmış önemli tarihi ve turistik mekanlar olup, ayrıntıları ve diğer kültürel turistik yerler eklerde verilmiştir. Ayrıca Hatay'da bir çok önemli tarihi ve mimari mekanlar bulunmaktadır.</p>

4.3. TOPRAK YAPISI

Anamade, iklim, topoğrafya, bitki örtüsü ve zamanın etkisi ile Hatay ilinde çeşitli büyük toprak grupları oluşmuştur. Büyük toprak gruplarının yanısıra toprak örtüsünden ve profil gelişmesinden yoksun bazı arazi tipleri de görülmektedir. İldeki büyük toprak gruplarının arazi sınıflarına göre dağılımı tablo 49.da gösterilmiştir.

Tablo 59. Hatay İli Büyük Toprak Gruplarının Arazi Sınıflarına Göre Dağılımı

TOPRAK GRUPLARI	ARAZİ KULLANIM KABİLİYETİ SINIFLARI (Ha)								TOPLAM
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
ALÜVYAL TOPRAKLAR	48.859	11.023	24.330	8.962	---	4.545	---	--	97.719
HİDROMORFİK ALÜVYAL TOP.	---	---	---	---	1.278	---	---	--	1.278
KOLÜVYAL TOPRAKLAR	20.697	32.111	12.701	4.370	---	5.307	---	--	75.186
KAHVERENGİ ORMAN TOPR.	---	1.405	14.396	17.246	---	17.715	54.737	--	105.499
KİREÇSİZ KAHVERENGİ ORMAN TOPR.	---	148	231	6.740	---	10.872	157.034	--	175.025
KIRMIZI AKDENİZ TOPRAKLARI	809	1.133	4.339	1.571	---	2.745	33.704	--	44.301
KIRMIZI KAHVERENGİ AKDENİZ TOP.	---	30	49	579	---	464	852	--	1.974
BAZLTIK TOPR.	---	1.221	2.137	807	---	2.193	25.039	--	31.397
SAHİL KUMULLARI	---	---	---	---	---	---	---	1.187	1.187
IRMAK TAŞKIN YATAKLARI	---	---	---	---	---	---	---	1.083	1.083
ÇIPLAK KAYA VE MOLOZLAR	---	---	---	---	---	---	---	1.052	1.052
ALÜVYAL SAHİL BATAKLIKLARI	---	---	---	---	---	---	---	210	210
TOPLAM	70.365	47.071	58.183	40.275	1.278	43.841	271.576	3.322	535.911

Kaynak: Khgm Hatay İli Arazi Varlığı, İl Rapor No:31 -1998

Kullanma kabiliyet sınıfları sekiz adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları I.sınıf'dan VIII.sınıf'a doğru giderek artmaktadır.

SINIF - I:

Topografya düz veya düze yakın (%0-2)'dir. I. Sınıf arazilerin kapladığı alan 70.365 ha olup il yüzölçümünün %13' ünü teşkil etmektedir. I. Sınıf arazilerin; %69,4'ünü alüvyal topraklar, %29,4'ünü kolüviyal topraklar, %1,2'sini kırmızı akdeniz toprakları oluşturmaktadır.

Bu arazilerin 8.706 ha'da kuru tarım, 58.493 ha'da sulu tarım yapılmaktadır. 3.166 ha' da diğer kullanım içindir.

SINIF- II:

Toplam miktarı 47.071 ha'dır. Bu arazilerin %23,4'ünü alüviyal topraklar, %68' ini kolüviyal topraklar, %2,9'unu kahverengi orman toprakları, %2,4 ünü kırmızı

akdeniz toprakları, %0,06' sını kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, %0,3'ünü kireçsiz kahverengi orman toprakları ve %2,6'sını bazaltik topraklar oluşturmaktadır.

Bu arazilerin; 12.543 ha'da kuru tarım, 23.561 ha'da sulu tarım yapılmaktadır. II. sınıf arazilerin 113 ha çayır-mer'a, 10.854 ha'da diğer kullanım içindir. Ortalama eğimi ise %1-6 arasındadır.

SINIF- III:

III. sınıf araziler 58.183 ha kapladığı alan ile ilin %10,9 unu teşkil eder. Bu arazinin toprak gruplarına göre dağılımı ise %4,5'ini alüviyal topraklar, %21,8'ini kolüviyal topraklar, %24,7'sini kahverengi orman toprakları, %0,4 kireçsiz kahverengi orman toprağı, %7,5'ini kırmızı akdeniz toprak, %0,1'ini kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, %3,7'sini bazaltik topraklar biçimindedir. Bu alanların kullanım durumları ise; 19.834 ha kuru tarım, 12.591 ha sulu tarım, 220 ha çayır-mer'a, 25.538 ha' da diğer kullanım içindir.

SINIF- IV:

IV sınıf araziler ilin 40.275 ha alanı ile %7,5'ini kaplamaktadır. IV. sınıf arazilerin toprak gruplarına göre dağılımında; %22,3'ünü alüviyal topraklar % 10,9'unu kolüviyal topraklar, %42,8'ini kahverengi orman toprakları, %16,7 kireçsiz kahverengi orman toprakları, %3,9'unu kırmızı akdeniz toprakları, %1,4' ünü kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, %20,3' ünü bazaltik topraklardan oluşmaktadır. Bu alanların kullanım durumları ise şöyledir; 15.528 ha'da kuru tarım, 10.624 ha'da sulu tarım, 1,338 ha'da çayır-mer'a, 215 ha'da orman –fundalık alanlar oluşturmaktadır. 12,570 ha' da diğer kullanım içindir.

SINIF- V:

1,278 ha alanı ile ilin %0,2'sini kaplamaktadır. Bu sınıfa ait arazilerin tamamını hidromorfik topraklar oluşturmaktadır.

SINIF- VI:

43.841 ha alanı ile ilin %8,2'sini kaplar. Bu alanın gruplarına göre dağılımı ise %10,4'ünü alüviyal topraklar, %12,1'ini kolüviyal topraklar, %40,4'ünü kahverengi orman toprakları, % 24,8'ini kireçsiz kahverengi orman toprakları, % 6,3'ünü kırmızı akdeniz toprakları, % 1,1'ini kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, % 5'ini bazaltik topraklardan oluşmaktadır.

Bu toprakların 24.455 ha'ında kuru tarım, 4.734 ha'ında sulu tarım yapılmaktadır. Bu toprakların 4.110 ha'ı çayır-mer'a, 5,737 ha'ı orman –fundalık, 4.802 ha' da diğer kullanım içindir.

SINIF- VII:

271.576 ha alanı ile ilin % 50,3'lük kısmını kaplar. Bu alanların toprak gruplarının %0,1'ini sahil bataklıkları, %20,2'sini kahverengi orman toprakları, %57,8 kireçsiz kahverengi orman toprakları, %12,4'ünü kırmızı kahverengi akdeniz toprakları, %0,3'ünü kireçsiz kahverengi topraklar, %9,2'sini bazaltik topraklardan oluşmaktadır.

VII. sınıf toprak alanlarının; 22.968 ha'ında kuru tarım yapılmakta, sulu tarım yapılmamaktadır. VII' inci sınıf arazilerde 46.218 ha çayır-mera, 189.961 ha orman-fundalık arazisi ve 15.429 ha' da diğer kullanım içindir.

SINIF- VIII:

7.672 ha ile il topraklarının %1,4'ünü oluşturur. Bu arazilerin toprak gruplarına göre dağılımı ise 1.187 ha'ı sahil kumulu, 1.052 ha'ı çıplak kaya, 1.083 ha'ı ırmak-taşkın yatakları, 4.350 ha'ı diğer şekildedir.

Hatay ilinde sınıflandırılması yapılan tüm bu arazi tipleri dışında, il genel yüzeyine dahil olupta, sınıflandırma dışı bırakılan 1.693 ha su yüzeyi bulunmaktadır.

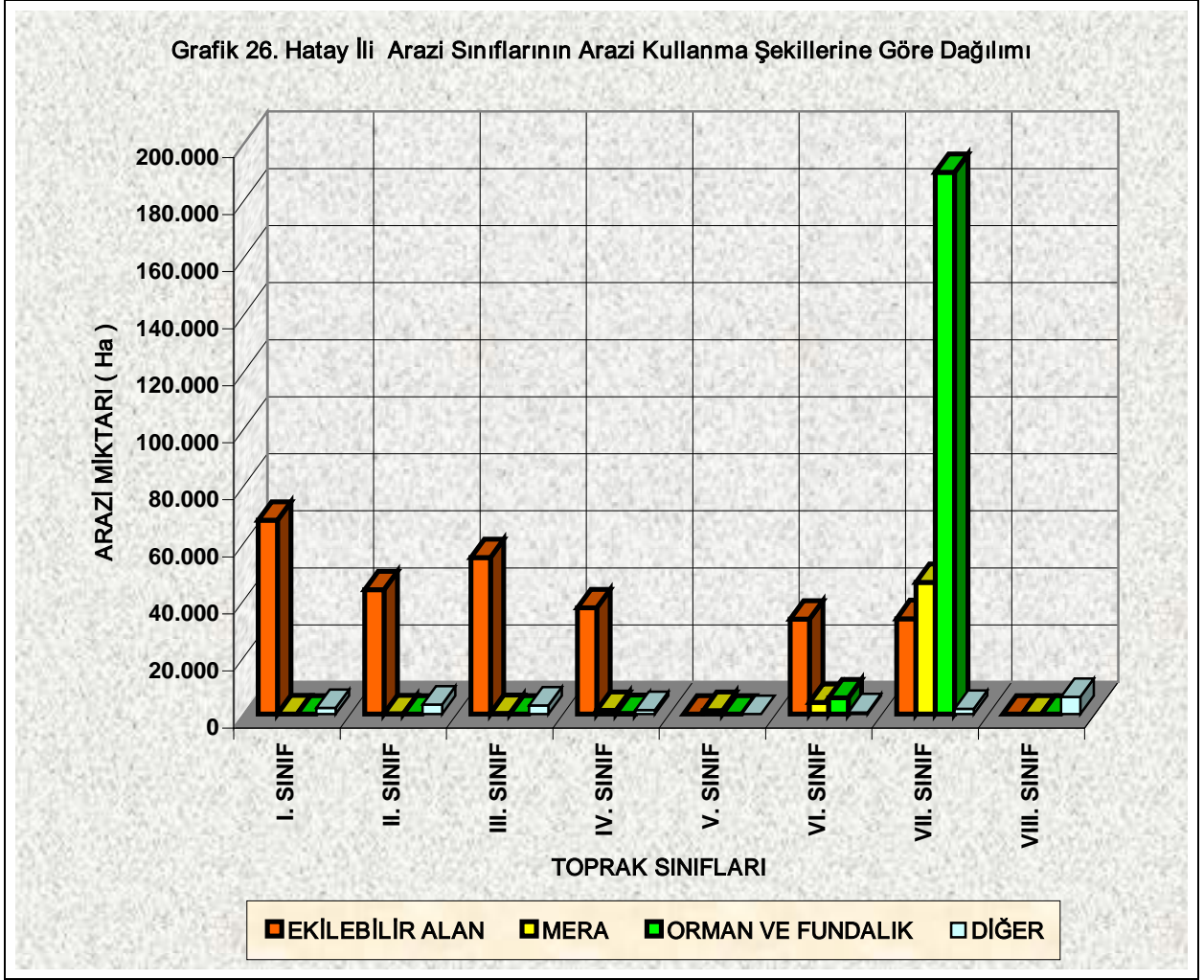
Tablo 60. Hatay İli Arazi Sınıflarının Arazi Kullanma Şekillerine Göre Dağılımı

TOPRAK SINIFLARI	TOPRAK SINIFINA DAHİL ALANLAR (Ha)				
	EKİLEBİLİR ALAN	MERA	ORMAN VE FUNDALIK	DİĞER	TOPLAM
I. SINIF	68.054	98	----	2.213	70.365
II. SINIF	43.613	113	----	3.345	47.071
III. SINIF	54.948	220	----	3.015	58.183
IV. SINIF	37.304	1.338	215	1.418	40.275
V. SINIF	----	1.278	----	----	1.278
VI. SINIF	33.362	4.110	5.737	632	43.841
VII. SINIF	33.485	46.218	189.961	1.912	271.576
VIII. SINIF	----	----	----	6.018	6.018
SINIFLANDIRILAMAYAN (SULARLA KAPLI ALAN)					1.693
TOPLAM	270.766	53.375	*195.913	*18.553	540.300

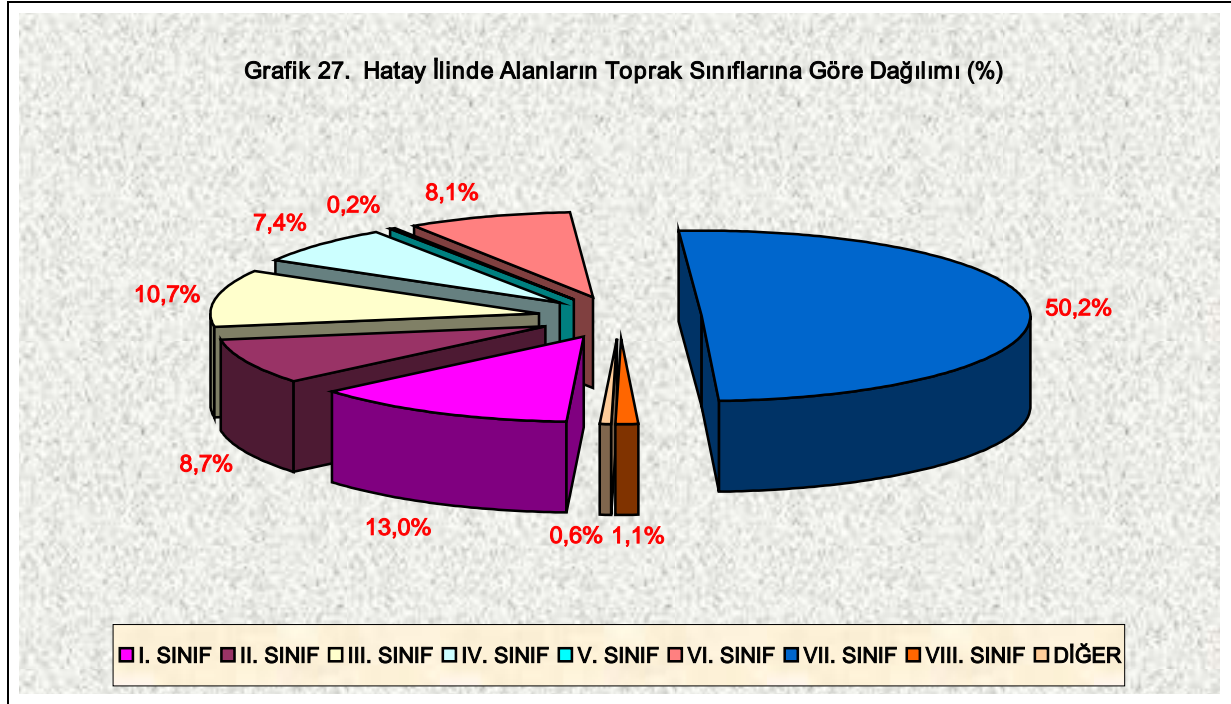
KAYNAK: Khgm Hatay İli Arazi Varlığı, İl Rapor No:31 -1998

* Köy Hizmetlerinin yapmış olduğu çalışmada orman ve fundalık alanların bir miktarı diğer alanlara dahil edildiği görülmektedir.

Grafik 26. Hatay İli Arazi Sınıflarının Arazi Kullanma Şekillerine Göre Dağılımı

Tablo 60 ve Grafik 26’da görüldüğü üzere; ekilebilir arazi ve tarımın en yoğun yapıldığı toprak sınıfları sırasıyla I., III., II. ve IV. Sınıf arazilerdir. Bunun yanında VI. ve VII. Sınıf araziler ekilebilir durumda olmasına karşın genellikle zeytinlik ve meyve ağaçları yetiştirmeye uygun yapıdadır. VII. Sınıf arazilerde yöreye uyum sağlamış orman ve fundalık, mera ve çayır bitkileri yetiştirme yeteneğine ve en fazla alana sahiptir.

Grafik 27'den de görüldüğü üzere; İl de ekilebilir tarım arazisi alan olarak I. ve IV. sınıf arazileri önemli bir yer teşkil etmesine karşın en fazla alanı VII. sınıf arazi kaplamaktadır (Orman ve fundalıklar).

4.3.1. Arazi Problemleri

Hatay coğrafi olarak çok değişik yüzey şekillerine sahip olduğundan farklı eğim ve yüksekliklerde farklı topraklar oluşmuştur. Bu özelliklere sahip ilimiz topraklarında bitki yetişmesini ve tarımsal kullanımını kısıtlayan erozyon, sığlık, taşlılık, kayalık, drenaj bozukluğu, tuzluluk ve sodiklik gibi etkinlik dereceleri yer yer değişen bazı sorunlar bulunmaktadır.

Tablo 61. Hatay ili Topraklarının Problemleri

Problemler	Su Erozyonu				Taşlılık	Kayalılık	Yaşlık	Çoraklık
	(toprakların %'si)							
İller	Hiç/ Hafif	Orta	Şiddetli	Çok şiddetli	(toprakların %'si)			
	Hatay	24,5	17	28	30,5	36	1	9

Kaynak: <http://www.ccdturkiye.gov.tr/cms/ueptaslak.htm>

Erozyon

Hatay ilinde dağlık arazilerin ve yağışın fazla olması nedeniyle su erozyonu en önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorundan çok az etkilenen veya hiç etkilenmeyen alanlar çoğunlukla alüvyal ve hidromorfik alüvyal topraklardan oluşan taban arazileridir. Bunlar ırmak taşkın yatakları, kıyı kumulları, çıplak kayalıklar, yoğun yerleşim alanları ve su yüzeyleridir.

Tablo 61 de; İlde hiç veya hafif (I. Sınıf) su erozyonu görülen alan 130.352 ha (%24,5), orta şiddette (II. Sınıf) su erozyonu görülen alan 91.959 ha (%17), şiddetli (III. Sınıf) su erozyonu görülen alan 147.721 ha (%28) , çok şiddetli (IV. sınıf) su erozyonu görülen alan 162.557 ha (%30.5) görülmektedir.

Taşlık Ve Kayalık

Tablo 61. de; Hatay ilinde 197.519 ha arazi toprak işlemeye ve bitki gelişmesine zarar verecek şekilde taşlık ve kayalıktır. Bu alan il topraklarının % 36'sını oluşturmaktadır.

Drenaj

Tablo 61. de; Daha çok alüvyal düzlüklerde görülen ve taban suyunun her zaman veya yılın bir bölümünde bitki gelişmesine zarar verecek yükseklikte bulunduğu topraklardır. Bu alan il topraklarının % 9' unu oluşturmaktadır.

Tuzluluk ve Sodiklik

Tablo 61'de; Hatay ilinde drenajı bozuk sahaların 38.841 ha da tuzluluk veya alkalilik yada her iki problem birden görülmektedir. Bu alan il topraklarının % 7'sini oluşturmaktadır.

Toprak Sağlığı

Bitki kök sisteminin geliştiği ve besin elementlerinin karşılandığı topraklarda derinlik önem taşımaktadır. Bitki gelişiminin durağı olan bu ortam derin olursa bulunduğu iklime adapte olabilen her türlü kültür bitkisinin yetiştirmek mümkün olur.

Hatay ilinde derin topraklar 146.064 ha ile %27,4 , orta derin topraklar 42.079 ha ile %7,1 sığ topraklar 190.038 ha ile %35,7 çok sığ topraklar 154.408 ha ile ilin %29'unu teşkil ederler. Derin toprakların 88.109 ha ı sorunsuzdur, diğerleri taşlılık, yaşıllık, tuzluluk ve sodiklikten dolayı problemlidirler.

4.4. SU POTANSİYELİ

4.4.1. Su Kaynakları ve Su Potansiyeli

Hatay iline ait toplam su potansiyeli Tablo 62'den anlaşılacağı üzere 3.194 hm³/yıl dır. Tablo 53 de ise Hatay iline ait su yüzeyleri verilmiş olup, toplam su yüzeyi 1.654 ha alandır.

Tablo 62 . Hatay İli Su Potansiyeli

SU POTANSİYELİ	Hm ³ /Yıl
Yerüstü suyu	2 900
Asi Nehri	2 900
Yeraltı suyu	294
Toplam Su Potansiyeli	3 194

Kaynak: DSİ VI.Bölge Md. Bütçe Toplantısı Takdim Raporu-2002

Tablo 63 . Hatay İli Su Yüzeyleri

SU YÜZEYLERİ	Alan (Ha)
Doğal Göl Yüzeyleri	370
Balık Gölü	350
Cüdeyde Gölü	20
Baraj Rezervuar Yüzeyleri	430
Tahtaköprü Barajı	- (2.230 Ha)
Yarseli Barajı	430
Seddelemeli Rezervuarlar Yüzeyleri	-
Gölet Rezervuarı Yüzeyleri	10
Akarsu Yüzeyleri	844
Asi Nehri ve Kolları	844
Toplam Su Yüzeyi	1 654

Kaynak: DSİ VI.Bölge Md. Bütçe Toplantısı Takdim Raporu-2002

* Doğal göller, baraj, gölet ve seddelemeli rezervuarların normal su seviyesindeki yüzeylerine ait alanlardır.

** Akarsuların sürekli su taşıyan ana kollarının ortalama akış şartlarını temsil eden su yüzeylerine ait alanlardır

İşletmede Olan içme Suyu Tesisleri: 29 adet, 8.469 ha, 30 meskun mahal

1. Amik-Tahtaköprü I.Mer.Projesi
Kırıkhan-Hassa Sulaması
2. Samandağ Pompaj Sulaması Prj.
Samandağ Pompaj Sulaması
3. Yarseli Projesi
Yarseli Sulaması

Ön İncelemede Olan ve Master Planı Tamamlanan Projeler:

1. Dört Yol Projesi
2. Büyük Karaçay Projesi
3. Küçük su Projesi (Merkez-Ballıöz Göleti)

Planlaması Tamamlanan Projeler : 24 adet, 2.754 ha, 20 meskun mahal

1. Orta Ceyhan Menzelet Projesi (Amik Ov.Sul.Revizyonu)
2. Küçük su (Gölet ve Yerüstü Sulama) Prj. (Serinyol Göleti)

İnşa Halinde Olan Projeler : 15 adet, 1.583 ha, 11 meskun mahal

1. Yayladağ Projesi
2. AŞ. Ceyhan Aslantaş III. Mer.Prj.(Erzin-Dört Yol Ov.Sulaması)
3. Küçük su (gölet ve yerüstü sulama) Prj. (Karamanlı Göleti, Hassa Demrek Göleti)

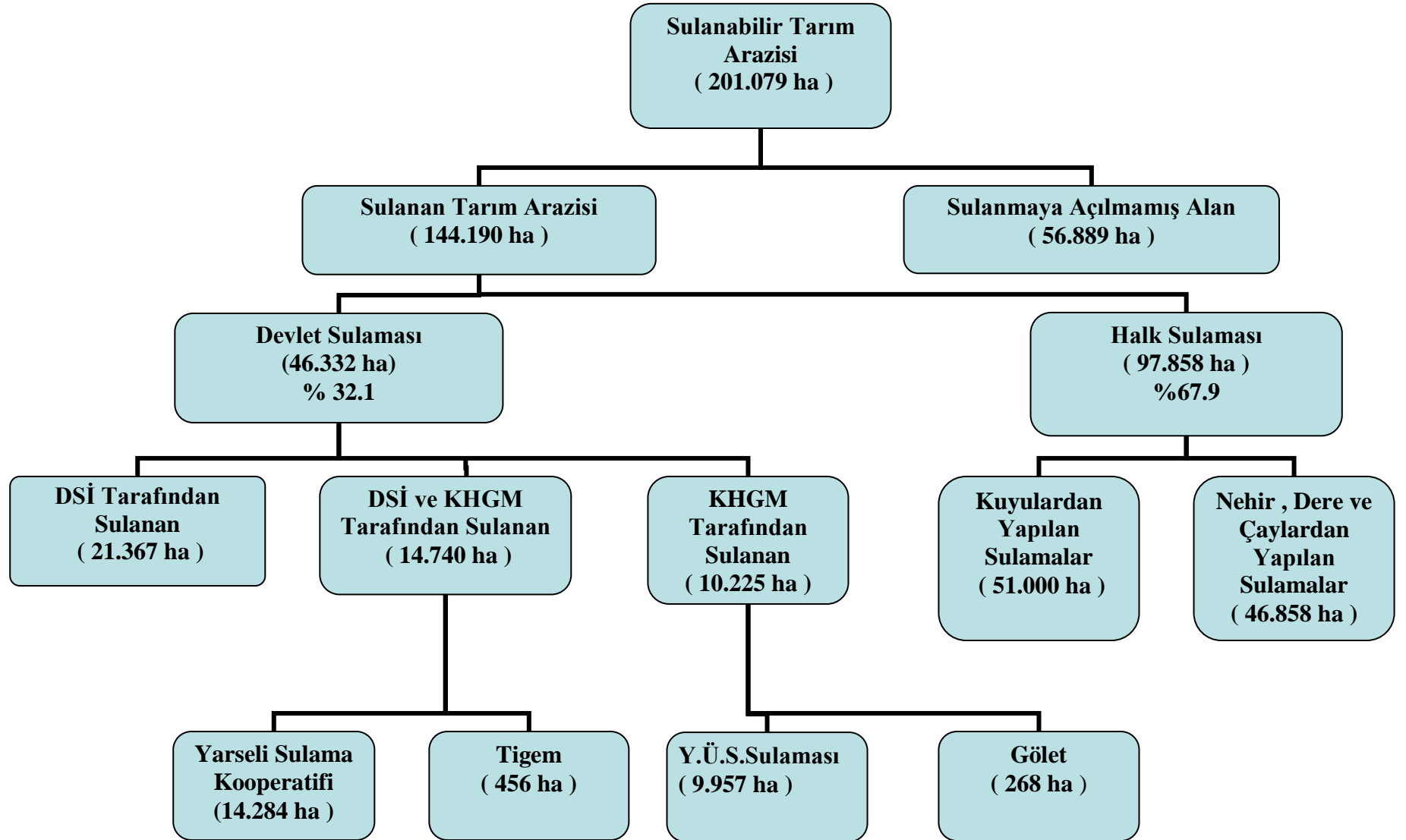
2001 yılı inşaat Programında olan Projeler:

- 1.Arsuz-Gönençay Projesi
- 2.Amik-Afrin Projesi Reyhanlı Barajı ve Sulaması

4.4.2. Hatay İli Tarım Arazilerinin Sulama Durumu

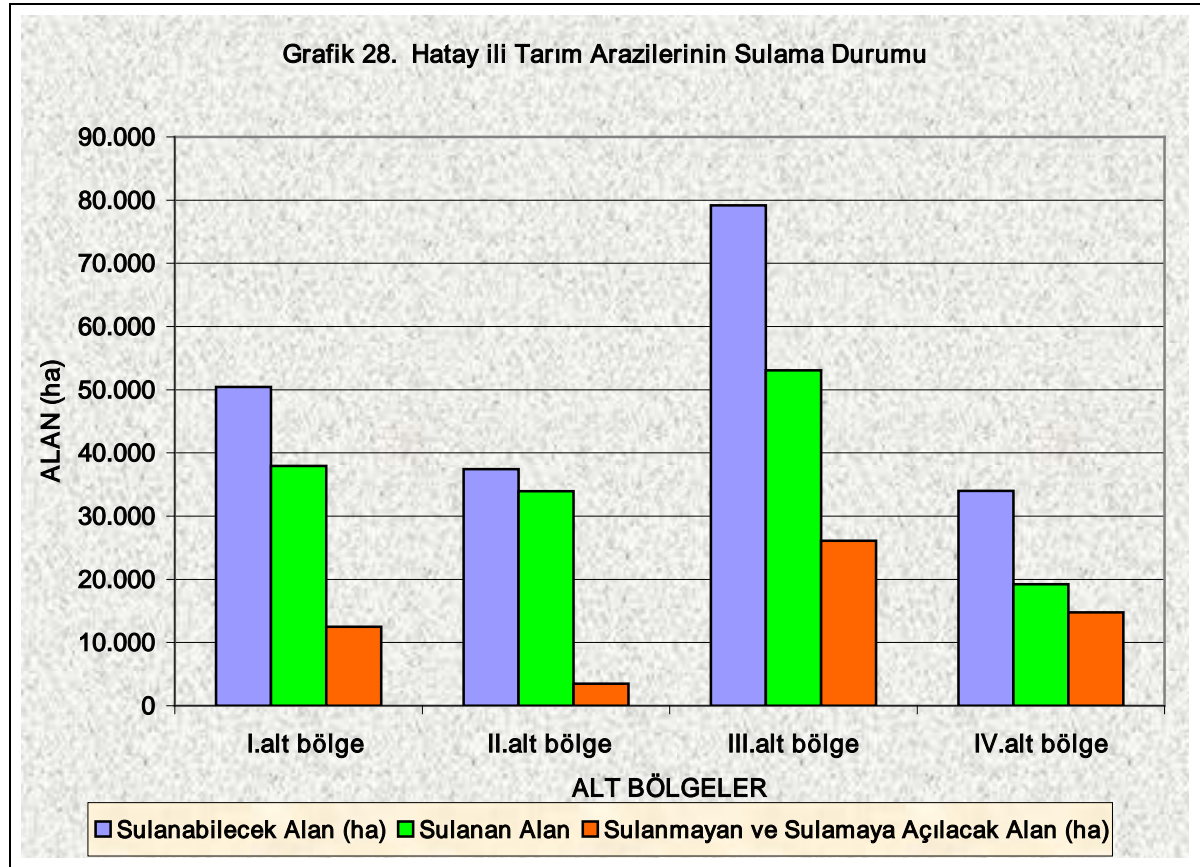
Hatay İli 270,766 ha tarım arazisinin 201.079 ha alan sulanabilir durumda olup bunun 144.190'nı sulamaya açılmış durumdadır. Sulanan arazilerin %32.1'si DSİ ve KHGM tarafından (devlet sulaması) sulanmakta, %67.9'lik kısım halk tarafından sulanmaktadır. İlinin sulama durumu aşağıdaki biçimde gösterilmiştir :

HATAY İLİ SULANABİLİR TARIM ARAZİLERİNİN SULAMA DURUMU

Tablo 64. Alt Bölgeler Bazında Hatay İli Sulama Durumu

Alt bölgeler	Sulanabilecek Alan (ha)	Sulanan Alan (ha)	Sulanmayan ve Sulamaya Açılacak Alan (ha)
I.alt bölge	50.444	37.926	12.518
II.alt bölge	37.455	33.966	3.489
III.alt bölge	79.182	53.079	26.103
IV.alt bölge	33.998	19.219	14.779
TOPLAM	201.079	144.190	56.889

I.alt bölgede sulanabilir alanların %75,18'i sulanabilmekte, %24,82'si ise sulamaya açılmayı beklemektedir.

II.alt bölgede sulanabilir alanların %90,68'i sulanabilirken %9,32'si sulamaya açılmayı beklemektedir.

III.alt bölgede sulanabilir alanların %67,03'ü sulanabilirken %32,97'si sulamaya açılmayı beklemektedir.

IV.alt bölgede sulanabilir alanların %56,52'si sulanabilirken %43,48'i sulamaya açılmayı beklemektedir.

4.5. ÇAYIR MERA ALANLARININ DAĞILIMI

Hatay ilinde çayır ve mera alanlarının toplamı 53.375 hektardır. Yüzölçümün % 9.88'ini oluşturmaktadır. Çayır-Meralar entansif hayvancılığın yanında ekolojik dengenin korunmasında da önemli yer tutmaktadır. Bu alanın alt bölgelere göre dağılımı Grafik 29 ve Tablo 65 de verilmiştir.

Tablo 65. Çayır Mera Alanlarının Alt Bölgelere Göre Dağılımı

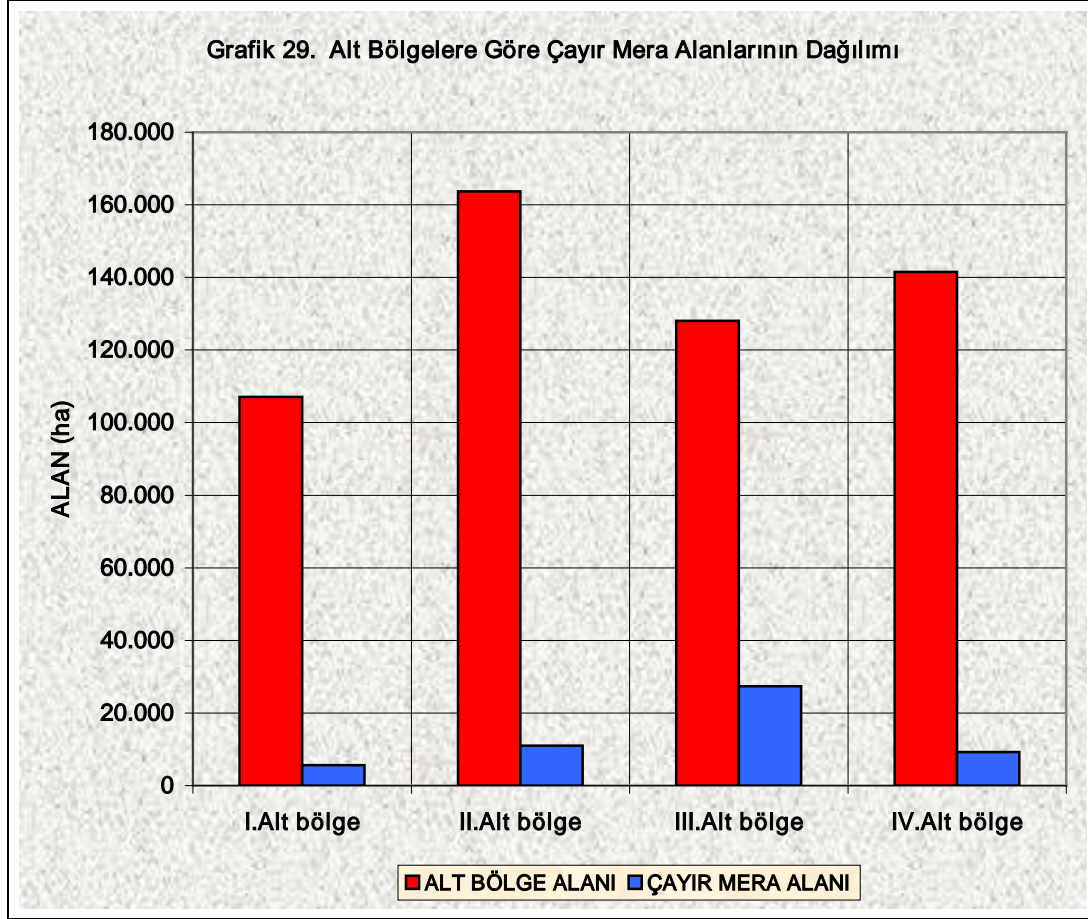
ALT BÖLGELER	MERA –ÇAYIR ALANI (ha)	ORAN (%)
I.Alt bölge	5.678	10,64
II.Alt bölge	11.046	20,69
III.Alt bölge	27.388	51,32
IV.Alt bölge	9.263	17,35
TOPLAM	53.375	

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü -2001

Tablo 66. Hatay İli Mera Ot Verimi

Mera Alanı (ha)	Kuru Ot Verimi (kg/ha)	Yeşil Ot Verimi (kg/ha)	Toplam Verim (ton/yıl)	
			Kuru Ot	Yeşil Ot
53.375	450	1200	24.018	64.050

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü-2001

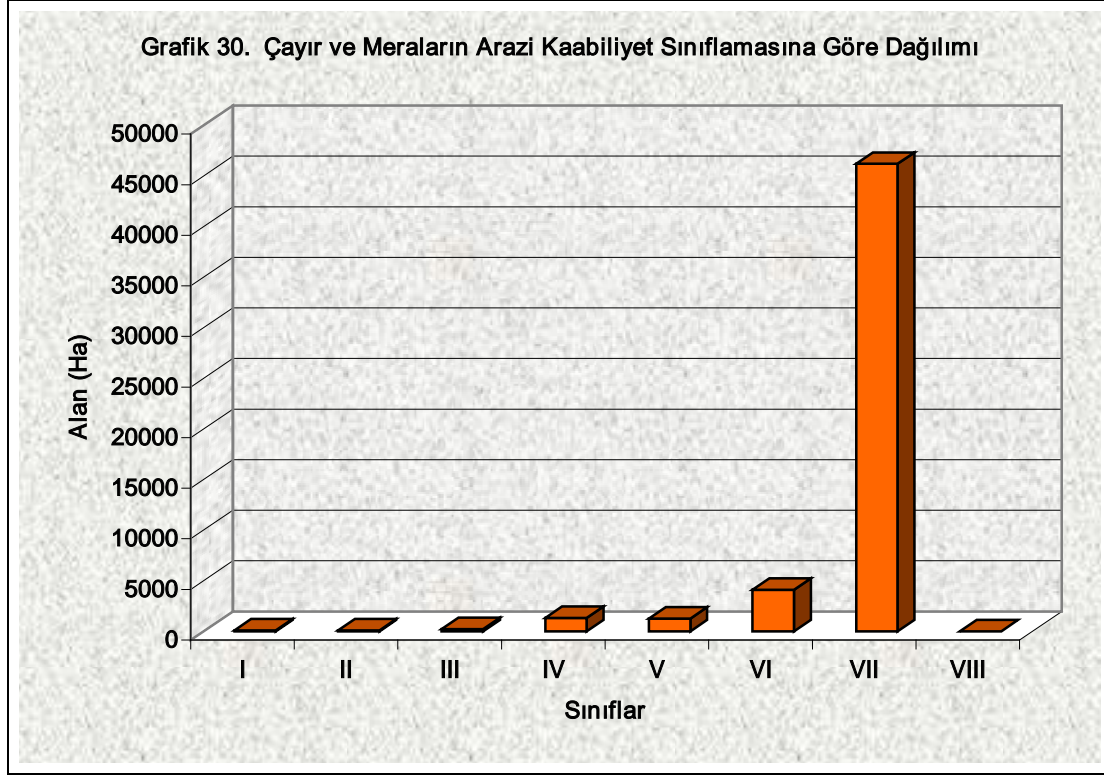

Tablo 65 ve Grafik 29'dan anlaşılacağı üzere; Alt bölgelerin yüzölçümleriyle mera alanları karşılaştırıldığında; III. Alt bölgenin % 51,32'si ile en fazla mera alanına sahip olduğu görülmektedir. II. Alt bölgenin ise; % 20,69'u mera alanıdır. IV. Alt bölge % 17,35 ve I. Alt bölgede ise % 10,64 oranında mera alanına sahiptir.

Tablo 66'da Meralarımızda hem kuru, hemde yeşil ot veriminin düşük seviyede ve hayvanların kaba yem açığını karşılamayacak düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 67. Hatay İli Çayır ve Mera Arazi Kaabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı (ha)

SINIFLAR	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	TOPLAM
ALAN	98	113	220	1.338	1.278	4.110	46.218	---	53.375
%	0,18	0,21	0,42	2,50	2,40	7,70	86,59	---	

Tablo 67’de ve Grafik 30’da görüldüğü üzere; Hatay ilinin Çayır ve Mera alanlarının arazi kaabiliyet sınıflarına göre en fazla VII .sınıf araziler oluşturmakta , bu alanda yetişen bitkiler yöreye adapte olmuş fakat verimleri düşüktür. Bu sebeble mera alanlarının ıslah edilmesi gerekmektedir.

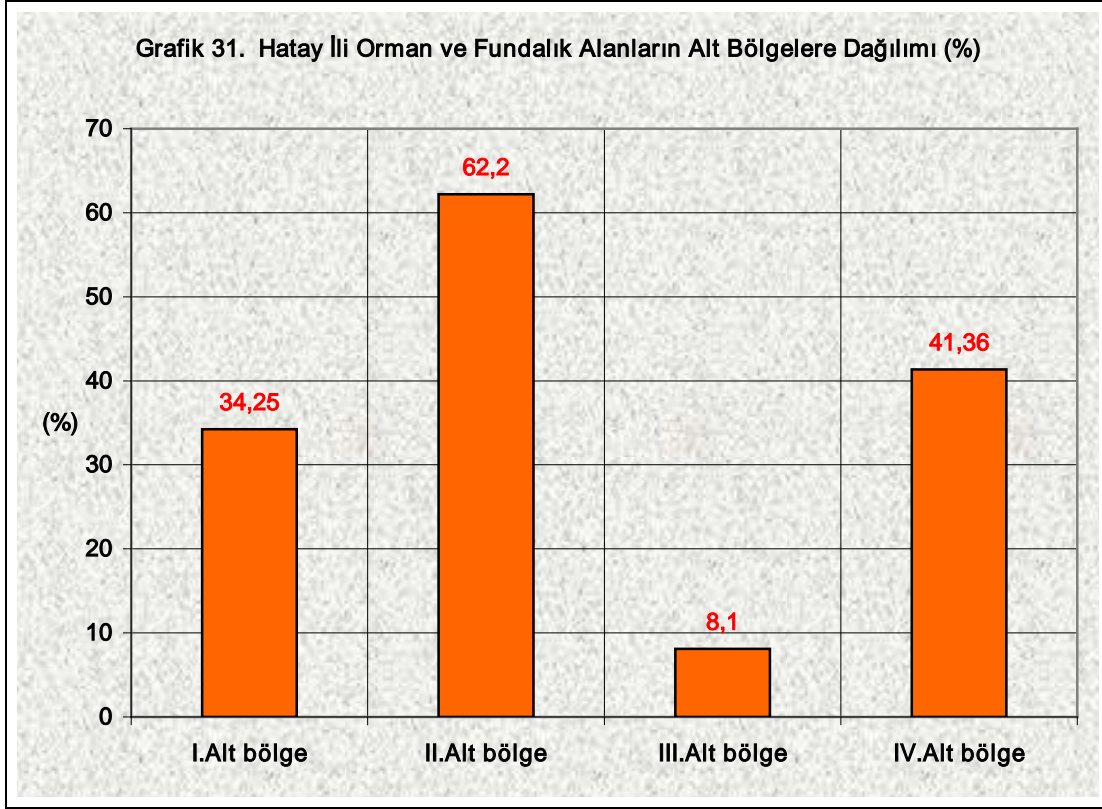
4.6. ORMAN VE FUNDALIKLAR

Hatay yüzölçümünün 208.165 hektarı orman ve fundalık alanlar olup, % 38,53’ünü oluşturmaktadır. Ormanlar ağırlıklı olarak kızılçam, karaçam, meşe, kayın, sedir, köknar, ardıç, dışbudak gibi çeşitler oluşturmaktadır. Hatay ilinde Akdeniz iklimi hakim olması nedeniyle, zengin bitki florasına sahiptir. Yaban hayvanları için doğal bir ortam özelliği oluşturur. Amanos Dağları ve ormanları yaban keçisi, tilki, kurt, bildircin, tavşan, yabani domuz, değişik kuş türleri ve göçmen kuşlar için doğal barınak alanlarıdır. Doğa koruma alanları içinde Milli Koruma Parkları oluşturulmuştur.

Tablo 68. Orman Alanlarının Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı

Alt bölgeler	ORAN (%)	Toplam Orman Alanı (ha)
I.Alt bölge	17,63	36,681
II.Alt bölge	48,93	101,873
III.Alt bölge	4,98	10,374
IV.Alt bölge	28,46	59,237
Toplam		208,165

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü-2001

Tablo 68 ve Grafik 31'den görüldüğü üzere; Hatay ilin de alt bölgelere göre en fazla orman alanı II. Alt bölgede % 48,93 ile ilk sırada gelmektedir. Bu Alt bölge zengin bitki florasına sahiptir. İkinci sırayı IV. Alt bölge % 28,46 ile almaktadır.

BÖLÜM 5. TARIMIN PERFORMANSININ GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

5.1. TARIM SEKTÖRÜNÜN GSYİH'YA KATKISI VE BÜYÜME HIZI

5.1.1. Tarım Sektörünün Türkiye'de GSYİH'ya Katkısı Ve Büyüme Hızı

Tarım, Türkiye ekonomide her zaman önemli bir sektör olmuştur. Tarım, sektör olarak 2002 yılı itibarı ile GSMH'nin % 14,8'ini oluştururken, nüfusun % 34,2'si kırsal alanda yaşamakta olup, çalışan nüfusun % 33,2'si tarımda istihdam edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde tarımda istihdam edilen nüfusun oranı % 5 civarındadır. Ülkemizin fındık, kuru incir, çekirdeksiz kuru üzüm, kuru kayısı, tütün, zeytinyağı, turunçgil gibi tarımsal ürünlerde dünya pazarında önemli bir yeri vardır.

Son yıllarda tarım ürünlerinin dış ticareti, giderek işlenmiş ürünlere doğru kaymaktadır. Örneğin, 1960'lı yıllarda tarımın toplam ihracat içindeki payı % 80'lerde iken sanayileşme ile işlenmiş tarım ürünleri ticareti önem kazanmaya başlamış bu oran giderek düşmüştür. Bugün için tarımın toplam ihracatımızdaki payı %14'e kadar düşmüş ve tarım ürünlerinin ithalat oranı artmıştır. Son yıllarda tarım ürünleri ithalatının toplam ithalat içindeki payı % 6'ya kadar çıkmıştır. Türkiye bazı tarım ürünlerinde (yağlı tohumlar, yem bitkileri, pirinç, buğday gibi) ithalatçı ülke durumuna düşmüştür.

VIII. 5 yıllık kalkınma planının uzun dönem stratejilerinde tarımsal nüfusun % 10'a düşürülmesi fakat göreceli olarak da tarımsal gelirin artırılması hedeflenmiştir.

Tarımın GSMH içerisindeki payı 1960'lı yıllarda % 38 iken, bu pay gittikçe düşerek 2002 yılında % 14,8 olarak gerçekleşmiştir. Tarım sektöründeki büyüme hızı ise yıllar itibarıyla dalgalanmalar göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde tarımın GSMH içerisindeki payı ise % 2 - 4 civarındadır.

5.1.2. Tarım Sektörünün Hatay'da GSYİH'ya Katkısı ve Büyüme Hızı

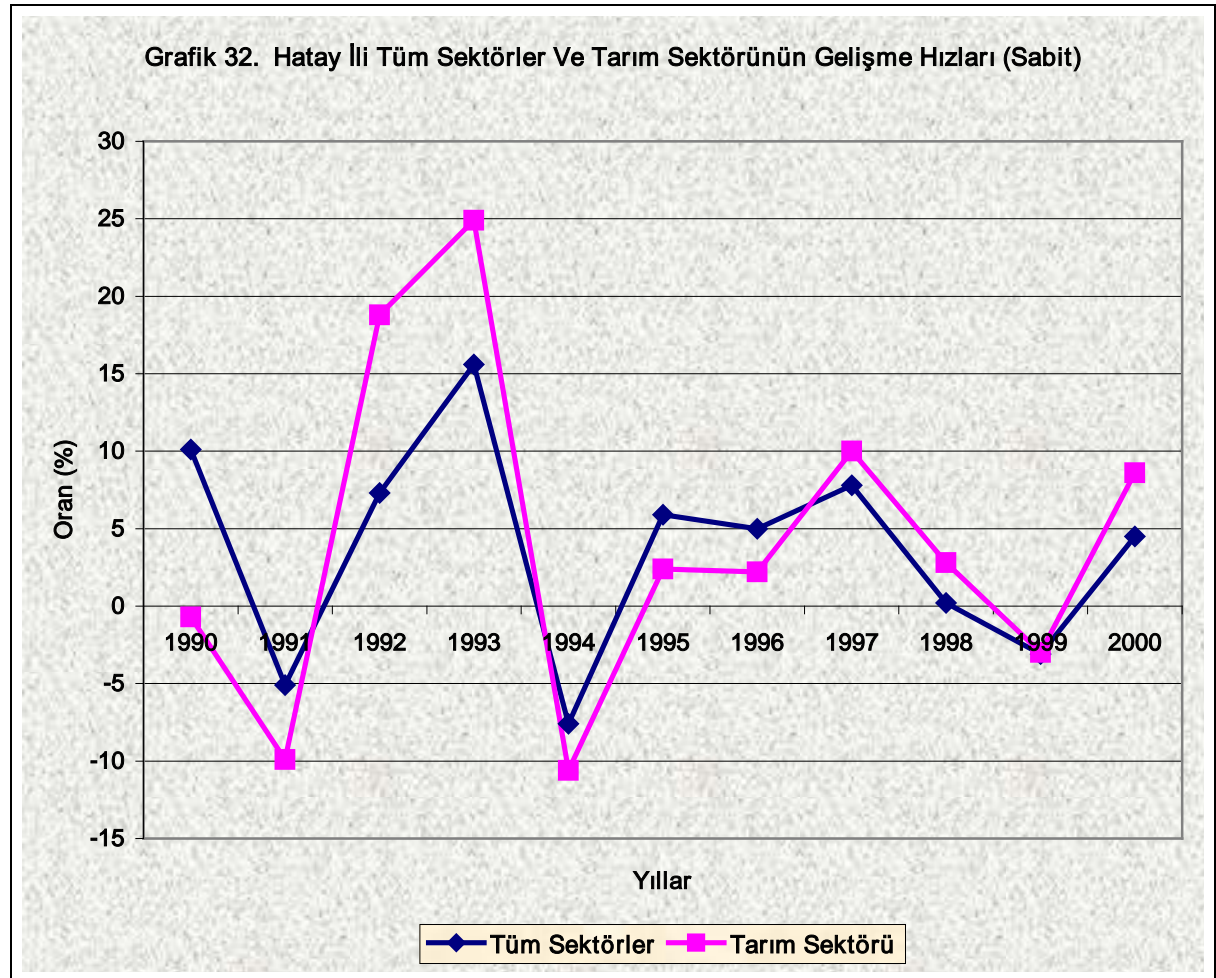
Yüzyıllar öncesinde Dünya'nın sayılı önemli kentlerinden birisi ve ticaret merkezi olan Hatay, bugün bulunduğu coğrafik konum itibarıyla tarım, ticaret, sanayi ve turizm sektörleri ile önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Hatay GSYİH'dan aldığı %1,62'lik pay ile Türkiye genelinde 11. sırada, Devlet Planlama Teşkilatının yaptığı sosyo- ekonomik gelişmişlik araştırmasında da 26.sırada yer almaktadır.

GSYİH 1987 yılı sabit fiyatlarına göre; 1990 yılında tüm sektörlerde gelişme hızı Türkiye'de % 9,3; Akdeniz Bölgesinde % 8,8; Hatay ilinde % 10,1 oranında gerçekleşmiştir. Bunun yanında tüm sektörler içerisindeki tarım sektörünün payı Türkiye genelinde % 17.0 ve gelişme hızı ise % 6,8 iken Hatay ilindeki payı % 21,8 ve gelişme hızı % 0,7 olmuştur.

2000 yılında tüm sektörler içerisinde tarımın payı Türkiye de % 13,4 ve gelişme hızı % 3,9 dur. Hatay ilinde ise sektörler içerisindeki tarımın payı % 24,6 ve % 8,6 gelişme hızı gerçekleşmiştir. Bu da; Türkiye'de tarımın payı, sektörler içerisinde azalırken Hatay ili için tarım payı yüksek olduğu ve ilin ekonomisindeki ağırlığını koruduğu gözlenmektedir.

Tablo 69. Hatay İli Tarım Sektörü GSYİH 1990-2000

GSYİH 1987 YILI Sabit Fiyatlarla (000.000 TL)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Toplam GSYİH	1429209	1356504	1455708	1682794	1554540	1645576	1727368	1861498	1865064	1808121	1888771
Tarım GSYİH	311.373	280.694	333.589	416.807	372.690	381.558	389.996	428.956	440.857	427.447	464.209
Tarım Payı (%)	21,8	20,7	22,9	24,8	24,0	23,2	22,6	23,0	23,6	23,6	24,6
Çiftçilik-Hayvancılık	20,6	19,7	21,3	23,1	22,5	22,2	21,8	22,4	23,1	23,1	24,1
Ormancılık	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Balıkçılık	0,8	0,7	1,2	1,4	1,1	0,7	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
Gelişme Hızı											
Tüm Sektörler	10,1	-5,1	7,3	15,6	-7,6	5,9	5,0	7,8	0,2	-3,1	4,5
Tarım Sektörü	-0,7	-9,9	18,8	24,9	-10,6	2,4	2,2	10,0	2,8	-3,0	8,6

Tablo 69'dan ve Grafik 32'den görüldüğü üzere; Hatay ilinin toplam GSYİH, 1990 yılından 2000 yılına kadar mutlak artarken, tarım GSYİH da mutlak olarak arttığı görülmüştür.

Hatay ilinde tüm sektörler ve tarım sektöründeki gelişme hızlarına bakıldığında; yıldan yıla inişli ve çıkışlı dalgalanmaların meydana geldiği görülmüştür. Bu dalgalanmaların sebebi özellikle tarım sektöründe; ilin iklim özelliklerine, uygulanan tarım politikalarına, tarımsal ürünlerin ihracat ve ithalat ve ülkede yaşanan ekonomik krizler etkili olmuştur.

Hatay ilinde tarım sektöründeki gelişme hızının en düşük olduğu 1994 yılında % -10,6 ile gerçekleşmiştir. Bunun nedeni 1994 yılında yaşanan ekonomik krizdir. Tarım sektöründe en yüksek gelişme hızı ise 1992-1993 yıllarında gerçekleşmiştir.

Ayrıca; Hatay ili tarımsal üretimi küçük ölçekli aile işletmelerinin fazla olması ve ekstansif üretim yapılması sonucu tarım sektöründeki gelişme hızına etki eden faktörlerden çok çabuk etkilenecektir.

Bundan dolayı; il de entansif üretimin yapılabilmesi için tarıma dayalı sanayinin gelişmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Doğal olarak; ilin tarımsal üretimde verimliliği artar ve GSYİH' daki payı ve gelişme hızı da artmış olur.

5.2. TARIMSAL ÜRETİM VE VERİMLİLİK

5.2.1. Bitkisel Üretim

Hatay ilinde tarım arazileri 270.766 ha alanda, ilin iklim özelliğinden dolayı polikültür yetiştiriciliği yapılmaktadır. En fazla oranı tarla bitkileri oluşturmakta ve II. ürün yetiştiriciliği de yaygınlaşmaktadır. İkinci sırada; zeytin yetiştiriciliği gelmekte ve yoğun bir şekilde üretimi yapılmaktadır. Meyve ürünleri içinde de Taş çekirdekli ve turunçgiller en fazla paya sahiptir.

İl deki tarım arazilerinin çok azı nadasa bırakılmaktadır. Bu nadas alanları da sulamanın güç olduğu yerlerdir. Yılın dört mevsiminde de bitkisel üretim yapılmaktadır. Bunun yanında tarım arazilerinin sanayi, yerleşim yeri ve turizm sektörüne kaydığı görülmektedir.

Tablo 70. 2002 Yılı Türkiye-Hatay ve 2003 yılı Hatay Alt Bölgeleri Tarım Arazilerinin Dağılımı (Ha)

TARIM ALANLARININ KULLANIM ŞEKLİ	ALT BÖLGELER (2003)				HATAY		TÜRKİYE
	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
Tarla Bitkileri Alanı	32.516	17.757	84.380	33.383	168.036	169.559	17.764.396
Sebzecilik Arazisi	13.906	11.403	3.314	5.290	33.913	33.973	831.000
Bağ Alan	52	33	103	4.798	4.986	4.988	530.000
Meyve+Narenciye Alanı	7.819	15.251	153	1.089	24.312	24.837	1.435.000
Zeytinlik	9.063	2.844	1.594	23.880	37.381	35.920	620.000
Yem Bitkileri Alanı	135	10	79	50	274	265	962.208
Örtü Altı	700	77	312	1	1090	1213	53.603
Diğer (Nadas+ Boş)	84	440	0	250	774	1224	5.040.000
Toplam Tarım Alanı	64.275	47.815	89.935	68.741	270.766	270.766	26.579.218

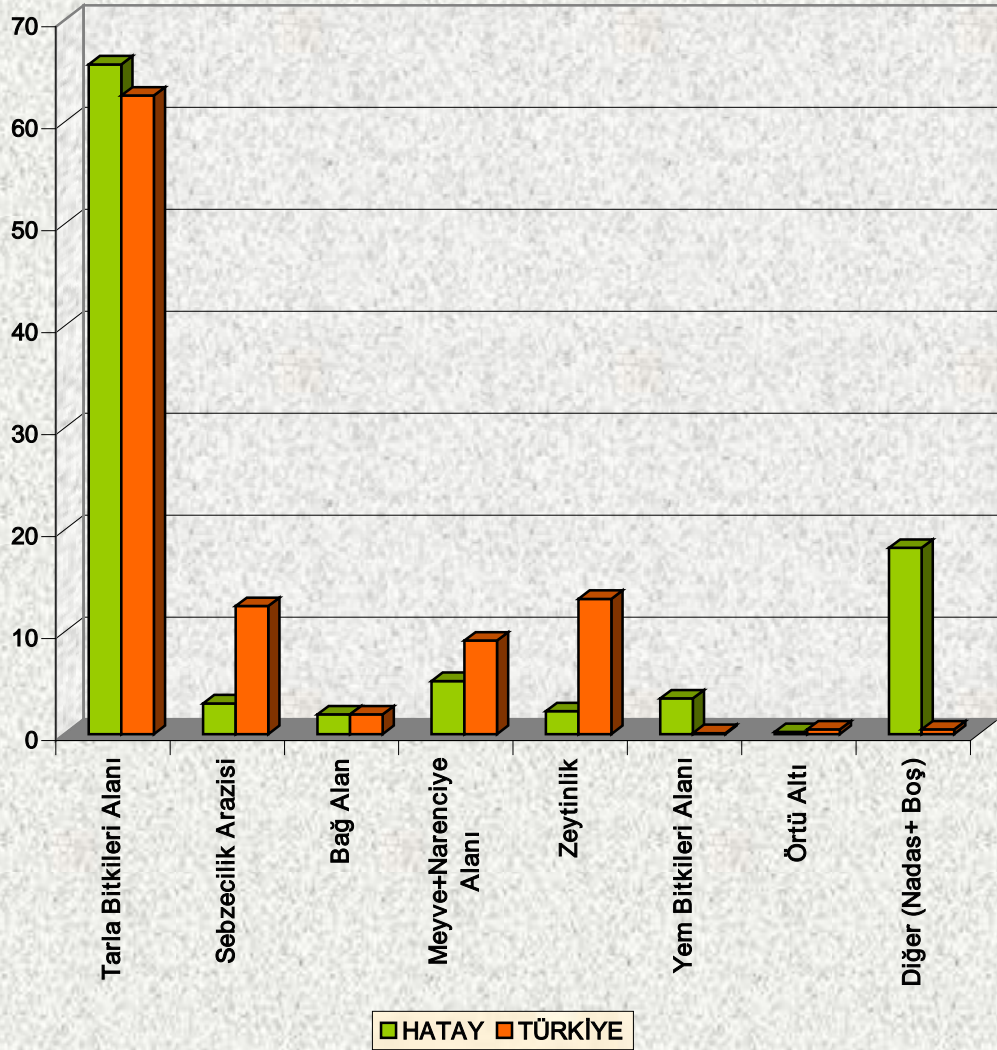
Kaynak: T.C. D.İ.E.-Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

Not : Tablodaki alanlara II. Ürün ve Ara Ziraatı ekilişleri dahil edilmemiştir.

Tabloya sadece meyve kapalı ve dağınık ağaç alanları dahil edilmiş, Dağınık Zeytin Ağaç Alanı Dahil Edilmemiştir.

*2002 yılı Örtü altı alanları Türkiye ve Hatay İline ait Sebze ve Meyve Tablolarındaki sebze ve meyve alanları içinde yer almaktadır

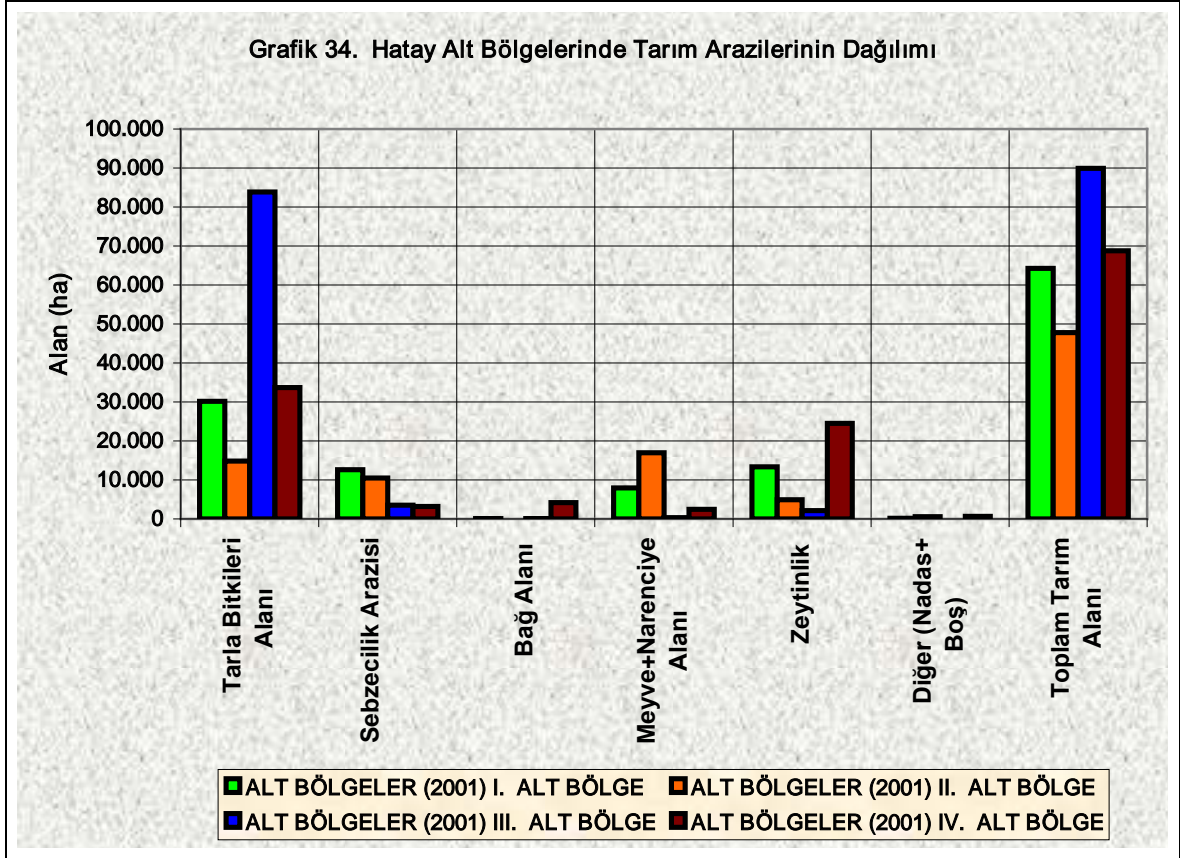
Grafik 33. 2002 Hatay-Türkiye Tarım Arazilerinin Dağılımı (%)

Tablo 70 ve Grafik 33'de 2002 yılı Türkiye-Hatay Tarım Arazilerinin Kullanım şekli görülmektedir. Hatay'ın tarım arazileri mevcudu 270.766 ha olup bu rakam Türkiye tarım arazisinin % 1,01'dir.

Tarım alanlarının kullanım şekillerinin Türkiye toplam tarım alanı içindeki yerini % 5,79 ile zeytinlik alanı, % 4,08 ile sebze arazisi ve % 2,26 ile örtü altı tarım alanını oluşturmaktadır. Bu sıralamayı Türkiye-Hatay tarım alanı değerlerini karşılaştırsak; zeytinlik alanı Türkiye toplam tarım alanı içinde % 2,24'lük bir paya sahipken Hatay'da bu oran % 13,26'dır. Sebze arazisi Türkiye toplam alanında % 3,01 iken bu oran Hatay ili için % 12,5'tir. Bu değer Türkiye ortalamasının üzerindedir.

2003 yılı itibarı ile Hatay ili toplam tarım alanı içerisinde; tarla bitkileri alanı % 62,05 ile ilk sırayı alırken, bunu % 13,8 ile zeytinlik alanı ve % 12,52 ile sebze ekim alanı izlemektedir.

Tablo 70 ve Grafik 34'te 2003 yılı alt bölge bazında incelendiğinde ise; I. Alt bölgede % 41 oran ile sebzecilik arazisi, II. Alt Bölgede % 62,7 oranla meyve+narenciye arazisi, III. Alt bölgede % 50,2 oranla tarla bitkileri arazisi ve IV. Alt bölgede % 96,2 oranla bağ alanı ve % 63,88 oranla zeytinlik arazisi ilk sırada gelmekte ve en çok üretimi yapılmaktadır.

I. alt bölgede % 41 oranında bulunan sebzecilik arazisinin % 66,26'sı Samandağ ilçesinde ve % 33,73'ü da Antakya ilçesinde bulunmaktadır.

II. Alt bölgede % 62,7 oranında bulunan meyvecilik arazisinin % 40'ı Erzin ilçesinde, % 39'u Dörtöyol ve % 21'i de İskenderun ilçesinde bulunmaktadır.

III. Alt bölgede ise % 50,2 oranında bulunan tarla bitkileri alanını % 46'sı Kırıkhan ilçesinde bulunmakta ve bunu sırayla % 36,8 ile Reyhanlı, % 17,2'si ile Kumlu izlemektedir.

IV. Alt bölgede % 96,2 oranında bulunan bağ alanının % 73,2'si Hassa ilçesinde ve % 63,88 zeytinlik alanının % 44,4'ü Altınöz ilçesi ve % 14,2 ile Yayladağı ilçesinde bulunmaktadır.

5.2.1.1.Tarla Bitkileri Üretimi

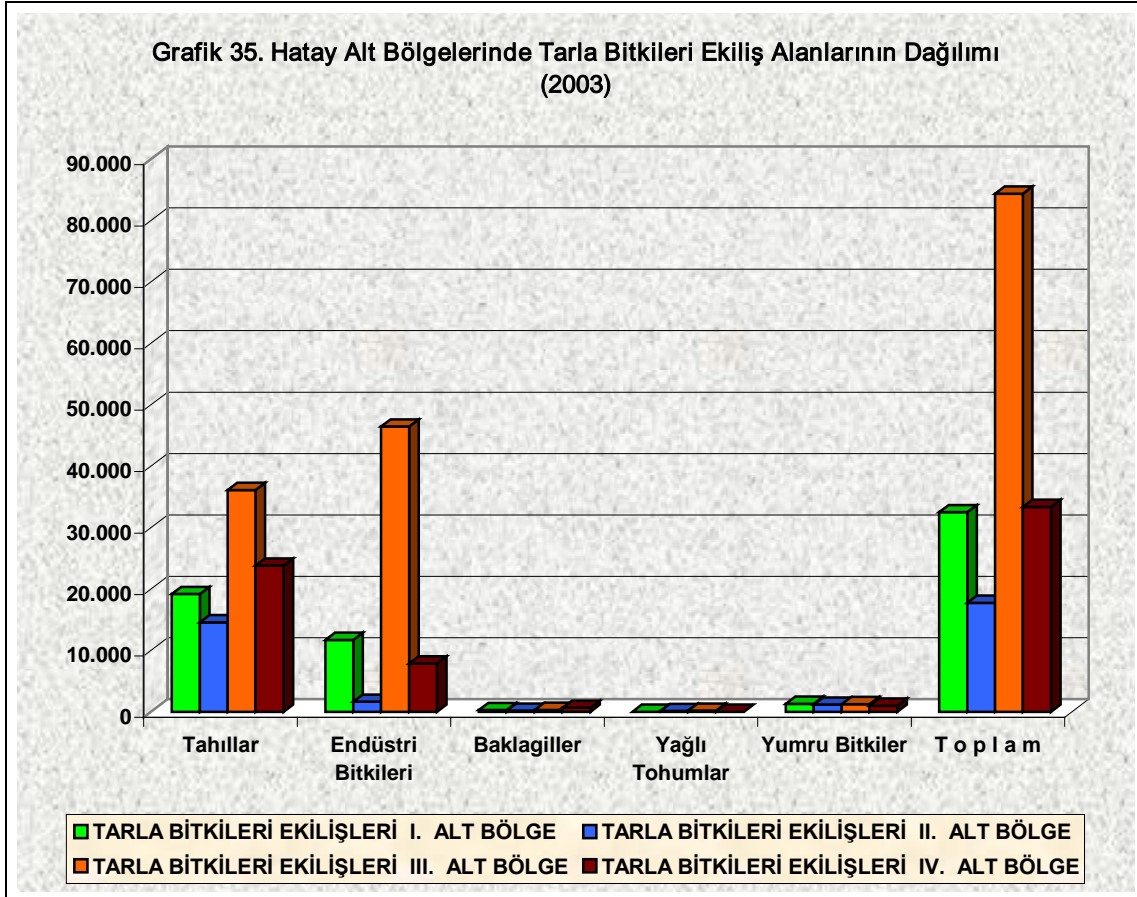
Tablo 71. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Tarla Bitkileri Ekiliş Alanları (Ha)

TARLA BİTKİLERİ EKİLİŞLERİ	ALT BÖLGELER (2001)				HATAY		TÜRKİYE
	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
Tahıllar	19.186	14.570	36.140	23.817	93.713	93.538	13.785.000
Endüstri Bitkileri	11.728	1.660	46.455	7.885	67.728	69.642	1.426.006
Baklagiller	291	192	335	671	1.489	1.782	1.595.350
Yağlı Tohumlar	0	150	200	5	355	382	657.090
Yumru Bitkiler	1.311	1.185	1.250	1.005	4.751	4.215	300.300
T o p l a m	32.516	17.757	84.380	33.383	168.036	169.559	17.764.396

Kaynak: T.C. D.İ.E.-Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

Not: Tablodaki alanlara II. Ürün ve Ara Ziraatı ekilişleri dahil edilmemiştir.

2002 yılı değerlerine göre; Türkiye de tarla bitkileri alanları içerisinde tahıl alanlarının oranı % 77,6 iken Hatay da bu oran % 55,16 dır. Buna karşın Endüstri bitkileri alanının oranı Türkiyede % 8,03 iken Hatay da % 41,07'dir. Türkiye Endüstri bitkileri ekiliş alanı içerisinde Hatay ili %4,8'lik alan oluşturmaktadır.Diğer ekiliş alanlarının oranları, Türkiye ortalamasından daha düşük olup, İl alanı içerisinde de az paya sahip olduğu görülmektedir.

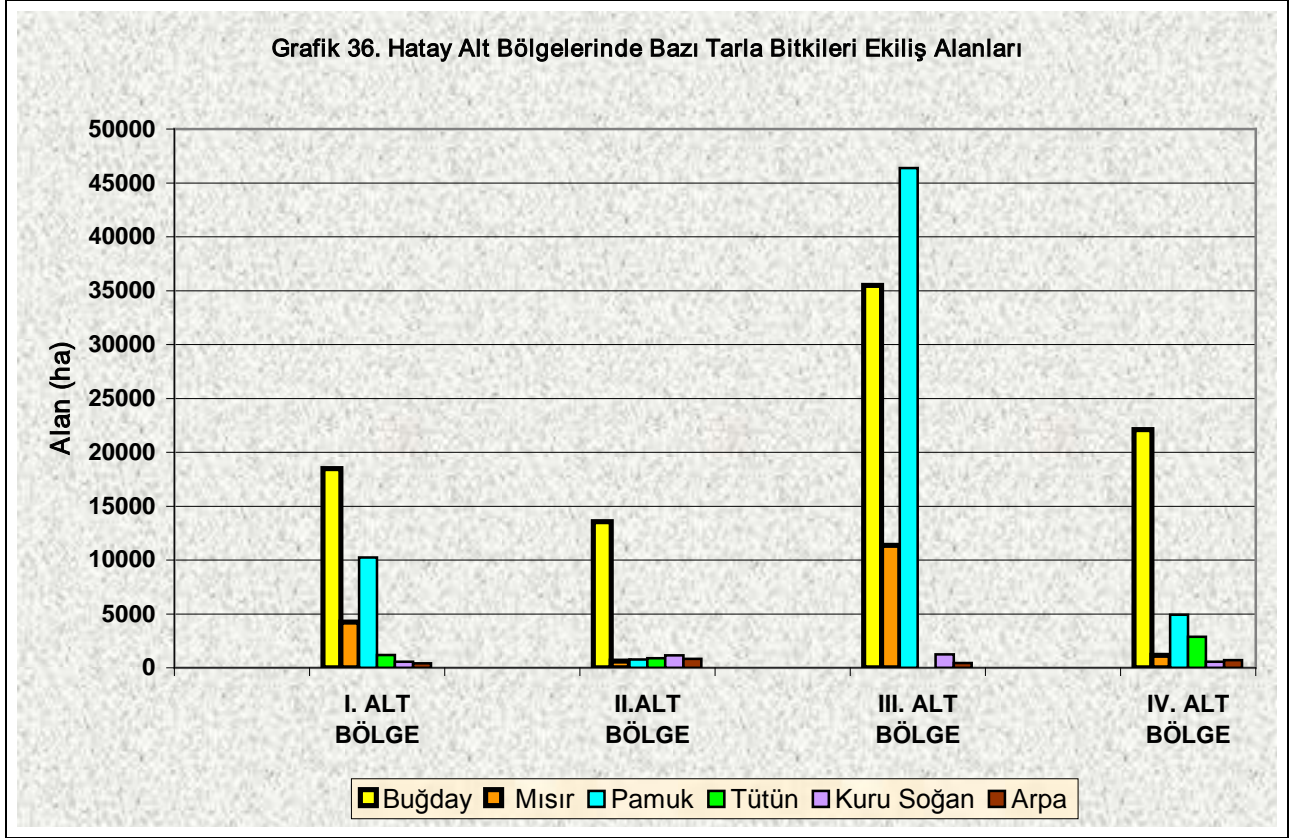

Grafik 35 incelendiğinde; Alt bölgeler bazında ise III. Alt bölgenin Tarla bitkileri alanı Hatay'ın toplam tarla alanının % 50,2'si gibi en büyük paya sahiptir. Bu bölgede tarla bitkilerinin % 97' si (Kırıkhan-Reyhanlı-Kumlu) tahıllar ve endüstriyel bitkilerden oluşmaktadır.

Tablo 72. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Yılı Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Tarla Bitkilerinin Ekiliş Alanları (Ha)

		Buğday	Mısır	Pamuk	Tütün	Kuru Soğan	Arpa
I. ALT BÖLGE		18.500	4.234	10.238	1.200	556	420
II. ALT BÖLGE		13.550	633	760	900	1.150	840
III. ALT BÖLGE		35.480	11.379	46.380	0	1.250	450
IV. ALT BÖLGE		22.094	1.156	4.925	2.875	565	712
HATAY	2003	90.624	17.402	62.303	4.975	3.521	2.422
	2002	90.307	7.714	63.947	5.320	2.949	2.370
TÜRKİYE	2002	9.300.000	500.000	721.077	191.000	90.000	3.600.000

Kaynak: T.C. D.İ.E.-Hatay Tarım İl Müdürlüğü -2003

Tablo 72 ve Grafik 36'da Hatay ve Türkiye 2002 ve Hatay 2003 yılı bazı tarla ürünlerine ait ekiliş alanları gösterilmiştir. Hatay'ın 2002 yılına ait buğday ekiliş alanı Türkiye ekiliş alanının % 0,97'si dir. Bu oran Mısır da % 1,54, pamukta % 8,86, tütünde %2,78, kuru soğanda % 3,27 ve Arpa % 0,06'i kadar bir ekiliş alanına sahiptir.

En çok ekiliş alanına sahip ürün % 8,86 ile pamuk birinci sırada olup artış arz etmektedir.2002 ve 2003 yılı tarla bitkileri ekiliş alanları incelendiğinde az miktarda buğday, pamuk ve tütün de düşüş olup, buna karşın mısır, kuru soğan ve arpa da yükselme olmuştur. Hatay İlinde mısır ekilişi 2002 yılında 7.714 ha. iken 2003 yılında 17.402 ha. olup, önceki yıla göre 2.25 kat artmıştır.Yukarıdaki tablo incelendiğinde azalış ve yükseliş nedenleri olarak; pamukta prim ,iklim değişiklikleri, II. Ürün ekilişleri ve tarımsal ürünlerde fiyat istikrarsızlıklarında ekiliş alanlarının değişimine etkisi olarak sayılabilir.

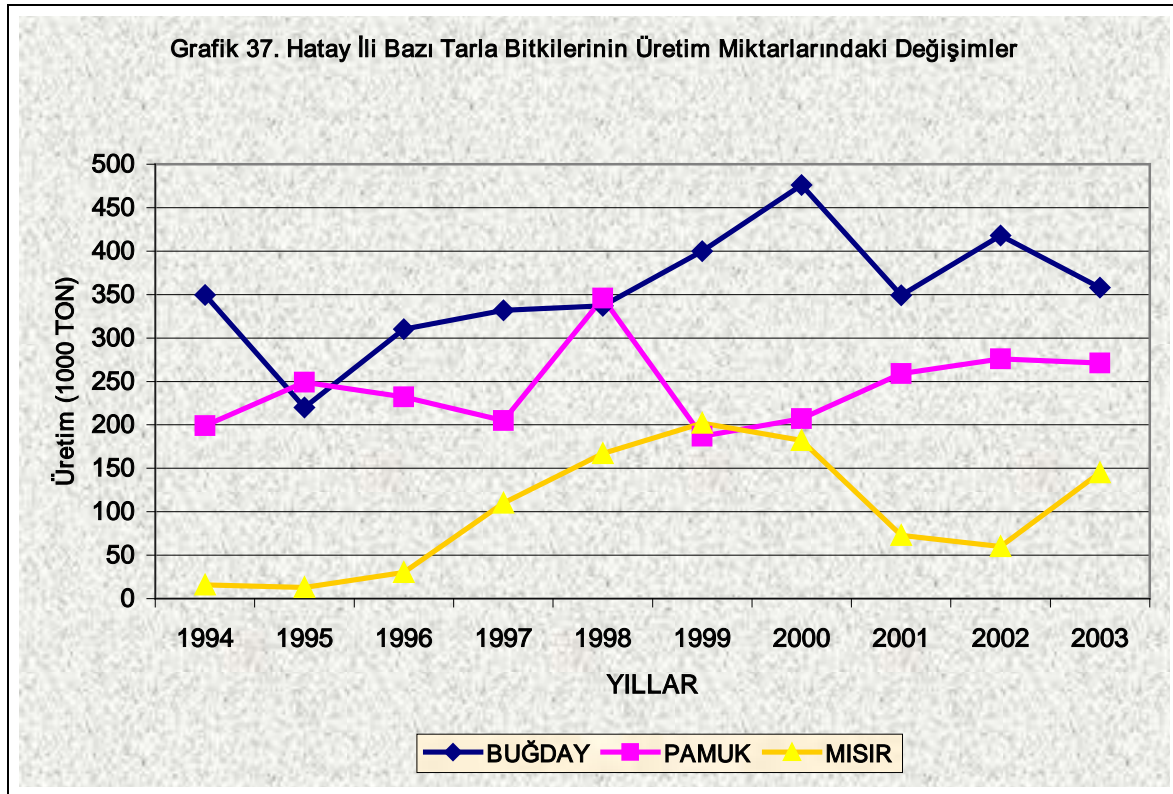
Ürün türlerinin alt bölgeler bazındaki oranı ise; III. Alt bölge de ilk sırayı ekiliş alanları bakımından pamuk 46.380 ha ile almaktadır. Bunu 35.480 ha ile buğday ve 11.379 ha ile mısır gelmektedir. Bu ürünlerin % 50-70 kadarı yalnızca bu bölgenin Kırıkhan ilçesinde ekilmektedir.

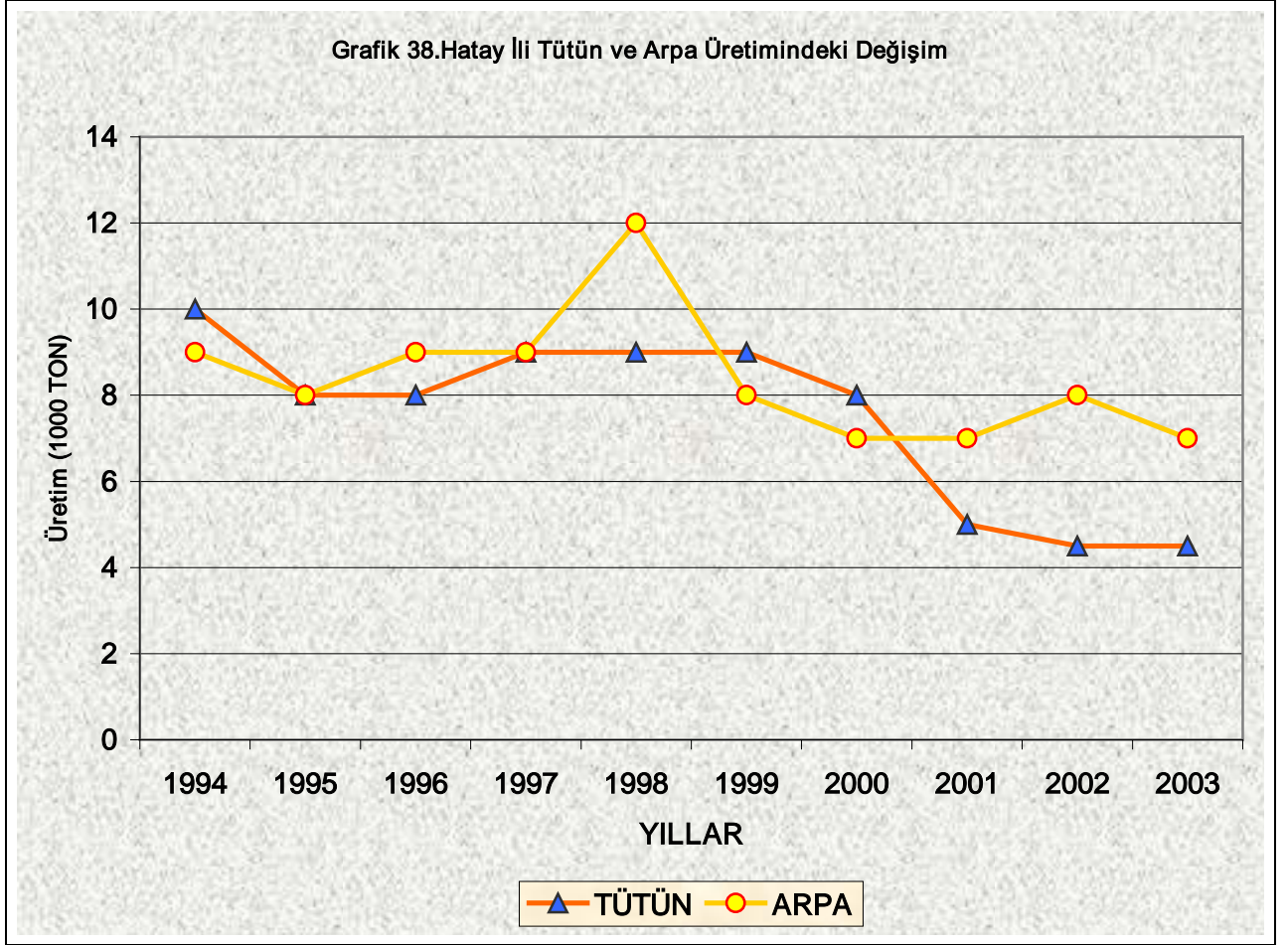
Tablo 73. Hatay İlinde Yıllar itibarıyla Bazı Tarla Bitkilerinin Üretimlerindeki Değişimler (1000Ton)

ÜRÜNLER	YILLAR									
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
BUĞDAY	349,5	220	310	332	337	400	476	349	418	358
PAMUK	199	249	232	205	346	187	207	259	276	271
TÜTÜN	10	8	8	9	9	9	8	5	4,5	4,5
MISIR	16	13	30	110	167	202	182	73	60	145
ARPA	9	8	9	9	12	8	7	7	8	7

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü-2003

Tablo 73'de Hatay ilinde yıllar itibarıyla bazı tarla bitkilerinin üretimlerindeki değişimler gösterilmiştir. Aşağıdaki grafik 37'de görüldüğü üzere; buğday, pamuk ve mısır ürünlerinin üretimlerinde dalgalanmalar olmuştur. 2003 yılında pamuk, buğday, tütün ve arpa da bir düşüş görülmekte, bunun yanında mısırdaki artış görülmüştür. Nedeni mısırdaki başlayan prim desteklemesi, II.Ürün ekiliş alanlarının artması ve iklim şartlarının uygun seyretmesidir.

Grafik 38'den görüldüğü üzere; yıllar itibariyle bu ürünlerin üretimlerinde düşüş görülmektedir. Bu ürünlerin üretimindeki azalmanın nedeni; özellikle tütünde uygulanan kota uygulamasıdır. Arpada ise ekim alanlarının hem buğday hem de pamuk üretim alanlarına kaymasından ve üreticilerin hayvansal girdide fazla arpa kullanmamasından kaynaklanmaktadır.

5.2.1.2. Sebze Üretimi

Aşağıda Tablo 74 incelendiğinde; 2003 yılı Hatay İli genelinde sebze ekiliş alanları incelendiğinde ilk sırayı toplam sebze ekiliş alanında %62,8 oranla meyvesi yenen sebzeler aldığı görülmektedir. Bunu sırayla %16,4 ile yaprağı yenen; % 12,8 ile baklagil, % 6,8 ile soğansu yumru ve kök, % 1,20 ile diğer sebzeler izlemektedir.

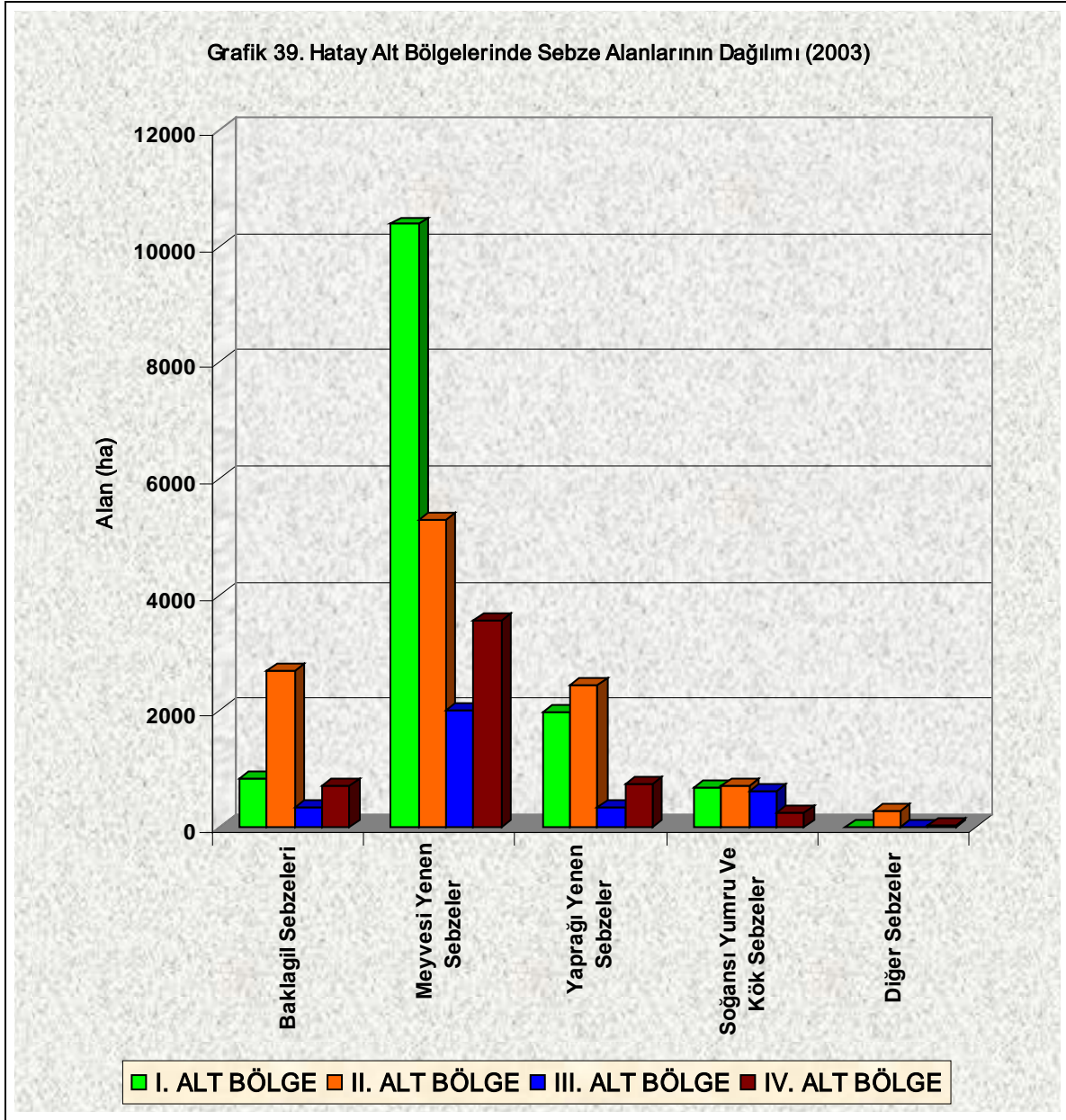
2002-2003 Hatay ilinde sebze ekiliş alanları karşılaştırıldığında ise veriler arasındaki değişimlerinin az olduğu görülecektir.

Tablo 74. 2002-2003 Yılında Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Alanlarının Dağılımı (Ha)

SEBZE ÜRETİM	ALT BÖLGELER				HATAY	
	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002
Baklagil Sebzeleri	850	2.682	350	698	4.580	4.308
Meyvesi Yenen Sebzeler	10.375	5.300	2.011	3.566	21.252	21.479
Yaprağı Yenen Sebzeler	1.990	2.430	345	747	5.512	5.574
Soğansı Yumru Ve Kök Sebzeler	686	716	608	259	2.269	2.257
Diğer Sebzeler	5	275	0	20	300	355
TOPLAM	13.906	11.403	3.314	5.290	33.913	33.973

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü - 2003

Grafik 39. Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Alanlarının Dağılımı (2003)

Grafik 39'da Alt Bölgeler bazında sebze ekiliş alanları gösterilmekte olup, toplam sebze ekiliş alanları açısından Hatay ilinde I. alt bölge % 41 oranı ile ilk sırayı alırken %33,6 oranla II.alt bölge izlemektedir.

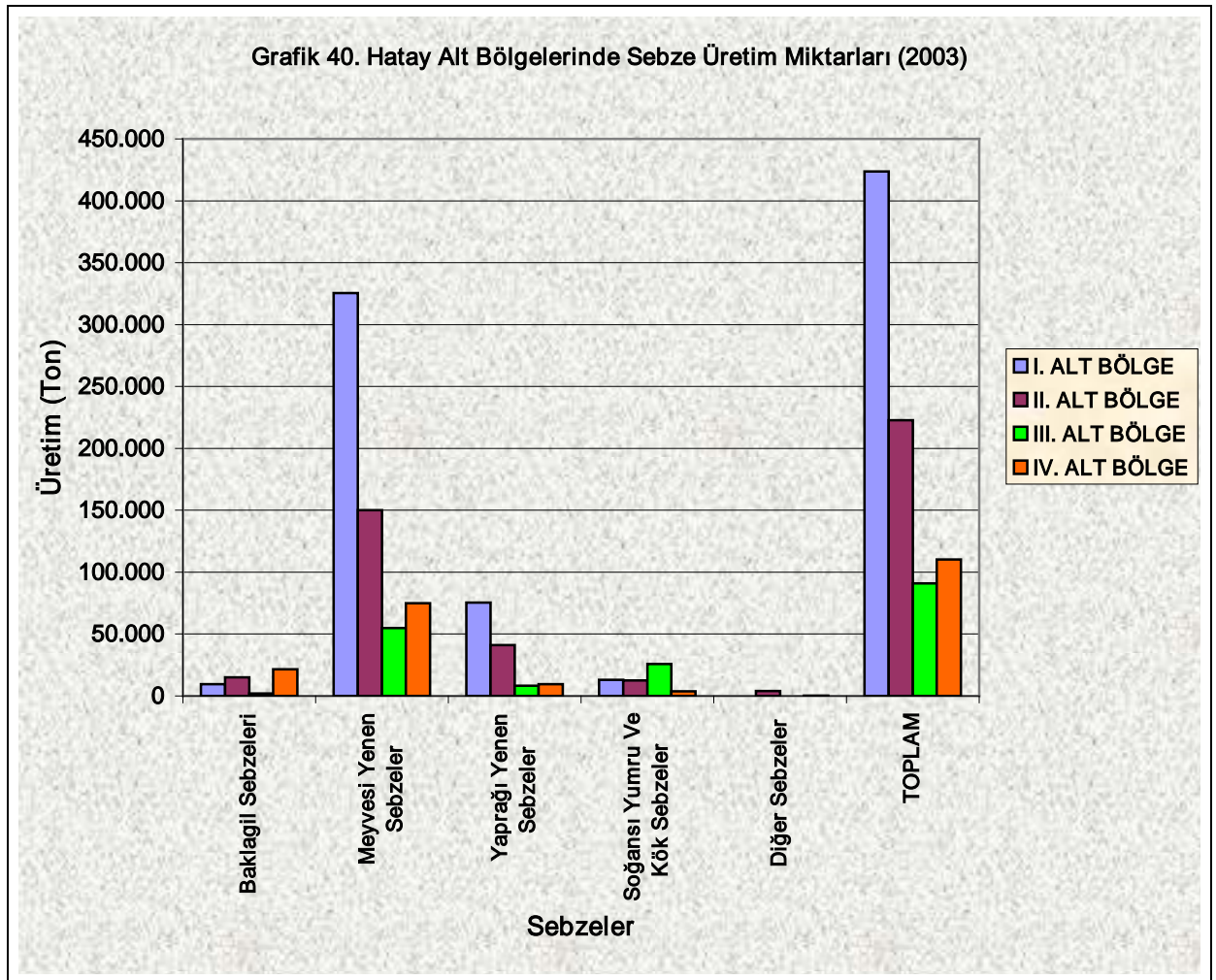
Alt bölgelerin toplam sebze ekiliş alanlarında ise;I.alt bölgede %74,6 ile meyvesi yenen sebzeler II.alt bölgede %46,5 ile meyvesi yenen sebzeler ilk sırayı almaktadır. III. Alt bölgede %60,7 ile meyvesi yenen sebzelerin IV. Alt bölgede %67,4 ile ekilişlerinin en fazla olduğu görülmektedir.

Ürün bazında ise; baklagil sebze ekiliş alanlarının %58,6, yapraklı yenen sebzelerin ekiliş alanlarının %44 soğansız yumru ve kök sebzelerinin ekiliş alanlarının %31,6 II.alt bölgede en büyük paya sahipken meyvesi yenen sebzelerde ekiliş alanları toplamının % 48,8 I.alt bölgede en büyük paya sahiptir. Diğer sebzelerde de ekiliş alanları toplamının %91,7'si II.alt bölge almaktadır.

Tablo 75. 2002 Yılında Türkiye Hatay ve 2003 Yılında Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Üretim Miktarları (Ton)

SEBZE ÜRETİM	ALT BÖLGELER			HATAY		TÜRKİYE	
	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
Baklagil Sebzeleri	9.400	15.158	2.070	21.639	48.267	35.716	686.000
Meyvesi Yenen Sebzeler	325.565	150.040	54.850	74.937	605.392	598.683	20.596.000
Yaprağı Yenen Sebzeler	75.445	41.082	8.150	9.625	134.302	92.712	1.683.950
Soğansı Yumru-Kök Sebzeler	13.080	12.448	25.850	3.651	55.029	64.959	642.700
Diğer Sebzeler	125	3.940	0	300	4.365	5.965	90.017
TOPLAM	423.615	222.668	90.920	110.152	847.355	798.035	23.698.667

Kaynak: T.C. D.İ.E. (2002) -Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Tablo 75 ve Grafik 40'da 2002 yılı Türkiye ve Hatay'ın sebze gruplarına göre üretim miktarları karşılaştırılmış ve bunların Hatay 2003 yılı alt bölgeler bazındaki üretim miktarları verilmiştir.

Hatay ili 2003 yılı sebze üretim miktarları alt bölgeler bazında incelendiğinde ilk sırayı, Hatay ili toplam sebze üretiminin %50'si ile I. alt bölge almakta olup sıra ile bunu %26,28 ile II. alt bölge, %13 ile IV. alt bölge, %10,72 ile III. alt bölge izlemektedir.

Alt bölgeler bazında, alt bölge toplam sebze üretim miktarlarında kullanım şekillerinin karşılaştırması yapılırsa; I.alt bölgede, %76,95 ile meyvesi yenen sebze üretimi, %17,80 ile yaprağı yenen sebze üretiminin,

II.alt bölgede % 67,38 ile meyvesi yenen sebze üretimi %18,45 ile yaprağı yenen sebze üretiminin,

III.alt bölgede % 60,3 ile meyvesi yenen sebze üretimi %28,43 ile soğansu yumru ve kök sebze üretiminin,

IV. alt bölgede ise %68 ile meyvesi yenen sebze üretimi, % 19,64 ile baklagil sebze üretiminin en büyük payları aldığı görülecektir.

Ürün bazındaki değerlendirmede ise; il baklagil sebze üretim toplamının %44,8 ile IV. alt bölge, %31,4 ile

II.alt bölge,il meyvesi yenen sebze üretim toplamının %53,78 ile I.alt bölge,%24,78 ile II.alt bölge, il yaprağı yenen sebze üretim toplamının %56 ile I.alt, %30,59 ile II.bölge,

İl soğansu yumru ve kök sebze üretim toplamının %47 ile III.alt bölge ilk sırayı alırken,%23,76 ve %22,62 ile I. ve II. alt bölgelerde üretimin büyük bölümlerinin karşılandığı söylenebilir.

2002 ve 2003 yılları arasında ürünler bazında Hatay ili toplam üretim miktarları incelendiğinde yaprağı yenen sebzelerde 2003 yılındaki ürün fazlalığını ve 2002 yılındaki aşırı yağışlardan etkilendiği görülmektedir.

Grafik 41'de görüldüğü üzere; Baklagil sebzeleri üretimi % 45 ile IV. alt bölgede; yaprağı yenen sebzelerin % 54'ü ve toplam sebze üretiminin % 50'si I. alt bölgede; soğansu yumru ve kök sebzelerin % 47'i III. Alt bölgede üretilmektedir.

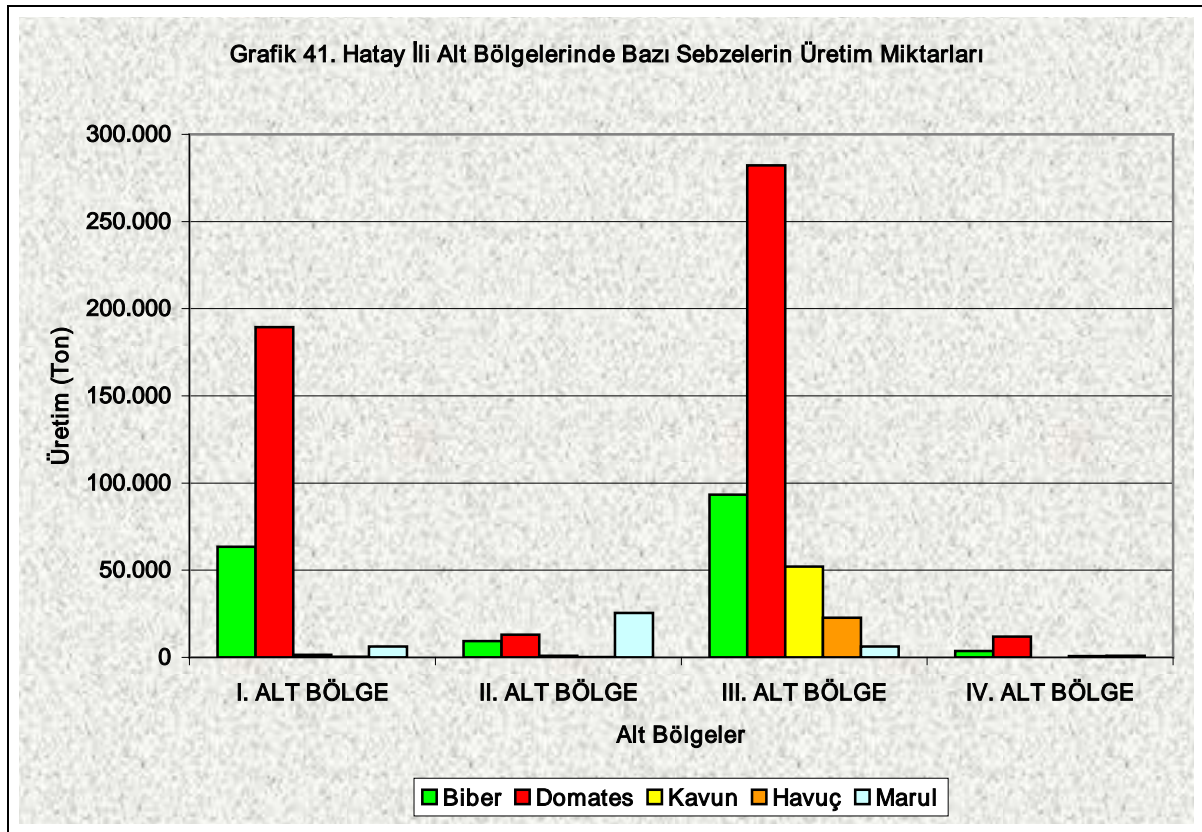
Tablo 76. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Sebze Üretim Miktarları (Ton)

SEBZE ÇEŞİTLERİ	ALT BÖLGELER				HATAY		TÜRKİYE
	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
Bakla	2.100	230	2730	0	5.065	2.980	45.000
Taze Fasulye	5.500	596	24.320	6.007	36.423	35.140	514.000
Ispanak	4.800	300	12.920	1.500	19.520	17.855	205.000
Taze Soğan	500	11	1224	25	1.760	21.320	228.000
Bezelye	800	1.500	5.341,5	642,5	8.284	5.485	48.000
Bamya	3.840	0	3.990	0	7.830	580	27.500
Biber	63.520	9.353	93.320	3.605	169.798	85.524	1.480.000
Hıyar	30.490	758	67.102	7.284	105.634	76.237	1.825.000
Domates	189.516	12.989	282.190	11.975	496.670	354.007	8.890.000
Karpuz	6.000	4.625	8.375	0	19.000	11.965	3.940.000
Kavun	1.500	1000	52.100	0	54.600	44.220	1.865.000
Patlıcan	40.565	1.784	78.330	27.000	147.679	82.286	924.000
Pırasa	46.225	0	48.587	112	94.924	8.060	308.000
Karnabahar	125	3.940	0	300	4.365	10.475	90.000
Havuç	400	150	22.650	750	23.950	25.700	235.000
Marul	6.280	25.450	6.200	1.005	38.935	47.085	333.000

*Üretim Miktarlarına Örtü Altı dahildir.

Kaynak: T.C. D.İ.E. (2002) - Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Tablo 76'da 2002 Yılı Türkiye ve Hatay'ın muhtelif sebze çeşitlerindeki üretimleri karşılaştırılmış ve bunların Hatay 2003 yılı alt bölgeler bazındaki üretim değerleri verilmiştir. Türkiye 2002 yılı bazı meyve türlerinin üretimi içerisinde Hatay ilinin önemli bir payı vardır. Örneğin; Karnabahar'ın % 11,6'sı, Bezelye ve Havuç'un %11'i, Taze Soğanın %9'ü, Ispanak ve Taze Fasulyenin sırayla %9 ve %7'si Hatay'da üretilmektedir.

Tablo 76 ve Grafik 41'den görüldüğü üzere; Alt Bölgeler bazında incelenecek olursak; Hatay'da üretilen Havuç'un % 94,6'sı ve kavun'un %95,4'ü III.Alt Bölgede (Kırıkhan İlçesinde) üretildiği görülür.

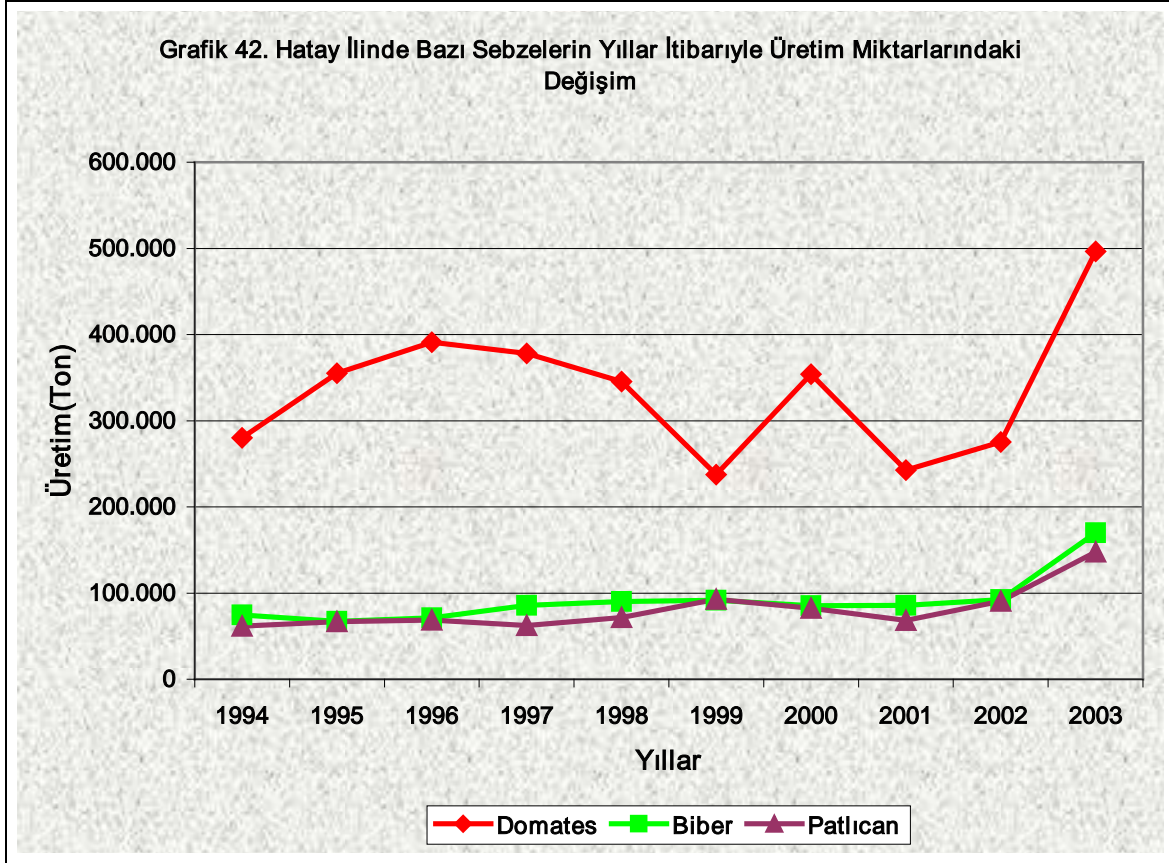
Kavun üretiminde % 95'i yine III.Alt Bölgede (Kırıkhan İlçesinde) üretilmektedir. Bamyacı % 95, Bakla % 68, Biber % 64, Hıyar % 47, Domates % 63, Patlıcan % 56 ve Pırasa üretiminin % 71'i I.Alt Bölgede (Antakya-Merkez ve Samandağ) üretilmektedir.

Karnabaharın % 90'nı ve Marul'un % 65'ini II.Alt Bölgede (Dörtöl, Erzin ve İskenderun) üretilmektedir. Taze fasulye üretiminin % 66'sını, taze soğanın %70'ini II.alt bölgede üretilmektedir.

Tablo 77. Hatay İlinde Yıllar itibarıyla Bazı Sebzelere Üretim Miktarlarındaki Değişimler (Ton)

ÜRÜNLER	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Domates	280.000	355.000	391.275	377.995	345.286	237.302	354.000	242.678	275.294	496.467
Biber	74.598	67.322	71.087	85.554	90.000	91.498	85.524	85.584	92.380	169.798
Patlıcan	61.633	66.916	68.486	62.504	71.752	92.713	82.286	68.385	90.578	147.680

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü-2003

Tablo 77 ve Grafik 42'den anlaşılacağı üzere; Hatay ilin de kayıtları tutulan domates, biber, patlıcan sebzelerin üretim miktarlarındaki on yıllık değişim verilmiştir. Yıllar itibarıyla domates üretiminde değişkenlik görülmekte olup, 2003 yılında üretimin artışı görülmektedir. Yıl içerisinde iklim şartlarının uygun seyretmesi, kaliteli tohum kullanılması ve yapılan ihracattın artması nedeniyle üreticilerin buna meyil etmesidir.

5.2.1.3. Meyve Üretimi

Tablo 78. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Meyve Ağaç Sayıları ve Meyve Üretim Miktarları

MEYVELER		ALT BÖLGELER				HATAY		TÜRKİYE
		I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİ MEYVELER	Ağaç Sayısı	62.000	32.490	2.750	99.283	196.523	193.085	55.986.000
	Üretim (Ton)	2.124	889	74	2.523	5.610	7.598	2.666.400
TAŞ ÇEKİRDEKLİ MEYVELER (*)	Ağaç Sayısı	2.583.305	934.005	530.426	3.934.176	7.981.912	7.459.614	159.736.000
	Üretim (Ton)	29.377	12.696	4.932	58.432	105.437	141.462	3.132.700
ÜZÜMSÜ MEYVELER (**)	Ağaç Sayısı	390.500	106.400	15.325	227.568	739.793	739.793	17.914.000
	Üretim (Ton)	7.536	3.192	1.343	42.799	54.870	54.870	4.138.250
SERT KABUKLU MEYVELER	Ağaç Sayısı	30.959	14.470	1.980	57.020	104.429	104.429	354.081.000
	Üretim (Ton)	454	241	51	1.170	1.916	1.916	843.000
TURUNÇGİL	Ağaç Sayısı	671.305	3.598.450	17.965	16.670	4.304.390	4.304.390	29.530.000
	Üretim (Ton)	37.221	341.700	513	304	379.738	379.738	2.493.000
GENEL TOPLAM	Ağaç Sayısı	3.775.290	5.027.515	568.446	4.334.717	13.705.968	12.801.311	617.247.000
	Üretim (Ton)	76.712	358.718	6.913	105.228	547.571	585.584	14.065.050

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

(*) Aynı tabloda taş çekirdekli meyveler grubuna zeytin dahil edilmiştir. Ayrıca tabloda meyve gruplarındaki ağaç sayısı olarak hem meyve veren hem de meyve vermeyen ağaç sayıları olarak verilmiştir.

(**) Tabloda Türkiye-Hatay ve Hatay Alt Bölgelerinde bulunan meyve ağaç sayıları ve meyve üretim miktarları verilmiştir. Üzümsü meyveler grubunda çilek ve üzüm ağaç sayıları toplama dahil edilmemiştir ancak üretim miktarı dahil edilmiştir.

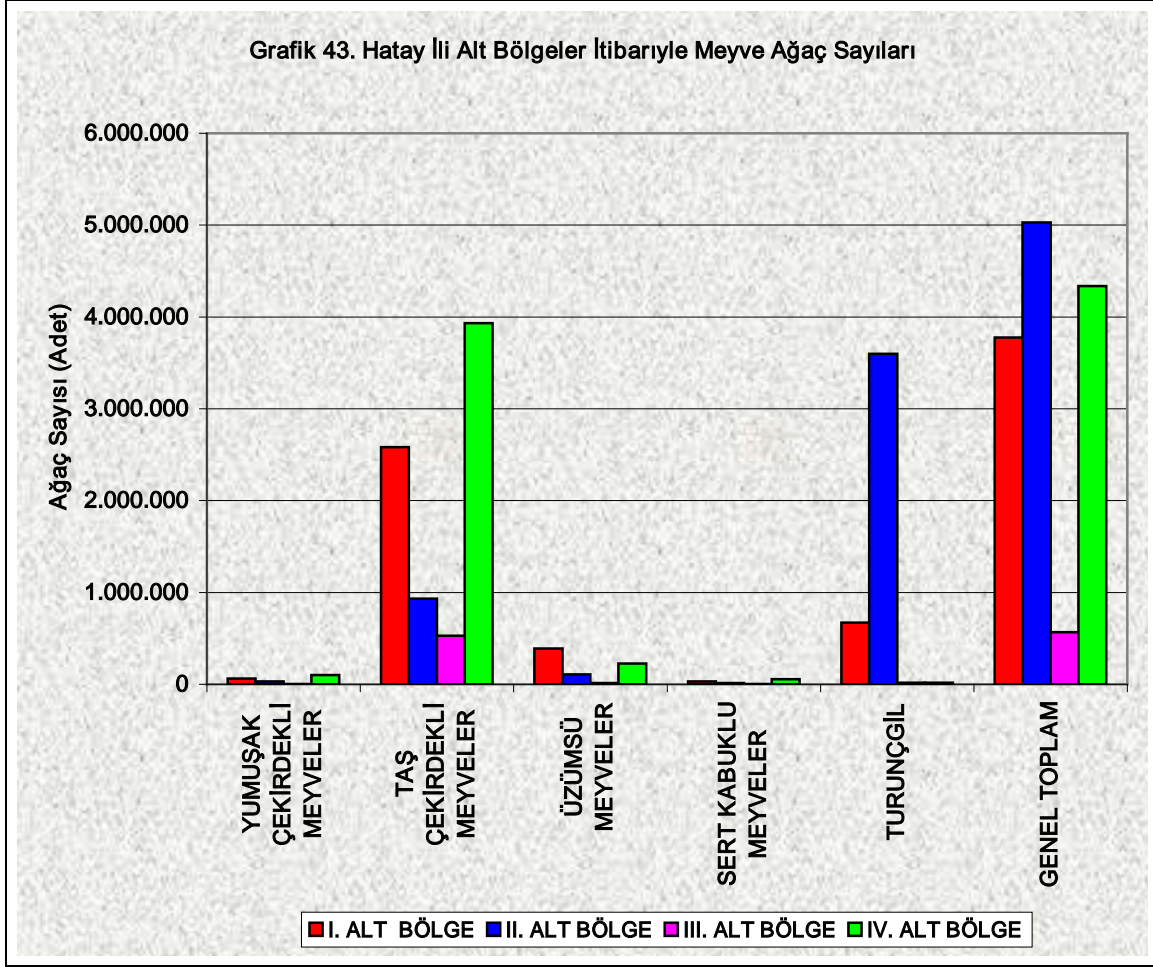
Tablo 78'de bahsedilen yumuşak çekirdekli meyveler grubuna; armut, ayva, elma ve yenedünya;

Taş çekirdekli meyveler grubunda; erik, kayısı, kiraz, şeftali, vişne, zeytin ve zerdali;

Üzümsü meyveler grubunda; dut, incir, nar, Trabzon hurması, çilek, çekirdekli ve çekirdeksiz üzüm;

Sert kabuklu meyveler grubunda; badem, ceviz, fındık ve Antep fıstığı,

Turunçgiller grubunda; limon, portakal, mandarin, altıntop ve turunç bulunmaktadır.

Grafik 43'te Hatay alt bölgelerinde bulunan meyve gruplarındaki ağaç sayılarının dağılımı gösterilmiştir.

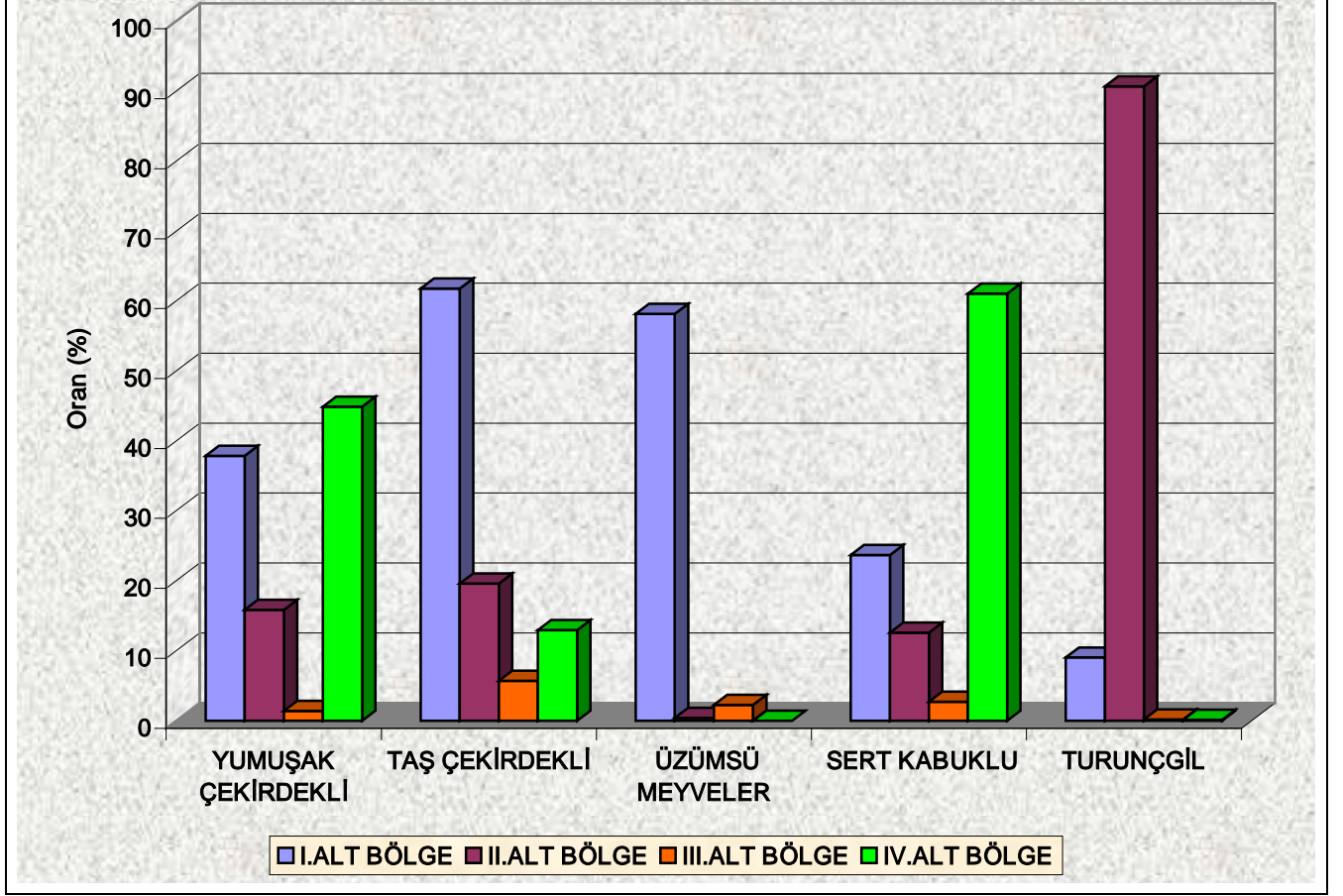
Grafiğe göre; ilin toplam turunçgil ağaç sayısının % 83,6'sı II. alt bölgede bulunmaktadır.

Taş çekirdekli meyve grubundaki toplam ağaç sayısının % 49,3'ü IV. alt bölgede, % 32,4'ü ise I. alt bölgede bulunmaktadır.

Üzümsü meyvelerin % 52,8'i I. alt bölgede görülmektedir.

Sert kabuklu meyvelerin % 54,6'sı IV. alt bölgede ve yumuşak çekirdekli meyvelere ait ağaç sayılarının % 50,5'i IV. alt bölgede bulunmaktadır. III. alt bölgede meyve yetiştiriciliğinin çok az düzeyde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 44. Hatay İli Alt Bölgeler İtibariyle Meyve Üretim Oranları

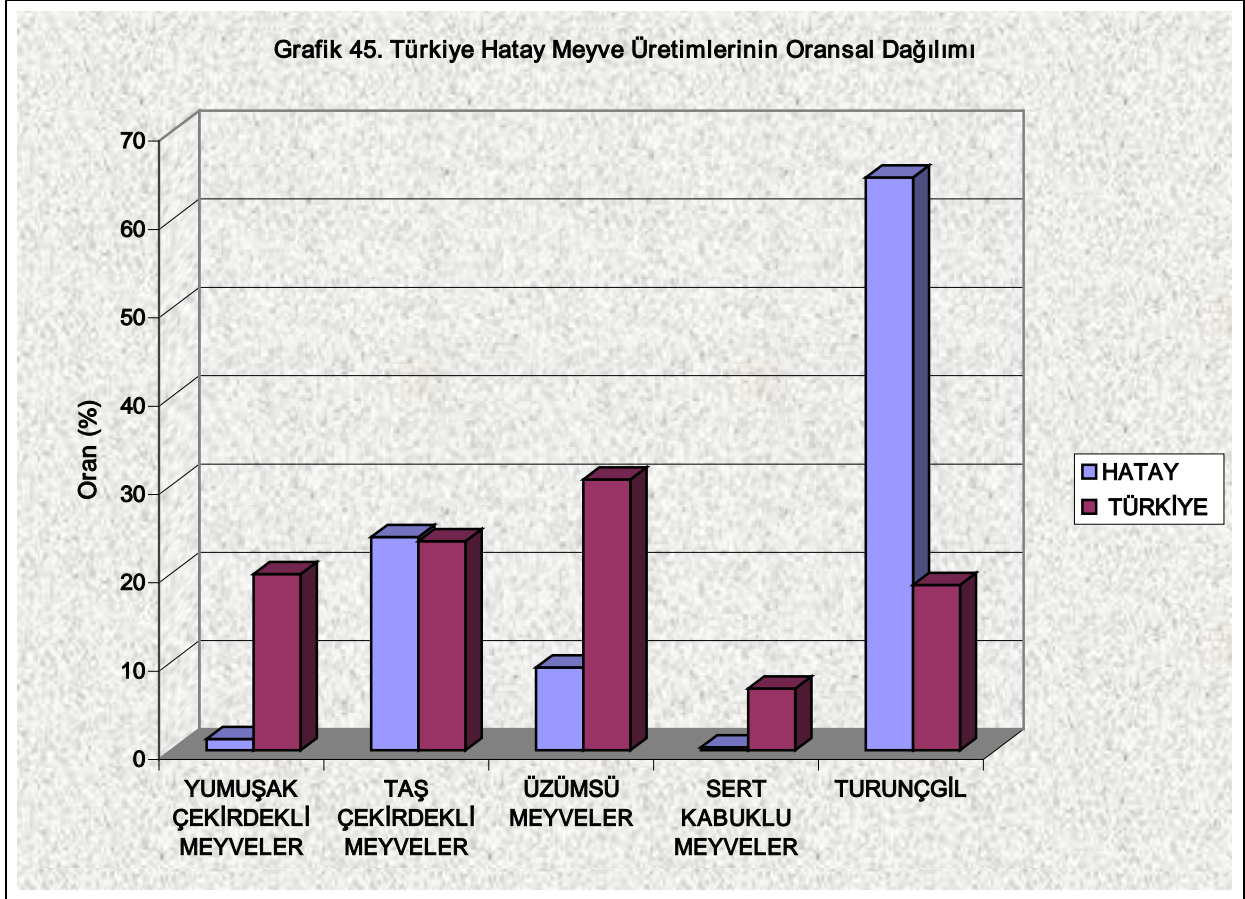
Grafik 44'de Hatay ili alt bölgeler bazında meyve gruplarının oransal dağılımına göre; Turunçgil üretimi bakımından II. alt bölgenin % 90 ile en fazla orana sahip olduğu görülmektedir. Grafikten de anlaşıldığı üzere II. alt bölgede yoğun olarak turunçgil üretimi yapılmaktadır.

Üzümsü meyve üretimi % 78, taş çekirdekli meyve üretimi % 55,4 ve sert kabuklu meyve üretimi % 61 gibi yüksek oranlarda IV. alt bölge de bulunduğu görülmektedir.

I. Alt bölgede yumuşak çekirdekli meyve üretimi % 37,9, taş çekirdekli meyve üretimi % 27,9 ve sert kabuklu meyve üretimi % 23,7 ile ilk üç sırayı almaktadır.

III. Alt bölgede ise meyve ağaç sayısında olduğu gibi meyve üretiminde de en düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 45. Türkiye Hatay Meyve Üretimlerinin Oransal Dağılımı

Grafik 45'de; Türkiye ve Hatay meyve üretimlerinin oransal dağılımı gösterilmiştir. Türkiye genelinde meyve üretimi çoktan aza doğru sırasıyla Üzümsü meyveler, taş çekirdekli meyveler, Yumuşak çekirdekli meyveler, turunçgiller ve sert kabuklu meyvelerdir.

Bu sıralama Hatay'da çoktan aza doğru turunçgiller, taş çekirdekli meyveler, üzüksü meyveler, yumuşak çekirdekli ve sert kabuklulardır.

Türkiye turunçgillerinin % 15,23'ü, taş çekirdekli meyvelerinin % 4,5'i, üzüksü meyvelerinin % 1,32'si, yumuşak çekirdekli meyvelerinin % 0,28'i ve sert kabuklu meyvelerinin % 0,22'si Hatay'da üretilmektedir.

Hatay ili turunçgil üretimi bakımından Türkiye turunçgil üretiminin % 15,23'ü gibi yüksek oranda olduğu görülmektedir. Hatay ili Türkiye'nin turunçgil potansiyeli olarak en önemli illerinden birisidir.

Tablo 79. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Bazı Meyvelerin Üretim Miktarları (Ton)

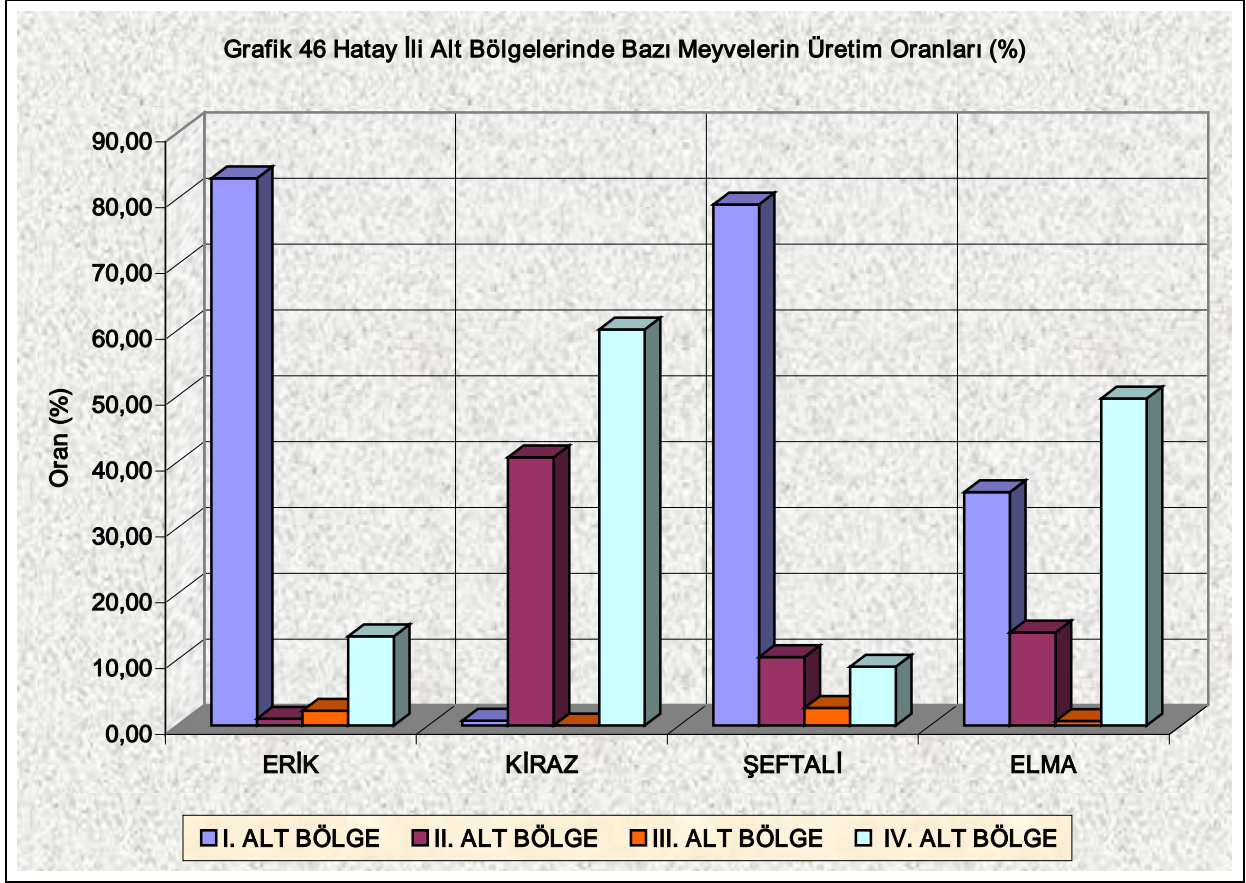
MEYVELER	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	HATAY		TÜRKİYE
					2003	2002	2002
ELMA	1.262	504	25	1.770	3.561	3.294	2.200.000
ERİK	12.840	162	350	2.095	15.447	15.247	200.000
KİRAZ	4	207	0	319	530	632	210.000
ŞEFTALİ	2.072	241	70	235	2.618	2.539	445.000
İNCİR	2.735	968	319	1.002	5.024	5.024	250.000
ÇİLEK	0	0	0	0	0	5	145.000
PORTAKAL	16.715	187.371	372	200	204.658	204.658	1.250.000
MANDARİN	17.600	117.105	27	13	234.745	134.745	590.000
T.HURMASI	2.490	141	12	1.336	3.979	3.979	15.000
ALTINTOP	19	21.840	0	0	21.859	21.859	125.000
ÜZÜM	624	280	814	39.092	40.810	40.810	3.500.000
ZEYTİN	13.395	10.480	3.812	54.991	82.678	118.841	1.800.000
LİMON	2.845	15.260	114	90	18.309	18.409	525.000

Kaynak: T.C. D.i.E. – Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

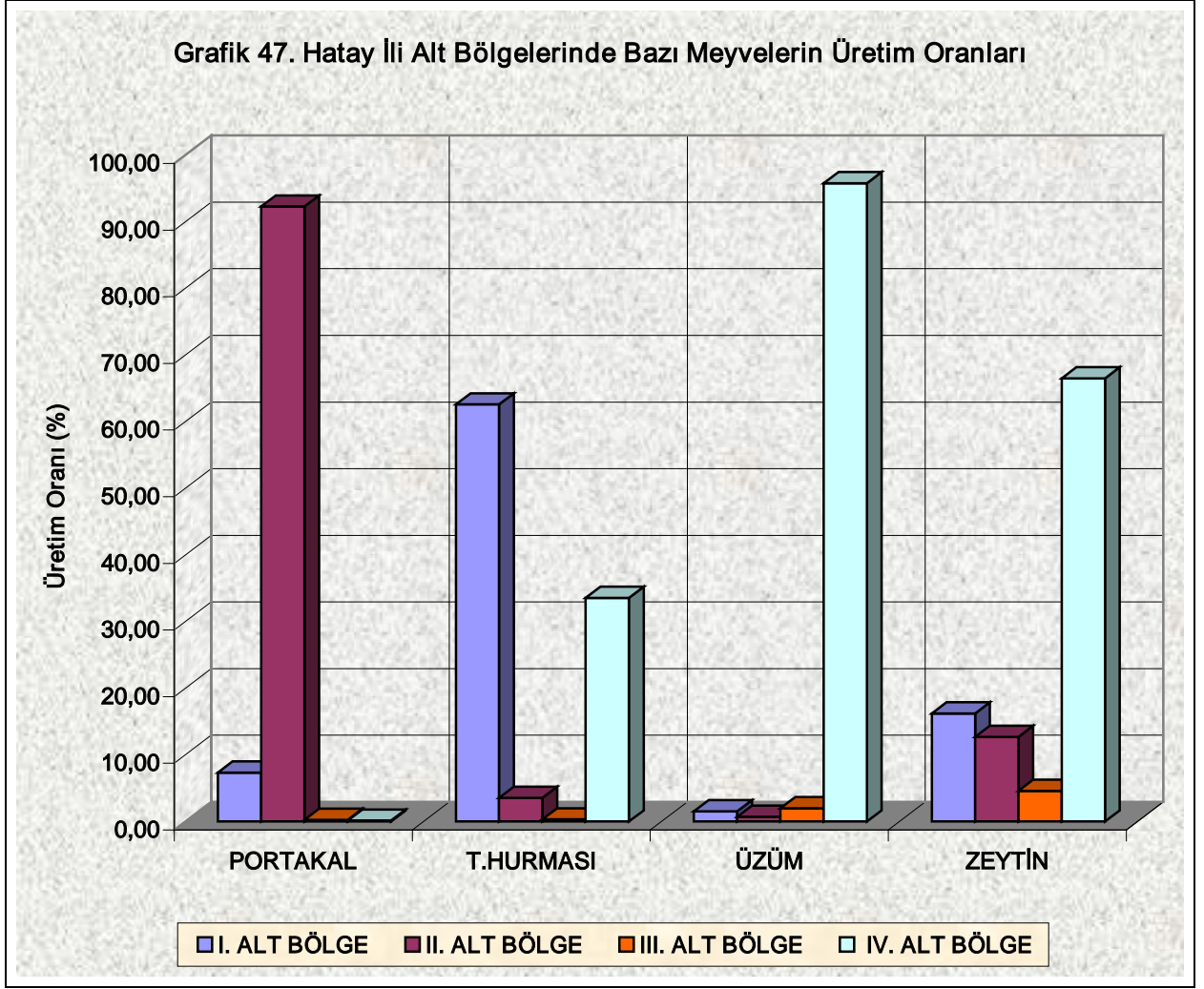
Tablo 79’da Türkiye Hatay ve Hatay Alt Bölgelerinde bazı meyvelerin üretim miktarları verilmiştir.

Tablodan da görüldüğü üzere; bazı meyvelerin üretim miktarlarının Türkiye ile kıyaslandığında ortalama verimin yüksek olduğu görülmektedir.

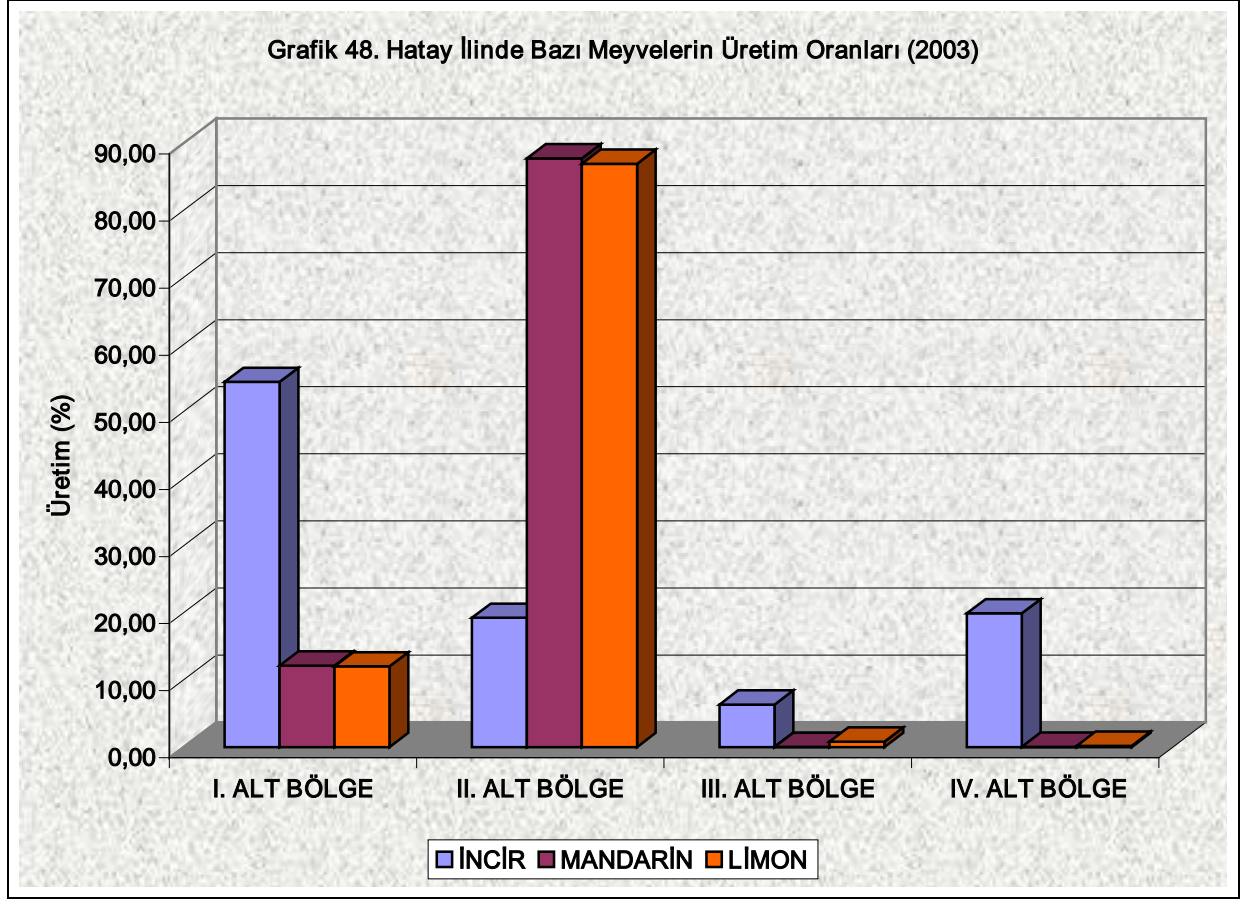
Hatay’da üretilen erik üretimi Türkiye erik üretiminin % 7,6’sı, mandarinin % 22,8’i, zeytinin % 6,6’sı, portakalın % 16,4’ü, altıntopun % 17,5’i, Trabzon hurmasının % 26,5’i gibi büyük oranda üretimi gerçekleştirilmektedir. Hatay ili çeşitli meyvelerin üretimine ve yetiştirilmesine uygun yapıdadır.

Grafik 46'da erik, kiraz, şeftali ve elma üretim oranları verilmiş olup; eriğin % 83'ü, I. Alt bölgede; kirazın % 60'ı IV. Alt bölgede, % 39'u II. Alt bölgede; şeftalinin % 79'u I. Alt bölgede; elmanın ise % 50'si IV. Alt bölgede üretilmektedir.

Grafik 47'den görüleceği gibi portakalın % 91,6'sı II. Alt bölgede, Trabzon hurmasının % 62,5'i I. Alt bölgede, çekirdekli ve çekirdeksiz üzümün % 95,8'i IV. Alt bölgede, zeytinin %66,5'i yine IV. Alt bölgede üretilmektedir.

Grafik 48'de görüleceği gibi incirin % 54,4'ü I. Alt bölgede, % 20'si IV. Alt bölgede, % 19,2'si II. Alt bölgede; mandarinin % 49,8'i II. Alt bölgede; limonun % 83,3'ü yine II. Alt bölgede üretilmektedir.

5.2.4. Yem Bitkileri Üretimi

Tablo 80. 2002 Yılında Türkiye-Hatay ve 2003 Hatay Alt Bölgelerinde Sebze Alanlarının Dağılımı (Ha)

TARLA BİTKİLERİ EKİLİŞLERİ	ALT BÖLGELER (2003)				HATAY		TÜRKİYE
	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
Yem Bitkileri	135	10	79	50	274	265	962.208
T o p l a m	135	10	79	50	274	265	962.208

2002 yılına göre Hatay İlinin Türkiye toplam yem bitkisi alanı içerisindeki oranı %0.03 gibi düşük bir yer kaplamaktadır.

2003 yılı verilerine göre alt bölge bazında en fazla ekiliş % 49,3 ile I.alt bölge gelmektedir. Diğer yıllara göre artış görülmektedir. Bunun nedeni destekleme ve yayım faaliyetleridir.

5.3. Hayvan Sayıları ve Hayvansal Üretim

Tablo 81’de ve Grafik 50’de 2002 yılı Türkiye-Hatay ve 2003 yılı Hatay iline ait büyükbaş hayvan sayılarına ilişkin sayılar verilmiştir. Tablo incelendiğinde Hatay ili 2002 yılı verilerine göre büyükbaş melez ırk hayvan sayısının 45.396 baş olduğu, bu rakamın Türkiye büyükbaş melez ırk hayvan sayısının % 1,03’ü olduğu görülmektedir. Diğer ırk ve hayvan türlerinin oranı ise daha düşüktür.

5.3.1.Hayvan Sayıları

Tablo 81. 2002 Yılında Türkiye- Hatay ve 2003 Yılında Hatay Alt Bölgelerinde Mevcut Hayvan Sayıları (Baş/Adet)

HAYVAN TÜRLERİ		ALT BÖLGELER				HATAY		TÜRKİYE
		I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	2003	2002	2002
S I Ğ I R	<i>Kültür</i>	8.890	1.509	2.219	1.337	13.955	9.296	1.859.786
	<i>Melez</i>	19.305	11.249	4.998	6.605	42.157	45.396	4.377.549
	<i>Yerli</i>	5.615	856	7.107	7.150	20.728	21.737	3.586.163
	<i>Toplam</i>	33.810	13.614	14.324	15.092	76.840	76.429	9.823.498
KOYUN		6.265	8.695	38.755	31.551	85.266	84.905	25.173.706
KEÇİ		8.890	6.075	18.130	30.295	63.390	57.568	6.780.094
İŞLETMELERDE YIL SONUNDA MEVCUT TAVUK SAYISI	<i>Broiler</i>	717.000	22.500	5.000	80.300	824.800	778.020	188.637.066
	<i>Yumurtacı</i>	235.000	19.014	43.800	54.060	351.874	363.114	57.139.257
	<i>Toplam</i>	952.000	41.514	48.800	134.360	1.176.674	1.141.134	245.776.323
HİNDİ		1.050	900	2.270	6.970	11.190	12.500	3.092.408
KAZ		1.750	300	4.900	3.060	10.010	9.940	1.400.136
ÖRDEK		2.600	600	3.000	2.715	8.915	8.450	832.091
DEVE KUŞU		50	55	0	160	265	201	0
KATIR,AT,EŞEK		3.112	577	765	3.792	8.246	8.298	761.130
MANDA		12	0	311	26	349	329	121.077

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

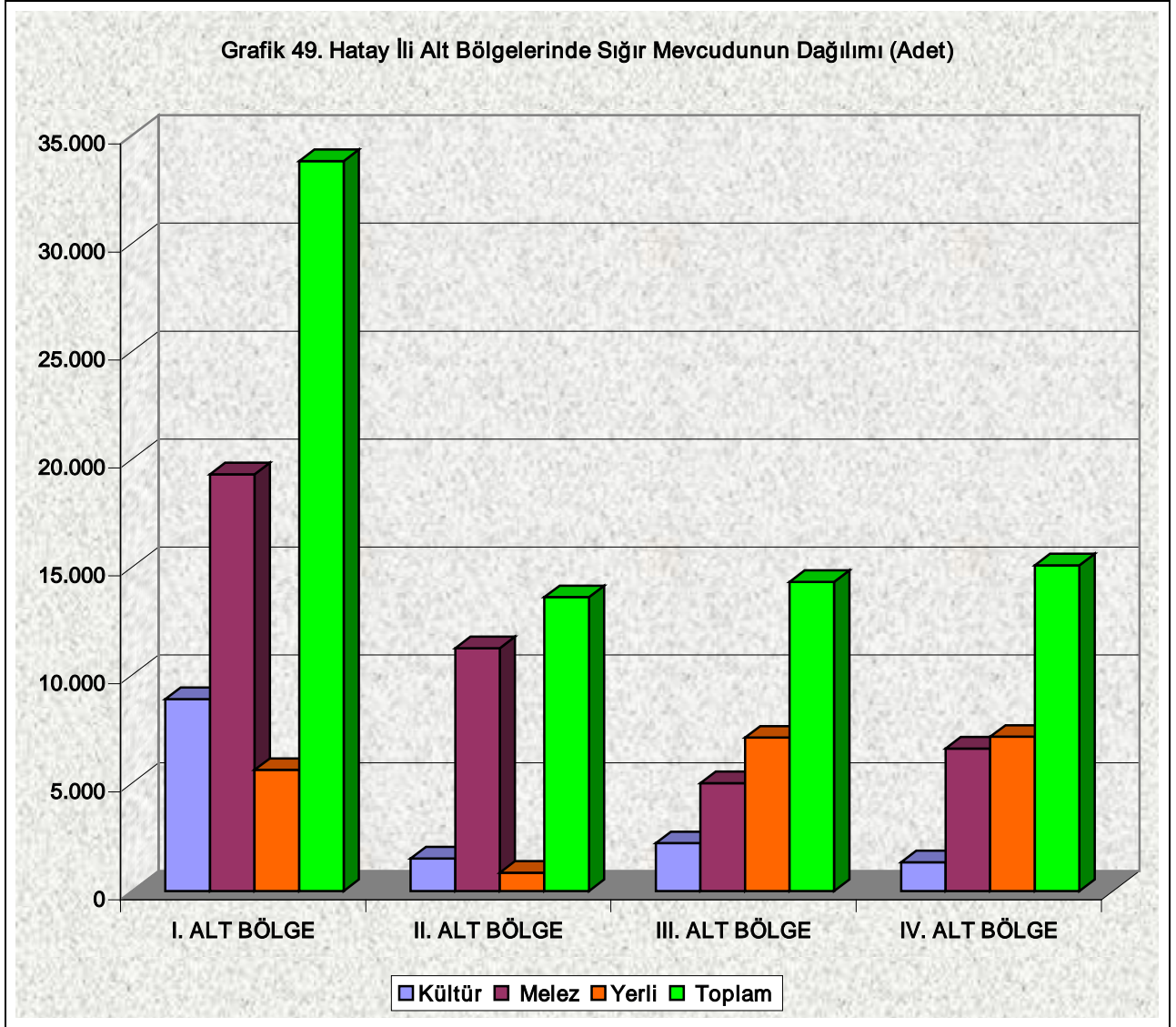
Hatay’da hayvancılığın gelişmesine olumsuz etki eden en önemli faktörlerden biri mera alanlarının yetersizliğidir. İlin mera alanları oranı % 9 dolayında iken Türkiye’de bu oran % 26’dır. Ayrıca mevcut mera alanları verimsiz ve genellikle kaliteli ot barındırmayan ve yılın büyük bir bölümünde kuru kalan bakımsız alanlardır.

İlde yem bitkileri ekiliş alanlarının azlığı da ayrı bir faktördür. Tarla bitkisi ekilişleri içerisinde yem bitkilerinin ekiliş oranı % 0,2 gibi çok düşük bir düzeyde kalmaktadır. Bu nedenle hayvan yetiştiriciliğindeki girdi maliyetleri yükselmekte ve hayvancılığın gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

5.3.1.1. Büyükbaş Hayvan Sayısı

2003 yılı verilerine göre Hatay ilinde büyükbaş hayvan sayısı Tablo 81'de gösterilmiş olup toplam sığır sayısı 76.840 baştır.

Hatay ilinde hayvancılık sektörü bitkisel üretimden sonra gelmektedir. Halen fazla yaygın ve yoğun bir üretim düzeyinde değildir. Son on yılda sığırcılıkla bir gelişme kaydedilmiş ise de hala il ekonomisindeki yerini alamamıştır.

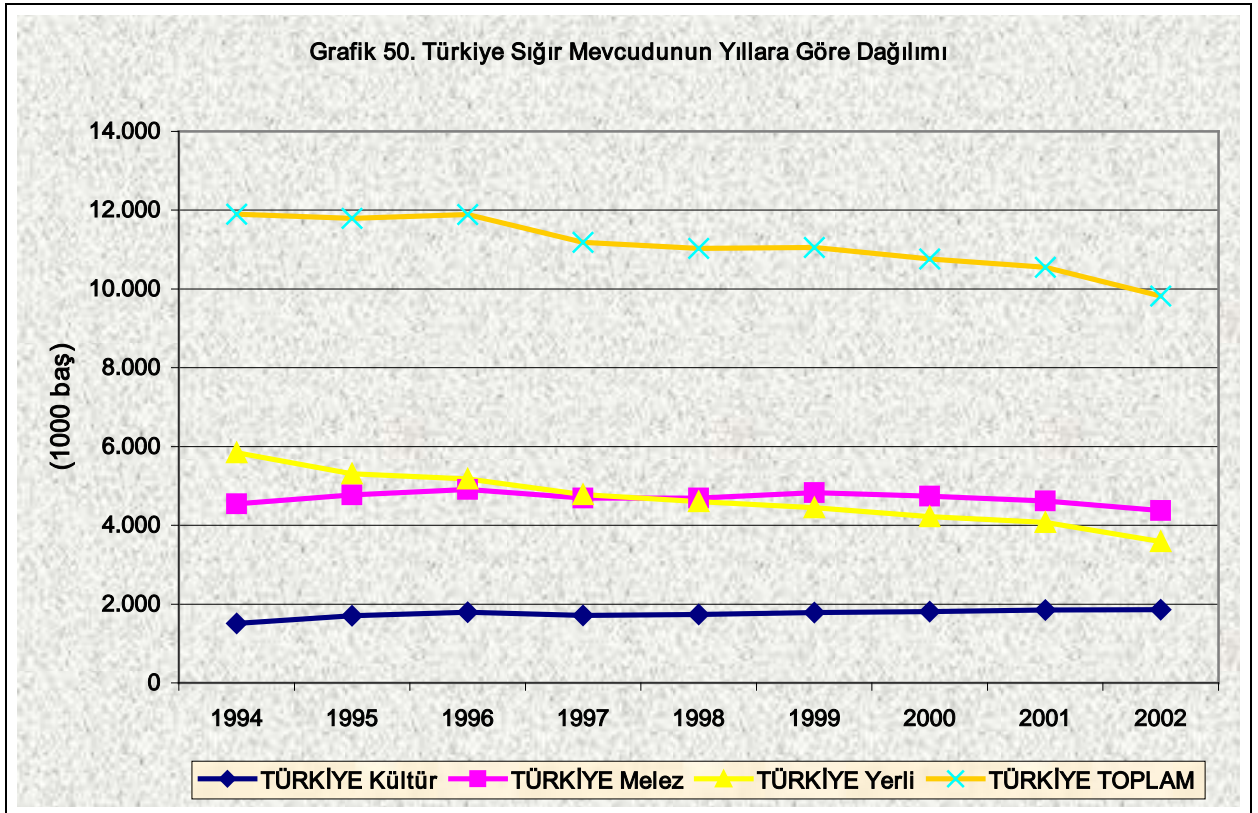
Tablo 81 ve Grafik 49'da Hatay ili 2003 yılı büyükbaş hayvan varlığı alt bölgeler bazında incelendiğinde, büyükbaş hayvan sayısı toplamında % 44 oranla I. alt bölgenin (Antakya-merkez ve Samandağ) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Daha sonra sırayla IV. alt bölge (% 19,7), III. alt bölge (% 18,6), II. alt bölge (% 17,7) gelmektedir. Sığır ırkları bazında incelendiğinde ise kültür ırkında % 63,7 ve melez ırkta % 45,7 oranla yine I. alt bölge ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 82. Türkiye ve Hatay'da Sığır Mevcudunun Yıllara Göre Değişimi (1000 Baş)

SİĞİR İRKLARI		YILLAR									
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
TÜRKİYE	Kültür	1.512	1.702	1.795	1.715	1.733	1.782	1.806	1.854	1.859	
	Melez	4.543	4.776	4.909	4.690	4.695	4.826	4.738	4.620	4.377	
	Yerli	5.846	5.311	5.182	4.780	4.603	4.446	4.217	4.074	3.586	
	TOPLAM	11.901	11.789	11.886	11.185	11.031	11.054	10.761	10.548	9.823	
HATAY	Kültür	10,695	11,939	12,321	10,588	11,096	12,551	12,664	9,884	12,664	13,955
	Melez	57,132	61,840	57,069	60,502	56,189	59,006	56,656	47,779	56,626	42,157
	Yerli	40,607	33,908	36,623	33,704	32,872	30,669	29,978	21,147	29,978	20,728
	TOPLAM	108,434	107,687	106,013	104,194	100,157	102,226	99,298	78,810	99,268	76,840

Kaynak: T.C. D.i.E. – Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

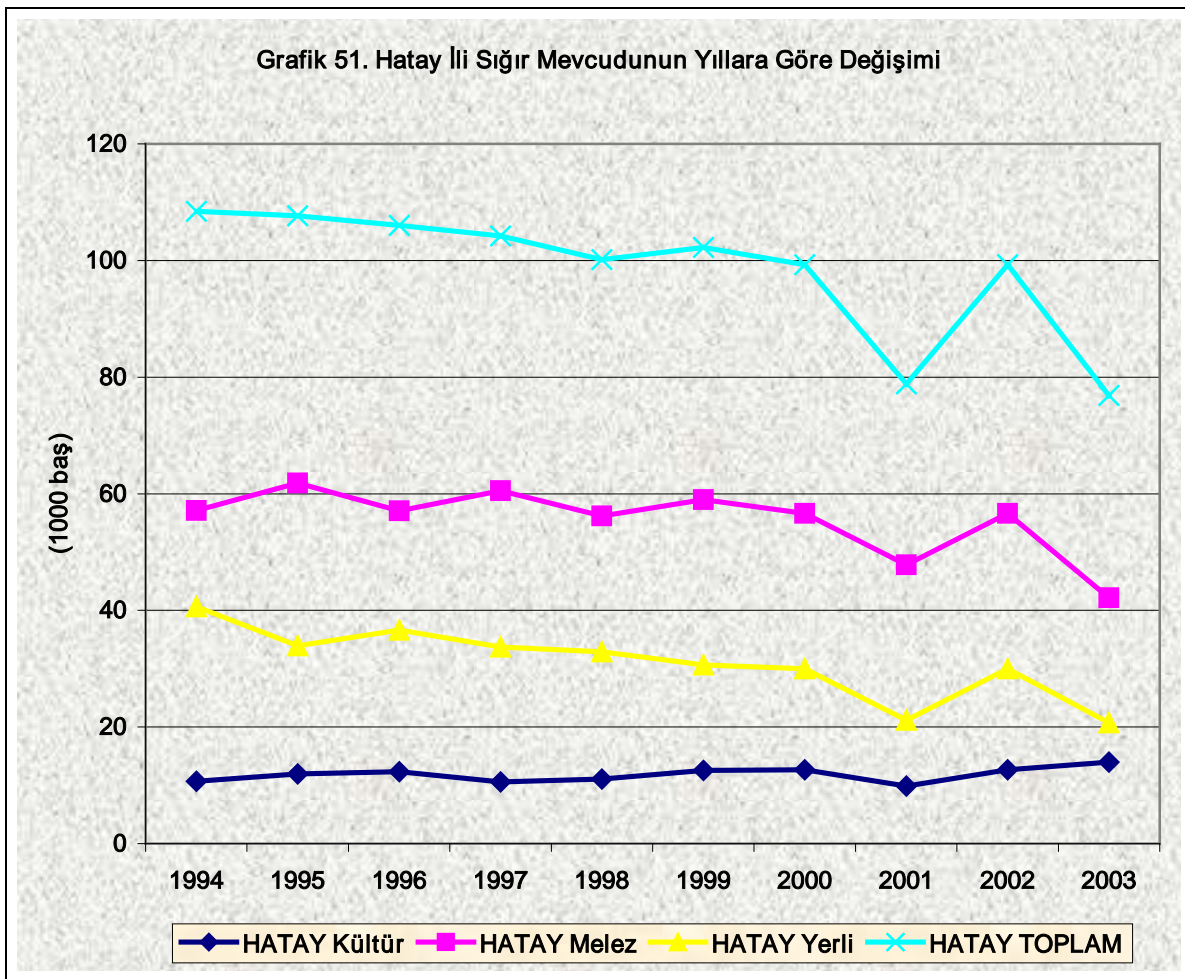
Tablo 82 incelendiğinde; 1994 yılında 40.607 adet olan yerli sığır sayısının kademeli olarak azalarak 2003 yılında 20.728 başa indiği, buna karşılık Melez ve Kültür ırklarında, sığır sayılarının 1994 den başlayarak 2003 yılına doğru gidildikçe yıllar arasında dalgalanmalar gözükse de artış olduğu görülmektedir. Bunun nedeni Tarım ve Köyşleri Bakanlığınca yerli ve az verimli sığır ırklarının suni tohumlama yoluyla ıslah çalışmaları sayesinde kültür ve melez ırklarına dönüştürülmesi projelerine ağırlık verilmesidir. Bu durum üstün verimli kültür ırkı sığırların ithal edilmesi ve suni tohumlama çalışmalarına önem verilmesi ile gerçekleştirilmiştir.

Grafik 50'den anlaşılacağı üzere; Türkiye sığır sayısının da Hatay iline benzer bir değişim izlediği görülmektedir. 1994 yılından başlayarak yerli ırklarda azalma, melez ve kültür ırklarında artış görülmektedir. Toplam hayvan sayısında (1999 ve 2002 yıllarındaki geçici artışlar dikkate alınmazsa) sürekli bir azalma görülmektedir.

2002 yılı verilerine göre Türkiye'deki sığır sayısı ile Hatay ili sığır sayıları karşılaştırıldığında, Türkiye kültür ırkı sığır mevcudunun % 0,5'i, melez ırk sığır mevcudunun % 1,04'ü, yerli ırk mevcudunun % 0,6'sının Hatay ilinde olduğu görülmektedir.

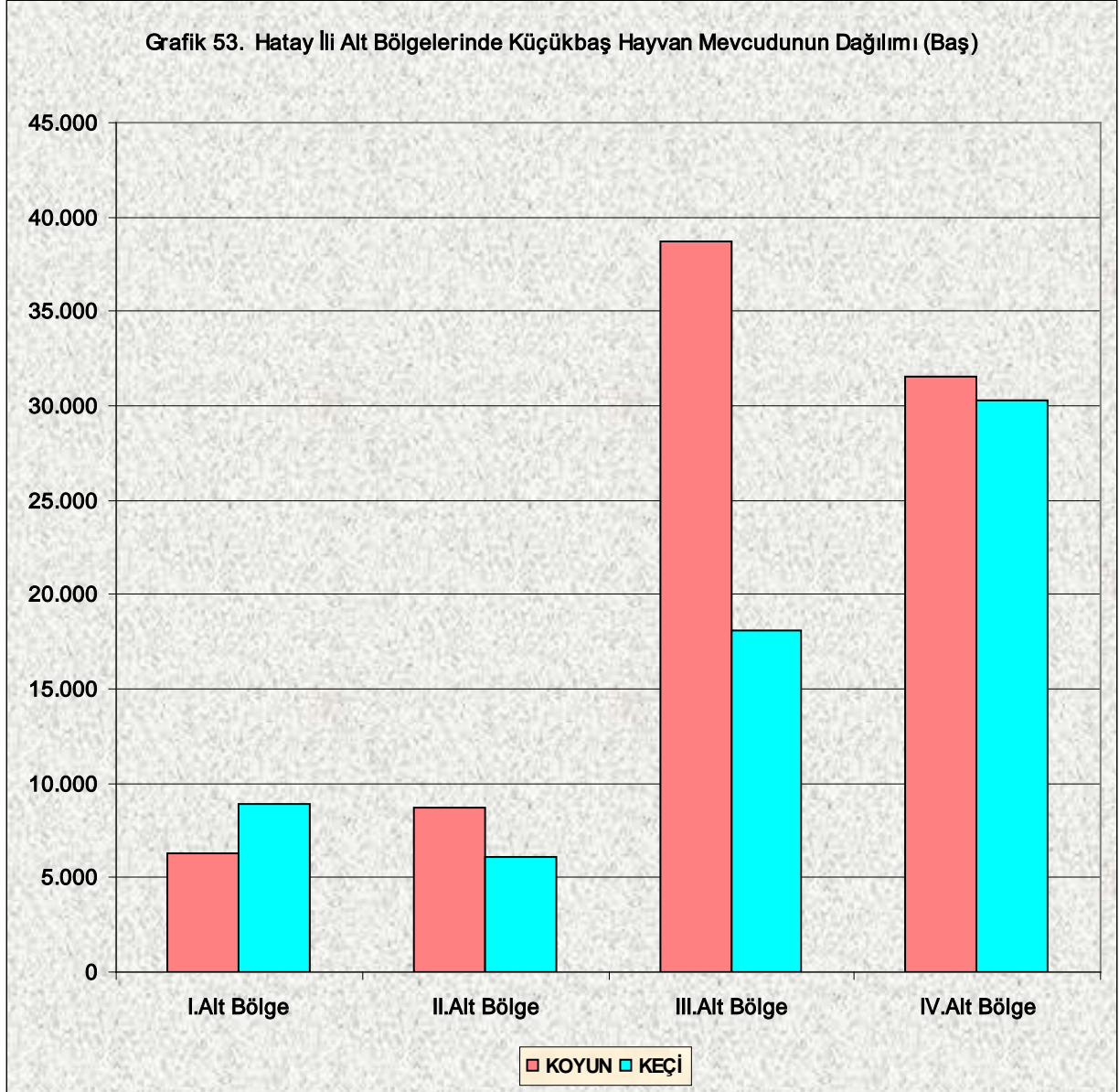
2003 yılı itibariyle Hatay'da en çok büyükbaş hayvana sahip ilçe 23.265 baş ile merkez ilçe, bunu 10.545 baş ile Samandağ ilçesi, 8.512 baş ile İskenderun ve 6.185 baş ile Kırıkhan ilçesi izlemektedir.

Grafik 51'de görüldüğü gibi; ilde toplam sığır sayısında 1994'den 2000 yılına kadar kademeli olarak sürekli bir düşüş görülürken, 2000 yılında 99.298 olan büyükbaş hayvan sayısı 2001 yılında önemli bir düşüş göstererek 78.810 başa inmiştir. 2002 yılında tekrar toparlanma gösterip 2000 yılındaki sayıya yükselmiş ise de bu durum devam etmeyerek 2003 yılında tekrar büyük bir düşüş göstererek 76.840 baş ile en düşük sayıya inmiştir. Son bir kaç yılda sığır sayısındaki azalışın nedenleri arasında girdilerin yüksek olması, buna karşılık et ve süt fiyatlarının düşük olması, kaçak hayvan girişlerinin olması, et ithalatına izin verilmesi ve yaşanan ekonomik krizin etkisi sayılabilir.

5.3.1.2. Küçükbaş Hayvan Sayısı

Grafik 53’de Hatay Alt Bölgelerinde küçükbaş hayvan mevcudunun dağılımı gösterilmiştir. 2003 yılında Hatay ilinde toplam koyun sayısı 85.266 baş, keçi sayısı 63.390 baştır. Grafikte de görüleceği gibi koyun sayısı sırasıyla III. ve IV. alt bölgede en fazladır. Bunu II. ve I. alt bölge takip etmektedir. IV. alt bölgenin engebeli ve ormanlık arazilerden oluşması nedeniyle keçi sayısı bu bölgede koyun sayısına çok yakındır.

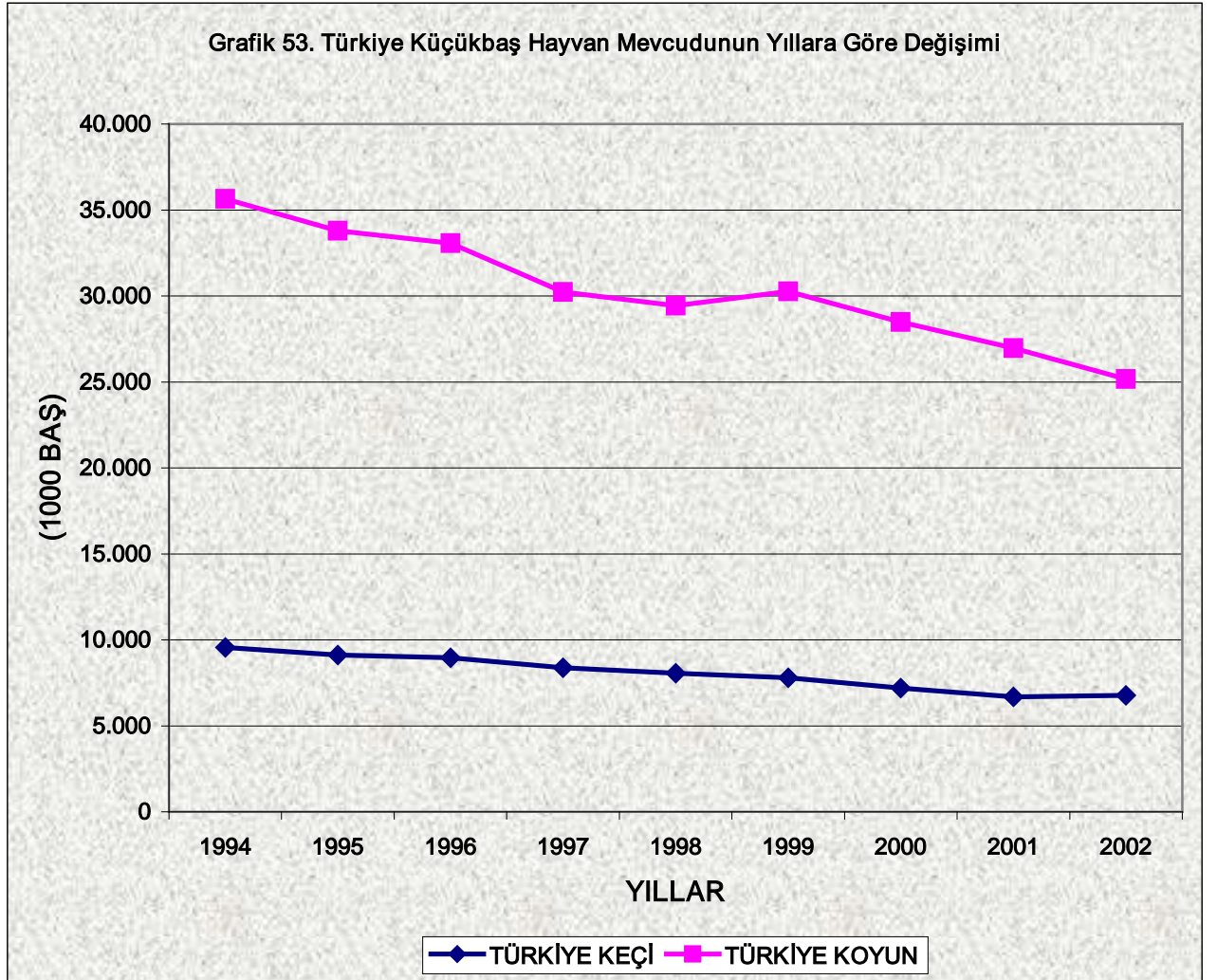

Tablo 82’de görüldüğü üzere ülke genelinde son yıllarda küçükbaş hayvancılığında azalma söz konusu iken, Hatay’da da aynı durum yaşanmaktadır. İlde, özellikle IV. alt bölgede önemli bir gelişme potansiyeli olan Saanen ve Şam keçisinin artırılmasına çalışılarak gelir düzeyi düşük çiftçilere ek bir gelir olanağı sağlanmış olacaktır.

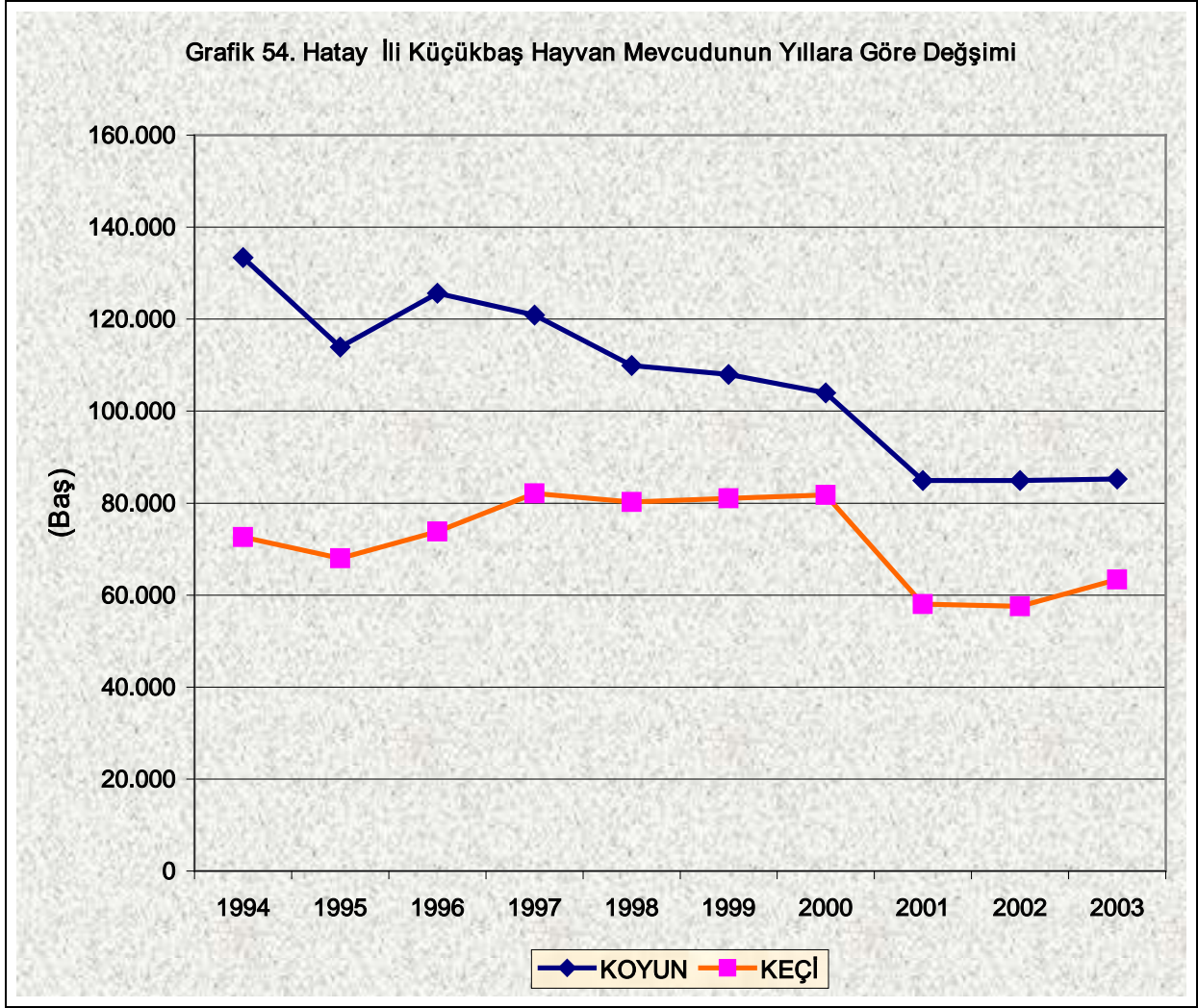
Tablo 83. Türkiye ve Hatay İlinde Küçükbaş Hayvan Sayılarının Yıllara Göre Değişimi

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
HATAY Baş	KOYUN	133.358	113.960	125.600	120.911	109.950	108.008	103.958	84.891	84.905	85.266
	KEÇİ	72.632	68.020	73.790	82.118	80.266	81.050	81.740	58.021	57.568	63.390
	TOPLAM	206.020	181.980	199.390	203.029	189.616	189.058	185.698	142.912	142.473	148.656
TÜRKİYE 1000 Baş	KEÇİ	9.564	9.111	8.951	8.376	8.057	7.794	7.201	6.676	6.780	
	KOYUN	35.646	33.791	33.072	30.238	29.435	30.256	28.492	26.972	25.174	
	TOPLAM	45.210	42.902	42.023	38.614	37.492	38.050	35.693	33.648	31.954	

Kaynak: T.C. D.i.E. Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2002-2003)

Grafik 53'de Türkiye'de küçükbaş hayvan sayılarındaki 10 yıllık değişim gösterilmiştir. Genel olarak koyun ve keçi sayılarında azalma söz konusudur. Azalmanın nedeni olarak; otlak alanlarının azalması ve küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin başka uğraşlara kayması gösterilebilir.

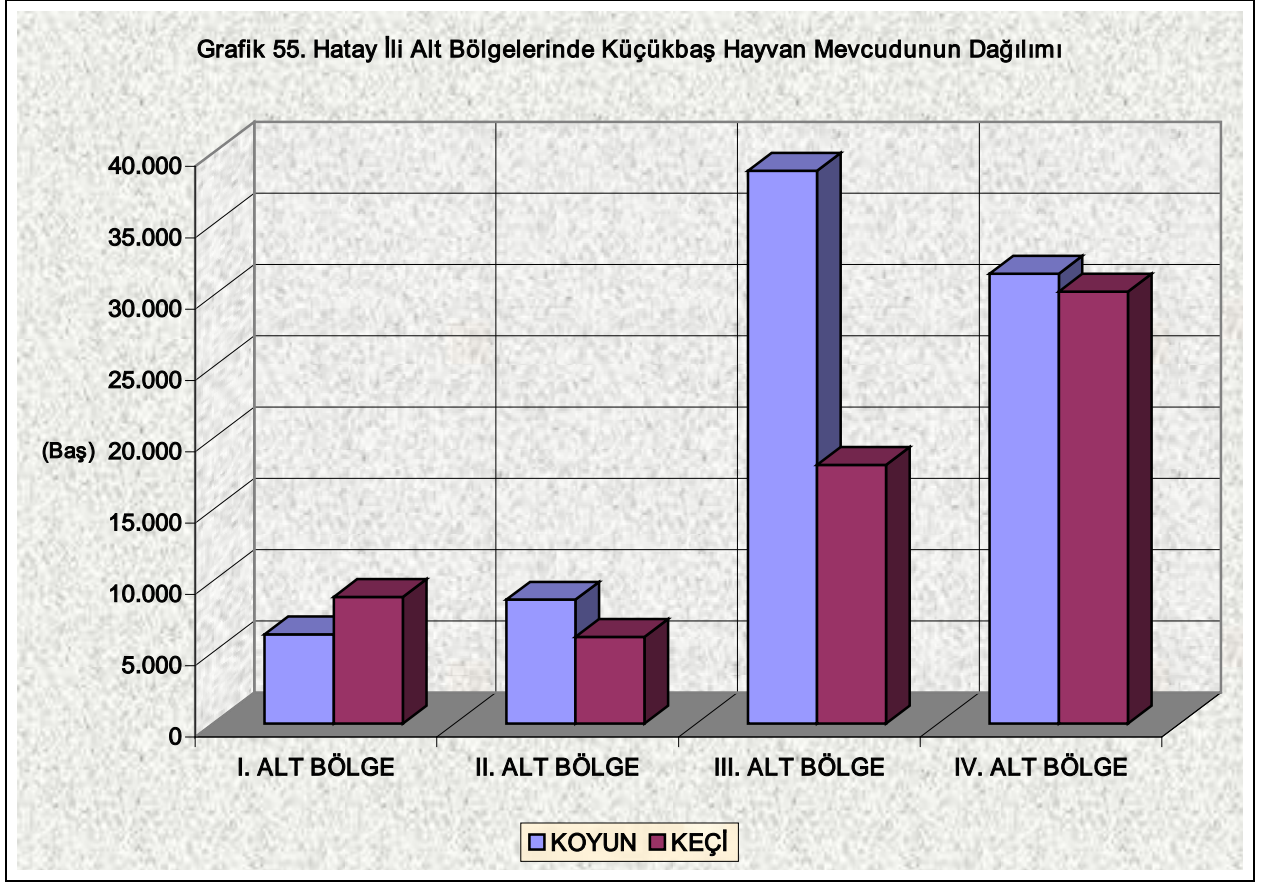

Küçükbaş hayvan yetiştiricileri yukarıda bahsedilen nedenlerin yanında iş gücü problemlerinin olması, göçer halde yaptıkları hayvancılığı artık tercih etmemeleri, yem fiyatların yüksekliği, hayvansal ürün fiyatlarının düşüklüğü nedenleriyle de bu yetiştiricilik sisteminden vazgeçmektedirler.

Grafik 54'de Hatay ilinin keçi sayısında 2000 yılına kadar artış olmuş, 2001 yılında ise % 29'luk gibi önemli ölçüde azalma, 2003 yılında bir miktar artış görülmüştür.

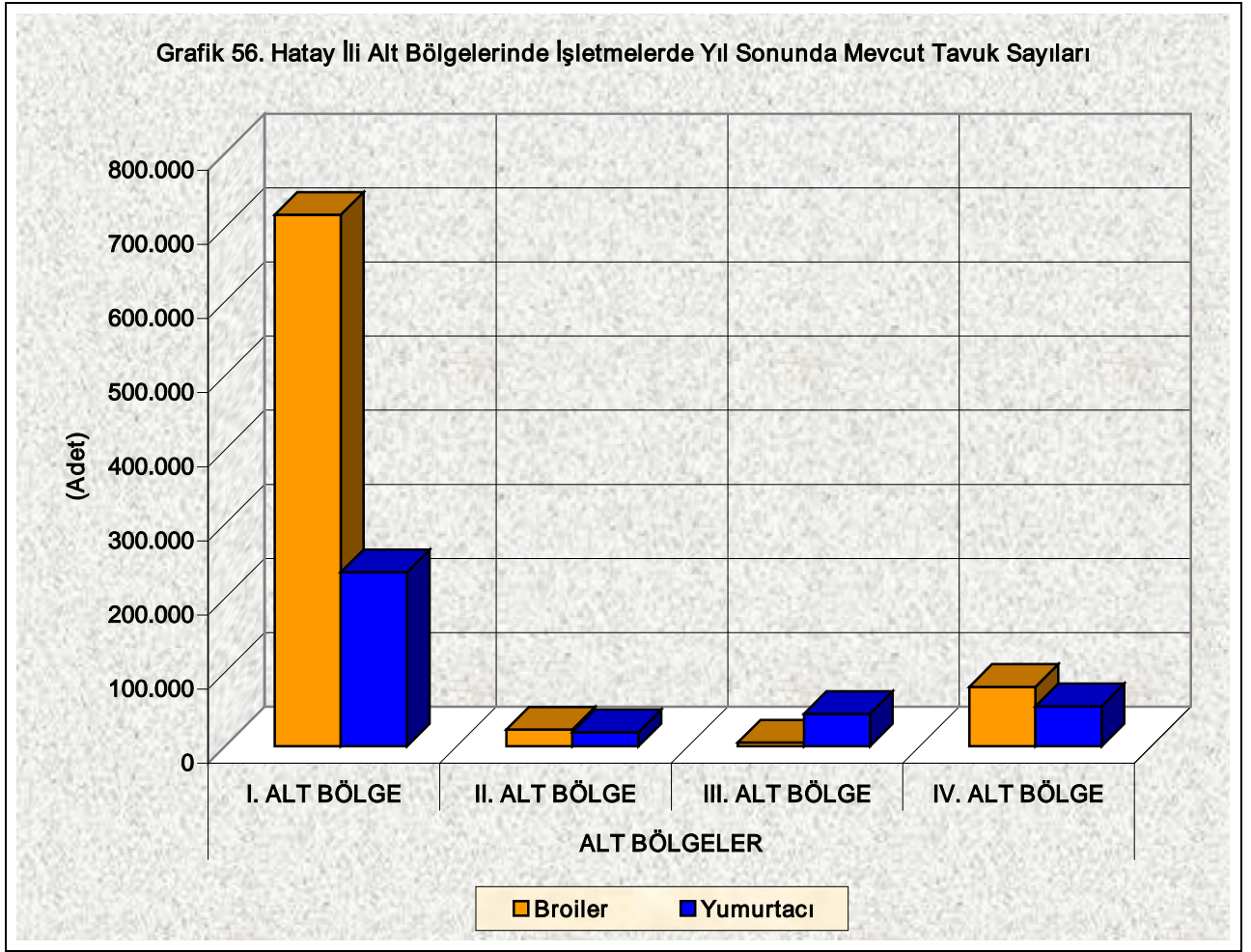
Koyun sayısında ise yıllara göre değişik oranlarada dalgalanma görülmekte ve en yüksek değişim oranı 2000-2001 yılları arasında % 18 'lik bir azalış ile gerçekleşmiştir.

Küçükbaş Hayvan sayısındaki azalış nedenleri; yem fiyatların yüksekliği, hayvansal ürün fiyatlarının düşüklüğü, hayvansal ürünlerin pazarlamadaki güçlükler ve 2001 yılında yaşanan ekonomik krizdir.

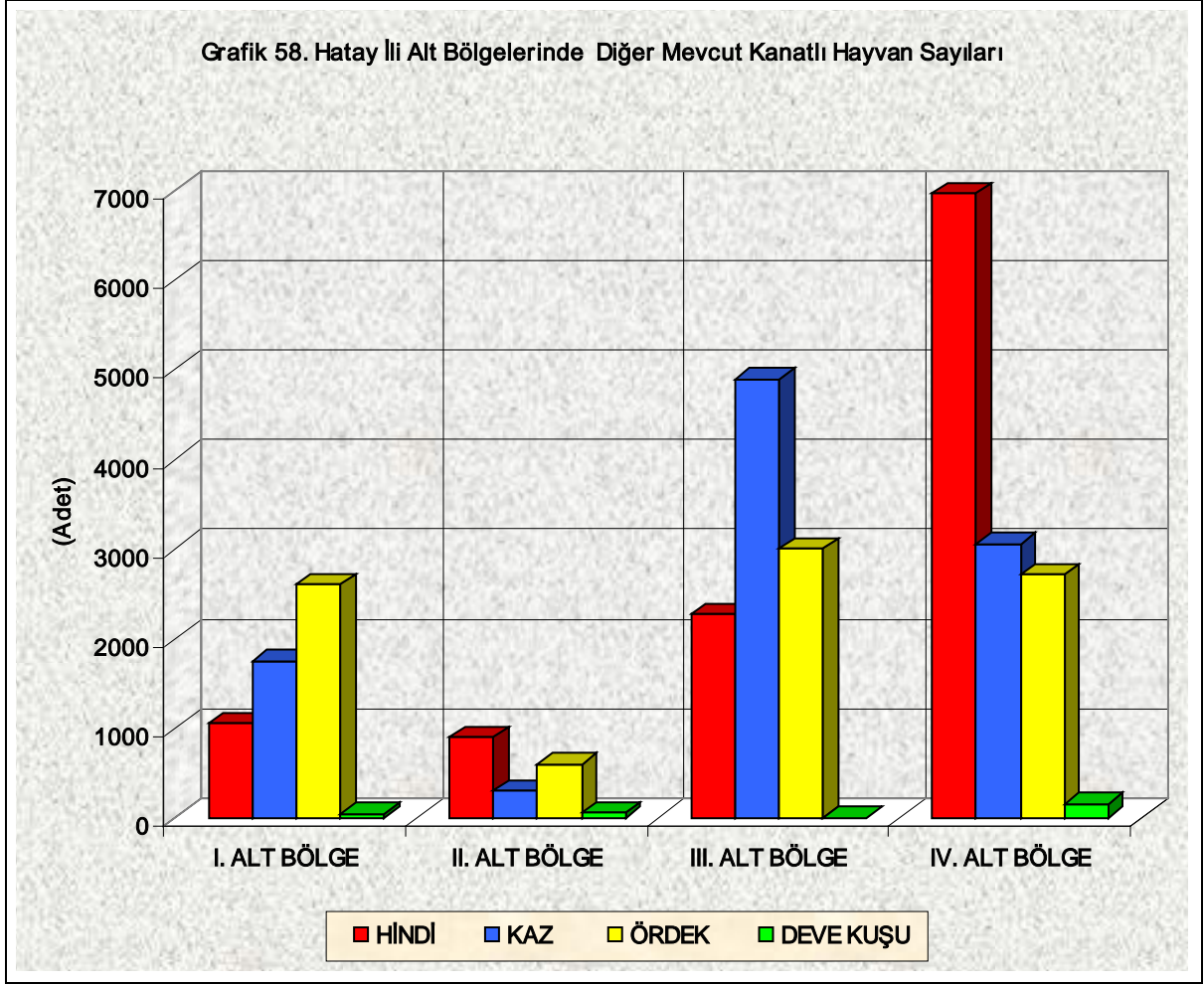
Grafik 55'ten görüldüğü üzere; küçükbaş hayvanlarda, koyun sayısında % 45,5 oran ile III. alt bölge, keçi sayısında % 47,8 oran ile IV. alt bölge (özellikle Hassa, Yayladağı ve Altınözü ilçeleri) ilk sırada yer almaktadır.

5.3.1.3. Kanatlı Hayvan Sayısı

Grafik 56'dan da görüldüğü üzere; toplam tavuk sayısı (Broiler ve yumurtacı) bakımından % 81 oranla yine I. alt bölge ilk sırada yer almaktadır.

Broiler ve yumurtacı tavuk yetiştiriciliği bakımından IV. alt bölge ikinci sırada, III. alt bölge ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Grafik 57’de diğer mevcut kanatlı hayvan sayılarına bakıldığında hindi sayısında IV. alt bölge ilk sırayı alır. Kaz ve ördek sayılarına bakıldığında ise yine III. ve IV. Alt bölgelerde yüksek olduğu anlaşılır. I., II. ve IV. alt bölgelerde ise çok az sayıda deve kuşu bulunmaktadır.

Tek tırnaklı hayvanların (at, katır, eşek) özellikle I. alt bölge (3.112) ve IV. alt bölgede (3.792) günümüzde de önemini koruduğu görülmektedir. Bu bölgelerde (Samandağ, Belen, Yayladağ, Hassa ve Altınözü ilçelerinde) arazinin engebeli ve ormanlık olması, tektırnaklı hayvanların önemini korumasına neden olmuştur.

5.3.1.4. Arıcılık

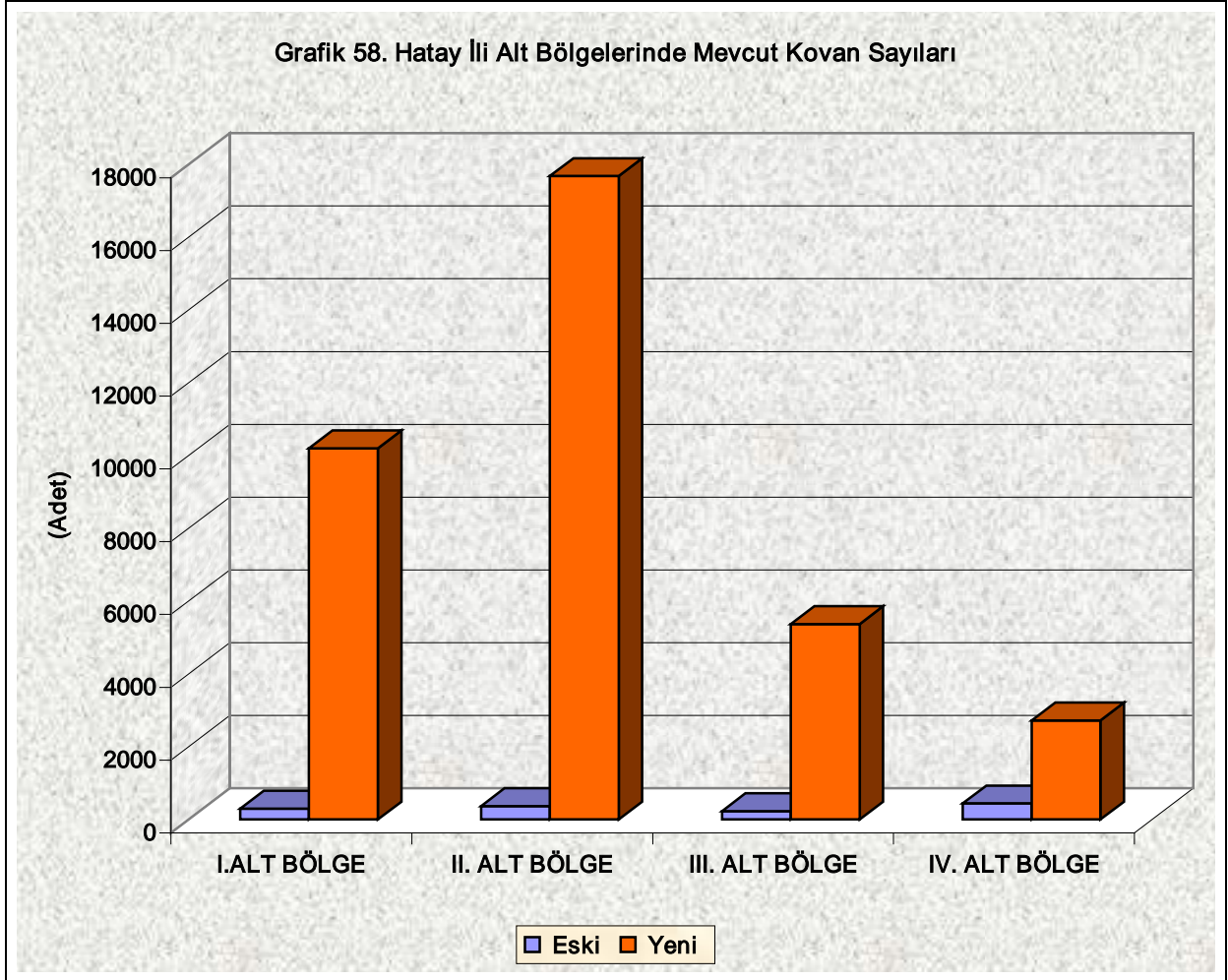
Tablo 84. 2002 yılı Türkiye ve Hatay İli Arıcılık Yapan Köy ve Kovan Sayıları

	ARI KOVANI (Adet)			Arıcılık Yapan Köy Sayısı (Adet)
	Eski	Yeni	Toplam	
I. ALT BÖLGE	300	10.200	10.500	36
II. ALT BÖLGE	370	17.680	18.050	39
III. ALT BÖLGE	230	5.370	5.600	42
IV. ALT BÖLGE	444	2.724	3.168	53
HATAY	1.344	35.974	37.318	170

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Tablo 84’de Hatay ilinde arıcılığa ait ilgili veriler verilmiş olup, 170 köyde faal arıcılık yapılmaktadır. Hatay İlinin arı kovan sayısı düşük ve yeni tip arı kovan sayısı, eski tip arı kovanından yüksek olduğu görülmektedir.

Arıcılığı Geliştirme Projesi kapsamında İl Özel İdaresi desteği ile 2001 yılında 1200 adet ve 2002 yılında 1760 adet yeni tip arılı kovan çiftçilere bedelsiz olarak dağıtılarak sayının ve çiftçi aile sayısının artırılmasına çalışılmaktadır.

Grafik 58’de Hatay alt bölgelerinde eski ve yeni tip kovan sayılarının dağılımı gösterilmiştir. Arıcılık faaliyetinin en fazla olduğu alt bölge % 48’lik oranla II. Alt bölge olup bunu sırasıyla I, III ve IV. alt bölgeler izlemektedir.

Hatay İli ova köylerinin yanı sıra arıcılığa uygun, çok sayıda dağlık ve yamaç köylerde bulunmaktadır. Bunun yanında arıcılığa uygun iklim kuşağı ile arıların kışlatılmasına çok elverişlidir.

5.4. Hayvansal Üretim

İlin Hayvansal üretim varlığı ile ilgili tablo aşağıda verilmektedir:

Tablo 85. Hatay ve Hatay Alt Bölgelerinde Hayvansal Ürünlerin Üretim Miktarları (2003)

ÜRETİM CİNSİ	I. ALT BÖLGE	II. ALT BÖLGE	III. ALT BÖLGE	IV. ALT BÖLGE	HATAY
KIRMIZI ET ÜRETİMİ (TON/YIL)	1.767,5	1.715	421,5	261,6	4.165,6
BEYAZ ET ÜRETİMİ (TON/YIL)	1.200	---	---	0	1.200
SÜT ÜRETİMİ (TON/YIL)	46.919	18.523	17.527	18.049	101.018
YAPAĞI VE KIL ÜRETİMİ (KG/YIL)	5.530	6.551	25.582	26.320	63.983
DERİ ÜRETİMİ (ADET/YIL)	11.245	23.921	14.040	7.233	56.439
BAL ÜRETİMİ (TON/YIL)	164,4	298,6	119,9	29,9	612,8
BALMUMU ÜRETİMİ (TON/YIL)	4,02	28,7	1,9	4	38,62
YUMURTA ÜRETİMİ (ADET/YIL)	43.400.000	3.284.500	5.800.000	7.970.000	60.454.500
SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ (KG/YIL)	604.638	2.550.760	28.260	37.318	3.220.976

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Hatay ili alt bölgeler bazında hayvansal ürünler elle alındığında; bal üretimi II. alt bölgede % 48,7'lik oranla, balmumu üretimi % 74'lük oranla yine II. alt bölgede en yüksek orana, kırmızı et üretiminde % 42,5'lik oranla I. alt bölge, % 41'lik oranla II. alt bölge gelmektedir. Beyaz et üretiminde ise I. alt bölge en yüksek orana sahiptir.

Süt üretiminde % 46,5'lik oranla I. alt bölge ilk sırada, II. alt bölge % 18,3'lük payla ikinci, IV. alt bölge %17,8'lik payla üçüncü, III. alt bölge % 17,4'lük payla son sırada gelmektedir. Yumurta üretiminde ise % 71,8'lik yüksek oranda I. alt bölge gelmektedir. Yapağı ve kıl üretimi olarak IV. alt bölge % 41'lik oranla en fazla üretimin yapıldığı yer olarak gelmektedir. Bunu % 40 ile III. alt bölge takip etmektedir.

Su Ürünleri Üretiminde ise % 88'lik yüksek oranda II. Alt Bölge gelmektedir. Kültür balıkçılığı konusunda (Alabalık Üretimi) IV. Alt Bölgede Hassa İlçesinde en fazla üretim yapılmaktadır.

Hatay ilinde hayvan sayısı ile hayvansal üretim istenilen seviyede değildir. Özellikle hayvansal ürünlerin üretimleri düşük ve ürünleri işleme tesisleri az sayıdadır.

5.5. Su Ürünleri Üretimi

Tablo 86. Hatay İlinde Üretilen Deniz Balıkları Ürünlerinin Üretim Miktarı ve Üretim Değerleri

DENİZ BALIKLARI	Üretim (Ton)	Ortalama Satış Fiyatı(TL) (1000)	Üretim Değeri (TL)(1000)
Akya	48.250	3.970	191552500
Avcı	0	0	0
Bakalorya	850	1.500	1275000
Barbunya	224.850	3.027	680620950
Çipura-Lidaki	142.150	4.218	599588700
Dil	21.150	4.962	104946300
Fangri	450	2.000	900000
Gelincik	80	1.500	120000
Gümüş	223.750	2.000	447500000
İskarmoz	51.200	1.400	71680000
İsparoz	2.150	1.593	3424950
İstavrit (Karagöz-Karaca)	246.350	1.684	414853400
İzmarit	112.550	832	93641600
Karagöz	19.900	2.887	57451300
Kaya balığı	66.200	7.224	478228800
Kefal	96.550	2.110	203720500
Kırlangıç	84.100	1.194	100415400
Kolyoz	142.250	970	137982500
Kupez	5.915	7.200	42588000
Levrek	38.300	4.422	169362600
Lipsoz	0	0	0
Lüfer	36.000	4.900	176400000
Melanurya	1.050	1.690	1774500
Mercan	61.950	3.860	239127000
Mezgit	79.050	3.000	237150000
Mırmır	29.400	3.050	89670000
Minekop	7.500	2.200	16500000
Orfoz	43.600	4.900	213640000
Orkinoz	16.500	2.000	33000000
Palamut	65.750	1.554	102175500
Sardalya	179.600	882	158407200
Sinagrit	2.300	2.217	5099100
Tekir	68.000	2.380	161840000
Tirsi	500	3.000	1500000
Trança	24.000	4.688	112512000
Torik	1.500	1.800	2700000
Uskumru	7.000	1.200	8400000
Zurna	62.000	2.550	158100000
Diğerleri	10.750	2.000	21500000
TOPLAM	2.223.445		

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Tablo 87. Hatay İlinde Üretilen Deniz Ürünlerinin Üretim Miktarı ve Üretim Değerleri

DENİZ ÜRÜNLERİ	Üretim (Ton)	Ortalama Satış Fiyatı(TL) (1000)	Üretim Değeri (TL) (1000)
Ahtapot	6.435	3.360	21621600
Ayna	0	0	0
Kalamarya	116.750	5.847	682637250
Karides+Çimçim	90.950	8.673	788809350
Mürekkep Balığı	98.925	2.940	290839500
Diğer	0	0	0
TOPLAM	313.060		

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Hatay ilinde deniz ürünleri ile deniz balıkları, Akdeniz'e kıyısı olan İskenderun, Dörtöy, Erzin ve Samandağ ilçelerinde avlanmaktadır. Bu su ürünleri genellikle Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine ihraç edilmektedir. Çok az miktarı iç piyasada tüketilmektedir.

2001 yılında üretilen su ürünleri üretiminin içerisinde deniz balıklarının üretim oranı % 97,6 dır.

Tablo 88. Hatay İlinde Üretilen Kültür Balıkları Üretim Miktarı ve Üretim Değerleri

KÜLTÜR BALIKLARI	Üretim (Ton)	Ortalama Satış Fiyatı(TL) (1000)	Üretim Değeri (TL) (1000)
Alabalık	37.348	2.672	99793856
TOPLAM	37.348	2.672	99793856

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Hatay il genelinde kültür balıkçılığı Hassa ve Kırıkhan ilçelerinde yapılmaktadır. Üretilen alabalık iç piyasada pazarlanmaktadır. 2001 yılında üretilen su ürünleri üretiminin içerisinde deniz balıklarının üretim oranı % 1,71 dir. Deniz kültür balıkçılığı (İskenderun ilçesi) üretimiyle ilgili 2 adet proje devam etmektedir.

Tablo 89. Hatay İlinde Üretilen İçsu Balıkları Üretim Miktarı ve Üretim Değerleri

İÇSU BALIKLARI	Üretim (Ton)	Ortalama Satış Fiyatı(TL) (1000)	Üretim Değeri (TL) (1000)
Karabalık	22.100	3.257	71979700
Yılan	1.410	3.583	5052030
Diğer	5.450	2.307	12573150
TOPLAM	28.960	9.147	71979700

Kaynak: Hatay Tarım İl Müdürlüğü (2003)

Hatay ilinde bulunan Asi nehri, Afrin çayı, Karasu gibi nehir ve derelerde iç su balıklarının avlanması yapılmaktadır. 2001 yılı su ürünleri üretimi içerisinde çok küçük bir orana sahip olup, % 0,18 dir.

Balıkçılık konusunda diğer Bakanlıklardan kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Bunlar:

- Orman Bakanlığının Milli Parklardaki yetiştiricilik konusunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile işbirliği yapmaması ve denizde ağ kafeslerde yetiştiricilik yapan işletmelerin ihtiyacı olan yem deposu, bekçi kulübesi için yeterli alanın tahsis edilmemesi işletmecilere sorun çıkarmaktadır.

- Çevre Bakanlığının 1997 yılından itibaren su ürünleri yatırımlarında ÇED Ön Araştırması istemesi hem bürokratik engelleri artırmakta hem de zaman ve önemli masraf oluşturmaktadır.

- Turizm Bakanlığı ile Turizm alanları için en iyi korunmuş koylar veya denize yakın düz alanlar ve su sıcaklığı yüksek olan güney sahilleri aynı zamanda balık yetiştiriciliği içinde en uygun yer olduğu için alan çatışması sonucu iki Bakanlık arasında sorun yaşanmaktadır.

- Kültür Bakanlığının Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 20.09.1999 tarihindeki yeni düzenlemesinde alınan kararlar ve şu anda geçerli olan 627 nolu ilke kararları su ürünlerini olumsuz etkileyecektir. Buna göre I. derecede doğal SİT alanlarında yatırım izni verilmemesi, II. ve III.derecede SİT alanı III.derecede arkeolojik yerlerde tesis kurulması ise izne bağlanmıştır.Ayrıca su ürünleri yetiştiriciliği için hazine arazilerin kiralanmasında Bakanlığımızın teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca araziler kiralanmaktadır.

- Sağlık açısından Sağlık Bakanlığının, ulaşım açısından Denizcilik Müsteşarlığı'ndan, karada ise Ulaştırma Bakanlığından uygun görüş alınması gibi balıkçılık konusunda prosedürün ve bürokratik işlemlerin çokluğu ilde balıkçılığının gelişmesini engellemektedir.

5.6.TARIMSAL ÜRÜNLERDE VERİMLİLİK

Hatay İli tarımsal üretim verimlilik düzeyi, genel olarak (son 5 yıl veri ortalamasına göre) Türkiye ortalamasının üzerinde olması ve tarıma dayalı sanayinin gelişmeye açık olması dolayısıyla katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi, tarımın il ekonomisi içindeki önemini artırmaktadır. Aşağıdaki tablolarda genel olarak bazı ürünlerin verimleri verilmiştir.

Tablo 90. Hatay ve Türkiye Bazı Tarla Ürünlerinin Yıllar İtibariyle Ortalama Verimlilikleri

ÜRÜN ADI	Hatay (Kg/Ha)	Türkiye (Kg/Ha)
Buğday	4000	2100
Mısır	7000	4200
Kuru Soğan	22000	19500
Arpa	3500	2200
Domates	28000	30000
Pamuk	4000	3000
Patlıcan	22000	26000
Havuç	25000	19500
Marul	20000	17500

Kaynak:Tarım İl Müdürlüğü-2003

Tablo 90'da; Hatay İli tahıl ve sebze ürünleri açısından domates ve patlıcan hariç Türkiye ortalamasının üzerinde olup, katma değeri yüksek ürünlerin içinde önemli bir yer oluşturmaktadır.

Tablo 91. Hatay ve Türkiye Bazı Meyva Ürünlerinin Yıllar İtibariyle Ortalama Verimlilikleri

ÜRÜN ADI	Hatay (Kg/Ağaç)	Türkiye (Kg/Ağaç)
Zeytin	30	20
Trabzon Hurması	25	26
Erik	30	27
Mandarin	60	60
Portakal	70	75
İncir	30	28

Kaynak:Tarım İl Müdürlüğü-2003

Tablo 91'de görüldüğü üzere; portakal hariç, ağaç başına verim meyva ürünlerinde; Hatay İlinin verimi, Türkiye ortalamasından yüksektir. Hem tarla ürünleri hemde meyva ürünleri verim yönünden avantajlı bir durumdadır.

BÖLÜM 6. PROBLEMLER POTANSİYELLER VE KISITLAR

6.1. Problemler ve Kısıtlar

Hatay'ın ekonomik yapısı ve tarım sektörü ve performansı önceki bölümlerde incelenmiştir. İlin profili ve tarımsal performansı incelenirken Hatay ilinin problemleri de tanımlanmıştır. Hatay ilinde tarımsal üretimi etkileyen başlıca problemler aşağıda gruplandırılarak verilmiştir.

6.1.1 Sosyo Ekonomik Problemler

Hatay ilinde gerek tarımla uğraşanlar ve gerekse diğer orta ve düşük gelirli işlerde çalışanlar, tüm Türkiye'de olduğu gibi gelir düşüklüğü ve yüksek enflasyon nedeniyle geçim sıkıntısı çekmektedir.

Tarımda yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve yeni yatırımın yani üretimi geliştirmek için daha teknik daha entansif ve rasyonel çalışmaktadır. Bu hususu temin için işletmeler gerekli girdi sağlamada yeterli ve dengeli sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır. Hatay'da çiftçilerin büyük bir kısmının problemi olan sermaye yetersizliği bitkisel ve hayvansal üretimi olumsuz etkilemektedir. Özellikle üretimde girdilerin yetersiz kullanımına ve mevcut işletmelerin rantabil çalışmamasına neden olmaktadır.

İlde tarımsal eğitim yeterli olmadığı belirtilmiştir. Erkek nüfusunun genellikle çalışmak için ülke dışı (Arap Ülkeleri ve Almanya) ve içinde çalışmaya gitmesi nedeniyle , tarımda kadınların yeri daha ağırlıktadır.

Tarımsal yayım çalışmalarında kadınlar ihmal edilmiştir. Bitkisel ve hayvansal üretim işleri kadınlar tarafında yapılıyor olmasına rağmen; bakım-besleme, suni tohumlama, yetiştiricilik, ekim-dikim, zararlı ve hastalıklarla mücadele gibi konularda kadınlara yönelik eğitim çalışmaları bulunmamaktadır.

6.1.2.Doğal Kaynak Problemleri

İlin yüzölçümünün sadece % 9,88'ni oluşturan mer'a alanı (53,375) mevcut hayvanlara kaba yem ihtiyacını karşılamaya yetersiz oluşu, tespi, tahtit, tahsis çalışmaları devam etmesine rağmen, ıslah çalışmalarının yapılmaması ve ıslah projelerine geçilmemesi, bunun yanında meraların amaçlarının dışında kullanılması başta gelen problemlerdendir. Mevcut meraların bilinçsiz kullanımı, erozyon ve ilin Suriye ile sınır olması, tarım dışı olan mer'a alanlarının güvenlik nedeniyle kullanılmaması diğer problemlerdendir.

208,165 hektar olan orman alanları İlin yüzölçümünün % 38,53'nü oluşturmasına rağmen bu alanlardan yeterince yararlanılmamaktadır. Ayrıca orman alanlarının mülkiyetinin Devlet'e ait olması nedeniyle orman köylüleri bu kaynaklarından yeterince yararlanamamaktadır. Kaçak orman kesimleri ve zeytin alanlarının henüz belirlenmemiş olması, bu alanların tahrip olmasına yol açmaktadır.

Daha önce göl olup, kurutulmuş olarak oluşturulan Amik ovası drenaj sorunu ve bilinçsiz arazi kullanımından dolayı oluşan problemler gelecekte büyük kayıplara neden olabilir.

Sanayileşme ve yeni yerleşim alanlarının açılmasından dolayı tarım arazilerinin azalmasına neden olmaktadır.

Yerüstü ve yeraltı su kaynaklarından yeterince yararlanılmaması, bilinçsiz kullanımı ve mevcut sulama sistemlerin yetersiz oluşu, sulama konusunda oluşan problemlerdir.

Tarımsal verimliliğin artırılmasında sulama öncelikli ve gereklidir. Bunun için sulama suyun iyi kullanılması, bilinçli şekilde yararlanılması (ne kadar su o kadar ürün bilinci ile değil) sulama sistemlerin yenilenmesi ve geliştirilmesiyle tarımsal verimliliği artıracaktır.

6.1.3. Üretim Problemleri

6.1.3.1. Bitkisel Üretim

- Sertifikalı tohum ve aşıllı fidan kullanımının yetersizliği
- Yeni üretim tekniklerin çiftçiye ulaştırılmasındaki yetersizlik
- Mekanizasyon problemi
- Tarımsal alet-makinaların optimum kullanılmaması
- Kurumlar arası proje ve bilgi konularındaki koordinasyonsuzluk
- Düşük verim ve standardizasyon eksikliği
- Amaca uygun arazi kullanılmaması ve arazi parçalı olması
- Yetersiz girdi kullanımı
- Erozyon problemi (rüzgar ve su erozyonu)
- Programlı yetiştiriciliğin yapılmaması
- Pazar değeri yüksek ürünlere talebin artması ve yetiştirme
- Sulanabilir tarım arazilerin sulamaya açılmaması

Hangi kültür bitkisi sözkonusu olursa olsun, yetiştirme tekniğinde bazı temel prensipler vardır. Bunların başında yetiştirme tekniği paketi kavramı gelmektedir. Bu toprak hazırlığından hasada kadar olan uygulamaları kapsamaktadır.Örneği; sertifikalı tohumluk kullanılmadığında yada toprak işlemede uygun yöntemler kullanılmadığında diğer işlemler en uygun koşullarda yerine getirilse bile beklenen yüksek verim alınamaz.

Hatay ilinde polikültür tarım yapılmaktadır.Ürün çeşitliliği çok olmasına rağmen toplam üretim miktarı düşüktür.Bunun sebepleri arasında ; küçük aile işletmeleri, iklim,toprak yapısı, arazi kullanım kabiliyeti sınıflarına dikkat edilmemesi, özsermaye yetersizliği, uygun yetiştirme tekniklerin uygulanmaması, tarımsal mekanizasyon yetersiz olması, sertifikalı ve aşıllı fidan ve tohum kullanılmaması, ekonomik ömrünü tamamlayan tesislerin yenilenmemesi ve uygun olmayan hasat yer almaktadır.Bu problemlerin sonucu üreticilerin eline geçen net gelir düşük olmaktadır.

Sulanabilir arazilerin sulamaya açılmasıyla üretim ve ürün çeşitliliği sağlanacaktır.

6.1.3.2. Hayvansal Üretim

Hatay ilinde bitkisel üretimden sonra en fazla yapılan hayvansal üretimin de ülkemizde olduğu gibi bir çok problemleri bulunmaktadır. Aşağıda bu problemler verilmiştir:

- Besi ve süt hayvancılığına uygun ırkların kullanılmaması nedeniyle verimin düşük olması.
- Sun'i tohumlama çalışması ve gerçekleşme oranının düşük olması ve çiftçilerimizin bu uygulamayı yeterince benimsememesi.
- Kaliteli damızlık hayvan sayısının yetersiz olması
- Yeterli Veteriner hizmetlerin verilmemesi, yeterli sağlık kontrollerin yapılmaması, kaçak hayvan nakilleri gibi hususlardan dolayı hayvan hastalıkların problem oluşturmasıdır.
- Uygun olmayan hayvan barınakları
- Yem ekilişlerinin yetersiz ve meraların ıslah edilmemesi
- Yemin pahalı oluşu ve kaba yemin elde edilmesi zor olması

Hayvansal ürünlerin üretimlerinin artırılabilmesi için öncelikle kaynakların kullanımı ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için yüksek verimli ırklardaki hayvan sayısının artırılması ve mevcut kültür ve melez hayvanların bakım-besleme şartların iyileştirilmesi gerekir.

Hayvancılıkta en önemli girdi olan yem, toplam girdilerin yaklaşık % 70'ni oluşturmaktadır. Bunun için yem bitkilerinin üretiminin ve meraları verimliliğinin artırılması gerekir. Şu anda Hatay'da yem bitkileri üretimi ve mera verimi yeterli seviyede değil ve düşüktür. Bundan dolayı hayvanlara yaz aylarında ek yemleme yapılması gerekmektedir. Kaba ve kesif yem fiyatların yüksek oluşu hayvanların beslemesini olumsuz etkilemektedir.

İlin hayvancılığını etkileyen faktörlerden biri de bakım ve yönetimdir. Hayvanların barınma şartları kötü, genellikle besicilik ev altında veya küçük odalarda yapılan ahırlarda yapılmakta, ortamın havasız tutulması verimi olumsuz şekilde etkilemektedir. Bununla beraber hastalıkların oluşmasına sebep olmaktadır.

6.1.3.3. Su Ürünleri

Hatay ili Akdenizle sınır olması ve doğal su kaynaklarından dolayı su ürünleri üretimi yapılmakta ve gelişme arz etmektedir. Diğer üretimlerde olduğu gibi su ürünlerinde de çeşitli problemler yaşanmakta ve aşağıda bu problemlerden bahsedilmiştir.

- Su ürünleri üretiminde kullanılan yem maliyetlerinin yüksekliği.
- Deniz ve doğal su kaynaklarından yeterince yararlanılmaması.
- Tesislerin yetersiz ve az sayıda oluşu, pazarlama ve nakil konularındaki problemler.
- Orman Bakanlığı, Çevre Bakanlığı ve Turizm Bakanlığının Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile olan balıkçılık yapma konusundaki bürokratik sorunlar.
- Yavru üretiminin azlığı ve il dışından alımı.

Yem maliyetlerinin düşürülmesi ve yem üreten tesislerin kurulması, Bakanlıklar arasındaki bürokratik hususların çözülmesi ile üretim miktarı artacaktır. Özellikle denizde ağ kafes yetiştiriciliği ve iç su kaynakları üzerinde alabalık yetiştiriciliği su ürünleri üretiminde artışına olumlu yönde etki edecektir.

6.1.3.4. Yayım Hizmetlerindeki Problemler

- Yayım elemanları sayısının yeterli olmaması
- Kadınlara yönelik yayım hizmetlerinin yetersizliği
- Tarımsal yayım çalışmalarında pazarlama, örgütlenme gibi konuların üreticilere yeterli derece de anlatılamaması
- Yayım yapan kamu ve özel kuruluşların yayıma gereken önemi vermemesi

Tarımsal üretim değerinin artırılması; tarım yapılabilir alanlarda birim alandan, ağaç başına ve hayvansal üretimde hayvan başına daha çok ve kaliteli ürün alınmasına bağlıdır. Bunun gerçekleştirilmesi için çiftçinin eğitimi, dolayısıyla tarımsal yayımla mümkündür. Tarımsal yayımın temel amacı kırsal nüfusun her yönden kalkınmasında rol oynayan tüm faktörlerin iyileştirilmesine yardımcı olmak ve yol göstermektir.

Tarımsal yayım ile pratikte uygulanabilir ve yüksek düzeyli bilgi transferi sağlanır. Hatay'da yayım hizmetleri Tarım İl Müdürlüğü Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubesi elemanları tarafından yürütülmektedir. Üretim teknikleri dışındaki, pazarlama, pazar araştırması, işletmecilik ve doğal kaynakların korunması gibi konular ile kadın ve gençlere yönelik yayım çalışmaları konularında teknolojinin imkanları kullanılarak üreticilere anlatılmalıdır.

Üreticilerin bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretimleri yönünde birim alandan daha fazla verim alabilmeleri ve alternatif ürünlerin üretiminde de gerekli bilgiyi üreticilere daha fazla katılımın sağlanarak verilebilmesi için afiş, broşür, gazete, dergi ve kitap gibi yayınların artırılması gerekmektedir. Bu yönde geniş kapsamlı yayım çalışmaları yapılması gerekir.

6.1.3.5. Örgütlenme Problemleri

- Mevcut örgütlerin işlevlerinin kısıtlı olmasının da etkisiyle çiftçinin örgütlenme eğiliminin düşük olması.

AB'ye uyum ve DTÖ Tarım Anlaşması kapsamında ortaya çıkan yeni ticaret anlayışı içerisinde, piyasa koşullarına uygun esnek yapıda kuruluş ve organizasyonların oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Tarımsal Üretici Birliklerinin oluşturulması ve geliştirilmesi kurumsal reform adımlarından biridir. Türkiye'de tarım sektöründe çok çeşitli örgütler bulunmaktadır.

Sektör içerisinde önemli bir büyüklüğe sahip kooperatifler, ziraat odaları, dernekler belli çalışmalarını yürütmektedirler. Ancak AB'deki çiftçi örgütleri gibi ürün grubu ve konu bazında ihtisaslaşmış üretici örgütleri bulunmamaktadır. Üretici Birlikleri Yasa Tasarısı, kanunlaştığı takdirde; pazarlama, yayım, girdi temini, üretim

planlaması , çiftçinin pazarlık gücünün artırılması ve fiyatın belirlenmesinde çiftçilerin söz sahibi olması gibi konularda katkı sağlayacaktır.

Hatay ilinde etkin örgütlenmiş bir tarımsal yapının mevcut olduğu söylenemez. En önemli tarımsal organizasyonlar kooperatiflerdir. Tarımsal üretimin pazar koşullarına uyumunun sağlanması örgütlenmedeki gelişim ile mümkün olacaktır.

6.1.3.6. Tarım Politikalarının Etkisiyle Oluşan Problemler

- Kredi faizlerinin yüksekliği
- Destekleme alımlarının giderek azaltılması
- Tütün kanunu nedeniyle zorunlu olarak üretimden vazgeçilmesi

Türkiye, AB'ye yaptığı tam üyelik başvurusunun ışığında ve DTÖ Tarım Anlaşması kuralları çerçevesinde; kendi tarımsal kurumlarının ve uygulamalarının AB normlarına uyumlu hale getirilmesini içeren bir tarımsal politika reformu süreci yaşamaktadır.

Tarım reformu kararları arasında Ziraat ve Halk Bankası tarafından çiftçiye verilen kredilerin devlete olan maliyetinin azaltılması amacıyla kredi sübvansiyonunun safhalar halinde kaldırılması yer almaktadır. Diğer problemlerin de etkisiyle destekleme alım politikasında değişim nedeniyle Devlet tarafında belirlenen düşük fiyat olumsuz etkilemektedir (Örneğin buğday).

Yeni çıkarılan tütün kanunu sonrasında; tütünün yerine alternatif ürünlere geçilmesi düşünülmekte, ancak çiftçilerin bunu benimseyip benimseyemeyeceği, tarımsal üretime etkisinin ne olacağı gibi belirsizlikler problem oluşturmaktadır. Bu konularda uygulanabilir politikalar geliştirilmelidir.

6.1.4. Pazarlama Problemleri

- Pazarlamanın asli ve tali görevlerini yerine getirecek organizasyon yapısının olmaması
- Tarıma dayalı sanayinin yetersizliği nedeniyle hammaddelerin mamule işlenememesi , bu nedenle katma değer kaybı
- İç ve dış Pazar arasındaki fiyat dengesizliği ve iç pazardaki çeşitli ürünlerdeki dalgalanmaları.

Son yıllarda tarımsal üretim tekniğinde meydana gelen değişimler ve bazı alanlardaki özel destekler tarımsal üretimde önemli artışlar meydana getirmiştir. İç piyasalarda tüketimin üretimle aynı oranda artmaması, dış satım sorunları ve yeni pazarların bulunamaması, özellikle kısa zamanda bozulma özelliğine sahip ürünlerde ani fiyat düşmelerine yol açmaktadır.

Ürünlerin belirli toplama merkezlerinde (kooperatifler) toplanmaları, işlenmeleri ve tüketici merkezlerine dağıtımı, pazarlamanın başlıca üç ana hizmetini teşkil etmektedir. Hatay'da şu anki mevcut kooperatif ve özel organizasyonlar bu hizmetleri tam anlamıyla yerine getirememektedir. Dolayısıyla pazarlamanın yardımcı hizmetleri

arasında yer alan standardizasyon, kalite kontrol ve işaretleme, ambalajlama ve ürün mufazası gibi alanlarda verilen hizmetler yeterli değildir.

Hatay da henüz üretici ve tüketici arasında yeterli düzeyde bir pazarlama zinciri kurulmamış durumdadır. Çiftçi ürününün değer fiyatına satılması amacıyla artık bu zincirin kurulmasına ilişkin çalışmalara süre geçirmeksizin başlanmalıdır. Birçok ülkede başarıyla uygulanan pazarlama birlikleri kurulmalı, Devlet ve odalar öncü olmalı, gerekli kanun ve düzenlemeler yapılmalı ve teşvikler sağlanmalıdır.

Tarım sektöründe üretimin pazar verilerine göre yönlendirilmesi ve fiyatın serbest piyasa şartlarında oluşmasında rol oynayan kuruluşlardan birisi de borsalardır. Borsa ve diğer kurumlar arası koordinasyonsuzluk, çiftçilerin bu konuda bilgi sahibi olmaması, sadece ihracatçıların borsada işlem yapmalarından dolayı fiyatın oluşmasında ve yardımcı hizmetlerin yapılmasında eksiklikler görülmektedir,

Şu anda fiyatın serbest piyasa şartlarına göre oluşmasına pek etkisi olmamakla beraber; ihracat ürünlerinde standardizasyon, kalite kontrol ve işaretleme gibi konularda etkisi bulunmamaktadır. İç pazarlamada, çiftçilerin buraya yönelmemesi hem hayvansal hem de bitkisel ürünlerin fiyatlarının oluşmasına etkisiz kalmasına neden olmakta, çiftçilerin borsaya katılım ve borsada ürününü pazarlaması konusunda özendirilmesi gerekmektedir.

İldeki semt pazarları, ürün bazında belli sezonlarda kurulan borsa ve canlı hayvan pazarlarında bitkisel ve hayvansal ürünlerin pazarlanmasında etkin olmasına rağmen fiyatların belirlenmesine etkili olmamakta ve fiyat dengesizliği görülmektedir.

İldeki pazara en çok ihracatçı kuruluşlar ve tüccarlar etki etmekte, bunun sonucu olarak fiyatların belirlenmesine kendilerinin müdahale etmesi, belli bir kısmının bunu yönlendirmesi sonucu fiyat dengesizliği olmaktadır. İç tüketimde fiyat artmasına, üretici ve tüketicilerin müdahalesinin az olmasıyla fiyatların yüksek ve kaliteli ürünlerin az olmasına neden olmaktadır. İhracatçılar ve diğer illerdeki tüccarların bu yöndeki etkilerinden dolayı iç tüketimde bazı ürünlerde sıkıntı görülmektedir.

6.2. Potansiyeller

Meralar:

Hatay ilinin hayvancılık için uygun mera arazilerine sahip olması hayvancılığın geliştirilmesi için avantaj olarak kabul edilebilir. Mera arazileri, İl arazi toplamının % 9,88'ini teşkil etmektedir.

Su kaynakları:

Hatay ili Dörtyol, Erzin, İskenderun ve Samandağ ilçelerinin Akdeniz kıyısında olduğu ve iç su kaynaklarının fazla miktarda bulunması göz önüne alındığında; su ürünleri yetiştiriciliği için bir potansiyel kaynak oluşturur. Ayrıca sulanabilir araziler için yeterli yeraltı ve yerüstü su potansiyeli de vardır.

Yem bitkileri üretimi:

Hatay ili iklim ve toprak yapısı ile yem bitkisi üretimine uygun bir potansiyele sahiptir.

Yem bitkileri tohumu üretimi:

Hatay ili yem bitkileri tohumluğu üretimine ve yetiştiriciliğine müsait bir yapıda olup, tohumluk ihtiyacını karşılayacak alternatif illerimiz arasında sayılabilir.

Hayvansal üretim:

Mevcut hayvan popülasyonunun genotipinde ve yetiştiricilikte yapılacak iyileştirme sonucu mevcut et, süt ve bal üretimi artacaktır.

Tarım arazisi :

İlin yüzölçümünün 270.766 hektarı (% 50,11) tarım arazisidir. Bu alanın tamamında tarımsal üretim yapılmaktadır. Bunun 56.889 hektarı sulamaya açılmamış alanın sulamaya açılmasıyla verimlilik ve ürün çeşitliliği daha da artacaktır.

Meyvecilik ve sebzeçilik :

İlimiz iklim ve toprak yapısı ile meyvecilik ve sebzeçilik konusunda iyi bir potansiyele sahiptir. İl. Ürün tarla sebzeçiliği, seracılık ve ekonomik verimini tamamlayan meyve ağaçlarının yerine aşılı ve dayanıklı meyve fidanlarının yetiştirilmesi ile birim alanda verim ve üretim artacaktır.

Turizm:

Hatay, tarihi değerleri ve doğal güzellikleriyle çeşitli turizm olanaklarına sahiptir. Özellikle kültür ve inanç turizmi açısından avantajlı durumdadır. Hatay ilinde turizm sektörünün gelişmesiyle yöredeki tarım, hayvancılık ve sanayi sektörlerinin de gelişmesine olumlu etkide bulunacak ve istihdam sağlayacaktır.

Sınır kapısı ve deniz :

Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'nin Ortadoğu Ülkeleri ile bağlantısını sağlayan E-5 karayolunun Hatay'dan geçmesinin yanı sıra ülkenin en önemli limanlarından İskenderun Limanı'nın da etkisiyle, İlde özellikle dış ticaret gelişmiş durumdadır.

Ülkemizde artan su ürünleri üretiminin % 80'ini deniz balıkçılığında gerçekleştirilmektedir. Hatay ilinin Akdeniz'e sınırı olması sebebiyle bu üretimden önemli bir pay alabilir ve İlin ekonomisini olumlu yönde etkileyecek yapıdadır.

Tablo 93. Potansiyellerin Tespiti

	Tanımlama	Mevcut durum	Gelişme Potansiyeli
Arazi Sınıfları Ve Kullanım Şekli	<p>-Toplam 270.766 ha tarım arazisinin %75,31'i (203.919 Ha.) I-IV. Sınıf tarım arazisidir. Bunun yanında % 24,68'i (66.847 ha). V - VII sınıf tarım arazisidir. Bu sınıflara dahil araziler işlemeye elverişli yapıdadır.</p>	<p>I-IV. sınıf arazilerin dışında V-VII sınıf arazilerde de tarım yapılmakta, çok elverişli olmamasına rağmen işlenmekte ve tarımsal üretim yapılmaktadır.</p> <p>İlin arazilerinde erezyon ve drenaj sorunu bulunmakta, özellikle geçmişte göl durumunda olup, bugün kurutulmuş olan Amik Ovası'nda drenaj ve çoraklık sorunu bulunmaktadır.</p> <p>İlin arazilerinde %24,5'inde Hafif, %17,3'ünde orta, %27,7'sinde şiddetli ve %30,5'inde çok şiddetli su erozyonu olmaktadır.</p>	<p>V-VII. sınıflarda orman ve mera arazisi, maki formasyonu, zeytin, badem, fıstık, kekik, ceviz ve bağ yetiştiriciliği yapılabilir.</p> <p>I ve VII. Sınıflarda tarım arazisi ve tarım yapılabilir durumda ve iklimin olumlu yönde olması nedeniyle ürün çeşitliliği artırılabilir.</p> <p>V. ve VII. Sınıf arazilerde yem bitkileri ekimi yapılabilir. Çifçilerin bilinçsiz üretim ve arazi kullanımlarının önlenmesi için ovada farklı ürünler yetiştirilerek üretim deseninin oluşturulması ve drenaj kanallarının yapılarak Amik ovasındaki verimli arazilerin çoraklaşması ve su erozyonu önenebilir</p>

<p>Sulama Durumu</p>	<p>İlin 270.766 ha tarım arazisinin hepsi işlenmekte ve tarım yapılmaktadır. Bu arazinin 144.019 ha'ı sulamaya açılmış, sulanmayan fakat sulanabilir arazi 56.889 ha'dır.</p>	<p>Sulanabilir tarım arazilerin 144.019 ha'ı sulamaya açılmış (%71,7) Sulamaya açılmamış %28,4'i (56.889 ha). 46.332 ha'ı (%32,1) Devlet tarafından, 97.858 ha'ı (%67,9) halk sulaması yapılmaktadır.</p>	<p>Sulanabilir tarım arazisi olarak sulamaya açılmamış 56.889 ha'lık araziler sulamaya açılmasıyla birim alandan alınan verim ve ürün çeşitliliği artacaktır.</p> <p>Bu konuda DSİ ve KHGM tarafından çalışmalar yürütülmektedir.</p>
<p>Nüfus</p>	<p>2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Hatay İli toplam nüfusu 1.253.726 olup, %53,63'si kırsal alanda, %46,37'ü de şehirlerde yaşamaktadır.</p>	<p>İl de nüfus artış hızı pozitif olarak seyretmiş (%1.219) gerçekleşmiştir.</p> <p>2000 yılı nüfus verilerine göre ekonomik olarak aktif diye nitelendirilen 12-64 yaş arası grup, ilin toplam nüfusunun %70'inin oluşturmaktadır. Yüksek öğrenim düzeyi ve eğitim alt yapısının yüksek olması.</p>	<p>İlde genç ve aktif nüfusun yüksek olması ve bununla doğru orantılı olarak eğitim seviyesinin yüksekliği; yeni gelişmeleri, açıklık ve girişimcilik anlayışını arttırması.</p>

Örgütlenme durumu	18 adet, 9.500 üyeli Tarım kredi Kooperatifi, 25 adet, 3.949 üyeli Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 22 adet, 4.329 üyeli adet Sulama Koop. 9 adet 295 üyeli Su Ürünleri Kooperatifleri bulunmaktadır. 11 adet Ziraat Odası, 77 adet Esnaf ve Sanatkarlar Odası, 522 adet çeşitli Kooperatifler , 5.724 adet Şirket, 6 adet Sanayi ve Ticaret Odası ve 3 adet Ticaret Borsası bulunmaktadır.	İlde örgütlü tarımsal yapı mevcut değildir. Çiğçilerin yüksek bir bölümü örgütlenmenin içinde değildir.	Örgütlenme konusunda yayım hizmetleri ve eğitim artırıldığı takdirde örgütlenme bilinci artabilir. AB ile uyum çerçevesinde Üretici Birlikleri Yasası resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.
--------------------------	---	--	---

Tablo 94. Önemli Tarımsal Ürünlerin Değerlendirilmesi

	Tanımlama	Mevcut durum ve verimlilik düzeyi	Gelişme Potansiyeli
Bitkisel Ürünler (Meyvecilik ve Tarla Bitkileri)	İl de 270.766 ha tarım arazisinde 168.036 ha'ı (%62) tarla bitkileri (hububat), 24.312 ha'ı (%8.97) karışık meyvelik alan, 4.986 ha'ı (%1,84) bağ alanı ve 774 ha'ı (%0,28) nadas alanları oluşturmaktadır.	168.036 ha'lık tarla arazisinde 94.924 ha'ında buğday ekimi yapılmakta ve buğday verimi Türkiye ortalamasının üstündedir. 24.312 ha Karışık meyve alanı içinde ilk sırayı 15.258 ha' la narenciye almaktadır. %1,84 (4.9865 ha) bağ tesisi bulunmaktadır. Yörede en çok yetiştirilen üzüm çeşitleri pafu, hatunparmağı, pembege mrek ve kardinal çeşitleridir.	İldeki tarım arazisinin 774 ha'lık nadas alanı sulamaya açılması ile üretime katılarak buğday üretimi daha da artırılabilir. Erik, mandarin ve portakal gibi meyvelerin verim ve standartları yükseltilerek ihracat oranı daha da artırılabilir. Narenciyede biyolojik mücadele yaparak verime olumlu yönde etki edilmiş olur. Erkenci üzüm çeşitleri yaygınlaştırılarak , üreticinin ekonomik seviyesi yükseltilebilir.

<p>Tarla, İl.'ci Ürün ve Örtü Altı Sebzeçilik Üretimi</p>	<p>İlde tarım arazisi 33.913 ha'ı (%12,5) sebzeçilik olarak kullanılmaktadır.Bu alanın 1.090 ha'da örtü altı(%0,4) yetiştiricilik yapılmaktadır.</p>	<p>Tarla sebzeçiliğinde 8.030 ha'da domates ilk sırada gelmekte, 4.836 ha'da biber, 3.237 ha'da taze fasulye gibi ürünler ekilmektedir. Bir çok sebze çeşitlerinin üretimi yapılmakta ve verimleri yüksek seviyededir. Örtü altı sebzeçilikte yine 327 ha ,da domates, 93 ha'da salatalık yetiştirilmektedir.Ayrıca 171 ha alanda biber ve 300 ha alanda da Kavun üretimi yapılmaktadır.</p>	<p>İklim ve toprak yapısıyla ; İl.ürün, örtü altı sebzeçilik ve ara ziraatı yapmaya uygundur. İşletme sayısının artırılması (seracılık v.s), yetiştirme tekniği konusunda yayım çalışması ve pazarlama kanallarının iyileştirilmesi ile verimlilik ve çeşitlilik artacaktır.</p>
<p>Zeytin ve Zeytin Yağı Üretimi</p>	<p>İlin 270.766 Ha'lık tarım arazisininin 37.381 ha'ı (%13,8) zeytinlik oluşturmaktadır.</p>	<p>İl genelinde 6.816.820 adet zeytin ağacı ve 82.777 ton dane üretimi gerçekleşmiştir.Bunun 15.926 tonu sofralık olarak, 66.851 tonu yağ çıkarılması için ayrılan zeytin olup ,16.712 ton/yıl zeytin yağı elde edilmektedir.</p>	<p>Aşılı fidan ve yağlık zeytin çeşitlerinin dağıtımı ile yılda yıla verim artacaktır. Ekonomik ömrünü tamamlayan ağaçların kesimi ve ıslahı ile üretim artırılabilir. Zeytin yağı rafinize tesisleri ile salamura tesislerinin kurulmasıyla üretimi ve pazarlamayı olumlu yönde etkileyecektir.</p>

Pamuk üretimi	İlde endüstri bitkileri içerisinde ilk sırayı 62.303 ha'la pamuk ekimi almaktadır.	62.303 ha alanda 271.000 ton üretim gerçekleşmiştir.Pamukt a dekara verim 436 kg, Lif üretimi ise,168.1 kg/da olup Türkiye ortalamasının üstündedir.	Kaliteli ve sertifikalı tohum kullanımı ile hastalık ve zararlılarla mücadele konusunda üreticilerin bilgilendirilmesi ve ilaçlama tekniğinin uygun yapılmasıylaüretim ve kalite daha da artacaktır. Hasat sırasında oluşan kayıpların en aza indirilmesi ile üreticinin gelirini artırır.
----------------------	--	--	--

<p>Hayvansal Ürünler</p>	<p>İlin önemli geçim kaynaklarından biri hayvansal ürünlerdir.İlin genelinde verimli ırklara geçiş eğilimi yüksek olmasıyla melez, kültür ırk yetiştiriciliği aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Bunun sonucu et ve süt veriminde artış olmuştur. İldeki meraların varlığı hayvancılık açısından arzu eder.En fazla hayvan yetiştiriciliği I alt bölgesinde yapılmaktadır. İlimiz arıcılık yapmaya müsait olup, arıların kışlatılması için, yüksek bir kışlak potansiyeline sahiptir.</p>	<p>Meralar il arazisinin % 9,88'ni kaplamakta olup, burada hayvancılık yapılmaktadır.Meraların veriminin az ve ıslah edilmemesi nedeniyle lide yetiştiricilik en çok entansif besleme ve küçük aile işletmesi şeklindedir.</p> <p><u>Büyükbaş Süt Verimi</u> Yerli ırk: 1.890kg/laktasyon Melez ırk:3.240kg/laktasyon Kültür ırk:4.860kg/laktasyon</p> <p><u>B.Baş Et Verimi</u> Yerli ırk: 150 kg/karkas Melez ırk:200 kg/karkas Kültür ırk:230 kg/karkas</p> <p><u>Küçükbaş Süt Verimi</u> Koyun : 60 kg/laktasyon Keçi : 70 kg/laktasyon</p> <p><u>K.Baş Et Verimi</u> Koyun : 25 kg/laktasyon Keçi : 20 kg/laktasyon</p> <p><u>Arı Kovanı Sayısı</u> Eski Tip : 2.752 adet Yeni Tip : 31.178 adet Eski tip kovanlarda bal verimi 5-7 kg/kovan, yeni tip kovanlarda bal verimi 15-30 kg/kovandır.</p>	<p>Mevcut meraların ıslahı ve rotasyonla ekstansif yetiştiricilik yapan üreticilerin bir nebze de olsa kaba yem ihtiyacı karşılanmış olacaktır. Genotipdeki değişmeden dolayı birim başına düşen et ve süt artışı gözlenmektedir. Özellikle ilin iklim ve mera koşullarına uygun melez ırkın yaygınlaştığı görülmektedir. Broiler ve yumurta tavukçuluğu işletme bazında artış arz etmektedir. Bal üretiminin artırılması ve de arıcılığın yaygınlaştırılması için; gezgin arıcılık ve kovan sayısının artırılması gerekir.</p>
---------------------------------	---	---	---

<p>Yem Bitkileri Üretimi</p>	<p>İlde 274 ha alanda yem bitkisi üretimi yapılmaktadır. İl.ürün silajlık mısır,fiğ va az miktarda da yonca yetiştirilmektedir.</p>	<p>2003 yılında 274 ha alanda yem bitkileri ekimi yapılmıştır. Silajlık mısır, fiğ, korunga ve yoncaya destekleme yapılmaktadır.</p>	<p>Tütün alanlarının yerine yem bitkileri yetiştirilerek, İl. Ürün silajlık mısır ve fiğ ekimi teşvik edilerek üretim artırılabilir.</p>
<p>Su Ürünleri Üretimi</p>	<p>İlde deniz, iç su ürünleri ve kültür balıkçılığı yapmaya müsait doğal su kaynaklarına sahiptir.</p>	<p>Bu doğal kaynaklardan; iç sulardan 28,960 ton/yıl, denizden 2.536,505 ton/yıl ve kültür balıkçılığında 37,348 ton/yıl su ürünleri elde edilmektedir.</p>	<p>Balık üretimi yapan tesislerin kurulması ile üretim maliyeti düşecek ve rekabet gücü artacaktır.</p> <p>Yavru balık üretimi artırılabilir.</p> <p>Deniz ağ kafes balıkçılığı geliştirilerek üretim artırılabilir.</p>

BÖLÜM 7. AMAÇLAR VE STRATEJİLER

7.1 Amaçların Belirlenmesi ve Uygun Stratejilerin Geliştirilmesi

7.1.1.Amaçlar

Hatay ili tarımsal üretimde; üretim değeri ve verimlilik ortalaması yüksek iller arasındadır. İklim ve toprak itibarı ile ürün çeşitliliği fazla olup, ilde yetiştirilen ürünlerin pazarlanma şansı gerek yurt içinde gerekse yurt dışında oldukça yüksektir. Hammadde işleme tesislerinin az olmasına rağmen meyve ve sebzelerin pazarlama sorunu çok az olmaktadır.

Hatay'da tarımsal kalkınmanın sağlanabilmesi için belirlenen amaçlar dört başlıkta toplanmıştır. Bu amaçlar, ildeki mevcut problemlerin ve potansiyellerin ortaya konulması sonucu belirlenmiştir. Belirlenen bu amaçlar aslında Türkiye'de uygulanan ve sekizinci 5 yıllık kalkınma planı içerisinde de ifade edilen tarım politikalarının hedefleri içerisinde yer almaktadır. Bu amaçlar:

- Tarımsal verimliliğin artırılması;
- Tarımsal gelirin artırılması ve dolayısıyla tarımın GSYİH içindeki payının artırılarak toplumda sosyal dengenin sağlanması;
- Gıda güvencesinin ve güvenliğinin sağlanması;
- Sürdürülebilir tarımın sağlanması olarak tespit edilmiştir.

Tespit edilen bu hedefler agroekolojik özelliklere göre ayrılan alt bölgelerin hepsi için geçerlidir. Ancak bu amaçlara ulaşmada izlenecek stratejide alt bölgelerin öncelikleri dikkate alınacaktır.

İl genelinde hem hayvansal üretimde hem de bitkisel üretimde verim normal seviyede olmasına rağmen verimliliğin artırılması ile çiftçiyi ekonomik anlamda olumlu etkileyecektir. Gelir artışına sebep olacak verim artışı, çiftçinin daha kaliteli ürün yetiştiriciliği yapmasına ve mevcut arazilerin daha etkin bir şekilde kullanılmasına neden olacaktır. İşletmelerin kapasitesi ve pazarda avantajlı ürünlerin üretimi artacaktır. Bu gelişmelerin sonucu olarak; ildeki ihracatta artacaktır.

AB ve DTÖ Tarım Anlaşması kuralları nedeniyle önümüzdeki yıllarda tarım ürünlerinin pazarda rekabet edebilir olması gerekmektedir bunun sağlanabilmesi de gıda güvenliğinin sağlanması ile mümkün olacaktır. Kaliteli ve standartlara uygun ürün üretimi, Hatay'da şu andaki eksikliklerden biridir. Uygulanacak projelerle orta vadede bu amaca ulaşmak mümkün olabilecektir.

Tarımda sürekliliğin sağlanabilmesi için öncelikle mevcut kaynakların doğru ve bilinçli kullanılması gerekmektedir. Hatay İli bitkisel, hayvansal üretim ve su ürünleri açısından zengin bir yapıya sahiptir. Bu kaynaklar doğru ve etkin bir şekilde kullanıldığı takdirde amaca ulaşılabilir.

7.1.1.1. Tarımsal Verimliliğin Artırılması

Tarımsal gelirin artırılmasında uygulanacak stratejileri belirlerken tarımsal üretim; bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretimi olmak üzere ayrı başlıklar altında ele alınmış ve her biri için farklı stratejiler önerilmiştir.

Hayvansal üretimde verimliliğin artırılması için izlenecek strateji ;

- *Yerli ırktan kültür ırkına geçişin sağlanması,
- *Yem, bakım ve beslenme şartlarının iyileştirilmesi,
- *Etkin pazarlama ve örgütlenme sisteminin oluşturulması,
- *Tarıma dayalı sanayinin sözleşmeli üretim olarak desteklenerek geliştirilmesi,
- * Yem bitkileri ekiliş alanlarının arttırılması ve mera alanlarının ıslahı,
- * Arıcılığın geliştirilmesi ve ana arı üretimi

Bitkisel üretimde verimliliğin artırılması için izlenecek strateji ;

- *Yöreğe uygun sertifikalı tohumluk kullanımı,
- *Bilinçli girdi kullanımı,
- *Sulanabilir alanların sulamaya açılması ve drenaj problemi olan alanların rehabilite edilmesi,
- *Ekonomik ömrünü tamamlayan meyvelik alanların yeniden yapılanması (Zeytinlik ve Narenciye),
- *Tarıma elverişli olmayan arazilerin değerlendirilmesi,
- *Arazilerin parçalanmasının engellenmesi,
- *Sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması,
- *Amik Ovasına ait üretim deseninin oluşturulması,
- *Seracılığın geliştirilmesi ve II. Ürün ekiminin arttırılması.

Su ürünleri üretiminde verimliliğin artırılması için izlenecek strateji;

- *Yem maliyetlerinin düşürülmesi,
- *Yer üstü su kaynaklarının su ürünleri üretiminde kullanılması,
- *Su ürünleri kooperatiflerinin yaygınlaştırılması,
- *Denizlerde Ağ Kafeslerde su ürünleri yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması.

7.1.1.2. Tarımsal Gelirin Artırılması

Strateji

- *Pazarlama sisteminin ve örgütlenmenin iyileştirilmesi
- *Katma değeri yüksek ve il için avantajlı ürünlerin üretimi
- *Üretim maliyetlerinin düşürülmesi
- *Girişimcilik ruhunun geliştirilmesi

7.1.1.3. Gıda Güvenliğinin Sağlanması

Strateji

- *Kaliteli ve standartlara uygun ürün üretimi
- *Kontrol ve denetim hizmetlerinin güçlendirilmesi

7.1.1.4. Sürdürülebilir Tarım

Strateji

- *Arazilerin kullanım kabiliyet ve sınıfları dikkate alınarak kullanımı
- *Erozyonla mücadele
- *Doğal kaynakların bilinçli kullanımı
- *Ekolojik tarım

Tablo 95. Master Plan Stratejilerinin SWOT Analizi

Amaçlar Fırsatlar	Strateji	Mevcut durum ve güçlü yönü	Zayıf Yönü	Fırsatlar	Tehlikeler
<p>Üretimde verimlilik Bitkisel Üretim:</p>	<p><u>Girdi Kullanımı :</u> *Yöreye uygun sertifikalı tohumluk kullanımı *Bilinçli girdi kullanımı *Sulanabilir alanların sulamaya açılması ve drenaj problemi olan alanların rehabilite edilmesi *Ekonomik ömrünü tamamlayan meyve bahçelerinin yenilenmesi, aşılı ve sertifikalı fidanların kullanımı *Seracılığın geliştirilmesi ve II. Ürün ekiminin artırılması</p> <p><u>Arazi Kullanımı :</u> *Tarıma elverişli olmayan arazilerin değerlendirilmesi *Arazilerin parçalanmasının engellenmesi *Amik Ovasına ait üretim desenin oluşturulması</p>	<p>Yıl boyunca tarım, verimli tarım arazileri ve çiftçilerimizin eğilimi</p>	<p>Yayım çalışmaları yetersiz</p> <p>Arazilerin çok küçük olması</p> <p>Sermaye ve bilgi yetersizliği</p> <p>Bilinçsiz üretim ve girdi kullanımı</p>	<p>Tohum kullanma ve pazarlama şansı yüksek Üründe çeşit ve standardizasyon sağlamaya elverişli Tarım ürünlerinin daha rasyonel kullanımı</p> <p>Yılboyu üretim ve birim alandan yüksek verim</p> <p>Sulanabilir ve verimli tarım arazisi olması</p>	<p>Mera alanlarında işlemeli tarım yapılması</p> <p>Sel, rüzgar vb. Doğal afetler</p> <p>Drenaj ve çoraklaşma</p>

<p>Hayvansal Üretim :</p>	<p>*Yerli ırktan kültür ırkına geçişin sağlanması *Yem, bakım ve beslenme şartlarının iyileştirilmesi *Etkin pazarlama ve örgütlenme *Birim başına üretimin artırılması *Tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi * Yem bitkileri ekiliş alanlarının artırılması ve mera alanlarının ıslahı, *Arıcılığın geliştirilmesi ve ana arı üretimi</p>	<p>*Pazarlama talebi *Çiftçinin eğilimi ve deneyimi İlin yem bitkileri ekimine ve mera alanlarının ıslaha uygun yapıda olması Kışlak yeri ve Arı yetiştiriciliğine uygun olması</p>	<p>Suni tohumlama çalışmaları ve çiftçilerin eğitimi yetersiz Mera alanlarının azlığı ve % 40 kapasitede yararlanılması Arı yetiştiriciliğinin deki bilgi düzeyinin yetersiz olması</p>	<p>*Çiftçi potansiyeli *Genotip ve çevre koşullarının potansiyeli *Mera ve yem bitkilerinin yetiştiriciliğinin elverişli olması Bitki florası ve kışlatma özelliği, Ana arı yetiştiriciliği yapan kuruluşunun olması (Üniversite)</p>	<p>Yerli Güney Anadolu ırkının yok olması Amaç dışı kullanım Tarım ilacı kullanımı</p>
<p>Su ürünleri Üretimi</p>	<p>*Yem maliyetlerinin düşürülmesi *Deniz ve yer üstü su kaynaklarının su ürünleri üretiminde kullanılması</p>	<p>Deniz balıkçılığı, kafes balıkçılığı, bunun yanında tatlı su balıkçılığı yapmaya elverişlidir Talep var</p>	<p>Yemin pahalı olması maliyeti artırıyor</p>	<p>Yavru balık üretimi artırılabilir</p>	<p>Su kaynaklarında kirlilik yaratabilir</p>

<p>Tarımsal gelirin artırılması</p>	<p>*Pazarlama sisteminin ve örgütlenmenin iyileştirilmesi</p> <p>*Katma değeri yüksek ürünlerin üretimi</p> <p>*Uygun tarımsal tesislerin kurulması</p> <p>*Üretim maliyetlerinin azaltılması</p> <p>*Girişimcilik ruhunun geliştirilmesi</p>	<p>Örgütlenme zayıf uygun tesisler yok</p>	<p>Etkin üretici örgütlerinin yokluğu</p> <p>Canlı hayvan borsası işlevini tam olarak yapamıyor.</p>	<p>Sınır ticareti ve diğer illerle olan yakınlık Pazarlama şansı yüksek</p>	
<p>Gıda güvenliği</p>	<p>*Kaliteli ve standartlara uygun ürün üretimi</p> <p>*Kontrol ve denetim hizmetlerinin güçlendirilmesi</p>	<p>Standartlar çok düşük</p>	<p>Alışkanlıkların sürdürülmesi,</p> <p>Kontrol hizmeti veren kuruluşların yetersizliği</p>	<p>Ürün değişikliği Kalite artışı İhracat ve pazarlama artışı bazında gıda güvencesi sağlanacaktır.</p>	<p>En çok tutulan ürünlere geçişin fazla olması Maliyet yüksek olur</p>
<p>Sürdürülebilir tarım</p>	<p>*Arazilerin kullanım kabiliyet ve sınıfları dikkate alınarak kullanımı</p> <p>*Erozyonla mücadele</p> <p>*Doğal kaynakların bilinçli kullanımı</p> <p>*Ekolojik tarımın yaygınlaştırılması</p>	<p>Arazi ve bitki örtüsü uygun yapıda Turunçgiller de biyolojik mücadeleye başlanmış bulunmaktadır</p>	<p>Şiddetli rüzgar ve su erozyonu var</p>	<p>Mevcut kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve ürün çeşitliliği Arazilerin kullanımını daha etkin şekilde olacaktır. Bununla beraber erozyonla mücadelede de başarı sağlanır. Biyolojik mücadele yapmaya elverişli</p>	<p>Mevcut ekolojik dengenin bozulması</p>

BÖLÜM 8. PROGRAM VE PROJELER

8.1.Amaç ve Stratejiler Kapsamında Yer Alan Mevcut Projeler

Tablo 96. Hayvancılık Faaliyetleri

PROJE KATEGORİ			PROJELER	PROJE SÜRESİ	HEDEF GRUP VE YARARLANI CILAR	SORUMLU KURULUŞLAR	KAPASİTE
Bitmiş Olan	Devam Eden	Teklif Edilen					
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Kırıkhan Balarmudu Köyü 15 çiftçi, Dedeçınar Köyü 15 çiftçi	İlçe Tarım Müdürlüğü	516 adet Koyun
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	1	Hassa	İlçe Tarım Müdürlüğü	3.000 adet Hindi palazı alımı, Yemlik ve suluk alımı
X			Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	1	Yayladağı 15 aileye bıldırcın yavrusu ve kafes dağıtım yapıldı	İlçe Tarım Müdürlüğü	Her aileye 2 şer kafes dağıtımı yapıldı.
X			Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Yayladağı 110 adet Gebe Düve	İlçe Tarım Müdürlüğü	110 adet holstein gebe düve dağıtımı yapıldı
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Kırıkhan ilçesi Başpınar, Kalekamberli ve Özsoğuksu Köyleri	İlçe Tarım Müdürlüğü	25 aileye 1 er adet gebe düve dağıtımı yapıldı
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Hassa Merkezde 6, Akkerpiç Köyünde 2, Kelli Köyünde 8, Aktaş Köyünde 2, Aktepe Köyünde 2 adet	İlçe Tarım Müdürlüğü	20 adet gebe düve dağıtımı yapıldı

	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Merkez Uzunalıç köyünde 9, Tahtaköprü köyünde 9 çiftçi	İl Tarım Müdürlüğü	18 adet gebe düve dağıtımı yapıldı
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Atınözü ve Belen ilçelerinde 24 çiftçi	İlçe Tarım Müdürlüğü	24 adet holstein gebe düve dağıtımı
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	3	İskenderun ilçesinde 24 aile	İlçe Tarım Müdürlüğü	29 adet gebe düve dağıtımı
		X	Arıcılığı Geliştirme Prj. (Özel İdare)	5	Merkez ilçe köyleri 25 köy	İl Tarım Müdürlüğü	1500 adet arılı kovan dağıtımı
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	İskenderun ilçesinde 40 çiftçi ailesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	40 adet gebe düve dağıtımı
	X		Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	4	İskenderun ilçesinde 71 çiftçi ailesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	71 adet gebe düve dağıtımı
	X		Çayır Mera ve Hayvancılığı Geliştirme Prj. (T.K.B.Kaynaklı)	5	Merkez ve ilçelerde	İl Müdürlüğü	200 yılı 2.096 da. Yonca, fiğ, silajlık mısır; 2001 yılı 2568 da. Fiğ ve silajlık mısırdeste klenmiştir
		X	Hayvancılığı Geliştirme Prj. (Özel İdare)	1	Yayladağı 150 aile	İlçe Tarım Müdürlüğü	150 adet süt sığırı dağıtımı
		X	Hayvancılığı Geliştirme Prj. (Özel İdare)	5	Merkez ve 11 ilçe	İl Tarım Müdürlüğü	20.000 adet hindi palazı dağıtımı

		X	Hayvancılığı Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.Kaynaklı)	5	Merkez ve 11 ilçe	İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼	Zaanan Alpin ırkı damızlık erkek keçi alımı
		X	Arıcılığı Geliştirme Prj. (Özel İdare,S.Y.D.V.ve K.H.G.B)	5	Antakya,Altınözü,Kırıkhan,Hassa,Yayladağ (5 İlçenin 10'ar Köyleri)	İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼	Beşer Aileye olmak üzere, aile başına 10 adet adet arılı kovan, 2500 adet arılı kovan
		X	Hayvancılığı Geliştirme Prj.(Koyun Yetiştiriciliği) (Özel İdare)	5	Merkez ve 11 ilçe	İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼	Her çiftçiye 40 adet Toplam 1.500 adet koyun verilmiştir.
		x	S¼t Sığırcılığı Geliştirme Projesi (Özel İdare,S.Y.D.V.ve K.H.G.B)	5	Antakya,Altınözü,Kırıkhan,Hassa,Yayladağ (5 İlçenin 10'ar Köyleri)	İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼	200 X1 adet
		X	S¼t Sığırcılığı Geliştirme Projesi (Özel İdare,S.Y.D.V.ve K.H.G.B)	5	Amikovası Civarındaki Köyler	İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼	2.648 ailye birer s¼t ineği
		X	S¼t Sığırcılığı Geliştirme Projesi (Özel İdare,S.Y.D.V.ve K.H.G.B)	5		İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼	20.000 ton/yıl s¼t işleme tesisi

Tablo 97. Çevre İyileştirme Faaliyetleri

Proje Kategorisi			Proje Adı	Yararlanıcılar	Sorumlu Kuruluş
Bitmiş olan	Devam eden	Teklif edilen			
	X		Büyük Antakya Kanalizasyon Projesi (Antakya, Çekmece, Turunçlu, Odabaşı, Subaşı, Dursunlu, Narlıca, Maşuklu, Güzel Burç, Küçük Dalıan)		Hatay Belediyeleri
	X		Hatay Belediyeleri Katı Atık Çalışmaları Projeleri		Hatay Belediyeleri
	X		Otoların Eksoz Ölçümleri		Valilik Planlama Kurulu ve Vakfı
	X		Bina Bacalarının Kirlilik Ölçümleri		Valilik Planlama Kurulu ve Vakfı

Tablo 98. Kooperatif Faaliyetleri

PROJE KATEGORİ			PROJELER	PROJE SÜRESİ	HEDEF GRUP VE YARARLANI CILAR	SORUMLU KURULUŞLAR	KAPASİTE
Bitmiş Olan	Devam Eden	Teklif Edilen					
	X		Rehabilitasyon programı (T.K.B)		S.S Karasu Tarımsal Kalkınma kooperatifi	İl Müdürlüğü	40 ton/gün kapasiteli zeytinyağı presesi projesi (revize)
	X		Kooperatif yöneticilerin eğitimi prj (T.K.B)		15 adet kooperatif yöneticisi	İl Müdürlüğü	
	X		Kooperatif sürvey projesi (Süt sığırı dağıtımı) (T.K.B)		1 adet 100 ortaklı, 1 adet 50 ortaklı kooperatif	İl Müdürlüğü	Toplam 150 aileye 2 şer baştan toplam 300 süt sığırı dağıtıldı
		x	Kooperatif Kurmak İsteyen Köyler (Özel İdare,S.Y.D. V.ve K.H.G.B)	5	50X4 süt sığırı 100x2 süt sığırı	İl Müdürlüğü	Toplam 150 aileye 400 adet süt sığırı dağıtıldı
		X	Kooperatif Kurmak İsteyen Köyler(Özel İdare,S.Y.D. V.ve K.H.G.B)	5	100x10 Arı Kovanı	İl Müdürlüğü	100 aileye, aile başına 10 arı kovanı
		X	Kooperatif Kurmak İsteyen Köyler(Özel İdare,S.Y.D. V.ve K.H.G.B)	5	175 m ² sera 7köy	İl Müdürlüğü	7 köy x50 ailen x500 m ²

Tablo 99. Bitkisel Üretimle İlgili Faaliyetler

PROJE KATEGORİ			PROJELER	PROJE SÜRESİ	HEDEF GRUP VE YARARLANI CILAR	SORUMLU KURULUŞLAR	KAPASİTE
Bitmiş Olan	Devam Eden	Teklif Edilen					
	X		Bitki Zararlıları ile Mücadele Projesi (Özel İdare)	5	Samandağ çiftçileri	İlçe Tarım Müdürlüğü	300.000 adet narenciyede unlu bite karşı biyolojik mücadele
		X	Bitki Zararlıları ile Mücadele Projesi (Özel İdare)	5	Samandağ Çiftçileri	İlçe Tarım Müdürlüğü	112.500 adet narenciyede unlu bite karşı biyolojik mücadele
	X		Bitkisel Üretimi Geliştirme Prj. (S.Y.D.V.)		Hassa ilçesinde 1 çiftçi ailesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	10 da alana bağ tesisi
	X		Bitkisel Üretimi Geliştirme Prj. (Özel İdare)	1997 başlandı	İl ve İlçe Çiftçilerine	İl Tarım Müdürlüğü	1997-2001 yılları arası 700.000 adet zeytin fidanı dağıtımı
		X	Bitkisel Üretimi Geliştirme Prj. (Özel İdare)		İl ve İlçe Çiftçilerine	İl Tarım Müdürlüğü	498.000 adet zeytin ve muhtelif meyve fidanı dağıtımı
	X		Seracılığı Geliştirme Projesi (S.Y.D.V)	2	Altınözü ilçesinde 40 çiftçi ailesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	40 adet 100 m2'lik sera yapımı
	X		Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi (S.Y.D.V.)	1	Dört Yol ilçesinde 10 köyde 14 çiftçi ailesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	50.000 adet çilek fidesi dağıtımı
	X		Seracılığı Geliştirme Projesi (S.Y.D.V.)	2	İskenderun ilçesinde 3 köyde 10 çiftçi ailesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	10 adet 500 m2'lik sera yapımı

		X	Kırsal Kalkınma Projesi(Özel İdare,S.Y.D.V.ve K.H.G.B)	5	Antakya,Altınöz, Kırıkhan,Hassa,Yayladağ,Samandağ	İl Tarım Müdürlüğü	Mera ıslahı,tıbbi bitki geliştirme,yem bitkileri ve hayvancılığı geliştirme,
	X		Bitkisel Üretimi geliştirme Projesi (Özel İdare)	1997 başlandı	Merkez ve 11 ilçe	İl Tarım Müdürlüğü	Toplam 20.000 adet ceviz, kayısı, t.hurması fidanı dağıtımı
		X	İtri Bitkiler Üretimi-ni Geliştirme Prj. (Özel İdare)	5	Yayladağı ilçesi	İlçe Tarım Müdürlüğü	500 dekar kekik yetiştiriciliği
		X	Seracılığı Geliştirme Prj. (Özel İdare)	2	Merkez ve 11 ilçe	İl Tarım Müdürlüğü	75 da. Sear kurulması
	X		Seracılığı Geliştirme (Özel İdare)	2	Merkez ve ilçe çiftçileri	İl Tarım Müdürlüğü	61 çiftçiye destek sağlandı
	X		Seracılığı Geliştirme Projesi	2	Kırıkhan, Kumlu, Yayladağı ilçeleri	İlçe Müdürlüğü	28 çiftçi ailesini 28 adet sera yapıldı
		X	Çayır mera yem bitkilerini geliştirme projesi (T.K.B)	4	İl ve İlçe çiftçileri	İl Tarım Müdürlüğü	Silajlık mısır, fiğ ve yonca
		X	Çayır mera projesi (T.K.B)	5	Merkez ve 2 ilçe	İl Tarım Müdürlüğü	Merkez apaydın, Kumlu cumhuriyet, Kırıkhan gölbaşı, kodallı, çiloğlan meraları ıslahı

		X	Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele (T.K.B)		Merkez ve 11 ilçe	İl Tarım Müdürlüğü	Süne ve kıml mücadele
		X	Su Ürünleri Ürt. Geliştirme projesi (T.K.B)	15	Iskenderun, Samandağ, Hassa,	İlçe Müd.	Kafes, iç su ve deniz ürünlerini geliştirme
	X		Bitkisel Üretimi Geliştirme (S.Y.D.V)	2	Iskenderun 1 çiftçi	İlçe Müdürlüğü	8 da. Kiraz bahçesi tesisi
		X	Zeyitnciliği geliştirme projesi (Özel İdare)	5	Merkez ve Altınözü	İl Müdürlüğü	2 adet zeytin salamura tesisi kurulması 20.000 kg/yıl kapasite
	X		Doğrudan gelir desteği ve çiftçinin kayıt altına alınması prj. (T.K.B)	5	Merkez ve 11 ilçe	İl Müdürlüğü	Tarımsal üretimle uğraşan çiftçiler
		X	Sebzeciliği geliştirme projesi (Özel İdare)	1	Merkez ve 11 ilçe	İl Müdürlüğü	4.600 kg tohum dağıtımı
		X	Bağlarda erken uyarı sistemi (Özel İdare)	2	Hassa ilçesi	İlçe Müdürlüğü	50 da alanda bağ salkım güvesini önleme
		x	Zeyitnciliği geliştirme projesi (Özel İdare)	5		İl Müdürlüğü	9.000 Ton/yıl Zeytin yağı rafine tesisi

8.2. Programların ve Projelerin Belirlenmesi

8.2.1. Hayvancılığın Geliştirilmesi Programı

Proje Konuları:

a) Hayvan ırkını geliştirme projesi

-Saf süt ineği ırkının iyileştirilmesi amacıyla holstein ve melez ırkın yaygınlaştırılması

-Sun'i tohumlamanın yaygınlaştırılması ve bu konuda özel sektörün tam olarak devreye sokulması

-Damızlık retim işletmelerinin kurulması

-Mandacılığın geliştirilmesi projesi

-Güney anadolu kırmızısı sığır ırkının korunması ve ıslahı

b) Bakım ve beslemenin geliştirilmesi projesi

-Barınakların yapım ve yerleşim yerlerinin iyileştirilmesi ve işletme standartlarına uygun hale getirilmesinin yaygınlaştırılması

-Açık besi yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması

-II genelinde besiyeye uygun genç hayvanların (0-5 ay) dağıtım sisteminin kurulması,

-Süt inekçiliğinin yaygınlaştırılması ve mevcut kapasitelerinin arttırılması

c) Küçükbaş hayvancılığın teşviki ve ıslahı projesi

-şami keçi ırkının yerleştirilmesi ve yaygınlaştırılması

-Koyunculugun yaygınlaştırılması

d) Hayvan sağlığı mücadele çalışmalarının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi

-Hayvan hareketlerinin etkin şekilde denetlenmesi,

e) Hayvansal retim arttırılması ve desteklenmesi projesi

-Et teşviki ve tesislerinin yaygınlaştırılması projesi

-Süt üretiminin ve süt ürünlerinin standartlarının yükseltilmesi

f) Mera ıslah ve yönetiminin kısa sürede geliştirilmesi

g) Arıcılığın geliştirilmesi projesi

-Arı kolonilerinin ve arıcılıkla uğraşacak aile işletmelerinin sayısının arttırılması

-Ana arı üretiminin yaygınlaştırılması

-Arı hastalık ve zararlıları ile mücadele

h) Kanatlı hayvan üretiminin yaygınlaştırılması projesi

-Hindi yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması

-broiler ve yumurta tavuğu üretiminin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi

i) İpek bcekçiliğinin geliştirilmesi projesi

8.2.2.Bitkisel Üretimi Geliştirme Programı

Proje Konuları :

- a) Zeytinciliği geliştirme projesi
-Zeytin fidan üretimi tesislerinin kurulması ve yaygınlaştırılması
-Zeytin alanlarının arttırılması ve mevcut alanların ıslah edilmesi
- b) Meyveciliği geliştirme projesi
-Erik alanlarının ve üretiminin arttırılması
-Portakal ve mandarin üretiminin ve veriminin arttırılması
-Turunçgillerde unlu bite karşı biyolojik mücadelenin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi
-Erken uyarı sistemi projesinin yapılması (üzümde)
-Nar yetiştiriciliği projesi
-Bağ tesisi projesi
-Kiraz bahçesi tesisi
- c) Tarla ve örtü altı sebzeçiliği
-Sertifikalı sebze tohumu üretimi ve kullanımının yaygınlaştırılması
-II. Ürün ve ara ziraatının yaygınlaştırılması
-II. Ürün mısır üretiminin yaygınlaştırılması
-Damla sulama sisteminin desteklenmesi vce yaygınlaştırılması
-Yüksek tüneş seraların yaygınlaştırılması
-Mevcut sera va yüksek tinellerin yenileştirilmesi ve standartlarının yükseltilmesi
-Çilek üretiminin geliştirilmesi

8.2.3.Yem Bitkileri Üretim ve Tohumunun Arttırılması Programı

Proje konuları

- Yem bitkileri tohum üretimi ve üretim alanlarının arttırılması
-Tütün alanlarının yerine korunga ekiminin teşvik edilmesi
-II. Ürün silajlık mısır ve fiğ ekiminin arttırılması
-Sulanan alanların arttırılması

8.2.4.Yayım Çalışmalarının Geliştirilmesi Programı;

Proje Konuları :

- Hayvansal ürünlerin üretim ve işletmesine yönelik yayım programları
-Kadınlar için yayım programı; Hayvan bakım ve beslemesi ve bitkisel üretim konularında yayım programları
-Hayvan beslemede kullanılan yem çeşitlerinin geliştirilmesi, silaj yapım teknikleri ve kullanımı konularında yayım çalışmaları
-Toprak, su ve erozyon konularında yayım çalışmalarının yapılması
-Mera kanunu ile ilgili çiftçilerin bilgilendirilmesi

- Yayım hizmetlerinde özel sektörün, basın-yayın kuruluşlarının devreye sokulması
- Çilek yetiştiriciliği konusunda kadınların eğitimi

8.2.5.Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi Programı

Proje Konuları :

- *Et ve et ürünleri Entegre tesislerinin kurulması
- *Süt ve Süt Ürünleri Entegre Tesislerinin kurulması
- *Salça ve biber fabrikalarının kurulması
- *Zeytin salamura tesislerinin kurulması
- *Yem fabrikası kurulması (besi, süt, balık yemi)
- *Zeytin yağı işleme fabrikasının kurulması
- *Defne yağı işleme ve defne sabunu yapım tesislerinin kurulması
- *Meyve suyu işleme fabrikalarının artırılması
- *Nar ekşisi üretim tesisi kurulması
- *Arıcılık ve arı ürünleri entegre tesisi kurulması

8.2.6 Kooperatiflerin Güçlendirilmesi Programı :

Proje Konuları :

- *Birliklerin kurulması
- *Üretici örgütlerinin desteklenmesi

8.2.7. Yöreye Özgü İtri Bitkilerin Üretimine Geliştirilmesi Projesi

Proje Konuları :

- *Kekik, çakşır, meyan kökü, mersin meyvesi (humbleles) üretimi ve alanlarının korunması

8.2.8. Su Ürünleri Yetiştiriciliğinin Güçlendirilmesi;

Proje Konuları :

- *Yavru balık üretiminin artırılması
- *Balık yemi üretim tesisinin kurulması
- *Kafes balıkçılığının artırılması ve desteklenmesi
- *Su ürünleri işleme tesis ve kooperatiflerinin desteklenmesi ve kurulması
- *İldeki doğal su kaynaklarının üzerinde alabalık tesislerinin kurulması

8.2.9. Araştırma, Geliştirme ve Planlama Çalışmalarının Yapılması

Proje Konuları :

- *Kadının tarımdaki rolü
- *Arazi kullanım ve kiralama bilgi sistemi
- *Et, süt, meyve, sebze ve su ürünleri işleme konusunda pazarlama araştırması
- *Amik ovasının geleceğinin araştırılması

8.2.10. Tarım Ürünleri Pazarlarının Geliştirilmesi Programı

Proje Konuları :

- *Semt pazarlarının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi, pazarlama kanallarının iyileştirilmesi ve mevcut yasaların etkili bir şekilde uygulanması
- *Süt toplama merkezlerinin kurulması, merkezlerin toplama ve soğutma kapasitelerinin artırılması
- *Pazar bilgi sisteminin oluşturulması
- *Canlı hayvan borsasının çiftçi tarafından kullanımının özendirilmesi
- *Hububat, sebze ve meyvecilik ürünlerinin sertifikasyon ve derecelendirme çalışmalarının yapılması
- *Ticaret borsalarının etkinliklerinin artırılması
- *Soğuk hava depolarının kurulması

8.2.11. Örgütlenme

Proje Konuları :

- *Ürün bazında üretici örgütlenmesinin desteklenmesi

8.3. Öncelikli Projeler

Konu 8.2 de önerilen proje konuları arasında Hatay'da uygulanması öncelikli olan proje konuları Tablo 89'da verilmektedir.

Tablo 100. Öncelikli Proje Konusu Önerileri

TKB: Tarım Ve Köyleri Bakanlığı STÖ : Sivil Toplum Örgütleri SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu

Program	Proje Kategorisi	Proje ismi	Öncelikli Alt Bölge	Uygulama Süresi	Yürütücüler	
Hayvancılığın Geliştirilmesi	Devam eden:	1-Hayvancılığın Geliştirilmesi Projesi				
		2-Arıcılığı geliştirme Projesi				
	Yeni Proje Önerileri:	*Hayvan ırkını geliştirme ve korunması projesi:				
		-Saf süt ırkının iyileştirilmesi amacıyla holstein ve melez ırkın yaygınlaştırılması	Bütün alt bölgeler	10 Yıl	TKB	
		-Suni tohumlamanın yaygınlaştırılması ve bu konuda özel sektörün devreye sokulması	Bütün alt bölgeler	10 Yıl	TKB	
		-Damızlık üretim işletmelerinin kurulması	I.Alt Bölge	5 Yıl	TKB	
		-Açık besi yetiştiriciliğinin geliştirilmesi projesi	I.Alt Bölge	5 Yıl	TKB-ÖZEL İDARE-STÖ*	
		-Küçükbaş hayvancılığın teşviki ve ıslahı projesi	IV.Alt Bölge	5 Yıl	TKB-ÖZEL İDARE	
		-Süt sığırcılığı işletmelerinin sayısını ve mevcut kapasitelerinin artırılması prj.	Bütün Alt Bölgeler	5 Yıl	TKB	
		-Arıcılığın geliştirilmesi çerçevesinde işletme sayısının artırılması, ana arı üretimi ve hastalıklarla mücadele projesi	I. ve IV. Alt Bölgeler	5 Yıl	TKB-Özel İdare	
		-Hindiciliğin yaygınlaştırılması projesi	III. ve IV. Alt Bölgeler	5 Yıl	TKB	
		-İpekböcekçiliğinin geliştirilmesi projesi	I. ve IV. Alt Bölgeler	5 Yıl	TKB	
		Güney Anadolu ırkının korunması ve ıslahı projesi	III. ve IV. Alt Bölgeler	10 Yıl	TKB	
		Mandacılığın geliştirilmesi Projesi	III. Alt Bölge	5 Yıl	TKB	
				TKB-Üniversite		

Bitkisel Üretimini Artırılması	Devam Eden:	1-Çayır-Mera Yem Bitkileri Geliştirme Projesi			
	Teklif edilen	2-Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi			
		3-Bitki hastalık ve zararlılarıyla mücadele projesi			
	Yeni Proje Önerileri:	-Zeytin alanlarının artırılması ve mevcut alanların ıslahı projesi	I. ve IV. Alt Bölgeler	5 yıl	TKB
		-Zeytin fidan üretim tesislerinin kurulması ve yaygınlaştırılması projesi	I. ve IV. Alt Bölgeler	10 yıl	TKB-Özel İdare
		-Erik alanlarının ve üretiminin artırılması projesi	I. ve IV. Alt Bölgeler	3 yıl	TKB
		-Nar yetiştiriciliğini geliştirme projesi	II. ve IV. Alt Bölgeler	3 yıl	TKB
		-Turunçgillerde unlu bitle biyolojik mücadelenin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi projesi	I. ve II. Alt Bölgeler	5 Yıl	TKB
		-Sertifikalı sebze tohumu üretilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması projesi	Bütün Alt Bölgeler	3 Yıl	TKB
		-II.Ürün mısır üretiminin yaygınlaştırılması projesi	I. ve III. Alt Bölgeler	3 Yıl	TKB
		-Mevcut sera ve yüksek tünellerin yenilenmesi ve standartlarının yükseltilmesi projesi	Bütün Alt Bölgeler	2 Yıl	TKB
		-II Ürün sebze ve ara ziraatının yaygınlaştırılması	I. ve III. Alt Bölgeler	3 Yıl	TKB
		Çilek üretiminin yaygınlaştırılması	I. ve II. Alt Bölgeler	3 Yıl	TKB
	Yayım	Devam Eden:	*Kooperatif Sürvey projesi *Kooperatif Yöneticileri Eğitimi		
	Yeni Proje Önerileri	-Kadınlar için hayvansal ve bitkisel üretim konusunda yetiştirme, bakım ve hastalıklarla mücadele yayım programı	Bütün alt bölgeler	5 Yıl	TKB
		-Hayvan beslemede	Bütün alt	5 Yıl	TKB

	Yeni Proje Önerileri	<p>kullanılan yem çeşitlerinin geliştirilmesi, silaj yapımı ve kullanımının yaygınlaştırılması</p> <p>-Mera Kanunu ve ilgili projeleri konusunda çiftçinin bilgilendirilmesi</p> <p>-Yayım hizmetlerinde özel sektörün, basın - yayın kuruluşlarının devreye sokulması</p> <p>-Toprak, su ve erozyon konusunda yayım çalışması</p> <p>-çilek yetiştiriciliği konusunda kadınlara yönelik yayım hizmetleri</p>	<p>bölgeler</p> <p>Bütün alt bölgeler</p> <p>Bütün alt bölgeler</p> <p>Bütün alt bölgeler</p> <p>I. ve II. Alt Bölgeler</p>	<p>2 Yıl</p> <p>2 Yıl</p> <p>2 Yıl</p> <p>2 Yıl</p>	<p>TKB</p> <p>TKB</p> <p>TKB</p> <p>TKB</p>
Pazarlama	Yeni Proje Önerileri	<p>-Süt toplama merkezlerinin toplama ve soğutma kapasitelerinin artırılması</p> <p>-Pazar bilgi sisteminin oluşturulması</p> <p>-Su ürünleri için soğuk hava deposu kurulması</p> <p>-Semt pazarlarının yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması</p>	<p>I. ve IV. alt bölgeler</p> <p>I. ve II. Alt Bölgeler</p> <p>I. ve II. Alt Bölgeler</p> <p>Bütün alt bölgeler</p>	<p>5 Yıl</p> <p>5 Yıl</p> <p>5 Yıl</p> <p>2 Yıl</p>	<p>TKB–SYDF-ÖZEL İDARE</p> <p>TKB</p> <p>TKB ve ÖZEL İDARE</p> <p>ÖZEL SEKTÖR</p>
Örgütlenme	Yeni Proje Önerileri	<p>-Ürün bazında üretici örgütlenmesinin desteklenmesi</p> <p>-Birliklerin kurulması</p>	<p>I. ve II. Alt Bölgeler</p> <p>I. Alt Bölge</p>	<p>2 Yıl</p> <p>2 Yıl</p>	<p>TKB</p> <p>TKB</p>

Su Ürünleri Yetiştiriciliğinin Güçlendirilmesi	Yeni Proje Önerileri	-Kafesde ağ balıkçılığının yaygınlaştırılması ve desteklenmesi	II. alt bölge	3 Yıl	TKB
		-Su ürünleri işleme tesis ve kooperatiflerinin kurulması ve desteklenmesi	I. ve II. alt bölge	5 Yıl	TKB
		-Yavru balık üretiminin artırılması	I. ve II. Alt bölge	2 Yıl	ÖZEL SEKTÖR
		-İldeki doğal su kaynakları üzerine alabalık tesislerinin kurulması	IV. Alt bölge	5 yıl	ÖZEL SEKTÖR
Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi	Yeni Proje Önerileri	-Entegre et ürünleri işleme tesislerinin kurulması	I. ve II. alt bölge	5 Yıl	ÖZEL SEKTÖR -
Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi	Yeni Proje Önerileri	-Süt Ürünleri Entegre Tesislerinin kurulması	I. ve II. alt bölge	5 Yıl	ÖZEL İDARE ÖZEL SEKTÖR -
		-Entegre Su Ürünleri İşleme Tesislerinin Kurulması	II. Alt bölge	5 Yıl	ÖZEL İDARE ÖZEL SEKTÖR -
		-Arıcılık ve Arı Ürünleri Entegre Tesislerinin kurulması	IV'üncü alt bölge	5 Yıl	ÖZEL İDARE ÖZEL SEKTÖR -
		-Yem Fabrikası kurulması	I'inci alt bölge	5 Yıl	ÖZEL İDARE ÖZEL SEKTÖR -
		-Zeytin salamura tesisi kurulması	IV'inci alt bölge	5 Yıl	ÖZEL İDARE ÖZEL SEKTÖR
		-Zeytinyağı tesisi kurulması	I. ve IV. Alt bölge	5 Yıl	ÖZEL SEKTÖR -
		-Zeytinyağı tesisi kurulması	I. ve IV. Alt bölge	5 Yıl	ÖZEL SEKTÖR -
		-Defne yağı ve defne sabunu tesisi kurulması	II.Alt bölge	3 Yıl	ÖZEL İDARE ÖZEL SEKTÖR
		-Nar ekşisi işleme tesisi kurulması	III. Alt bölge	5 Yıl	ÖZEL SEKTÖR
		Salça ve biber işleme fabrikası kurulması			ÖZEL SEKTÖR
			ÖZEL SEKTÖR		

Yöreye özgü ıtrı bitkilerin üretimini geliştirilmesi	Yeni Proje Önerileri	-Organik kekik ve çakşır otu üretiminin yaygınlaştırılması	I ve IV' üncü alt bölge	5 Yıl	TKB ve ÖZEL SEKTÖ R
Araştırma, geliştirme ve planlama çalışmalarının yapılması	Yeni Proje Önerileri	- Kadının tarımdaki rolü	Bütün Alt Bölgeler	1 Yıl	TKB
		- Arazi kiralama bilgi sistemi	I. Alt Bölge	1 Yıl	TKB
		- Et ve süt ürünleri işleme konusunda pazar araştırmaları	Bütün Alt Bölgeler	1 Yıl	TKB
		- Amik ovasının gelecekteki durumunun araştırılması ve üretim desenin belirlenmesi	III. Alt bölge	2 Yıl	TKB
Kooperatifl. güçlendirilme ri projesi	Yeni Proje Önerileri	- Birliklerin kurulması	I. Alt Bölge	2 Yıl	TKB
		- Üretici örgütlerinin desteklenmesi	Bütün Alt Bölgeler	3 Yıl	TKB- ÖZEL İDARE

EKLER:

EK :1 ALT BÖLGELERE AİT DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ

I. ALT BÖLGE DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ (ANTAKYA-SAMANDAĞ)

1. İKLİM YAĞIŞ	Bölge Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Yaz ayları sıcak ve kurak, kış ayları ılık ve yağışlıdır. Bölgenin meteoroloji verilerine göre; yağış toplamı 1100 mm. Şubat ayı sıcaklık ortalaması 11,5 °C, Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 27,4 °C'dir. Nisbi nem oranı % 70'dir.																												
2. ARAZİ DAĞILIMI	<table><thead><tr><th><u>Arazinin Cinsi</u></th><th><u>Alanı (Ha)</u></th><th><u>Oran (%)</u></th></tr></thead><tbody><tr><td>Tarım Arazisi</td><td>64.275</td><td>60,01</td></tr><tr><td>Orman Arazisi</td><td>36.681</td><td>34,25</td></tr><tr><td>Çayır-Mera</td><td>5.678</td><td>5,30</td></tr><tr><td>Tarım Dışı Arazi</td><td>466</td><td>0,44</td></tr><tr><td>TOPLAM</td><td>107.100</td><td></td></tr></tbody></table> <p>I-IV sınıf arası araziler 38.054 ha.lık bir alan kaplamaktadır.</p>	<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>	Tarım Arazisi	64.275	60,01	Orman Arazisi	36.681	34,25	Çayır-Mera	5.678	5,30	Tarım Dışı Arazi	466	0,44	TOPLAM	107.100											
<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>																											
Tarım Arazisi	64.275	60,01																											
Orman Arazisi	36.681	34,25																											
Çayır-Mera	5.678	5,30																											
Tarım Dışı Arazi	466	0,44																											
TOPLAM	107.100																												
3. TARIM ARAZİLERİNİN DAĞILIMI	<table><tbody><tr><td>Tarla Alanı</td><td>32.516 Ha.</td></tr><tr><td>Sebze Alanı</td><td>13.906 Ha.</td></tr><tr><td>Bağ Alanı</td><td>52 Ha.</td></tr><tr><td>Meyve+Narenciye Alanı</td><td>7.819 Ha.</td></tr><tr><td>Zeytinlik Alan</td><td>9.063 Ha.</td></tr><tr><td>Örtü altı</td><td>700 Ha.</td></tr><tr><td>Diğer (Nadas+Boş)</td><td>140 Ha.</td></tr></tbody></table>	Tarla Alanı	32.516 Ha.	Sebze Alanı	13.906 Ha.	Bağ Alanı	52 Ha.	Meyve+Narenciye Alanı	7.819 Ha.	Zeytinlik Alan	9.063 Ha.	Örtü altı	700 Ha.	Diğer (Nadas+Boş)	140 Ha.														
Tarla Alanı	32.516 Ha.																												
Sebze Alanı	13.906 Ha.																												
Bağ Alanı	52 Ha.																												
Meyve+Narenciye Alanı	7.819 Ha.																												
Zeytinlik Alan	9.063 Ha.																												
Örtü altı	700 Ha.																												
Diğer (Nadas+Boş)	140 Ha.																												
4. BİTKİ POTANSİYELİ	<p>Tarım Alanı İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazinin Oransal Dağılımı (%)</p> <table><tbody><tr><td>*Tarla Bitkileri</td><td>50,5</td></tr><tr><td>*Sebze</td><td>21,6</td></tr><tr><td>*Meyve+Narenciye</td><td>12,16</td></tr><tr><td>*Bağ</td><td>0,08</td></tr><tr><td>*Zeytinlik</td><td>14,1</td></tr><tr><td>*Örtü altı</td><td>1,08</td></tr><tr><td>*Diğer</td><td>0,13</td></tr></tbody></table> <p>Tarla Bitkileri Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)</p> <table><tbody><tr><td>*Tahıllar</td><td>59</td></tr><tr><td>*Endüstri Bitkileri</td><td>36</td></tr><tr><td>*Baklagiller</td><td>1,89</td></tr><tr><td>*Tarla Sebzeleri</td><td>4,35</td></tr><tr><td>*Yem Bitkileri</td><td>0,42</td></tr><tr><td>*Yağlı Tohumlar</td><td>0</td></tr><tr><td>*Yumru Bitkiler</td><td>4,03</td></tr></tbody></table>	*Tarla Bitkileri	50,5	*Sebze	21,6	*Meyve+Narenciye	12,16	*Bağ	0,08	*Zeytinlik	14,1	*Örtü altı	1,08	*Diğer	0,13	*Tahıllar	59	*Endüstri Bitkileri	36	*Baklagiller	1,89	*Tarla Sebzeleri	4,35	*Yem Bitkileri	0,42	*Yağlı Tohumlar	0	*Yumru Bitkiler	4,03
*Tarla Bitkileri	50,5																												
*Sebze	21,6																												
*Meyve+Narenciye	12,16																												
*Bağ	0,08																												
*Zeytinlik	14,1																												
*Örtü altı	1,08																												
*Diğer	0,13																												
*Tahıllar	59																												
*Endüstri Bitkileri	36																												
*Baklagiller	1,89																												
*Tarla Sebzeleri	4,35																												
*Yem Bitkileri	0,42																												
*Yağlı Tohumlar	0																												
*Yumru Bitkiler	4,03																												

**Sebze Ekilişİ İçerisinde Ürün Desenine Göre
Arazi Dağılımı (%)**

*Baklagil Sebzeleri	6,1
*Meyvesi yenen sebzeler	74,6
*Yaprağı yenen sebzeler	14,3
*Soğansı,yumru,kök seb.	4,93
*Diğer	0,003
<u>Meyve ağaç sayısı</u>	<u>(Adet)</u>
*Yumuşak çekirdekli	62.000
*Taş çekirdekli	2.538.305
*Üzümsü meyveler	390.500
*Sert kabuklular	30.959
*Turunçgiller	671.305
(Çilek ve üzüm dahil edilmemiştir.)	

<p>5. HAYVAN POTANSİYELİ</p>	<p>*Küçükbaş Hayvan Varlığı</p> <p>Koyun 6.265 Adet Keçi 8.890 Adet</p> <p>*Büyükbaş Hayvan Varlığı</p> <p>Sığır</p> <p>Kültür Irkı 8.890 Adet Melez 19.305 Adet Yerli 5.615 Adet TOPLAM 33.810 Adet</p> <p>*İş Hayvanı Sayısı 3.124 Adet</p> <p>*Kanatlı Hayvan Varlığı</p> <p>Tavuk 952.000 Adet Hindi 1.050 Adet Kaz 1.750 Adet Ördek 2.600 Adet Devekuşu 50 Adet TOPLAM 957.450 Adet</p> <p>*Arı kovanı sayısı 8.310 Adet Arıcılık yapan köy sayısı 36 Köy</p> <p>ALT BÖLGEDE;</p> <p>Bal üretimi 164,4 Ton/Yıl Balmumu 4,02 Ton/Yıl Kırmızı et üretimi 1767,5 Ton/Yıl Beyaz Et Üretimi 1.200 Ton/Yıl Süt Üretimi 46.919 Ton/Yıl Yumurta Üretimi 43.400.000 Adet/Yıl Kıl ve yapağı üretimi 5.530 kg/Yıl Deri Üretimi 11.245 Adet/Yıl Deniz ürünleri üretim 604.638 kg/Yıl</p>
<p>6.SU KAYNAKLARI</p>	<p><u>Bölgenini Su Kanakları:</u>Asi Nehri, Beyaz Çay Büyük ve Küçük Karaçay, Altınçay, Bulanık Deresi Bölgenin sulanan tarım arazisi 37.900 ha olup, bunun % 28 'lik (10.667ha) alan Devlet tarafından, % 72'si (27.233 ha) Halk tarafından sulanmaktadır.</p> <p>D.S.İ. tarafından Projelendirilen sulama amaçlı barajlar ve sulama yapacağı alanlar ise ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Merkez Yarseli Barajı Cazibeli:5.042 ha ve Pompaj :1.820 ha toplam 6.826 ha'lık alan sulanmaktadır • Samandağ ilçesi: Pompajla 1.967 ha tarım arazisi sulanmaktadır. <p>D.S.İ.İnşaatı devam eden projeler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samandağ-Karamanlı Göleti 222 ha <p>Taşkın Koruma ve Kontrol</p>

	<p>tesisleri,Drenaj,İçme Suyu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harbiye Kasabası Şellale Deresi Islahı • Bakras Deresi Islahı • Değirmenbaşı ve Büyükçat Köy Arazisi – Büyük Karaçay Deresi Taşkın Koruma • Sutaşı Kasabası Taşkın Koruması • Tavuklu Köyü Arazilerinin Küçük Karaçay Deresi Taşkın Koruması <p>Beklenen (Planlanan) Önemli Yatırımlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Büyük Karaçay Barajı :3.300 ha tarım arazisi ve Antakya ve 12 Beldenin içme-kullanma suyuda temin edilmiş olacaktır. 																								
7.MADENLER, MİNERAL VE JEOTERMAL KAYNAKLAR	Merkezde dolomit ve altın madeni bulunmaktadır.																								
8.TARIM ALET VE MAKİNE SAYISI	<p>*Bu alt bölgede toplam olarak 2.000 adet traktör bulunmaktadır. Bu traktörlerin beygir güçlerine göre dağılımı şöyledir;</p> <table> <tr> <td>5 – 10 BG Arasında</td> <td>122Adet</td> </tr> <tr> <td>11 – 24 BG Arasında</td> <td>37 Adet</td> </tr> <tr> <td>25 – 34 BG Arasında</td> <td>60 Adet</td> </tr> <tr> <td>35 – 50 BG Arasında</td> <td>870 Adet</td> </tr> <tr> <td>50 BG'den büyük</td> <td>920 Adet</td> </tr> </table> <p>*Mibzer sayısı</p> <table> <tr> <td>Tahıl mibzeri</td> <td>50 Adet</td> </tr> <tr> <td>Kombine tahıl mibzeri</td> <td>16 Adet</td> </tr> <tr> <td>Üniversal mibzer</td> <td>641 Adet</td> </tr> <tr> <td>Pnomatik</td> <td>30 Adet</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>737 Adet</td> </tr> </table> <p>*Mısır silaj makinesi sayısı 3 Adet</p> <p>*Süt sağma makinesi</p> <table> <tr> <td>Sabit</td> <td>3 Adet</td> </tr> <tr> <td>Seyyar</td> <td>30 Adet</td> </tr> </table>	5 – 10 BG Arasında	122Adet	11 – 24 BG Arasında	37 Adet	25 – 34 BG Arasında	60 Adet	35 – 50 BG Arasında	870 Adet	50 BG'den büyük	920 Adet	Tahıl mibzeri	50 Adet	Kombine tahıl mibzeri	16 Adet	Üniversal mibzer	641 Adet	Pnomatik	30 Adet	TOPLAM	737 Adet	Sabit	3 Adet	Seyyar	30 Adet
5 – 10 BG Arasında	122Adet																								
11 – 24 BG Arasında	37 Adet																								
25 – 34 BG Arasında	60 Adet																								
35 – 50 BG Arasında	870 Adet																								
50 BG'den büyük	920 Adet																								
Tahıl mibzeri	50 Adet																								
Kombine tahıl mibzeri	16 Adet																								
Üniversal mibzer	641 Adet																								
Pnomatik	30 Adet																								
TOPLAM	737 Adet																								
Sabit	3 Adet																								
Seyyar	30 Adet																								
9. ÖRGÜTLENME	<p>*Tarımsal amaçlı kooperatifler</p> <table> <tr> <td>Tarımsal kalkınma kooperatifi</td> <td>4 adet</td> </tr> <tr> <td>Su Ürünleri kooperatifi</td> <td>2 adet</td> </tr> <tr> <td>Tarım kredi kooperatifi</td> <td>5 adet</td> </tr> </table> <p>(Ayrıca 5 adet tarımsal kalkınma kooperatifi de kuruluş aşamasındadır.)</p>	Tarımsal kalkınma kooperatifi	4 adet	Su Ürünleri kooperatifi	2 adet	Tarım kredi kooperatifi	5 adet																		
Tarımsal kalkınma kooperatifi	4 adet																								
Su Ürünleri kooperatifi	2 adet																								
Tarım kredi kooperatifi	5 adet																								

<p>10. SANAYİ KURULUŞLARI</p>	<p>13 adet gıda ltd.şti 1 adet un fabrikası 2 adet tuz imalathanesi 1 adet bulgur fabrikası 2 adet meyve suyu işleme tesisi 2 adet baharat imalathanesi 4 adet şekerleme imalathanesi 27 adet ekmek fabrikası 9 adet un ve unlu mamuller imalathanesi 2 adet süt ve süt ürünleri imalathanesi 6 adet yağ sanayii AŞ 10 adet pamuk yağı ve küspe fabrikası 2 adet dericilik fabrikası 9 adet pamuk-çiğit işletmesi 1 adet salça fabrikası 2 adet elyaf-çiğit işletmesi tarım alet ve makine ltd.şti. un-kepek işleme sanayi TMO mısır kurutma tesisi</p> <p><u>*Alt Bölgedeki diğer limitet şirketler</u> 3 adet Makine sanayi 3 adet tekstil sanayi 3 adet kağıt-plastik-karton imalathanesi hatlas lastik kaplama ltd.şti 2 adet mermer işleme 2 adet ayakkabı san. Ltd.şti Filtre-conta ltd.şti Asansör imalat san. Cam sanayi Temizlik malz. Ltd.şti Orman ürünleri sanayi Mobilya ltd.şti 2 adet</p>
<p>11.TURİSTİK VE TARİHİ YERLER</p>	<p><u>*İl merkezinde bulunan tarihi ve turistik yerler</u> -Arkeoloji Müzesi, St Pierre Kilisesi, Ortadoks kilisesi, Habib Naccar Camisi ,Habib Naccar Türbesi, Ulu Cami, Mahremiye Camisi, Nakip Camii, Civelek Camii, Meydan Camisi, Şeyh Ali Camisi, Şeyh Ahmet Kuseyri Cami ve Türbesi -Memekli köprüsü, Zugaybe Çeşmesi, Demirköprü -Cindi, Meydan, Saka, Kurşunlu, Sokullu Hamamları -Antakya Kalesi -Harbiye Şelalesi -Batıyaz yaylası</p> <p><u>*Samandağ'da bulunan tarihi ve turistik yerler</u> St. Simeon Stilit Manastırı, Seleukeia Pierion Dor Mabedi, Hızır (as) Türbesi, Hıdırbey'de çınar ağacı, Titus Tüneli,Kaya Mezarları, Vakıf Ermeni Kilisesi</p>

12. NÜFUS DAĞILIMI VE GÖÇ	İlçe Sayısı : 2 Belde Sayısı : 35 Köy Sayısı : 97
	*1997 yılı sayım sonuçları Merkez : 174.120 Köy ve Bucak : 235.914 Bölge nüfusu : % 34,00 *2000 yılı sayım sonuçları Merkez : 179.551 Köy ve Bucak : 272.523 Bölge nüfusu : % 36,05 Son iki sayım incelendiğinde alt bölge bazında toplam nüfusta % 10 bir artış söz konusudur. Diğer bölgelerden, Antakya Merkez ilçeye 2000 yılı itibariyle göç almıştır.

POTANSİYELLER

- Bölgede Üretilen Bazı Önemli Tarım Ürünleri Aşağıda Sıralanmıştır:

Tarla Ürünleri Üretimi :

Pamuk :

Kütlü : 55.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 18,52'sini oluşturmaktadır. **Lif** : 20.900 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 19,59'unu oluşturmaktadır.

Çiğit : 34.100 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 20,06'sını oluşturmaktadır.

Buğday: 54.860 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 15,34'ünü karşılamaktadır.

Arpa: 1.238 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 17,15'ini oluşturmaktadır

Yulaf: 646 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 68,85'ini oluşturmaktadır

Mısır (Dane): 4.184 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 24,66'sını oluşturmaktadır

Bakla: 30 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 22,76'sını oluşturmaktadır.En fazla bu bölgede yetiştirilmektedir.

Yeşil Mercimek: 60 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 15,44'ünü oluşturmaktadır

Fiğ (Dane): 300 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 33,33'ünü oluşturmaktadır

Tütün: 1.222 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 26,81'ini oluşturmaktadır

Kuru Soğan: 19.522 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 18,75'ini oluşturmaktadır

Sarmısak: 3.420 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 43,14'ünü oluşturmaktadır. Üretimde I. sırada gelmektedir.

Patates: 14.400 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 96,77'sini oluşturmaktadır. En fazla bu bölgede yetiştirilmektedir.

Sebze Ürünleri Üretimi :

Sakız Kabağı: 23.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 71,16'sını oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Hıyar: 25.500 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 38,97'sini oluşturmaktadır

Patlıcan: 34.500 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 44,15'ini oluşturmaktadır. En fazla paya sahiptir.

Domates: 172.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 61,31'ini oluşturmaktadır. İlin domates üretimin en büyük payını oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

Biber:

Dolmalık: 6.225 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 70,77'sini oluşturmaktadır

Çarliston: 4.800 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 9,2'sini oluşturmaktadır

Salçalık: 16.500 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 54,61'ini oluşturmaktadır

Taze Soğan: 10.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 38,63'ünü oluşturmaktadır

Beyaz Lahana: 840 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 16,24'ünü oluşturmaktadır. En fazla burada üretimi yapılmaktadır.

Marul (Göbekli): 6.450 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 16,64'ünü oluşturmaktadır.

Ispanak: 3.250 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 25,21'ini oluşturmaktadır

Pırasa: 4.225 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 60,29'ünü oluşturmaktadır. I. sırada yer almaktadır. İhtiyacın çoğu buradan karşılanmaktadır.

Pazı: 2.800 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 56,45'ini oluşturmaktadır. İlk sırada gelmekte ve en fazla üretim yeridir.

Tere: 200 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 76,92'sini oluşturmaktadır. I. sırada gelmekte ve ilin ihtiyacını burası karşılamaktadır.

Nane: 840 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 84,84'ünü oluşturmaktadır. I. sırada gelmekte ve ilin ihtiyacını burası karşılamaktadır.

Maydanoz: 12.550 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 85,54'ünü oluşturmaktadır. I. sırada gelmekte ve ilin ihtiyacını burası karşılamaktadır.

Taze Fasulye: 2.730 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 23,75'ini oluşturmaktadır.

Bakla: 2.100 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 76,92'sini oluşturmaktadır.

Bamya: 3.840 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 96,24'ünü oluşturmaktadır. I. sırada gelmekte ve ilin ihtiyacını burası karşılamaktadır.

Bal Kabağı: 500 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 84,88'ini oluşturmaktadır

Karpuz: 6.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 71,64'ünü oluşturmaktadır. İlk sırada gelmekte ve ilin ihtiyacını burası karşılamaktadır.

Meyve Ürünleri Üretimi :

Armut: 577 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 42,86'sını oluşturmaktadır.

Elma: 1.262 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 35,43'ünü oluşturmaktadır.

Yeni Dünya: 188 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 36,99'unu oluşturmaktadır.

Erik: 12.840 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 83,12'sini oluşturmaktadır. En fazla üretim yeri olup, erkenci olduğu için katma değeri yüksektir.

Zerdali: 356 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 96,73'ünü oluşturmaktadır. Üretim bu bölgede yapılmaktadır.

Şeftali: 2.072 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 79,14'ünü oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Dut: 472 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 61,69'unu oluşturmaktadır. En fazla üretim yapılan bölgedir.

İncir (yaş): 2.735 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 54,43'ünü oluşturmaktadır. Birinci sırada gelmektedir.

Nar: 1215 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 28,30'unu oluşturmaktadır

Trabzon Hurması: 2.490 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 62,57'sini oluşturmaktadır. En fazla üretim yapılan bölgedir.

Limon: 2.845 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 15,45'ini oluşturmaktadır.

Turunç: 42 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 62,68'ini oluşturmaktadır. Üretimin yarısından fazlası burada elde edilmektedir.

Zeytin : 13.395 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 16,20'sini oluşturmaktadır. İkinci sırada yer almaktadır.

Hayvansal Üretim

Süt Üretimi (K.ve B.Baş.): 46.919 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 46,44'ünü oluşturmakta ve I. sırada yer almaktadır.

Kırmızı Et Üretimi (K.ve B.Baş.): 1.768 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 42,43'ünü oluşturmakta ve I. sırada yer almaktadır.

Bal Üretimi: 164.400 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 26,82'sini oluşturmaktadır.

Bal Mumu Üretimi: 4.022 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 10,41'ini oluşturmaktadır.

Kıl ve Yapağı Üretimi: 5.530 kg/yıl üretim olup Hatay genelinin % 8,64'ünü oluşturmaktadır.

Deri Üretimi: 11.245 adet/yıl üretim olup Hatay genelinin % 19,92'sini oluşturmaktadır.

Turizm :Tarihi ve turistik yerler açısından zengin olan bu bölgenin tarihi yerlerinin daha da tanıtılması ve koruma altında bulundurulması ve daha iyi gezilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

PROBLEMLER (ZAYIF YÖNLERİ)

- Tarım alanlarının parçalı yapıda ve dağınık olması
- Besicilik yapılan işletmelerin uygun olmayan barınakları
- Mevcut Meyve ağaçlarının yenilenmemesi ve ekonomik ömürlerinin tamamlaması
- Meyve bahçelerinin dağınık olması
- Saf, Kültür ve Melez hayvanlarının sayısının azalması
- Yetersiz girdi kullanımı
- Ürün pazarlama problemleri
- Tarım alanlarının Sanayi ve yerleşim alanlarına açılması

FIRSATLAR

- Polikültür yetiştiriciliğe uygun yapıda olması itibari ile ürün çeşitliliğın fazla olması
- İklim özelliğinden ara ziraat ve II.Ürün yetiştiriciliğın yapılmasına uygun olması ve yetiştiriciliğın yaygınlaştırılması
- Yem bitkileri yetiştiriciliğine uygun olması , üretimin yaygınlaştırılması ile hayvansal üretimin artırmasını sağlayacaktır.
- Sulanmayan alanların sulamaya açılabilir durumda olması
- Tarım Sanayinin yaygınlaştırması ile üretimin ortalama verim artırmasını sağlayacaktır.
- Uygun girdi ve işleme ile hem sebze , hemde meyve ortalama üretimin artırmasını sağlayacaktır.
- Seracılık yapmaya müsait yapıdadır ve yaygınlaştırılabilir.

TEHLİKELER

- Erozyon ve drenaj sorunu
- Girdi yüksekliğı nedeniyle üretimin azalması

**II. ALT BÖLGE DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ
(İSKENDERUN-DÖRTYOL-ERZİN)**

1. İKLİM YAĞIŞ	Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Bölgenin meteoroloji verilerine göre; yağış ortalaması 1.000 mm'dir. Şubat ayı sıcaklık ortalaması 11 C dir. Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 28 C olup, nispi nem oranı % 80 dir.																												
2. ARAZİ DAĞILIMI	<table border="1"> <thead> <tr> <th><u>Arazinin Cinsi</u></th> <th><u>Alanı (Ha)</u></th> <th><u>Oran (%)</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tarım Arazisi</td> <td>47.815</td> <td>% 29,2</td> </tr> <tr> <td>Orman Arazisi</td> <td>101.873</td> <td>% 62,2</td> </tr> <tr> <td>Çayır-Mera</td> <td>11.046</td> <td>% 6,7</td> </tr> <tr> <td>Tarım Dışı Arazi</td> <td>2.966</td> <td>% 1,9</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>163.700</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>I-IV sınıf arası araziler 43.970 ha.lık bir alan kaplamaktadır. (*Belen İlçesi Dahildir)</p>	<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>	Tarım Arazisi	47.815	% 29,2	Orman Arazisi	101.873	% 62,2	Çayır-Mera	11.046	% 6,7	Tarım Dışı Arazi	2.966	% 1,9	TOPLAM	163.700											
<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>																											
Tarım Arazisi	47.815	% 29,2																											
Orman Arazisi	101.873	% 62,2																											
Çayır-Mera	11.046	% 6,7																											
Tarım Dışı Arazi	2.966	% 1,9																											
TOPLAM	163.700																												
3. TARIM ARAZİLERİNİN DAĞILIMI	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>Tarla Alanı</td> <td>17.757 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Sebze Alanı</td> <td>11.403 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Bağ Alanı</td> <td>33 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Meyve+Narenciye Alanı</td> <td>15.251 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Zeytinlik Alan</td> <td>2.844 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Örtü Altı Alan</td> <td>77 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Yem Bit. Alan</td> <td>10 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Diğer (Nadas+Boş)</td> <td>84 Ha.</td> </tr> </tbody> </table>	Tarla Alanı	17.757 Ha.	Sebze Alanı	11.403 Ha.	Bağ Alanı	33 Ha.	Meyve+Narenciye Alanı	15.251 Ha.	Zeytinlik Alan	2.844 Ha.	Örtü Altı Alan	77 Ha.	Yem Bit. Alan	10 Ha.	Diğer (Nadas+Boş)	84 Ha.												
Tarla Alanı	17.757 Ha.																												
Sebze Alanı	11.403 Ha.																												
Bağ Alanı	33 Ha.																												
Meyve+Narenciye Alanı	15.251 Ha.																												
Zeytinlik Alan	2.844 Ha.																												
Örtü Altı Alan	77 Ha.																												
Yem Bit. Alan	10 Ha.																												
Diğer (Nadas+Boş)	84 Ha.																												
4. BİTKİ POTANSİYELİ	<p align="center">Tarım Alanı İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazinin Oransal Dağılımı (%)</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>*Tarla Bitkileri</td> <td>37,13</td> </tr> <tr> <td>*Sebze</td> <td>23,85</td> </tr> <tr> <td>*Meyve+Narenciye</td> <td>31,89</td> </tr> <tr> <td>*Bağ</td> <td>0,06</td> </tr> <tr> <td>*Zeytinlik</td> <td>5,95</td> </tr> <tr> <td>*Örtü Altı Alan</td> <td>0,16</td> </tr> <tr> <td>*Yem Bitkileri</td> <td>0,02</td> </tr> <tr> <td>*Diğer (Nadas+Boş)</td> <td>0,92</td> </tr> </tbody> </table> <p align="center">Tarla Bitkileri Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>*Tahıllar</td> <td>82,05</td> </tr> <tr> <td>*Endüstri Bitkileri</td> <td>9,35</td> </tr> <tr> <td>*Baklagiller</td> <td>1,08</td> </tr> <tr> <td>*Yumrulu Bitkiler</td> <td>6,67</td> </tr> <tr> <td>*Yem Bitkileri (Yem Bit. İçindeki oranı)</td> <td>3,65</td> </tr> <tr> <td>*Yağlı Tohumlar</td> <td>0,84</td> </tr> </tbody> </table>	*Tarla Bitkileri	37,13	*Sebze	23,85	*Meyve+Narenciye	31,89	*Bağ	0,06	*Zeytinlik	5,95	*Örtü Altı Alan	0,16	*Yem Bitkileri	0,02	*Diğer (Nadas+Boş)	0,92	*Tahıllar	82,05	*Endüstri Bitkileri	9,35	*Baklagiller	1,08	*Yumrulu Bitkiler	6,67	*Yem Bitkileri (Yem Bit. İçindeki oranı)	3,65	*Yağlı Tohumlar	0,84
*Tarla Bitkileri	37,13																												
*Sebze	23,85																												
*Meyve+Narenciye	31,89																												
*Bağ	0,06																												
*Zeytinlik	5,95																												
*Örtü Altı Alan	0,16																												
*Yem Bitkileri	0,02																												
*Diğer (Nadas+Boş)	0,92																												
*Tahıllar	82,05																												
*Endüstri Bitkileri	9,35																												
*Baklagiller	1,08																												
*Yumrulu Bitkiler	6,67																												
*Yem Bitkileri (Yem Bit. İçindeki oranı)	3,65																												
*Yağlı Tohumlar	0,84																												

Sebze Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)	
*Baklagil Sebzeleri	23,52
*Meyvesi yenen sebzeler	46,47
*Yaprağı yenen sebzeler	21,31
*Soğansı,yumru,kök seb.	6,27
*Diğer	2.41
<u>Meyve ağaç sayısı</u>	<u>(Adet)</u>
*Yumuşak çekirdekli	32.490
*Taş çekirdekli	934.005
*Üzümse meyveler	106.400
*Sert kabuklular	14.470
*Turunçgiller	3.598.450
TOPLAM	4.685.815
(Çilek ve üzüm ağaç sayıları dahil edilmemiştir)	
<u>*Küçükbaş Hayvan Varlığı</u>	
Koyun	8.695 Adet
Keçi	6.075 Adet
<u>*Büyükbaş Hayvan Varlığı</u>	
Sığır	
Kültür Irkı	1,509 Adet
Melez	11,249 Adet
Yerli	856 Adet
Manda	0
TOPLAM	13,614 Adet
<u>*İş Hayvanı</u>	
At	262 Adet
Katır	39 Adet
Eşek	276 Adet
<u>*Kanatlı Hayvan Varlığı</u>	
Tavuk	41.514 Adet
Hindi	900 Adet
Deve	55 Adet
Kaz	300 Adet
Ördek	600 Adet
TOPLAM	43.369 Adet
<u>*Arı kovanı sayısı</u>	
Arıcılık yapan köy sayısı	18.050 Adet
ALT BÖLGEDE;	39 Köy
Bal üretimi	298,6 Ton/Yıl
Balmumu	28,7 Ton/Yıl

5. HAYVAN
POTANSİYELİ

	<p>Kırmızı et üretimi 1.715 Ton/Yıl Beyaz Et Üretimi --- Süt Üretimi 18.523 Ton/Yıl Yumurta Üretimi 3.284.500 Adet/Yıl Kıl ve yapağı üretimi 6.551 kg/Yıl Deri Üretimi 23.921 Adet/Yıl Deniz ürünleri üretimi 2.550.760 kg/Yıl</p>										
6.SU KAYNAKLARI	<p><u>Bölgenini su kanakları:</u> Payas Çayı, Zili Çay (Gönenç Çayı), Aktaş Deresi Bölgenin sulanan tarım arazisi 33.966ha olup, bunun % 29.5 'lik (10.000ha) alan Devlet tarafında, % 70.5'si (23.966 ha) Halk tarafından sulanmaktadır.</p> <p><u>D.S.İ.İnşaatı devam eden projeler</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Erzin-Dört Yol-Payas I. ve II.Kısım Sullamaları: Cazibeli 7.200 ha ve Pompajla 8.600 ha toplam 15.800 ha arazi sulanacaktır. <p><u>K.H.G.M.Bünyesinde Bulunan Sulama Göletleri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Erzin Merkez ve Yeşilkent Sulama Kooperatifi Projesi: 60.000 ha alan sulaması amaçlanmakta olup inşaatı devam etmektedir. <p><u>Taşkın Koruma ve Kontrol tesisleri,Drenaj,İçme Suyu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dört Yol Kuru Deresi Islahı • Kuzuculu Yeniköy Arazisi Taşkın Koruması • Aktaş Deresi Islahı <p><u>Beklenen (Planlanan) Önemli Yatırımlar</u> Arsuz Gönençay Projesi: 4.468 ha Arsu Ovası arazisi sulaması amaçlanmaktadır.</p>										
7.MADENLER, MİNERAL VE JEOTERMAL KAYNAKLAR	<p>*Değirmendere mevki ve Karayılan Beldesinde Demirli Boksit *Kurtbağı köyünde krom *Akçay mevkiinde manganez *Sarıseki beldesinde Kalker *Akarca köyünde mermer İskenderun çevresinde dolomit *Gökdere köyünde Krom madeni *Başlamış, Kızlarçayı, Kuyluk köylerinde Manganese ve Demir *Dört Yol ilçesinde Alüminyum, manganez ve manganese yatakları vardır.</p>										
8. TARIM ALET VE MAKİNE SAYISI	<p>*Bu alt bölgede toplam olarak 2.010 adet traktör bulunmaktadır. Bu traktörlerin beygir güçlerine göre dağılımı şöyledir;</p> <table> <tr> <td>5 – 10 BG Arasında</td> <td>0 Adet</td> </tr> <tr> <td>11 – 24 BG Arasında</td> <td>50 Adet</td> </tr> <tr> <td>25 – 34 BG Arasında</td> <td>342 Adet</td> </tr> <tr> <td>35 – 50 BG Arasında</td> <td>1143 Adet</td> </tr> <tr> <td>50 BG'den büyük</td> <td>475 Adet</td> </tr> </table>	5 – 10 BG Arasında	0 Adet	11 – 24 BG Arasında	50 Adet	25 – 34 BG Arasında	342 Adet	35 – 50 BG Arasında	1143 Adet	50 BG'den büyük	475 Adet
5 – 10 BG Arasında	0 Adet										
11 – 24 BG Arasında	50 Adet										
25 – 34 BG Arasında	342 Adet										
35 – 50 BG Arasında	1143 Adet										
50 BG'den büyük	475 Adet										

	<p>lastik tekerlekli traktör mevcuttur.</p> <p>*Mibzer Sayısı</p> <p>Tahıl mibzeri 83 Adet Kombine tahıl mibzeri 29 Adet Üniversal mibzer 60 Adet Pnوماتik Mibzer 0 Adet Diğer(Pulluk,Kültüvatör, Gübre Dağ.v.s) 14.052 Adet</p> <p>*Mısır Silaj Makinesi Sayısı 0 Adet</p> <p>*Süt Sağma Makinesi</p> <p>Sabit 0 Adet Seyyar 7 Adet</p>
9. ÖRGÜTLENME	<p>*Tarımsal Amaçlı Kooperatifler</p> <p>Tarımsal kalkınma kooperatifi 11 adet ve kuruluş aşamasında 3 adet bulunmaktadır. Su Ürünleri kooperatifi 4 adet Tarım kredi kooperatifi 3 adet Tarımsal sulama kooperatifi 7 adet</p>
10. SANAYİ KURULUŞLARI	<p>35 adet Metal Sanayi 7 adet Filtre Sanayi 1 adet Tuğla Sanayi 5 adet Madencilik 4 adet Plastik Sanayi 3 adet Ambalaj Sanayi 6 adet İş makineleri sanayi 1 adet Konserve Sanayi 1 adet Yağ Sanayi 5 adet Kömür Sanayi 2 adet Dokuma Sanayi 1 adet Çimento Sanayi 2 adet Meşrubat Sanayi 1 adet Gübre Sanayi 3 adet Boya Sanayi 50 adet Ekmek fabrikası 3 adet Un ve irmik fabrikası 2 adet Meyve suyu ve reçel fabrikası 6 adet Unlu mamuller imalathanesi 6 adet Süt mamulleri imalathanesi 3 adet Tuz imalathanesi 8 adet Meyve paketlenme fabrikası 1 adet Şeker imalathanesi 1 adet Pirinç unu imalathanesi 1 adet Yemek fabrikası 3 adet Mezbahane 1 adet Petrol ofisi</p>

	<p>1 adet Dokum tesisi 1 adet İskenderun demir-çelik fabrikası 1 adet Toprak mahsulleri ofisi 1 adet Balık üretim işletmesi</p>
11. TURİSTİK VE TARİHİ YERLER	<ul style="list-style-type: none"> • İskenderun-Payas arasındaki eski anayol üzerinde Sariseki Kalesi • Değirmendere yakınlarında Şalan Kale • İskenderun'un 33 km. güneyinde bulunan Arsuz, Arsuz Çayı ağzında bulunan bir tatil ve turizm köyüdür. Arsuz bugün daha çok denizi için tercih edilen bir merkezdir. Turistik otel, motel, pansiyon ve lokantaları bulunan tatil beldesidir. • Arsuzun 8 km. güneyinde helenistik dönem özelliği gösteren sütunlu limanı ve Domuz burnu'nun güneyinde Frank limanı bulunmaktadır. • İskenderun merkezde katedral, Ortodoks ve Karasun-Manuk Kiliseleri bulunmaktadır. • Konacık Köyü'nde helenistik dönemden kalan şapele ait taban mozayığı ile Roma döneminden kalan lahitler gezilebilecek en önemli tarihi yerlerdir. • Payas kalesi • Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi • Adana yolu ile deniz arasında Seleukos Döneminden kalan Epiphania kentine ait olan ve İssos harabeleri olarak bilinen su kemerlerinin kalıntılarıyla Başlamış Köyü'nde içmeler ve kaplıca mevcuttur.
12. NÜFUS DAĞILIMI VE GÖÇ	<p>İlçe Sayısı : 3 Belde Sayısı : 19 Köy Sayısı : 52 *1997 Yılı Sayım Sonuçları Toplam Nüfusu: Merkez : 246.357 Köy Toplamı : 187.178 Alt bölge nüfusu/İl : % 35,95</p> <p>*2000 yılı sayım sonuçları: Merkez : 238.625 Köy Toplamı : 209.005 Alt bölge nüfusu/İl : % 35,70</p> <p>Son iki sayım incelendiğinde alt bölge bazında toplam nüfusta % 0,3'lik bir artış söz konusudur. Bu da bölgenin sanayi kuruluşlarının fazla olması nedeniyle istihdam sağlanması sonucu çok az bir göç aldığı görülmektedir.</p>

POTANSİYELLER

- Bölgede Üretilen Bazı Önemli Tarım Ürünleri Aşağıda Sıralanmıştır:

Tarla Ürünleri Üretimi :

Buğday: 46.087 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 12,89' nu karşılamaktadır.

Arpa: 2.178 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 30,1' ini oluşturmaktadır. İlk sırada yer almaktadır.

Tütün: 900 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 19,78' ni oluşturmaktadır

Kuru Soğan: 26.500 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 25,45' ni oluşturmaktadır

Yer Fıstığı: 350 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 100'nü oluşturmaktadır. En fazla bu bölgede yetiştirilmektedir.

Sebze Ürünleri Üretimi :

Beyaz Lahana: 1.650 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 31,91' ini oluşturmaktadır.

Kırmızı Lahana: 1.800 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 74,07' sini oluşturmaktadır. En fazla bu bölgede yetiştirilmektedir.

Göbekli Marul: 25.450 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 65,66'ini oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

İspanak: 5.610 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 43,52'nu oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

Pırasa: 2.250 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 4,63'ini oluşturmaktadır.

Pazı: 2.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 40,32'ini oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

Taze Fasulye: 10.800 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 44,68'ini oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

Bezelye: 4.140 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 77,50'nü oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

Sakız Kabağı: 8.500 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 26,30'sini oluşturmaktadır.

Hıyar: 34.400 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 52,58'ini oluşturmakta ve I. sırada gelmektedir.

Patlıcan: 38.200 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 48,89' sını oluşturmaktadır.

Domates: 49.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 17,46' ini oluşturmaktadır.

Biber:

Dolmalık: 2.350 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 26,71'ini oluşturmaktadır

Çarliston: 10.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 10,48'ini oluşturmaktadır

Salçalık: 5.440 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 43,52'sini oluşturmaktadır

Taze Soğan: 9.350 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin %36,12'sini oluşturmaktadır.

Meyve Ürünleri Üretimi :

Limon: 15.360 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 83,43'ünü oluşturmaktadır. Üretimde en fazla paya sahiptir ve I. sırada yer almaktadır.

Portakal: 187.371 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 91,55'ini oluşturmaktadır. Üretimde en fazla paya sahiptir ve I. sırada almaktadır

Mandarin: 117.105 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 86,90'ını oluşturmaktadır. Üretimde en fazla paya sahiptir ve I. sırada almaktadır

Turunç: 24 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin %35,82'sini oluşturmaktadır.

Altıntop: 21.840 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 99,91'ini oluşturmaktadır. Üretim bu bölgede yapılmaktadır.

Elma: 504 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 14,15'ini oluşturmaktadır.

Dut: 173 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 22,61'ini oluşturmaktadır.

İncir (yaş): 968 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 19,20'sini oluşturmaktadır.

Nar: 1.630 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 37,97'sini oluşturmaktadır. En fazla üretim yapılan bölgedir.

Yeni Dünya: 230 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 44,53'ünü oluşturmaktadır. En fazla üretim yapılan bölgedir.

Çilek: 25 ton üretim miktarı olup üretim sadece burada görülmektedir.

Ceviz: 215 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 15,73'ünü oluşturmaktadır.

Kiraz: 207 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 39,05'ini oluşturmaktadır. En fazla üretim yapılan bölgedir.

Kayısı: 1.594 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 42,11'ini oluşturmaktadır. En fazla üretim yapılan bölgedir.

Hayvansal Üretim

Süt Üretimi (K.ve B.Baş.): 18.523 ton/yıl üretim olup Hatay gelinin % 18,33'ünü oluşturmaktadır.

Kırmızı Et Üretimi (K.ve B.Baş.): 1.715 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 41,17'sini oluşturmakta ve ikinci sırada yer almaktadır.

Bal Üretimi: 298,6 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 48,27'sini oluşturmaktadır.

Bal Mumu Üretimi: 28,7 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 74,30'unu oluşturmaktadır.

Kıl ve Yapağı Üretimi: 6.551 kg/yıl üretim olup Hatay genelinin % 10,23'ünü oluşturmaktadır.

Deri Üretimi: 23.921 adet/yıl üretim olup Hatay genelinin % 42,38'ini oluşturmaktadır.

Turizm: Tarihi ve turistik yerler açısından zengin olan bu bölgenin tarihi yerlerinin tanıtımına önem verilmesi, turizmi geliştirme yönünde çalışmalar yapılması gerekmektedir.

PROBLEMLER (ZAYIF YÖNLERİ)

- Tarım alanlarının parçalı yapıda ve dağınık olması
- Demir-Çelik Sanayi A.Ş. bu bölgede bulunması ve sanayinin burada yoğunlaşması nedeniyle hava kirliliği
- Mevcut Meyve ağaçlarının yenilenmemesi ve ekonomik ömürlerinin tamamlanması
- Meyve bahçelerinin dağınık olması
- Saf, Kültür ve Melez hayvanlarının sayısının azalması
- Yetersiz girdi kullanımı
- Ürün pazarlama problemleri
- Tarım alanlarının Sanayi ve yerleşim alanlarına açılması

FIRSATLAR

- Turunçgillerin en fazla üretimin yapıldığı yer olması ve kooperatiflerin kurulması nedeniyle olan ortalama verim artırılabilir ve standartizasyon yapılarak katma değer artırılabilir.
- Sanayi ve Liman bölgesi olması nedeniyle pazarlama olanaklarının olması ve tarımsal sanayinin tesisine uygun olması
- Deniz ve Kafes balıkçılığına uygun olması nedeniyle balık üretimi artırılabilir.
- Polikültür yetiştiriciliğe uygun yapıda olması itibari ile ürün çeşitliliğinin fazla olması
- İklim özelliğinden ara ziraat ve II. Ürün yetiştiriciliğinin yapılmasına uygun olması ve yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması
- Sulanmayan alanların sulamaya açılabilir durumda olması
- Tarım Sanayinin yaygınlaştırılması ile üretimin ortalama verim artırımını sağlayacaktır.
- Uygun girdi ve işleme ile hem sebze , hemde meyve ortalama üretimin artırımını sağlayacaktır.
- Seracılık yapmaya müsait yapıdadır ve yaygınlaştırılabilir.
- Kooperatifçilik bilinci geliştirilmelidir.

TEHLİKELER

- Erozyon ve drenaj sorunu
- Girdi yüksekliği nedeniyle üretimin azalması
- Çevre ve Hava Kirliliği

**III.ALT BÖLGE DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ
(KIRIKHAN-KUMLU-REYHANLI)**

1. İKLİM YAĞIŞ	Bölge Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Bölgenin meteoroloji verilerine göre; yağış ortalaması 700 mm'dir. Şubat ayı sıcaklık ortalaması 13 C dir. Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 28 C olup, nispi nem oranı % 70 dir.																														
2. ARAZİ DAĞILIMI	<table border="1"> <thead> <tr> <th><u>Arazinin Cinsi</u></th> <th><u>Alanı (Ha)</u></th> <th><u>Oran (%)</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tarım Arazisi</td> <td>89.935</td> <td>70,2</td> </tr> <tr> <td>Orman Arazisi</td> <td>10.374</td> <td>8,1</td> </tr> <tr> <td>Çayır-Mera</td> <td></td> <td>21,3</td> </tr> <tr> <td>Tarım Dışı Arazi</td> <td>27.388</td> <td>0,4</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>303</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>128.000</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Kapladığı Alan I-IV Sınıf Arazi Varlığı 93.326 ha</p> <p>Tarla Alanı 84.380 Ha. Sebze Alanı 3.314 Ha. Bağ Alanı 103 Ha. Meyve+Narenciye Alanı 153 Ha. Zeytinlik Alan 1.594 Ha. Örtü Altı Alan 312 Ha. Yem Bit. Alan 79 Ha. Diğer(Nadas+Boş) 0 Ha.</p>	<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>	Tarım Arazisi	89.935	70,2	Orman Arazisi	10.374	8,1	Çayır-Mera		21,3	Tarım Dışı Arazi	27.388	0,4	TOPLAM	303			128.000										
<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>																													
Tarım Arazisi	89.935	70,2																													
Orman Arazisi	10.374	8,1																													
Çayır-Mera		21,3																													
Tarım Dışı Arazi	27.388	0,4																													
TOPLAM	303																														
	128.000																														
3. TARIM ARAZİLERİNİN DAĞILIMI																															
4. BİTKİ POTANSİYELİ	<p align="center">Tarım Alanı İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazinin Oransal Dağılımı (%)</p> <table border="1"> <tbody> <tr><td>*Tarla Bitkileri</td><td>93,82</td></tr> <tr><td>*Sebze</td><td>3,68</td></tr> <tr><td>*Meyve+Narenciye</td><td>0,12</td></tr> <tr><td>*Bağ</td><td>0,17</td></tr> <tr><td>*Zeytinlik</td><td>1,77</td></tr> <tr><td>*Örtü Altı Alan</td><td>0,35</td></tr> <tr><td>*Yem Bitkileri</td><td>0,09</td></tr> <tr><td>*Diğer (Nadas+Boş)</td><td>0</td></tr> </tbody> </table> <p align="center">Tarla Bitkileri Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)</p> <table border="1"> <tbody> <tr><td>*Tahıllar</td><td>42,83</td></tr> <tr><td>*Endüstri Bitkileri</td><td>55,05</td></tr> <tr><td>*Baklagiller</td><td>0,40</td></tr> <tr><td>*Yumrulu Bitkiler</td><td>1,48</td></tr> <tr><td>*Yem Bitkileri(Yem Bit. İçindeki oranı)</td><td>28,83</td></tr> <tr><td>*Yağlı Tohumlar</td><td>0,24</td></tr> </tbody> </table> <p align="center">Sebze Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)</p> <table border="1"> <tbody> <tr><td>*Baklagil Sebzeleri</td><td>10,56</td></tr> </tbody> </table>	*Tarla Bitkileri	93,82	*Sebze	3,68	*Meyve+Narenciye	0,12	*Bağ	0,17	*Zeytinlik	1,77	*Örtü Altı Alan	0,35	*Yem Bitkileri	0,09	*Diğer (Nadas+Boş)	0	*Tahıllar	42,83	*Endüstri Bitkileri	55,05	*Baklagiller	0,40	*Yumrulu Bitkiler	1,48	*Yem Bitkileri(Yem Bit. İçindeki oranı)	28,83	*Yağlı Tohumlar	0,24	*Baklagil Sebzeleri	10,56
*Tarla Bitkileri	93,82																														
*Sebze	3,68																														
*Meyve+Narenciye	0,12																														
*Bağ	0,17																														
*Zeytinlik	1,77																														
*Örtü Altı Alan	0,35																														
*Yem Bitkileri	0,09																														
*Diğer (Nadas+Boş)	0																														
*Tahıllar	42,83																														
*Endüstri Bitkileri	55,05																														
*Baklagiller	0,40																														
*Yumrulu Bitkiler	1,48																														
*Yem Bitkileri(Yem Bit. İçindeki oranı)	28,83																														
*Yağlı Tohumlar	0,24																														
*Baklagil Sebzeleri	10,56																														

	*Meyvesi yenen sebzeler	60,68
	*Yaprağı yenen sebzeler	10,41
	*Soğansı,yumru,kök seb.	18,35
	*Diğer	0
	<u>Meyve ağaç sayısı</u>	<u>(Adet)</u>
	*Yumuşak çekirdekli	2.75
		0
	*Taş çekirdekli	530.
		426
	*Üzümsü meyveler	15.3
		25
	*Sert kabuklular	1.98
		0
	*Turunçgiller	17.9
		65
	(Çilek ve üzüm dahil edilmemiştir.)	
5. HAYVAN POTANSİYELİ	<u>*Küçükbaş Hayvan Varlığı</u>	
	Koyun	38.755 Adet
	Keçi	18.130 Adet
	<u>*Büyükbaş Hayvan Varlığı</u>	
	Sığır	
	Kültür Irkı	2.219 Adet
	Melez	4.998 Adet
	Yerli	7.107 Adet
	TOPLAM	14.324 Adet
	<u>İş Hayvanı</u>	
	At	482 adet
	Katır	45 adet
	Eşek	238 adet
	<u>*Kanatlı Hayvan Varlığı</u>	
	Tavuk	48.800 Adet
Hindi	2.270 Adet	
Kaz	4.900 Adet	
Ördek	3.000 Adet	
Devekuşu	0	
TOPLAM	58.970 Adet	
<u>*Arı Kovanı Sayısı</u>		
Arıcılık yapan köy sayısı	5.600 Adet	
ALT BÖLGEDE;	42 Köy	
Bal üretimi	119,9 Ton/Yıl	

	<p>Balmumu 1,9 Ton/Yıl Kırmızı et üretimi 421,5 Ton/Yıl Beyaz Et Üretimi - Süt Üretimi 17.527 Ton/Yıl Yumurta Üretimi 5.800.000 Adet/Yıl Kıl ve yapağı üretimi 25.582 kg/Yıl Deri üretimi 14.040 adet/Yıl Tatlı su balığı üretimi 28.26 kg/Yıl</p>																
6.SU KAYNAKLARI	<p><u>Bölgenini Su Kanakları:</u>Karasu Çayı, Afrin Nehri, Asi Nehri Bölgenin sulanan tarım arazisi 53.029 ha olup, bunun % 26.8 'lik (14.182 ha) alan Devlet tarafında, % 73.2'si (38.847 ha) Halk tarafından sulanmaktadır.</p> <p><u>D.S.İ. . tarafından Projelendirilen sulama amaçlı barajlar ve sulama yapacağı alanlar ise ;</u> Tahtaköprü Barajı : 7.300 ha <u>D.S.İ.İnşaatı devam eden projeler</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Reyhanlı Barajı : 20.000 ha alan sulaması amaçlanmaktadır. <p><u>K.H.G.M.Bünyesinde Bulunan Sulama Göletleri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kırıkhan Topboğazı Göleti : 1.570 da <p><u>Taşkın Koruma ve Kontrol tesisleri,Drenaj,İçme Suyu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kırıkhan Başpınar Köy Arazilerini Koruma • Kırıkhan Narlıhüpür Deresi Islahı • Reyhanlı Akpınar Köyü Arazilerinin Konunması <p><u>Beklenen (Planlanan) Önemli Yatırımlar</u> Amik Ovası Sulaması (Reyhanlı Barajı) : 52.744 ha saha sulaması amaçlanmaktadır.</p>																
7.MADENLER, MİNERAL VE JEOTERMAL KAYNAKLAR	<p>Merkezde dolomit ve altın madeni bulunmaktadır.</p>																
8.TARIM ALET VE MAKİNE SAYISI	<p>*Bu alt bölgede toplam olarak 3.235 adet traktör bulunmaktadır. Bu traktörlerin beygir güçlerine göre dağılımı şöyledir;</p> <table> <tr> <td>35 – 50 BG Arasında</td> <td>333 Adet</td> </tr> <tr> <td>50 BG'den büyük</td> <td>2.902 Adet</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>3.235 Adet</td> </tr> </table> <p><u>*Mibzer Sayısı</u></p> <table> <tr> <td>Tahıl mibzeri</td> <td>211 Adet</td> </tr> <tr> <td>Kombine tahıl mibzeri</td> <td>105 Adet</td> </tr> <tr> <td>Üniversal mibzer</td> <td>2.215 Adet</td> </tr> <tr> <td>Pnomatik</td> <td>13 Adet</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>2.544 Adet</td> </tr> </table> <p><u>*Mısır Silaj Makinesi Sayısı</u> 2 Adet <u>*Süt Sağma Makinesi</u></p>	35 – 50 BG Arasında	333 Adet	50 BG'den büyük	2.902 Adet	TOPLAM	3.235 Adet	Tahıl mibzeri	211 Adet	Kombine tahıl mibzeri	105 Adet	Üniversal mibzer	2.215 Adet	Pnomatik	13 Adet	TOPLAM	2.544 Adet
35 – 50 BG Arasında	333 Adet																
50 BG'den büyük	2.902 Adet																
TOPLAM	3.235 Adet																
Tahıl mibzeri	211 Adet																
Kombine tahıl mibzeri	105 Adet																
Üniversal mibzer	2.215 Adet																
Pnomatik	13 Adet																
TOPLAM	2.544 Adet																

	<p>Sabit 0 Adet Seyyar 2 Adet</p> <p>3.234 adet tarım arabası (römork) mevcuttur. 700 adet sırt pülverizatörü 789 adet kuyruk milinden hareketli pülverizatör. 99 adet motorlu pülverizatör</p>
9. ÖRGÜTLENME	<p>*Tarımsal Amaçlı Kooperatifler</p> <p>Tarımsal kalkınma kooperatifi 4 adet (1 kooperatif de kuruluş aşamasında) Su Ürünleri kooperatifi 1 adet Tarımsal sulama kooperatifi 13 adet Tarım kredi kooperatifi 3 adet Tarım satış kooperatifleri</p>
10. SANAYİ KURULUŞLARI	<p>2 adet mezbahane 32 adet elyaf-pamuk-çiğit işleme tesisi 12 adet ekmek fabrikası 4 adet yağ fabrikası 1 adet iplik fabrikası 1 adet tuz fabrikası 1 adet buz fabrikası 2 adet tekstil fabrikası 1 adet Buğday-mısır kurutma tesisi (TMO) 1 adet polipropilen çanta imalat tesisi</p>
11.TURİSTİK VE TARİHİ YERLER	<p>*Reyhanlı-Kırıkhan yolu üzerinde turizm açısından büyük öneme haiz olan ve termal kaplıca özelliği bulunan termal tesisler bulunmaktadır.</p> <p>*Kırıkhan'ın kuzeyinde Alabeyli köyünün hemen önünde birtepe üzerinde Darbısak kalesi ve Beyazid Bestami türbesi bulunmaktadır.</p> <p>*Kırıkhan ilçesinde 16.yüzyıla ait Karasu nehri üzerinde DanaAhmetli köprüsü ,Kırıkhan –Reyhanlı yolu üzerinde 17.yüzyıla ait Muratpaşa köprüsü ve han'ı bulunmaktadır.Ayrıca Ceylanlı Köyü'nde Grekçe kitabe bulunan 3 kaya mezarı ve kabartma şekilleri bulunmaktadır.</p> <p>*Reyhanlı İlçesi'nde bulunan Yenişehir Gölü gazino ve lokantaları amik yöresinin en güzel dinlenme ve piknik yeridir.</p> <p>*Reyhanlı İlçesinde yine Atçana Harabeleri, Kızlar Sarayı bulunmaktadır.</p>
12. NÜFUS DAĞILIMI VE GÖÇ	<p>İlçe Sayısı : 3 Belde Sayısı : 1 Köy Sayısı :100</p>

	<p>*1997 yılı sayım sonuçları Merkez : 136.052 Köy ve Bucak : 64.051 Bölge nüfusu : % 16.59</p> <p>*2000 yılı sayım sonuçları Merkez : 122.379 Köy ve Bucak : 66.446 Bölge nüfusu : % 15.06</p> <p>Son iki sayım incelendiğinde alt bölge bazında toplam nüfusta % 0,6'lık azalma söz konusudur. Bu bölgeden diğer bölgelere göç olmuştur.</p>
--	--

POTANSİYELLER

- Bölgede Üretilen Bazı Önemli Tarım Ürünleri Aşağıda Sıralanmıştır:

Tarla Ürünleri Üretimi :

Pamuk :En fazla üretim bu bölgede yapılmaktadır ve ilde I. Sıradadır.

Kütlü : 208.710 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 76,8'ini oluşturmaktadır.

Lif : 80.884 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 77'sini oluşturmaktadır.

Çiğit : 127.826 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 76,6'sını oluşturmaktadır.

Buğday: 165.914 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 46'sını karşılamaktadır. I. sırada gelmektedir.

Arpa: 1.090 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 73,6'sını oluşturmaktadır

Mısır (Dane): 11.239 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 66'sını oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Bakla: 100 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 76'sını oluşturmaktadır.

Bezelye: 200 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 91'ini oluşturmaktadır.

Mercimek: 220 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 47'sini oluşturmaktadır.

Börülce: 150 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 96'sını oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Fiğ (Dane): 328 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 25'ini oluşturmaktadır.

Kuru Fasulye: 150 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 91'ini oluşturmaktadır. İlk sırada gelmektedir.

Ayçiçeği: 200 ton üretim miktarı olup Hatay genelinde üretim yalnızca burada yapılmaktadır.

Kuru Soğan: 42.000 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 66,7'sini oluşturmaktadır.

Yonca: 50 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 66,7'sini oluşturmaktadır.

Sebze Ürünleri Üretimi :

Domates: 2003 yılında 282.190 ton üretim miktarı ile Hatay genelinde % 56,8 ile en büyük paya sahiptir.

Biber: 93.320 ton üretimi yapılmaktadır. Bu miktar Hatay genelinin % 54,96'sını oluşturmaktadır.

Patlıcan: 78.330 ton üretimi yapılmaktadır. Bu miktar Hatay genelinin % 53'ünü oluşturmaktadır.

Hıyar: 67.102 ton üretimi yapılmaktadır. Bu miktar Hatay genelinin % 63,5'ini oluşturmaktadır.

Havuç: 22.650 ton üretimi yapılmaktadır. Bu miktar Hatay genelinin % 94,6'sını oluşturmaktadır.

Kavun: 52.109 ton üretimi yapılmaktadır. Bu miktar Hatay genelinin % 95'ini oluşturmaktadır.

Pırasa: 48.587 ton üretimi yapılmaktadır. Bu miktar Hatay genelinin % 51'ini oluşturmaktadır.

Hayvansal Üretim

Süt Üretimi (K.ve B.Baş.): 17.527 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 17,35'ini oluşturmaktadır.

Kırmızı Et Üretimi (K.ve B.Baş.): 421,5 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 10,12'sini oluşturmaktadır.

Bal Üretimi: 119,9 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 19,57'sini oluşturmaktadır.

Bal Mumu Üretimi: 1,9 ton/yıl üretim olup Hatay genelinin % 4,91'ini oluşturmaktadır.

Kıl ve Yapağı Üretimi: 25.582 kg/yıl üretim olup Hatay genelinin % 39,98'ini oluşturmaktadır.

Deri Üretimi: 14.040 adet/yıl üretim olup Hatay genelinin % 24,98'ini oluşturmaktadır.

Turizm : Tarihi ve turistik yerler açısından zengin olan bu bölgenin tarihi yerlerinin daha da tanıtılması ve koruma altında bulundurulması ve daha iyi gezilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

PROBLEMLER (ZAYIF YÖNLERİ)

- Büyükbaş ve Küçükbaş hayvanların yetiştirilmesine uygun olduğu halde sayısının az olması
- Tarım alanlarının parçalı yapıda ve dağınık olması
- Meyve bahçelerinin yerine tarla bitkilerinin ekimi için ayrılması
- Amik Ovasında uygun olmayan yetiştirme sistemi ve bilinçsiz sulama
- Saf, Kültür ve Melez hayvanlarının sayısının azalması
- Yetersiz girdi kullanımı
- Ürün pazarlama problemleri
- Ürün desenin kurulmaması

FIRSATLAR

- Amik Ovasının % 90'nı bu bölgede olması ve I.'ci ve hemde II.Ürün yapılmaya elverişli olması nedeniyle uygun tarımsal faaliyetlerle üretim daha da artırılabilir.
- İklim ve toprak özelliğinden dolayı ara ziraat ve II.Ürün yetiştiriciliğın yapılmasına uygun olması ve yetiştiriciliğın yaygınlaştırılması
- Yöreye özgü ve kaliteli havucun burada yetişmesi, standardizasyon ve kooperatifleşme ile hem üretim hemde pazarlaması artırılabilir.
- Bu bölgede yetiştirilen erkenci çeşit kavun üretimi daha da artırılabilir ve örgütlenmeyle Pazar ağı kurulabilir.
- Yem bitkileri yetiştiriciliğine uygun olması , üretimin yaygınlaştırılması ile hayvansal üretimin artırmasını sağlayacaktır.
- Sulanmayan alanların sulamaya açılabilir durumda olması
- Tarım Sanayinin yaygınlaştırması ile üretimin ortalama verim artırmasını sağlayacaktır.
- Uygun girdi ve işleme ile hem sebze , hemde meyve ortalama üretimin artırmasını sağlayacaktır.
- Seracılık yapmaya müsait yapıdadır ve yaygınlaştırılabilir.
- % 21,3'lük Çayır-Mera alanına sahip olması ve bu meranın ıslahı ile hayvancılığın gelişeceği ve yüksek girdi olan yem ihtiyacı büyük ölçü de karşılanmış olur.

TEHLİKELER

- Erozyon ve drenej sorunu
- Girdi yüksekliğı nedeniyle üretimin azalması
- Sürekli aynı ürün desenin uygulanması
- Kış aylarında Amik Ovasının su altında kalması

**IV.ALT BÖLGE DOĞAL KAYNAK ENVANTERİ
(ALTINÖZÜ-BELEN-HASSA-YAYLADAĞI)**

<p>1. İKLİM YAĞIŞ</p>	<p>Akdeniz ikliminin etkisi altında olup bölge dağlık ve sınır ilçeler olmasıyla diğer alt bölgelerden iklim olarak biraz farklılık göstermektedir. Bölgenin meteoroloji verilerine göre; yağış ortalaması 800 mm'dir. Şubat ayı sıcaklık ortalaması 10,9 C dir. Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 27,4 C olup, nispi nem oranı %66 dır.</p>																								
<p>2. ARAZİ DAĞILIMI</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th><u>Arazinin Cinsi</u></th> <th><u>Alanı (Ha)</u></th> <th><u>Oran (%)</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tarım Arazisi</td> <td>68.741</td> <td>%48,58</td> </tr> <tr> <td>Orman Arazisi</td> <td>59.237</td> <td>%41,36</td> </tr> <tr> <td>Çayır-Mera</td> <td>9.263</td> <td>%6,55</td> </tr> <tr> <td>Tarım Dışı Arazi</td> <td>4.259</td> <td>%3,01</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>141.500</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Kapladığı Alan I-IV Sınıf Arazi Varlığı 40.544 ha (* Belen İlçesi Arazi Miktarı Dahil Değildir)</p>	<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>	Tarım Arazisi	68.741	%48,58	Orman Arazisi	59.237	%41,36	Çayır-Mera	9.263	%6,55	Tarım Dışı Arazi	4.259	%3,01	TOPLAM	141.500							
<u>Arazinin Cinsi</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Oran (%)</u>																							
Tarım Arazisi	68.741	%48,58																							
Orman Arazisi	59.237	%41,36																							
Çayır-Mera	9.263	%6,55																							
Tarım Dışı Arazi	4.259	%3,01																							
TOPLAM	141.500																								
<p>3. TARIM ARAZİLERİNİN DAĞILIMI</p>	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>Tarla Alanı</td> <td>33.383 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Sebze Alanı</td> <td>5.290 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Bağ Alanı</td> <td>4.798 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Meyve+Narenciye Alanı</td> <td>1.089 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Zeytinlik Alan</td> <td>23.880 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Örtü Altı Alan</td> <td>1 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Yem Bit. Alan</td> <td>50 Ha.</td> </tr> <tr> <td>Diğer(Nadas+Boş)</td> <td>250 Ha.</td> </tr> </tbody> </table>	Tarla Alanı	33.383 Ha.	Sebze Alanı	5.290 Ha.	Bağ Alanı	4.798 Ha.	Meyve+Narenciye Alanı	1.089 Ha.	Zeytinlik Alan	23.880 Ha.	Örtü Altı Alan	1 Ha.	Yem Bit. Alan	50 Ha.	Diğer(Nadas+Boş)	250 Ha.								
Tarla Alanı	33.383 Ha.																								
Sebze Alanı	5.290 Ha.																								
Bağ Alanı	4.798 Ha.																								
Meyve+Narenciye Alanı	1.089 Ha.																								
Zeytinlik Alan	23.880 Ha.																								
Örtü Altı Alan	1 Ha.																								
Yem Bit. Alan	50 Ha.																								
Diğer(Nadas+Boş)	250 Ha.																								
<p>4. BİTKİ POTANSİYELİ</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Tarım Alanı İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazinin Oransal Dağılımı (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>*Tarla Bitkileri</td> <td>48,57</td> </tr> <tr> <td>*Sebze</td> <td>7,69</td> </tr> <tr> <td>*Meyve+Narenciye</td> <td>1,58</td> </tr> <tr> <td>*Bağ</td> <td>6,98</td> </tr> <tr> <td>*Zeytinlik</td> <td>34,75</td> </tr> <tr> <td>*Örtü Altı Alan</td> <td>0,02</td> </tr> <tr> <td>*Yem Bitkileri</td> <td>0,07</td> </tr> <tr> <td>*Diğer (Nadas+Boş)</td> <td>0,36</td> </tr> <tr> <th colspan="2">Tarla Bitkileri Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)</th> </tr> <tr> <td>*Tahıllar</td> <td>71,34</td> </tr> <tr> <td>*Endüstri Bitkileri</td> <td>23,62</td> </tr> </tbody> </table>	Tarım Alanı İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazinin Oransal Dağılımı (%)		*Tarla Bitkileri	48,57	*Sebze	7,69	*Meyve+Narenciye	1,58	*Bağ	6,98	*Zeytinlik	34,75	*Örtü Altı Alan	0,02	*Yem Bitkileri	0,07	*Diğer (Nadas+Boş)	0,36	Tarla Bitkileri Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)		*Tahıllar	71,34	*Endüstri Bitkileri	23,62
Tarım Alanı İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazinin Oransal Dağılımı (%)																									
*Tarla Bitkileri	48,57																								
*Sebze	7,69																								
*Meyve+Narenciye	1,58																								
*Bağ	6,98																								
*Zeytinlik	34,75																								
*Örtü Altı Alan	0,02																								
*Yem Bitkileri	0,07																								
*Diğer (Nadas+Boş)	0,36																								
Tarla Bitkileri Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)																									
*Tahıllar	71,34																								
*Endüstri Bitkileri	23,62																								

	*Baklagiller	2,01
	*Yumrulu Bitkiler	3,01
	*Yem Bitkileri(Yem Bit. içindeki oranı)	18,25
	*Yağlı Tohumlar	0,015
	Sebze Ekilişi İçerisinde Ürün Desenine Göre Arazi Dağılımı (%)	
	*Baklagil Sebzeleri	13,19
	*Meyvesi yenen sebzeler	67,42
	*Yaprağı yenen sebzeler	14,12
	*Soğansı,yumru,kök seb.	4,89
	*Diğer	0,38
	<u>Meyve ağaç sayısı (Adet)</u>	
	*Yumuşak çekirdekli	99.283
	*Taş çekirdekli	3.934.176
	*Üzümsü meyveler	227.568
	*Sert kabuklular	57.020
	*Turunçgiller	16.670
5. HAYVAN POTANSİYELİ	<u>*Küçükbaş Hayvan Varlığı</u>	
	Koyun	31.551 Adet
	Keçi	30.295 Adet
	<u>*Büyükbaş Hayvan Varlığı</u>	
	Sığır	
	Kültür Irkı	1.337 Adet
	Melez	6.605 Adet
	Yerli	7.150 Adet
	Manda	26
	TOPLAM	15.118 Adet
	<u>*İş Hayvanı</u>	
	At	1.002 Adet
	Katır	327 Adet
	Eşek	2.462 Adet
	<u>*Kanatlı Hayvan Varlığı</u>	
	Tavuk	134.360 Adet
	Hindi	6.970 Adet
	Kaz	3.060 Adet
	Ördek	2.715 Adet
	Devekuşu	160 Adet
TOPLAM	147.265 Adet	

	<p>Diğer kanatlılar 5.368 Adet TOPLAM 122.228 Adet</p> <p>*Arı Kovanı Sayısı 3.168 Adet Arıcılık yapan köy sayısı 53 Köy</p> <p>ALT BÖLGEDE; Bal üretimi 29,9 Ton/Yıl Balmumu 4 Ton/Yıl Kırmızı et üretimi 261,6 Ton/Yıl Beyaz Et Üretimi - Süt Üretimi 18.049 Ton/Yıl Yumurta Üretimi 7.970.000 Adet/Yıl Kıl ve yapağı üretimi 26.320 kg/Yıl Deri Üretimi 7.233 Adet/Yıl Kültür balıkçılığı 37.318 kg/yıl</p>
.SU KAYNAKLARI	<p><u>Bölgenini Su Kanakları:</u>Beyaz Çay , Belen Deresi , Kureyş Deresi Bölgenin sulanan tarım arazisi 19.219 ha olup, bunun % 59.7 'lik (11.483 ha) alan Devlet tarafında, % 40.3'ü (7.736 ha) Halk tarafından sulanmaktadır.</p> <p><u>D.S.İ. tarafından Projelendirilen sulama amaçlı barajlar ve sulama yapacağı alanlar ise :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yayladağı Barajı Cazibeli:644 ha ve Pompaj :75 ha toplam 719 ha'lık alan sulanmaktadır • Tahtaköprü Barajı (Hassa): 3400 ha tarım arazisi sulanmaktadır. <p><u>D.S.İ.İnşaatı devam eden projeler</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hassa-Demrek Göleti : 44 ha <p><u>K.H.G.M.Bünyesinde Bulunan Sulama Göletleri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yayladağı-Görentaş Göleti : 1.300 da <p><u>Taşkın Koruma ve Kontrol tesisleri,Drenaj,İçme Suyu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Belen Deresi Islahı
7.MADENLER, MİNERAL VE JEOTERMAL KAYNAKLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Kireç taşı Belen • Demir Yayladağı • Bakır-Kurşun-Çinko, Hassa • Fosfat Yayladağı • Mermer Yayladağı • Krom Hassa • Demir Boksit Belen • Pomza Hassa'da çıkarılmaktadır.

<p>8.TARIM ALET VE MAKİNE SAYISI</p>	<p>*Bu alt bölgede toplam olarak 2.728 adet traktör bulunmaktadır. Bu traktörlerin beygir güçlerine göre dağılımı şöyledir;</p> <table border="0"> <tr> <td>5 – 10 BG Arasında</td> <td>8 Adet</td> </tr> <tr> <td>11 – 24 BG Arasında</td> <td>6 Adet</td> </tr> <tr> <td>25 – 34 BG Arasında</td> <td>45 Adet</td> </tr> <tr> <td>35 – 50 BG Arasında</td> <td>1.353 Adet</td> </tr> <tr> <td>50 BG'den büyük</td> <td>1.316 Adet</td> </tr> </table> <p>lastik tekerlekli traktör mevcuttur.</p> <p>*Mibzer Sayısı</p> <table border="0"> <tr> <td>Tahıl mibzeri</td> <td>87 Adet</td> </tr> <tr> <td>Kombine tahıl mibzeri</td> <td>15 Adet</td> </tr> <tr> <td>Üniversal mibzer</td> <td>285 Adet</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>387 Adet</td> </tr> </table> <p>*Mısır Silaj Makinesi Sayısı - Adet</p> <p>*Süt Sağma Makinesi</p> <table border="0"> <tr> <td>Sabit</td> <td>- Adet</td> </tr> <tr> <td>Seyyar</td> <td>20 Adet</td> </tr> </table>	5 – 10 BG Arasında	8 Adet	11 – 24 BG Arasında	6 Adet	25 – 34 BG Arasında	45 Adet	35 – 50 BG Arasında	1.353 Adet	50 BG'den büyük	1.316 Adet	Tahıl mibzeri	87 Adet	Kombine tahıl mibzeri	15 Adet	Üniversal mibzer	285 Adet	TOPLAM	387 Adet	Sabit	- Adet	Seyyar	20 Adet
5 – 10 BG Arasında	8 Adet																						
11 – 24 BG Arasında	6 Adet																						
25 – 34 BG Arasında	45 Adet																						
35 – 50 BG Arasında	1.353 Adet																						
50 BG'den büyük	1.316 Adet																						
Tahıl mibzeri	87 Adet																						
Kombine tahıl mibzeri	15 Adet																						
Üniversal mibzer	285 Adet																						
TOPLAM	387 Adet																						
Sabit	- Adet																						
Seyyar	20 Adet																						
<p>9. ÖRGÜTLENME</p>	<p>*Tarımsal Amaçlı Kooperatifler</p> <table border="0"> <tr> <td>Tarımsal kalkınma kooperatifi</td> <td>6 adet</td> </tr> <tr> <td>Tarım kredi kooperatifi</td> <td>5 adet</td> </tr> <tr> <td>Tarımsal sulama kooperatifi</td> <td>1 adet</td> </tr> </table>	Tarımsal kalkınma kooperatifi	6 adet	Tarım kredi kooperatifi	5 adet	Tarımsal sulama kooperatifi	1 adet																
Tarımsal kalkınma kooperatifi	6 adet																						
Tarım kredi kooperatifi	5 adet																						
Tarımsal sulama kooperatifi	1 adet																						
<p>10. SANAYİ KURULUŞLARI</p>	<table border="0"> <tr> <td>4 Adet</td> <td>Mezbahane</td> </tr> <tr> <td>1 Adet</td> <td>Bulgur fabrikası</td> </tr> <tr> <td>10 Adet</td> <td>Ekmek fabrikası</td> </tr> <tr> <td>57 Adet</td> <td>Zeytin işleme ve zeytin sıkma ve prese tesisi</td> </tr> <tr> <td>2 Adet</td> <td>Alabalık yetiştirme tesisi</td> </tr> <tr> <td>1 Adet</td> <td>14.000 metrekare Tekel yaprak tütün deposu</td> </tr> <tr> <td>1 Adet</td> <td>PWC doğrama fabrikası</td> </tr> <tr> <td>1 Adet</td> <td>Turşu işleme tesisi</td> </tr> <tr> <td>2 Adet</td> <td>Gıda sanayi</td> </tr> </table>	4 Adet	Mezbahane	1 Adet	Bulgur fabrikası	10 Adet	Ekmek fabrikası	57 Adet	Zeytin işleme ve zeytin sıkma ve prese tesisi	2 Adet	Alabalık yetiştirme tesisi	1 Adet	14.000 metrekare Tekel yaprak tütün deposu	1 Adet	PWC doğrama fabrikası	1 Adet	Turşu işleme tesisi	2 Adet	Gıda sanayi				
4 Adet	Mezbahane																						
1 Adet	Bulgur fabrikası																						
10 Adet	Ekmek fabrikası																						
57 Adet	Zeytin işleme ve zeytin sıkma ve prese tesisi																						
2 Adet	Alabalık yetiştirme tesisi																						
1 Adet	14.000 metrekare Tekel yaprak tütün deposu																						
1 Adet	PWC doğrama fabrikası																						
1 Adet	Turşu işleme tesisi																						
2 Adet	Gıda sanayi																						
<p>11.TURİSTİK VE TARİHİ YERLER</p>	<p>*Altınözü Kaya mezarları, Koz kalesi</p> <p>*Hassa Höyük ve İpekyolu</p> <p>*Belen Bakras Kalesi, Karamurt Hanı, Belen Şehitliği, Kanuni Sultan Süleyman Camii ve Kervansarayı, Abdurrahman Paşa Türbesi, Koyber Dede Türbesi</p> <p>*Yayladağı Barlaam Manastırı, Kara mağara, Fenk Kilisesi,</p>																						

	Kasimbey Camii, ve Kasimbey köprüsü, Hisarcık Kalesi, Bayındır Kilisesi
12. NÜFUS DAĞILIMI VE GÖÇ	<p>İlçe Sayısı: 4 Belde sayısı: 11 Köy sayısı: 108</p> <p>*1997 Yılı Sayım Sonuçları Toplam Nüfusu: Merkez : 46.523 Köy Toplamı : 115.540 Alt bölge nüfusu/İl : % 13,5</p> <p>*2000 yılı sayım sonuçları: Merkez : 40.786 Köy Toplamı : 124.411 Alt bölge nüfusu/İl : % 13,17</p> <p>Son iki sayım incelendiğinde alt bölge bazında toplam nüfusta % 0,2'lik bir artış söz konusudur.</p>

POTANSİYELLER

- Bölgede Üretilen Bazı Önemli Tarım Ürünleri Aşağıda Sıralanmıştır:

Tarla Ürünleri Üretimi :

Buğday : 90.765 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 25,37' sini karşılamaktadır.İkinci sırada bulunmaktadır.

Arpa : 1825 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 25,3' nı oluşturmaktadır

Çeltik : 150 ton üretim miktarı olup ; bunun tamamı Hassa İlçesinde yetiştirilmektedir.

Nohut : 537,5 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 51,8' ini oluşturmaktadır.En fazla bu bölgede yetiştirilmektedir.

Susam : 10 ton üretim miktarı olup; bunun tamamı Altınöz İlçesinde yetiştirilmektedir

Sarmısak : 4.950 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 65,45' sini oluşturmaktadır.Üretimde I. sırada gelmektedir.

Tütün : 2.430 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 53,4 ini oluşturmaktadır.En fazla bu bölgede yetiştirilmekte idi.Tütün kanunu ile yetiştirme azalmıştır.

Kırmızı Biber : 1247 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 66,9 ini oluşturmaktadır.En fazla bu bölgede yetiştirilmektedir.

Fiğ : 475 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 36 ini oluşturmaktadır.

Sebze Ürünleri Üretimi :

Lahana(Kırmızı ve Kara) : 7.210 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 56,' sını oluşturmaktadır

Börülce : 15.007 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 93,64' nü oluşturmaktadır

Dereotu : 50 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 50' sini oluşturmaktadır

Taze sarmısak : 3.909 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 49' nü oluşturmaktadır.

Kavun : 12.900 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 30' nü oluşturmaktadır.

Meyve Ürünleri Üretimi :

Üzüm : 39.092 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 95,8'ini oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.Üretimin çoğunluğu bu bölgede karşılanmaktadır.Yöreye özgü üzüm çeşitleri bulunmaktadır.

Badem :390 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin %74' nü oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Zeytin : 54.991 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 66,5' ni oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.Üretimin çoğunluğu bu bölgede karşılanmaktadır.

Kiraz : 391 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 60' nı oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.Üretimin çoğunluğu bu bölgede karşılanmaktadır

Ceviz : 767 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 57,4'nü oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Elma : 1.770 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 49,7'sini oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Armut : 615 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 45,69'nü oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Trabzon Hurması : 1.426 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 35,8' ni oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir

Ayva : 66,5 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 35,65'ni oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir.

Nar : 1.249 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 29'nu oluşturmaktadır

Kayısı : 784 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin % 20,71'nü oluşturmaktadır.

İncir : 1.002 ton üretim miktarı olup Hatay genelinin %20'sini oluşturmaktadır.

Hayvansal Üretim

Süt Üretimi (K.ve B.Baş.) : 18.049 ton/yıl üretim olup , Hatay genelinin %17,86'sını oluşturmaktadır.

Kırmızı Et Üretimi (K.ve B.Baş.) : : 262,6 ton/yıl üretim olup , Hatay genelinin %6,28'ni oluşturmakta ve I. sırada yer almaktadır.

Bal Üretimi : : 29,9 ton/yıl üretim olup , Hatay genelinin %4,88'ni oluşturmaktadır.

Bal Mumu Üretimi : : 4 ton/yıl üretim olup , Hatay genelinin % 10,35'ini oluşturmaktadır.

Beyaz Et Üretimi : -.

Kıl ve Yapağı Üretimi : : 26.320 kg/yıl üretim olup , Hatay genelinin %41,13'nü oluşturmaktadır. I. sırada gelmektedir

Deri Üretimi : 7.233 adet/yıl üretim olup , Hatay genelinin %12,81'ini oluşturmaktadır.

Turizm : Tarihi ve turistik yerler açısından zengin olan bu bölgenin tarihi yerlerinin daha da tanıtılması ve koruma altında bulundurulması ve daha iyi gezilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

PROBLEMLER (ZAYIF YÖNLERİ)

- Zeytin ağaçlarının çoğunun ekonomik ömürlerini tamamlamaları ve alanın daraltılması
- Tarım alanlarının parçalı yapıda ve dağınık olması
- Besicilik yapılan işletmelerin uygun olmayan barınakları
- Mevcut Meyve ağaçlarının yenilenmemesi ve ekonomik ömürlerinin tamamlanması
- Saf, Kültür ve Melez hayvanlarının sayısının azalması
- Yetersiz girdi kullanımı
- Ürün pazarlama problemleri

FIRSATLAR

- Zeytin bahçelerin ıslahı ve verimli fidanları dikimi ile üretimin daha da artıracaktır.
- Orman alanların korunması ve orman ürünleri işleme tesisleri ve kooperatiflerin kurulması ile hem mevcut orman alanları korunmuş olur ve daha iyi faydalanmış olur.
- Yem bitkileri yetiştiriciliğine uygun olması , üretimin yaygınlaştırılması ile hayvansal üretimin artırımını sağlayacaktır.
- Sulanmayan alanların sulamaya açılabilir durumda olması
- Doğal olarak yetişen aromatik ve keyf verici bitkilerin (Kekik, Çakşın, Adaçayı, v.s) ekonomik olarak yetiştirilmesi ile tütün yerine alternatif ürünler olarak değerlendirilmiş olacaktır.
- Uygun girdi ve işleme ile hem sebze , hemde meyve ortalama üretimin artırımını sağlayacaktır.
- Seracılık yapmaya müsait yapıdadır ve yaygınlaştırılabilir.
- Bölgenin dağlık ve ormanlık olması nedeniyle küçük baş hayvan yetiştiriciliğine müsait ve keçi yetiştiriciliği yaygınlaştırılabilir.

TEHLİKELER

- Erozyon ve drenej sorunu
- Girdi yüksekliği nedeniyle üretimin azalması

KAYNAKLAR

1. DİE Genel Tarım Sayımı, 2001
2. DİE 2000 Genel Nüfus Sayımı, 31 Hatay
3. DİE Tarım İstatistikleri Özeti, 1992-2000
4. DİE Tarımsal Yapı 1994-1996
5. DİE Verileri, 1990-2001
6. DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyonu Raporları, 2001 ANKARA
7. DSİ VI. Bölge Müdürlüğü, Bütçe Toplantısı Takdim Raporu, 2002 HATAY
8. Ekonomik Rapor, Antakya Ticaret Ve Sanayi Odası, Nisan 1998, HATAY
9. Genç İşadamları Derneği Hatay ilinin ekonomik kalkınması 1994-1998
10. Karayolları 53. Şube Şefliği Verileri, 2001 HATAY
11. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 1992-2001 İl Ve İlçe Müdürlük Brifingleri, HATAY
12. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, İzmir Tarım Master Planı, Mart 2002, ANKARA
13. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sivas Tarım Master Planı, Aralık 2001, ANKARA
14. T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, 1994, İl rapor no:31, Hatay ili arazi varlığı, Ankara 1998
15. T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hatay İli Sanayi Potansiyeli ve Yatırım Alanları Araştırılması, 2002 ANKARA
16. T.C. Turizm Bakanlığı, Turizm İl Müdürlüğü Yayınları, 2002 HATAY
17. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma, Planlama ve İstatistik Bölümü Sayısal Verileri, 2001-2002 HATAY
18. T.C. Hatay Valiliği Yıllığı, Cumhuriyetimizin 75. Yılında Hatay Yıllığı, 1998 HATAY
19. T.C. Hatay Valiliği Yıllığı, 2000 HATAY
20. T.C. Çevre Bakanlığı, İl Çevre Müdürlüğü, Hatay İli Çevre Durum Raporu, 1999 HATAY
21. T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, Hatay İli Ekonomi ve Ticari Durum Raporu, 2000 HATAY
22. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım İl Müdürlüğü, İstatistik Verileri, 1990-2001
23. T.C. Hatay Valiliği Brifing Raporları, 1992-2002
24. Türk Telekom Hatay İl Müdürlüğü verileri, 2001 HATAY
25. Yurt Ansiklopedisi,
26. www.hatay.gov.tr
27. www.mku.edu.tr
28. www.mta.gov.tr
29. www.aeri.org.tr/k_kutludurk/teblig.htm
30. www.membres.tripod.com/dusunce/pages/hayvan.htm
31. www.agrovizyone.com.tr
32. www.turktarim.com.tr
33. www.tarim.gov.tr
34. www.fao.org

